

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

میزان حکم

عربی - فارسی

مندی رکی شماری

۷

موسسه فرهنگی

تولید و انتشار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

میزان الحکمه

نویسنده:

محمدی ری شهری

ناشر چاپی:

دارالحديث

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	..... فهرست
۲۲	..... میزان الحکمۃ جلد ۷
۲۲	..... مشخصات کتاب
۲۳	..... اشاره
۲۵	..... صدقه
۲۵	..... فضیلت صدقه
۲۵	..... خداوند گیرنده صدقات است
۲۶	..... پاداش صدقه
۲۶	..... صدقه و دفع بلا
۲۶	..... جلوگیری صدقه از مرگهای دلخراش
۲۶	..... درمان بیماران با صدقه
۲۷	..... صدقه کلید روزی است
۲۷	..... هر کار نیکی صدقه است
۲۷	..... خودداری از بدی صدقه است
۲۷	..... برترین صدقه (۱)
۲۸	..... برترین صدقه (۲)
۲۸	..... برترین صدقه (۳)
۲۸	..... حق تقدم خویشاوندان در صدقه
۲۸	..... فضیلت و آثار صدقه نهانی
۲۹	..... اهل بیت (ع) و صدقه نهانی
۲۹	..... فضیلت صدقه آشکار و آثار آن
۲۹	..... فضیلت صدقه شبانه و روزانه و آثار آن
۳۰	..... صدقه دادن در روزگار خوشی و ناخوشی

- ۳۰ ..... مرز صدقه .
- ۳۰ ..... ثواب دستگردانی صدقات .
- ۳۱ ..... مصارف صدقه .
- ۳۱ ..... کسانی که مستحق صدقه (زکات) نیستند.
- ۳۱ ..... آفات صدقه .
- ۳۲ ..... آداب دهش .
- ۳۲ ..... صدقه کافر .
- ۳۲ ..... صدقه دادن به گنهکار برای حفظ او از معصیت .
- ۳۲ ..... صراط.
- ۳۳ ..... صراط.
- ۳۳ ..... صراط مستقیم .
- ۳۳ ..... قرآن و صراط مستقیم .
- ۳۳ ..... معنای صراط مستقیم .
- ۳۴ ..... ویژگیهای صراط.
- ۳۴ ..... آنچه موجب پایداری بر صراط است .
- ۳۴ ..... پلهای صراط.
- ۳۴ ..... گروههای مردم در گذشتن از صراط.
- ۳۴ ..... خردسالی .
- ۳۴ ..... خردسالی .
- ۳۵ ..... دست دادن .
- ۳۵ ..... دست دادن .
- ۳۵ ..... نقش دست دادن در رفع کدورتها وکینه ها.
- ۳۵ ..... نقش دست دادن در ریزش گناهان .
- ۳۵ ..... نهی از دست دادن با زن .

- ۳۵ ..... تشویق به دست دادن با دشمن .
- ۳۵ ..... اشاره
- ۳۶ ..... صلح .
- ۳۶ ..... صلح ۱ ((صلح در جنگ)).
- ۳۶ ..... صلح امام حسن (ع) .
- ۳۶ ..... صلح ۲ ((اصلاح دادن میان مردم)).
- ۳۶ ..... اهمیت اشتهای دادن مردم .
- ۳۷ ..... جایز بودن دروغ برای اصلاح .
- ۳۷ ..... صلح ناروا.
- ۳۷ ..... نماز / ۱ .
- ۳۷ ..... نماز .
- ۳۷ ..... نماز نور دیده پیامبر(ص) است .
- ۳۷ ..... نماز موجب تقرب پرهیزگاران به خداست .
- ۳۸ ..... نماز بهترین تکلیفی است که وضع شده است .
- ۳۸ ..... بعد از شناخت خدا، نمازبرترین کارهاست .
- ۳۸ ..... نماز ستون دین است .
- ۳۸ ..... نماز از فحشا و منکر بازمی دارد .
- ۳۹ ..... نماز گناهان پیش از خود را می پوشاند .
- ۳۹ ..... نماز نخستین چیزی است که روزقیامت درباره اش سؤال می شود .
- ۴۰ ..... حکمت نماز .
- ۴۰ ..... منزلت نمازگزار .
- ۴۱ ..... شرایط نماز .
- ۴۱ ..... آداب نماز .
- ۴۱ ..... خشوع در نماز .

- ۴۱ ..... معنای خشوع .
- ۴۲ ..... خشوع پیامبر(ص) در نماز.
- ۴۲ ..... خشوع امام علی (ع) .
- ۴۲ ..... خشوع فاطمه دخت رسول خدا(ص) .
- ۴۲ ..... خشوع امام حسن (ع) .
- ۴۳ ..... خشوع امام سجاد(ع) .
- ۴۳ ..... خشوع امام باقر و امام صادق (ع) .
- ۴۳ ..... موانع خشوع .
- ۴۴ ..... شرایط پذیرفته شدن نماز.
- ۴۴ ..... موانع پذیرفته شدن نماز.
- ۴۴ ..... کسی که نمازش پذیرفته نمی شود.
- ۴۵ ..... نقش حضور قلب در پذیرش نماز.
- ۴۵ ..... رو کردن خدا به کسی که به او رو کند.
- ۴۵ ..... فضیلت تدبر در نماز.
- ۴۵ ..... پاداش کسی که با دلی فارغ از دنیانماز خواند.
- ۴۶ ..... دستور به خواندن نماز وداع گونه .
- ۴۶ ..... کسی که نمازش به صورت اوپرت می شود.
- ۴۶ ..... کسی که نمازش نماز نیست .
- ۴۶ ..... نمازگزار غیر مؤمن !
- ۴۶ ..... تاویل نماز.
- ۴۷ ..... جوامع آداب نماز.
- ۴۸ ..... نهی از کاهلی در نماز.
- ۴۸ ..... مواظبت بر اوقات نماز.
- ۴۹ ..... تشویق به خواندن نماز در اول وقت .

- تارک نماز و کفر. ۴۹
- پرهیز از تبه کردن نماز. ۴۹
- نماز را سبک بشمارید. ۵۰
- پرهیز از التفات در نماز. ۵۰
- نماز دزد. ۵۰
- سبک خواندن نماز. ۵۱
- نماز ۲ ((نماز جماعت)). ۵۱
- نماز جماعت. ۵۱
- آنچه امام جماعت باید رعایت کند و کسی که بیشتر شایسته امامت است. ۵۱
- نماز ۳ ((نماز شب)). ۵۲
- فضیلت نماز شب. ۵۲
- بالیدن خدا به کسی که در دل شب نماز می خواند. ۵۳
- ثواب نماز شب. ۵۳
- نتایج شب زنده داری. ۵۴
- عوامل محروم شدن از نماز شب (۱). ۵۴
- عوامل محروم شدن از نماز شب (۲). ۵۴
- اجر کسی که نیت نماز شب داشته باشد اما خوابش برد. ۵۴
- پاداش کسی که خود را برای نماز شب آماده می سازد. ۵۴
- نمازی که بنده از آن باز خواست می شود. ۵۵
- نماز ۴ ((نماز جمعه)). ۵۵
- نماز جمعه. ۵۵
- آداب گوش دادن به خطبه. ۵۵
- نماز ۵ ((درود فرستادن بر پیامبر و آل او)). ۵۶
- درود فرستادن بر پیامبر(ص). ۵۶

- ۵۶ ..... چگونگی درود فرستان بر پیامبر(ص).
- ۵۶ ..... معنای درود.
- ۵۶ ..... خاموشی .
- ۵۶ ..... خاموشی .
- ۵۷ ..... ثمرات خاموشی .
- ۵۷ ..... خاموشی ستوده .
- ۵۸ ..... صنعتگری .
- ۵۸ ..... نیاز هر صنعتگر.
- ۵۸ ..... نکوهش شب تا صبح کار کردن .
- ۵۸ ..... مصیبت .
- ۵۸ ..... تقسیم مصیبتها.
- ۵۸ ..... اجر مصیبتها.
- ۵۸ ..... سخت ترین مصیبتها.
- ۵۸ ..... مصیبت بزرگ .
- ۵۹ ..... استرجاع در هنگام مصیبت .
- ۵۹ ..... معنای استرجاع .
- ۵۹ ..... مصیبت مرگ فرزند.
- ۵۹ ..... آداب مصیبت دیده .
- ۶۰ ..... روش اهل بیت (ع) در مصیبتها.
- ۶۰ ..... گریستن بر مرگ مؤمن .
- ۶۰ ..... شیون کردن برای مرده .
- ۶۰ ..... صداهای نفرین شده .
- ۶۰ ..... نوحه گری ستوده .
- ۶۱ ..... کتمان مصیبت .

- آنچه مصائب را آسان می کند. ----- ۶۱
- آنچه مصیبتها را بزرگ می کند. ----- ۶۱
- فراموشی مصیبت . ----- ۶۱
- شاد شدن از مصیبت دیگران . ----- ۶۲
- صدا. ----- ۶۲
- نهی از بلند کردن صدا. ----- ۶۲
- صوفیه . ----- ۶۲
- صوفیه . ----- ۶۲
- روزه . ----- ۶۳
- وجوب روزه . ----- ۶۳
- فضیلت روزه . ----- ۶۳
- حکمت وجوب روزه . ----- ۶۳
- روزه سپر است . ----- ۶۴
- روزه زکات بدن است . ----- ۶۴
- فضیلت روزه دار. ----- ۶۴
- روزه بی فایده . ----- ۶۴
- تشویق به روزه داوطلبانه و مستحبی . ----- ۶۴
- روزه دل . ----- ۶۵
- آداب روزه . ----- ۶۵
- فضیلت روزه گرفتن در هوای گرم . ----- ۶۵
- فضیلت روزه گرفتن در زمستان . ----- ۶۶
- تشویق به سه روز روزه گرفتن در هر ماه . ----- ۶۶
- میراث روزه . ----- ۶۶
- خنده . ----- ۶۶

- ۶۶ ..... خنده و لبخند.
- ۶۷ ..... نکوهش خندیدن زیاد.
- ۶۷ ..... کسی که از خنده اش باید تعجب کرد.
- ۶۷ ..... خنده بی جا.
- ۶۷ ..... سخن خنده آور.
- ۶۸ ..... خنده (متفرقه).
- ۶۸ ..... کتک زدن .
- ۶۸ ..... کتک زدن .
- ۶۸ ..... زیان رساندن .
- ۶۸ ..... زیان زدن به خود و دیگری از نظر اسلام ممنوع است .
- ۶۹ ..... ناچاری .
- ۶۹ ..... ناچاری .
- ۶۹ ..... مستضعف .
- ۶۹ ..... فضیلت مستضعفان .
- ۷۰ ..... نقش مستضعفان در جامعه .
- ۷۰ ..... دولت مستضعفان .
- ۷۰ ..... استضعاف معنوی .
- ۷۱ ..... کسی که مستضعف به شمار نمی آید.
- ۷۱ ..... گمراهی .
- ۷۱ ..... گمراهی .
- ۷۱ ..... گمراهان .
- ۷۱ ..... موجبات گمراهی .
- ۷۲ ..... گمراه کنندگان .
- ۷۳ ..... گمراهی آشکار.

- انواع گمراهی . ۷۳
- کمترین گمراهی . ۷۳
- ویران کننده پایه های گمراهی . ۷۳
- غرامت و تاوان . ۷۴
- غرامت و تاوان . ۷۴
- نکوهش کفیل شدن و ضمانت کردن . ۷۴
- عاریه تاوان ندارد. ۷۴
- میهمانی . ۷۴
- میهمانی . ۷۴
- برکت خانه ای که در آن اطعام می شود. ۷۵
- نکوهش خانه ای که مهمان وارد آن نمی شود. ۷۵
- بدترین غذا. ۷۵
- افراد شایسته پذیرایی . ۷۵
- تشویق به پذیرفتن دعوت مؤمن . ۷۵
- نهی از پذیرفتن دعوت فاسق . ۷۵
- کم شمردن غذای میهمان . ۷۵
- به زحمت انداختن خود برای میهمان . ۷۶
- آداب میهمانی . ۷۶
- آداب میهمان . ۷۶
- حد میهمانی و ولیمه . ۷۶
- جاهایی که شایسته است ولیمه داد. ۷۷
- خوراک جان . ۷۷
- پزشکی . ۷۷
- پزشک حقیقی . ۷۷

- آنچه انسان را از مراجعه به طبیب بی نیاز می کند. ۷۷
- ضامن بودن پزشک نادان . ۷۷
- حکیم تر از طبیب . ۷۷
- پزشک جان . ۷۸
- پزشکی (متفرقه) . ۷۸
- اطعام کردن . ۷۸
- فضیلت اطعام گرسنه . ۷۸
- کیفر کسی که مستمندان را اطعام نمی کند. ۷۸
- سرکشی . ۷۹
- سرکشی . ۷۹
- طاغوت . ۷۹
- طلاق . ۷۹
- نکوهش طلاق . ۷۹
- حکمت سه بار طلاق . ۸۰
- طمع . ۸۰
- نکوهش طمع . ۸۰
- پرهیز از طمع . ۸۱
- طمع و بندگی . ۸۱
- طمع و زبونی . ۸۱
- طمع و فریفته شدن عقل . ۸۱
- طمع و پارسایی . ۸۲
- شاخه های طمع . ۸۲
- طمع ستوده . ۸۲
- طهارت و پاکی . ۸۲

- ۸۲ ..... طهارت (وضو , غسل , تیمم) .
- ۸۲ ..... پاک کننده ها .
- ۸۳ ..... پاکی معنوی .
- ۸۳ ..... فرمانبری .
- ۸۳ ..... فرمانبری از خدا و آثار آن .
- ۸۴ ..... هر چه خدا فرمان داده نیکوست .
- ۸۴ ..... نافرمانی از خدا و فرمان بردن از شیطان .
- ۸۴ ..... فرمان بردن از پیامبر و اولیای امر .
- ۸۵ ..... برترین طاعتها .
- ۸۵ ..... افراد شایسته فرمانبری .
- ۸۵ ..... کسانی که شایسته اطاعت نیستند .
- ۸۶ ..... فرمانبری (متفرقه) .
- ۸۶ ..... عطر .
- ۸۶ ..... عطر .
- ۸۶ ..... عطر زنان .
- ۸۶ ..... فال بد زدن .
- ۸۶ ..... فال بد زدن .
- ۸۷ ..... شومی .
- ۸۷ ..... طینت و خمیره .
- ۸۷ ..... طینت .
- ۸۷ ..... پیروزی .
- ۸۷ ..... کامیابی و پیروزی .
- ۸۸ ..... آنچه پیروزی محسوب نمی شود .
- ۸۸ ..... ویژگی پیروزی مردمان بزرگوارو فرومایه .

- ناخن ۸۸
- کوتاه کردن ناخنها. ۸۸
- تشویق زنان به بلند داشتن ناخنها. ۸۸
- کوتاه کردن ناخنها از حرام !. ۸۸
- ستمگری ۸۸
- پرهیز از ستمگری (۱). ۸۸
- پرهیز از ستمگری (۲). ۸۹
- ستم , خانمان برانداز است ۸۹
- ظلم و ظللتهای قیامت ۹۰
- پرهیز از ستمگری در مکه ۹۰
- ایمان و ستم ۹۰
- انواع ستم ۹۰
- ستمی که بازخواست می شود. ۹۰
- زشت ترین نوع ستم ۹۱
- سخت ترین ستمکاری ۹۱
- ستمگرترین انسان ۹۱
- برخورد شایسته در هنگام آهنگ ستم کردن به کسی ۹۲
- مهلت دادن به ستمگر. ۹۲
- ستمگر و یاد خدا. ۹۲
- پشیمانی ستمگر. ۹۲
- نشانه های ستمگر. ۹۳
- انتقام گرفتن از ظالم به وسیله ظالم ۹۳
- راضی بودن به انتقام الهی ۹۳
- انتقام گرفتن از ستمگر. ۹۳

- ۹۳ ..... ستمگر به خود زیان می رساندو به ستمدیده سود.
- ۹۴ ..... پرهیز از کمک به ستمگر (۱).
- ۹۴ ..... پرهیز از کمک به ستمگر (۲).
- ۹۴ ..... تشویق به یاری دادن ستمدیده (۱).
- ۹۵ ..... تشویق به یاری دادن ستمدیده (۲).
- ۹۵ ..... پرهیز از دعای ستمدیده .
- ۹۶ ..... ستم کردن به خود.
- ۹۶ ..... ستم (متفرقه).
- ۹۶ ..... گمان .
- ۹۶ ..... گمان و عقل .
- ۹۶ ..... کار مؤمن را باید به خوبی حمل کرد.
- ۹۷ ..... ارزش خوش بینی .
- ۹۷ ..... آنچه خوش بینی می آورد.
- ۹۷ ..... پرهیز از بدگمانی (۱).
- ۹۷ ..... پرهیز از بدگمانی (۲).
- ۹۸ ..... کسانی که به هیچ کس خوشبین نیستند.
- ۹۸ ..... لزوم پرهیز از آنچه سؤظن دیگران را برمی انگیزد.
- ۹۸ ..... آثار بدگمانی .
- ۹۸ ..... موارد جایز بودن سؤظن .
- ۹۹ ..... خوش گمانی به خدا.
- ۹۹ ..... معنای خوش گمانی به خدا.
- ۹۹ ..... گمان (متفرقه).
- ۱۰۰ ..... عبادت .
- ۱۰۰ ..... عبادت .

۱۰۰	حکمت عبادت .
۱۰۰	خود را وقف عبادت کردن .
۱۰۰	تفسیر عبادت .
۱۰۱	حقیقت بندگی .
۱۰۱	نقش عبادت در تکامل .
۱۰۱	نقش شناخت در عبادت .
۱۰۱	نقش یقین در عبادت .
۱۰۱	آداب عبادت .
۱۰۲	انواع عبادت .
۱۰۲	انواع عابدان .
۱۰۳	عبادت غیر خدا.
۱۰۳	برترین عبادت .
۱۰۴	عابدترین مردم .
۱۰۴	بندگان بد.
۱۰۴	عبادت ناپذیرفتنی .
۱۰۵	نشاط در عبادت .
۱۰۵	برنیامدن از عهده عبادت خدا.
۱۰۵	پاداش اخلاص در عبادت .
۱۰۶	آفت لذت بردن از عبادت .
۱۰۶	رها کردن عبادت .
۱۰۶	همه مردم بندگان خدایند.
۱۰۶	عبادت (متفرقه) .
۱۰۶	عبرت گرفتن .
۱۰۶	درس گرفتن از عبرتها.

- ۱۰۷ ..... هشداردهندگی عبرت .
- ۱۰۷ ..... عوامل عبرت آموز .
- ۱۰۸ ..... عبرت‌ها بسیار است و عبرت گرفتن اندک .
- ۱۰۸ ..... ثمره عبرت گرفتن .
- ۱۰۹ ..... خودپسندی .
- ۱۰۹ ..... خودپسندی .
- ۱۰۹ ..... خودپسندی آفت خرد است .
- ۱۰۹ ..... خودپسندی حماقت است .
- ۱۱۰ ..... خودپسندی مایه نابودی است .
- ۱۱۰ ..... خودپسندی و پیشرفت نکردن .
- ۱۱۰ ..... گناهی که تو را ناراحت کند بهتر از کار نیکی است که دچار غرورت سازد .
- ۱۱۰ ..... نباید از خودراضی بود .
- ۱۱۱ ..... منم ، منم ! .
- ۱۱۱ ..... تشویق به کم شمردن کارهای خوب نفس .
- ۱۱۱ ..... نهی از زیاد شمردن کار خوب نفس .
- ۱۱۱ ..... نهی از فرو گذاشتن کار خوب به خاطر کوچک شمردن آن .
- ۱۱۲ ..... درجات خودپسندی .
- ۱۱۲ ..... خودپسندی و تباهی عبادت .
- ۱۱۲ ..... درمان خودپسندی .
- ۱۱۲ ..... خودپسندی (متفرقه) .
- ۱۱۳ ..... شگفتی .
- ۱۱۳ ..... آن چه جای شگفتی دارد .
- ۱۱۳ ..... شگفتی تمام .
- ۱۱۴ ..... شگفت‌ترین شگفته‌ها .

- ۱۱۴ ..... شگفتیهای انسان .
- ۱۱۴ ..... ناتوانی .
- ۱۱۴ ..... ناتوانی و ناتوان .
- ۱۱۵ ..... ناتوان ترین مردم .
- ۱۱۵ ..... معجزه .
- ۱۱۵ ..... معجزه .
- ۱۱۵ ..... حکمت متفاوت بودن معجزات پیامبران .
- ۱۱۵ ..... اعجاز قرآن .
- ۱۱۶ ..... از نشانه های اعجاز قرآن نبوداختلاف در آن است .
- ۱۱۶ ..... شتابکاری .
- ۱۱۶ ..... شتابکاری .
- ۱۱۶ ..... شتافتن به کارهای نیک .
- ۱۱۶ ..... ستایش شتاب کردن در استفاده از فرصتهای خوب .
- ۱۱۷ ..... شتاب و درنگ نابجا .
- ۱۱۷ ..... عدالت .
- ۱۱۷ ..... ارزش عدالت .
- ۱۱۷ ..... عدالت برترین سیاست است .
- ۱۱۸ ..... عدالت فضیلت انسان است .
- ۱۱۸ ..... عدالت و ایمان .
- ۱۱۸ ..... عدالت مایه زندگی است .
- ۱۱۸ ..... معنای عدالت .
- ۱۱۹ ..... گستردگی عدالت .
- ۱۱۹ ..... جانمایه عدالت .
- ۱۱۹ ..... شعبه های عدالت .

- ۱۱۹ ..... ویژگیهای عادل .
- ۱۲۰ ..... نخستین گام عادل بودن .
- ۱۲۰ ..... نشانه های عدالت .
- ۱۲۰ ..... سفارش به رفتار عادلانه با دشمن و در هنگام خشم .
- ۱۲۰ ..... عادلترین مردم .
- ۱۲۱ ..... یاوران عدالت .
- ۱۲۱ ..... کیفر زمامداران بیدادگر .
- ۱۲۱ ..... دشمنی .
- ۱۲۱ ..... نهی از دشمنی با یکدیگر .
- ۱۲۲ ..... تخم دشمنی .
- ۱۲۲ ..... کسانی که شایسته است آنها را دشمن نامید .
- ۱۲۲ ..... دشمن ترین دشمنت .
- ۱۲۲ ..... سست نیرنگ ترین دشمنان .
- ۱۲۳ ..... نباید خود را از دشمن ایمن پنداشت .
- ۱۲۳ ..... جلب آشتی دشمنان .
- ۱۲۳ ..... سلاح مناسب در برابر دشمنان .
- ۱۲۳ ..... دشمنی مردم با آن چه نمی دانند .
- ۱۲۳ ..... دشمنی (متفرقه) .
- ۱۲۴ ..... عذاب و شکنجه .
- ۱۲۴ ..... عذاب خدا .
- ۱۲۵ ..... شکنجه دادن مردم .
- ۱۲۶ ..... پاورقی ها .
- ۱۲۶ ..... اشاره .
- ۱۲۹ ..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

میزان الحکمة جلد ۷

مشخصات کتاب

سرشناسه: محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ -

عنوان قراردادی: میزان الحکمة . فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور: میزان الحکمة (با ترجمه فارسی) / محمدی ری شهری؛ ترجمه حمیدرضا شیخی؛ مقابله و تصحیح علی حجیمی ... [و دیگران]؛ ویراستار فارسی سعیدرضا علی عسکری، محمد باقری زاده اشعری، قاسم شیرجعفری؛ ویراستار عربی کمال کاتب ... [و دیگران].

وضعیت ویراست: ویراست ۲.

مشخصات نشر: قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۸۶-

مشخصات ظاهری: ج.

فروست: پژوهشکده علوم و معارف حدیث؛ ۵.

شابک: دوره ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ دوره، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۰-۹؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱ ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۱-۲۰۰-۴؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۱-۶؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۲ □ چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۲-۱؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۲، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۲-۳؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۳، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۳-۰؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۴ ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۴-۵؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۴، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۴-۷؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۵، چاپ هفتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۵، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۵-۴؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۶ □ چاپ هفتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۶، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۶-۱؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۷، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۷-۸؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۸، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۸-۵؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۹، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۹-۲؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۰-۶؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۰-۸؛ ۱۰، چاپ دوازدهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۰-۸؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ هشتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۱-۳؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۱-۵؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۲، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۲-۰؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۲، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۲-۲؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۱۳، چاپ هفتم)؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۳، چاپ هشتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۳، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۳-۹؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۴، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۴-۴؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال (ج. ۱۴ □ چاپ هشتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۴، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۴-۶؛

یادداشت: فارسی - عربی.

یادداشت: چاپ هفتم.

یادداشت: ج. ۱ - ۸، ۹ و ۱۰ - ۱۴ (چاپ نهم: ۱۳۸۷).

یادداشت: ج. ۲ □ ۴، ۵، ۶، ۸ □ ۱۰ - ۱۴ (چاپ هفتم: ۱۳۸۶).

یادداشت: ج. ۸ و ۱۰ (چاپ دوازدهم: ۱۳۹۰).

یادداشت: ج. ۱۱، ۱۳ □ ۱۴ (چاپ هشتم: ۱۳۸۶).

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت : نمایه.

مندرجات : ج. ۱. آ - ب. ج. ۲. ب - ح. ج. ۳. ح - خ. ج. ۴. د - ر. ج. ۵. ز - ش. ج. ۶. ش - ظ. ج. ۷. ع - ج. ۸. ع - غ. ج. ۱۱. م - ن. ج. ۱۲. ن - ه. ج. ۱۳. ه - ی. ج. ۱۴. فهرست‌ها

موضوع : احادیث

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : احادیث اهل سنت -- قرن ۱۴

شناسه افزوده : شیخی، حمیدرضا، ۱۳۳۷ - مترجم

شناسه افزوده : علی‌عسکری، سعیدرضا، ۱۳۴۴ - ویراستار

شناسه افزوده : کاتب، کمال، ویراستار

شناسه افزوده : موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث. سازمان چاپ و نشر

رده بندی کنگره : BP۱۱۶/۵م۳م۳۹۰۴۱/۱۳۸۶

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱

شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۰۱۷۱۴

اشاره

صدقه . فضیلت صدقه . خداوند گیرنده صدقات است . پاداش صدقه . صدقه و دفع بلا. جلوگیری صدقه از مرگهای دلخراش . درمان بیماران با صدقه . صدقه کلید روزی است . هر کار نیکی صدقه است . خودداری از بدی صدقه است . برترین صدقه (۱). برترین صدقه (۲). برترین صدقه (۳). حق تقدم خویشاوندان در صدقه . فضیلت و آثار صدقه نهانی . اهل بیت (ع) و صدقه نهانی . فضیلت صدقه آشکار و آثار آن . فضیلت صدقه شبانه و روزانه و آثار آن . صدقه دادن در روزگار خوشی و ناخوشی . مرز صدقه . ثواب دستگردانی صدقات . مصارف صدقه . کسانی که مستحق صدقه (زکات) نیستند. آفات صدقه . آداب دهش . صدقه کافر. صدقه دادن به گنهکار برای حفظ او از معصیت . صراط. صراط مستقیم . قرآن و صراط مستقیم . معنای صراط مستقیم . ویژگیهای صراط. آنچه موجب پایداری بر صراط است . پلهای صراط. گروههای مردم در گذشتن از صراط. خردسالی . دست دادن . نقش دست دادن در رفع کدورتها و کینه ها. نقش دست دادن در ریزش گناهان . نهی از دست دادن با زن . تشویق به دست دادن با دشمن . صلح ۱ ((صلح در جنگ)) . صلح امام حسن (ع) . صلح ۲ ((اصلاح دادن میان مردم)) . اهمیت اشتهی دادن مردم . جایز بودن دروغ برای اصلاح . صلح ناروا. نماز. نماز نور دیده پیامبر(ص) است . نماز موجب تقرب پرهیزگاران به خداست . نماز بهترین تکلیفی است که وضع شده است . بعد از شناخت خدا، نماز برترین کارهاست . نماز ستون دین است . نماز از فحشا و منکر بازمی دارد. نماز گناهان پیش از خود را می پوشاند. نماز نخستین چیزی است که روزقیامت درباره اش سؤال می شود. حکمت نماز. منزلت نماز گزار. شرایط نماز. آداب نماز. خشوع در نماز. معنای خشوع . خشوع پیامبر(ص) در نماز. خشوع امام علی (ع) . خشوع فاطمه دخت رسول خدا(ص) . خشوع امام حسن (ع) . خشوع امام سجاد(ع) . خشوع امام باقر و امام صادق (ع) . موانع خشوع . شرایط پذیرفته شدن نماز. موانع پذیرفته شدن نماز. کسی که نمازش پذیرفته نمی شود. نقش حضور قلب در پذیرش نماز. رو کردن خدا به کسی که به او رو کند. فضیلت تدبر در نماز. پاداش کسی که با دلی فارغ از دنیانماز خواند. دستور به خواندن نماز وداع گونه . کسی که نمازش به صورت اوپرت می شود. کسی که نمازش نماز نیست . نماز گزار غیر مؤمن !. تاویل نماز. جوامع آداب نماز. نهی از کاهلی در نماز. مواظبت بر اوقات نماز. تشویق به خواندن نماز در اول وقت . تارک نماز و کفر. پرهیز از

تباه کردن نماز. نماز را سبک مشمارید. پرهیز از التفات در نماز. نماز دزد. سبک خواندن نماز. نماز جماعت. آنچه امام جماعت باید رعایت کند و کسی که بیشتر شایسته امامت است. فضیلت نماز شب. بالیدن خدا به کسی که در دل شب نماز می خواند. ثواب نماز شب. نتایج شب زنده داری. عوامل محروم شدن از نماز شب (۱). عوامل محروم شدن از نماز شب (۲). اجر کسی که نیت نماز شب داشته باشد اما خوابش برد. پاداش کسی که خود را برای نماز شب آماده می سازد. نمازی که بنده از آن باز خواست می شود. نماز جمعه. آداب گوش دادن به خطبه. درود فرستادن بر پیامبر (ص). چگونگی درود فرستادن بر پیامبر (ص). معنای درود. خاموشی. ثمرات خاموشی. خاموشی ستوده. صنعتگری. نیاز هر صنعتگر. نکوهش شب تا صبح کار کردن. مصیبت. تقسیم مصیبتها. اجر مصیبتها. سخت ترین مصیبتها. مصیبت بزرگ. استرجاع در هنگام مصیبت. معنای استرجاع. مصیبت مرگ فرزند. آداب مصیبت دیده. روش اهل بیت (ع) در مصیبتها. گریستن بر مرگ مؤمن. شیون کردن برای مرده. صداهاى نفرین شده. نوحه گری ستوده. کتمان مصیبت. آنچه مصائب را آسان می کند. آنچه مصیبتها را بزرگ می کند. فراموشی مصیبت. شاد شدن از مصیبت دیگران. صدا. نهی از بلند کردن صدا. صوفیه. روزه. وجوب روزه. فضیلت روزه. حکمت وجوب روزه. روزه سپر است. روزه زکات بدن است. فضیلت روزه دار. روزه بی فایده. تشویق به روزه داوطلبانه و مستحبی. روزه دل. آداب روزه. فضیلت روزه گرفتن در هوای گرم. فضیلت روزه گرفتن در زمستان. تشویق به سه روز روزه گرفتن در هر ماه. میراث روزه. خنده و لبخند. نکوهش خندیدن زیاد. کسی که از خنده اش باید تعجب کرد. خنده بی جا. سخن خنده آور. خنده (متفرقه). کتک زدن. زیان رساندن. زیان زدن به خود و دیگری از نظر اسلام ممنوع است. ناچاری. مستضعف. فضیلت مستضعفان. نقش مستضعفان در جامعه. دولت مستضعفان. استضعاف معنوی. کسی که مستضعف به شمار نمی آید. گمراهی. گمراهان. موجبات گمراهی. گمراه کنندگان. گمراهی آشکار. انواع گمراهی. کمترین گمراهی. ویران کننده پایه های گمراهی. غرامت و تاوان. نکوهش کفیل شدن و ضمانت کردن. عاریه تاوان ندارد. میهمانی. برکت خانه ای که در آن اطعام می شود. نکوهش خانه ای که مهمان وارد آن نمی شود. بدترین غذا. افراد شایسته پذیرایی. تشویق به پذیرفتن دعوت مؤمن. نهی از پذیرفتن دعوت فاسق. کم شمردن غذای میهمان. به زحمت انداختن خود برای میهمان. آداب میهمانی. آداب میهمان. حد میهمانی و ولیمه. جاهایی که شایسته است ولیمه داد. خوراک جان. پزشکی. پزشکی (متفرقه). آنچه انسان را از مراجعه به طبیب بی نیاز می کند. ضامن بودن پزشک نادان. حکیم تر از طبیب. پزشکی جان. پزشکی (متفرقه). فضیلت اطعام گرسنه. کیفر کسی که مستمندان را اطعام نمی کند. سرکشی. طاغوت. طلاق. نکوهش طلاق. حکمت سه بار طلاق. طمع. نکوهش طمع. پرهیز از طمع. طمع و بندگی. طمع و زبونی. طمع و فریفته شدن عقل. طمع و پارسایی. شاخه های طمع. طمع ستوده. طهارت و پاکی. طهارت (وضو، غسل، تیمم). پاک کننده ها. پاکی معنوی. فرمانبری. فرمانبری از خدا و آثار آن. هر چه خدا فرمان داده نیکوست. نافرمانی از خدا و فرمان بردن از شیطان. فرمان بردن از پیامبر و اولیای امر. برترین طاعتها. افراد شایسته فرمانبری. کسانی که شایسته اطاعت نیستند. فرمانبری (متفرقه). عطر. عطر زنان. فال بد زدن. شومی. طینت و خمیره. کامیابی و پیروزی. آنچه پیروزی محسوب نمی شود. ویژگی پیروزی مردمان بزرگوار و فرومایه. ناخن. کوتاه کردن ناخنها. تشویق زنان به بلند داشتن ناخنها. کوتاه کردن ناخنها از حرام! ستمگری. پرهیز از ستمگری (۱). پرهیز از ستمگری (۲). ستم، خانمان برانداز است. ظلم و ظلمتهای قیامت. پرهیز از ستمگری در مکه. ایمان و ستم. انواع ستم. ستمی که بازخواست می شود. زشت ترین نوع ستم. سخت ترین ستمکاری. ستمگرترین انسان. برخورد شایسته در هنگام آهنگ ستم کردن به کسی. مهلت دادن به ستمگر. ستمگر و یاد خدا. پشیمانی ستمگر. نشانه های ستمگر. انتقام گرفتن از ظالم به وسیله ظالم. راضی بودن به انتقام الهی. انتقام گرفتن از ستمگر. ستمگر به خود زیان می رساند و به ستمدیده سود. پرهیز از کمک به ستمگر (۱). پرهیز از کمک به ستمگر (۲). تشویق به یاری دادن ستمدیده (۱). تشویق به یاری دادن ستمدیده (۲). پرهیز از دعای ستمدیده. ستم کردن به خود. ستم (متفرقه). گمان. گمان و عقل. کار مؤمن را باید به خوبی

حمل کرد. ارزش خوش بینی . آنچه خوش بینی می آورد. پرهیز از بدگمانی (۱). پرهیز از بدگمانی (۲). کسانی که به هیچ کس خوشبین نیستند. لزوم پرهیز از آنچه سؤزن دیگران را برمی انگیزد. آثار بدگمانی . موارد جایز بودن سؤزن . خوش گمانی به خدا. معنای خوش گمانی به خدا. گمان (متفرقه). عبادت . حکمت عبادت . خود را وقف عبادت کردن . تفسیر عبادت . حقیقت بندگی . نقش عبادت در تکامل . نقش شناخت در عبادت . نقش یقین در عبادت . آداب عبادت . انواع عبادت . انواع عابدان . عبادت غیر خدا. برترین عبادت . عابدترین مردم . بندگان بد. عبادت ناپذیرفتنی . نشاط در عبادت . برنیامدن از عهده عبادت خدا. پاداش اخلاص در عبادت . آفت لذت بردن از عبادت . رها کردن عبادت . همه مردم بندگان خدایند. عبادت (متفرقه). عبرت گرفتن . درس گرفتن از عبرتها. هشداردهندگی عبرت . عوامل عبرت آموز. عبرتها بسیار است و عبرت گرفتن اندک . ثمره عبرت گرفتن . خودپسندی . خودپسندی آفت خرد است . خودپسندی حماقت است . خودپسندی مایه نابودی است . خودپسندی و پیشرفت نکردن . گناهی که تو را ناراحت کند بهتر از کار نیک است که دچار غرورت سازد. نباید از خودراضی بود. منم ، منم !. تشویق به کم شمردن کارهای خوب نفس . نهی از زیاد شمردن کار خوب نفس . نهی از فرو گذاشتن کار خوب به خاطر کوچک شمردن آن . درجات خودپسندی . خودپسندی و تباهی عبادت . درمان خودپسندی . خودپسندی (متفرقه). شگفتی . آن چه جای شگفتی دارد. شگفتی تمام . شگفت ترین شگفتها. شگفتیهای انسان . ناتوانی . ناتوانی و ناتوان . ناتوان ترین مردم . معجزه . حکمت متفاوت بودن معجزات پیامبران . اعجاز قرآن . از نشانه های اعجاز قرآن نبوداختلاف در آن است . شتابکاری . شتافتن به کارهای نیک . ستایش شتاب کردن در استفاده از فرصتهای خوب . شتاب و درنگ نابجا. ارزش عدالت . عدالت برترین سیاست است . عدالت فضیلت انسان است . عدالت و ایمان . عدالت مایه زندگی است . معنای عدالت . گستردگی عدالت . جانمایه عدالت . شعبه های عدالت . ویژگیهای عادل . نخستین گام عادل بودن . نشانه های عدالت . سفارش به رفتار عادلانه با دشمن و در هنگام خشم . عادلترین مردم . یاوران عدالت . کیفر زمامداران بیدادگر. دشمنی . نهی از دشمنی با یکدیگر. تخم دشمنی . کسانی که شایسته است آنها را دشمن نامید. دشمن ترین دشمن . سست نیرنگ ترین دشمنان . نباید خود را از دشمن ایمن پنداشت . جلب آشتی دشمنان . سلاح مناسب در برابر دشمنان . دشمنی مردم با آن چه نمی دانند. دشمنی (متفرقه). عذاب و شکنجه . عذاب خدا. شکنجه دادن مردم .

صدقہ .

فضیلت صدقه .

قرآن . ((از اموال آنان صدقه ای بگیر تا به وسیله آن ایشان را پاک و پاکیزه سازی ، و برایشان دعا کن ، زیرا دعا کردن تو برای آنان آرامشی است و خدا شنوای داناست)). - پیامبر خدا(ص): زمین قیامت (یکپارچه) آتش است به جز سایه مؤمن ، زیرا صدقه اش بر او سایه می افکند. - امام علی (ع): صدقه ، سپری است در برابر آتش . - پیامبر خدا(ص): صدقه ، گرمای گورها را از صدقه دهنده دور می کند و روز قیامت مؤمن در سایه صدقه خود پناه می گیرد. - (روز قیامت) هر کسی در سایه صدقه خود است تا آن که میان مردم داوری شود. - صدقه ، خشم پروردگار را فرو می نشاند. - هرگاه مرد دست خود را به دادن صدقه دراز کند ، خداوند به رویش لبخند می زند و هر که خدا به رویش لبخند زند ، آمرزیده است . - امام صادق (ع): چون آیه زکات ((از اموال آنان صدقه ای بگیر تا بدان وسیله آنها را پاک و پاکیزه گردانی)) در ماه رمضان نازل شد ، رسول خدا(ص) به جارچی خود فرمود تا در میان مردم جار زند که : خداوند زکات را نیز ، همچون نماز بر شما واجب فرمود.

خداوند گیرنده صدقات است .

قرآن . ((آیا ندانستند که تنها خداست که توبه بندگانش را می پذیرد و صدقات را می گیرد و این خداست که توبه پذیر مهربان است)) ؟ . - امام صادق (ع) : خدای تبارک و تعالی می فرماید : هیچ چیزی نیست مگر این که کسی را مامور گرفتن آن کرده ام به جز صدقه که آن را با دست خودم می قاپم . - پیامبر خدا(ص) : دو چیز است که دوست ندارم کسی در آنها با من شریک شود : وضویم , زیرا جز نماز من است و صدقه ام که باید از دست من به دست سائل برسد , زیرا صدقه در دست خدای رحمان می افتد .

پاداش صدقه .

قرآن . ((خدا ربا را بی برکت می کند و بر صدقات می افزاید و خدا هیچ ناسپاس گنهکاری را دوست ندارد)) . - امام صادق (ع) : خدای تعالی فرموده است : بعضی از بندگان من نصف خرمایی را صدقه می دهند و من , همچنان که یکی از شما کره اسب خود را می پروراند , آن نصف خرما را برای او می پرورانم تا جایی که آن را مانند کوه احد می گردانم . - پیامبر خدا(ص) : حتی اگر شده بانصف خرمایی خود را از آتش نگه دارید , زیرا همان طور که یکی از شما کره اسب یا کره شتر خود را می پروراند , خدای عزوجل نیز آن نصف خرما را برای صاحبش می پروراند تا آن که در روز قیامت آن را که بزرگتر از یک کوه عظیم شده است , به او می دهد . - همان گونه که فردی از شما کره اسب یا شتر خود را می پروراند , خداوند نیز یک دانه خرما یا لقمه نان (صدقه) را می پروراند چندان که به اندازه کوه احد می شود .

صدقه و دفع بلا .

- پیامبر خدا(ص) : صدقه بلا- را دفع می کند و مؤثرترین داروست , صدقه قضای حتمی را دفع می کند و درد و بیماریها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نبرد . - خدای یکتا درد و توده معده و آتش سوزی و غرق شدن و ویرانی و دیوانگی را با صدقه دفع می کند - رسول خدا هفتاد بلا را بر شمرد . - صدقه , هفتاد نوع بلا را دفع می کند که ساده ترین آنها جذام و پسی است . - صدقه , هفتاد در بلا را می بندد .

جلوگیری صدقه از مرگهای دلخراش .

- پیامبر خدا(ص) : صدقه از مردن بد و دلخراش جلوگیری می کند . - صدقه مردن بد را دفع می کند . - خداوند , با صدقه هفتاد نوع مردن دلخراش را از انسان دور می کند . - امام باقر(ع) : صدقه , هفتاد بلا از بلاهای دنیوی و مردن بد و ناگوار را دفع می کند , صدقه دهنده هرگز به مرگ دلخراش نمی میرد . - پیامبر خدا(ص) : صدقه بدهید و بیماران خود را با صدقه درمان کنید , زیرا صدقه از پیشامدهای ناگوار و بیماریها جلوگیری می کند و بر عمر و حسنات شما می افزاید . - امام باقر(ع) : احسان و صدقه , فقر را می زدایند و بر عمر می افزایند و هفتاد مرگ دلخراش را از صاحب خود دور می کنند . - امام صادق (ع) : هر که در روز یا شب صدقه دهد . آوار و طعمه درنده شدن و مرگ ناگوار حفظ می کند .

درمان بیماران با صدقه .

- امام صادق (ع) : بیماران خود را با صدقه درمان کنید . - بیماران را با صدقه درمان کنید , چه می شود که هر یک از شما قوت روزانه خود را صدقه دهد؟ گاه سند قبض روح بنده به ملک الموت داده می شود , اما آن بنده صدقه می دهد و در نتیجه , به ملک

الموت گفته می‌شود: سند را بر گردان . - امام علی (ع) : صدقه , دارویی مؤثر است . - مردی به امام کاظم (ع) از عیالواری خود و این که همه آنها بیمارند شکوه کرد , حضرت فرمود : آنها را با صدقه درمان کن , زیرا هیچ چیز زودتر از صدقه به درگاه خدا پذیرفته نمی‌شود و برای بیمار دارویی سودمندتر از صدقه نیست .

صدقه کلید روزی است .

- امام علی (ع) : روزی را , با صدقه فرود آورید . - هرگاه نادار شدید , با کالای صدقه با خدا سودا کنید . - امام صادق (ع) : گاهی اوقات من تنگدست می‌شوم و به وسیله صدقه , با خدا سودا می‌کنم . - به فرزند خود محمد , فرمود : فرزندم ! از آن خرجی چقدر اضافه آمده است ؟ عرض کرد : چهل دینار . است . نمی‌دانی که هر چیزی کلیدی دارد و کلید روزی صدقه است , پس آن چهل دینار را صدقه بده . محمد می‌گوید : من این کار را کردم , اما ده روز بیشتر بر ابو عبدالله (ع) نگذشت که از جایی چهارهزار دینار به ایشان رسید . - پیامبر خدا(ص) : زیاد صدقه بدهید , تا روزی داده شوید . - صدقه بر روزی و دارایی صدقه دهنده می‌افزاید , پس , خدایتان رحمت کند , صدقه بدهید . - امام صادق (ع) : صدقه دادن قرض را ادا می‌کند و برکت بر جا می‌گذارد .

هر کار نیکی صدقه است .

- پیامبر خدا(ص) : بر هر مسلمانی است که هر روز صدقه بدهد . چیزهای آسیب رسان از سر راه صدقه است , نشان دادن راه به کسی صدقه است , عیادت از بیمار صدقه است , امر به معروف صدقه است , نهی از منکر صدقه است و جواب سلام را دادن صدقه است . - هر کار نیکی , صدقه است . - هر احسانی به توانگر یا تهیدست , صدقه است . - هر کار نیکی صدقه است و هر چیزی که به وسیله آن آبروی کسی حفظ شود برای او صدقه نوشته می‌شود . - با علمی که برادر شما را ارشاد و نظری که او را راهنمایی می‌کند , به وی صدقه دهید . - امام صادق (ع) : صدقه ای که خدا آن را دوست دارد عبارت است از : اصلاح میان مردم هرگاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند . - پیامبر خدا(ص) : سخن نیکو و پاکیزه صدقه است و هر گامی که به سوی نماز بر می‌داری صدقه است . - فهماندن سخن به ناشنوا , صدقه است . - امام صادق (ع) : فهماندن سخن به ناشنوا بی آن که از این کار به ستوه آیی , صدقه ای گواراست . - علی بن الحسین (ع) صبح که می‌شدد طلب روزی بیرون می‌رفت . فرمود : می‌روم برای خانواده ام , صدقه بیاورم . فرمود : هر که در طلب روزی حلال بر آید آن روزی , صدقه ای است از جانب خدای عزوجل به او . - پیامبر خدا(ص) : لبخند زدن تو به روی برادرت صدقه است , امر به معروف تو صدقه است , نهی از منکر تو صدقه است و نشان دادن راه به کسی که راه بلد نیست صدقه است , برداشتن سنگ و خار و استخوان از سر راه صدقه است , خالی کردن آب از دلو خود به دلوبرادرت صدقه است .

خودداری از بدی صدقه است .

- پیامبر خدا(ص) : بر هر مسلمانی است که صدقه بدهد . دسترنجش هم خودش استفاده کند و هم صدقه دهد . فرمود : به نیازمند غمزده یاری رساند . خوب فرمان دهد . این خود برای او صدقه است . - به مردم شرمرسان , زیرا این کار صدقه ای است که برای خودت می‌دهی . - زبانت را نگهدار , زیرا این کار صدقه ای است که برای خودت می‌دهی . - خودداری از بدی , صدقه است .

برترین صدقه (۱).

- از رسول خدا(ص) سؤال شد: برترین صدقه چیست؟ فرمود: این که وقتی سالم و تنگ چشم هستی (یعنی) به زندگی امیدواری و می ترسی (اگر صدقه دهی) به فقر دچار شوی، صدقه دهی و نگذاری تا وقتی که جانت به لب رسید (و در آستانه مرگ قرار گرفتی) بگویی: این قدر مال فلان باشد و آن قدر مال بهمان. فلان و بهمان خواهد بود (خواه ناخواه به وارثان می رسد). - برترین صدقه آن است که وقتی سالم و تنگ چشم هستی (یعنی) به زندگی امیدداری و از دچار شدن به فقر می ترسی، صدقه بدهی و نگذاری که وقتی جانت به لب رسید (و در بستر مرگ افتادی) بگویی: این مقدار مال فلان باشد و آن قدر مال بهمان، چون در آن هنگام مال فلان و بهمان خواهد شد. - امام باقر یا امام صادق (ع) در پاسخ به سؤال از برترین صدقه، فرمود: قوت لایموتی که تنگدست می دهد، نشنیده ای این سخن خدای عزوجل را که ((و دیگران را بر خویشتن ترجیح دهند، هر چند خود نیازمندند)) آیا در زمینه صدقه برتر از این به نظرت می آید؟ - امام صادق (ع): صدقه دادن برای توانگر آسان است، اما خداوند عزوجل کسی را که اندک مالی دارد (و همان را ایثار می کند) ستوده و فرموده است: ((و دیگران را بر خود برمی گزینند. - پیامبر خدا(ص) در پاسخ به سؤال از برترین صدقه، فرمود: قوت لایموتی که تنگدستی در نهان به نیازمندی می دهد. - برترین مردم، کسی است که هر چه در توان دارد عطا می کند. - برترین صدقه، صدقه نهانی دادن به فقیر است و ایثار تنگدست.

برترین صدقه (۲).

- پیامبر خدا(ص): برترین صدقه، صدقه زبان است که با آن از ریختن خونها جلوگیری کنی و پیشامد ناخوشایند را دفع کنی و به برادر مسلمانان سودی برسانی. - برترین صدقه، صدقه زبان است. میانجیگری کردن که با آن اسیری را آزاد کنی و خونی را از بناحق ریختن حفظ کنی و به برادرت خوبی برسانی و پیشامد ناگواری را دفع نمایی. - هیچ صدقه ای برتر از گفتن حق نیست. - برترین صدقه این است که شخص مسلمان علمی بیاموزد و سپس آن را به برادر مسلمان خود یاد دهد. - برترین صدقه، نگهداشتن زبان است. - سوگند به خدایی که جانم در دست اوست، مردم هیچ انفاقی نکردند که دوست داشتنی تر از گفتار نیک باشد.

برترین صدقه (۳).

- پیامبر خدا(ص) در پاسخ به پرسش از برترین صدقه، فرمود: صدقه ای که به خویشاوند کینه ورز داده شود. - بهترین صدقه، صدقه ای است که به اسیری که چشمانش از گرسنگی تیره و تار شده، داده شود. - امام کاظم (ع): کمک تو به ناتوان، از بهترین صدقه ها است. - امام صادق (ع): بهترین صدقه، خنک کردن جگر تفتیده است. - پیامبر خدا(ص): بهترین صدقه، سایه خیمه ای است که در راه خدای عزوجل بر پامی شود. - برترین صدقه، در رمضان است.

حق تقدم خویشاوندان در صدقه.

- امام حسین (ع): از رسول خدا(ص) شنیدم که می فرماید: از خانواده ات شروع کن: مادر، پدر، خواهر و برادر، سپس به کسانی که در مرتبه بعد قرار دارند. - پیامبر خدا(ص): تا زمانی که خویشاوند نیازمند هست، به کسی دیگر نباید صدقه داد. - صدقه دادن به خویشاوند، اجرش دو چندان است. - برترین صدقه آن است که به خواهر یا دخترت بدهی. می گردد و جز تو کسی گیرنده آن نیست. - صدقه دادن خویشاوند به خویشاوند، هم صدقه است و هم صله رحم.

فضیلت و آثار صدقه نهانی.

قرآن . ((اگر صدقه ها را آشکار سازید ، این کار خوبی است و اگر نهانش دارید و آن را به نیازمندان دهید ، برایتان بهتر است و بخشی گناهانتان را می زداید و خدا از آنچه می کنید آگاه است)). - پیامبر خدا(ص) : صدقه پنهانی ، خشم پروردگار را فرو می نشاند. - امام صادق (ع) : جلو چشم مردم صدقه نده تا از تو ستایش کنند ، زیرا اگر چنین کنی هر آینه پاداش خود را گرفته ای ، بلکه اگر با دست راست صدقه دادی دست چپت خبردار نشود ، زیرا آن کسی که به خاطر او پنهانی صدقه می دهی ، پاداش تو را آشکارا خواهد داد. - پیامبر خدا(ص) : صدقه پنهانی زیادبده ، زیرا صدقه پنهانی خشم خداوند جل جلاله را فرو می نشاند. - امام علی (ع) : صدقه نهانی ، از بهترین نیکی ها است . - پیامبر خدا(ص) : آن روز که هیچ سایه ای جز سایه عرش خدا نیست ، هفت نفر در سایه عرش اویند : مردی که با دست راستش صدقه دهد و آن را از دست چپش مخفی بدارد. - امام علی (ع) : بهترین وسیله ای که متوسلان به آن چنگ می زنند ، ایمان به خداست . صدقه نهانی ، زیرا صدقه نهانی گناه را می برد و خشم پروردگار را فرو می نشاند. - امام سجاد(ع) : حق صدقه این است که بدانی آن اندوخته تو نزد پروردگارت عزوجل است و سپرده ای است که نیازی به شاهد گرفتن بر آن نیست و اطمینانت به سپرده ای که نهانی به ودیعه می گذاری بیشتر از چیزی باشد که آشکارا می سپاری و این که بدانی صدقه در دنیا بلاها و بیماریها را از تو می گرداند و در آخرت آتش دوزخ را. - امام صادق (ع) : به خدا سوگند ، صدقه نهانی برتر از صدقه آشکار است و نیز به خدا سوگند ، که عبادت نهانی برتر از عبادت آشکار است .

اهل بیت (ع) و صدقه نهانی .

- امام باقر(ع) درباره امام سجاد(ع) ، می فرماید : آن حضرت در دل شب تار از خانه بیرون می رفت و انبان را بر پشت خود حمل می کرد و به در یکایک خانه ها می رفت و آنها را می کوبید و به هر کس در را باز می کرد چیزی می داد. - محمد بن اسحاق : گروهی از مردم مدینه گذران زندگی می کردند بدون آن که بدانند معاش آنها از کجا می رسد ، وقتی علی بن الحسین در گذشت دیگر از آنچه شبها برایشان برده می شد ، خبری نشد. - هشام بن سالم : هوا که تاریک می شد و پاسی از شب می گذشت ، امام صادق (ع) انبانی پر از نان و گوشت و درهم برمی داشت و آن را بردوش خود می نهاد و برای نیازمندان مدینه می برد و در میانشان تقسیم می کرد و آنها او را نمی شناختند. فهمیدند که آن مرد امام صادق (ع) بوده است .

فضیلت صدقه آشکار و آثار آن .

قرآن . ((اگر صدقه ها را آشکار دهید ، کار خوبی است و اگر پنهانش دارید و آن را به نیازمندان دهید ، برای شما بهتر است و بخشی گناهانتان را می زداید و خدا از آنچه می کنید آگاه است)). ((کسانی که کتاب خدا را تلاوت می کنند و نماز بر پا می دارند و از آنچه روزیشان کرده ایم نهانی و آشکارا انفاق می کنند ، به تجارتی امید بسته اند که هرگز کساد نشود)). - امام صادق (ع) : صدقه آشکار ، هفتاد نوع بلا را دفع می کند. - امام علی (ع) : بهترین وسیله ای که متوسلان به خدای سبحان و تعالی به آن چنگ می زنند ایمان به خدا و رسول اوست . مردن فجیع را می گیرد. - امام باقر(ع) ، درباره آیه ((اگر صدقات را آشکارا دهید ، کار خوبی است)) ، فرمود : منظور زکات واجب است . چه معناست ؟ حضرت فرمود : منظور زکات مستحبی است . به جا آوردن پنهانی نوافل را دوست داشتند.

فضیلت صدقه شبانه و روزانه و آثار آن .

قرآن . ((کسانی که اموال خود را در شب و روز ، نهانی و آشکارا انفاق می کنند ، نزد پروردگارشان پاداش خود را دارند و بر

ایشان نه ترسی است و نه اندوهگین می شوند)). - امام صادق (ع) : صدقه شبانه , خشم پروردگار را فرو می نشاند و گناه بزرگ را پاک می کند و حساب را آسان می گرداند و صدقه روزانه مال و ثروت را به بار می نشاند و عمر را زیاد می کند. - صدقه روزانه گناه را آب می کند , همچنان که آب نمک را و صدقه شبانه خشم پروردگار جل جلاله را فرو می نشاند. - پیامبر خدا(ص) : چون روز خود را آغاز کردی , صدقه ای بده تا شومی آن روز را از تو دور گرداند و چون شب شد صدقه ای بده تا نحوست آن شب را از تو ببرد. - ابن عباس , درباره آیه ((کسانی که در شب و روز انفاق می کنند. درباره علی بن ابی طالب نازل شد. انفاق کرد , یکی را روز , یکی را پنهانی و یکی را آشکارا.

صدقه دادن در روزگار خوشی و ناخوشی .

قرآن . ((و بشتابید به سوی آمرزش پروردگارتان و بهشتی با پهنه آسمانها و زمین که برای پرهیزگاران آماده شده است , همانان که در خوشی و ناخوشی انفاق می کنند)). ابن جریر و ابن ابی حاتم از قول ابن عباس درباره آیه ((همانان که در خوشی و ناخوشی انفاق می کنند)) نقل کرده اند که مراد : در دوران تنگدستی و توانگری است . آمده است : درباره معنای ((سرا)) و ((ضرا)) دو قول است : یکی از آنها که قول ابن عباس است , می گوید مراد در حال توانگری و تنگدستی است و قول دوم می گوید مراد در حال شادی و غم است , یعنی هیچ یک از این حالات مانع این نمی شود که در امور خیر , اموال خود را انفاق کنند.

مرز صدقه .

قرآن . ((و دستت را به گردنت بسته مدار و آن را به تمامی نیز مگشای که ملامت دیده و حسرتزده بنشینی)). ((از تو می پرسند چه چیز انفاق کنند , بگو : مازاد (بر نیاز خود) را)). - پیامبر خدا(ص) : کسی که در صدقه دادن از حد بگذراند , مانند کسی است که صدقه ندهد)). - امام صادق (ع) , درباره آیه ((و دستت را به گردنت بسته مدار و آن را به تمامی نیز مگشای که ملامت دیده و حسرتزده بنشینی)) فرمود : حسرت به معنای تهیدستی است . - پیامبر خدا(ص) در سفارش به علی (ع) , فرمود : صدقه آن است که تا توان داری ببخشی چندان که بگویی : اسراف کردم , با این حال اسراف نکرده ای . - انفاق کنید و ببخشید و شمارش نکنید , که درباره شما شمارش می شود و خست نورزید , که درباره شما خست ورزیده می شود. - امام صادق (ع) : اگر مردی دار و ندار خود را در راهی از راههای خدا انفاق کند , کار پسندیده و موفقیت آمیزی نکرده است , مگر نه این که خدای تعالی می فرماید : ((با دستهایتان خود را به هلاکت میندازید و نیکی کنید که خداوند نیکوکاران را دوست دارد))؟ مقصود (از نیکوکاران) میانه روانند. - برای برادرت , خود را به کاری و مدار که زیان آن کار برای تو بیش از سودش برای او باشد. - امام کاظم (ع) : به برادرت از خود , چیزی ببخش که زیان آن برای تو بیشتر از سودش برای آنان است . - ابن عباس : هنگامی که فرمان انفاق در راه خدا رسید , گروهی از صحابه نزد پیامبر(ص) آمدند و عرض کردند : این نفقه ای که فرمان یافته ایم تا از اموال خود بدیم نمی دانیم چیست , چقدر از آن را انفاق کنیم ؟ پس خداوند این آیه را نازل فرمود : ((از تو می پرسند چه انفاق کنند , بگو : مازاد را)). آیه پیامبر(ص) از مال خود چندان انفاق می کرد که دیگر چیزی نخس پ ؟ مینک ق افنا ر ن آ پیدانمی کرد تا صدقه بدهد و هیچ غذایی نمی خورد , مگر این که از آن مقداری هم صدقه می داد.

ثواب دستگردانی صدقات .

- پیامبر خدا(ص) : هر که صدقه ای را به نیازمندی رساند , اجر صاحب آن صدقه را دارد و از اجر صدقه دهنده نیز چیزی کم نشود. - هر که برای مستمندی صدقه ای جمع آوری کند , اجری همانند اجر صاحب صدقه دارد و اگر چهل هزار انسان آن صدقه

را دست به دست کنند و سپس به دست مستمند برسد، به همه آنها اجر کامل داده شود. - امام صادق (ع) : اگر صدقه هشتاد دست بگردد، همه آنها اجر دارند بی آن که از اجر صاحب صدقه چیزی کاسته شود. - پیامبر خدا(ص) : اگر صدقه میان هفتاد هزار انسان دست به دست شود، اجر آخرین نفر آنها مانند اجر اولین نفر آنهاست.

مصارف صدقه .

قرآن . ((این صدقات از آن فقیرانی است که در راه خدا فرومانده اند و نمی توانند (برای کسب و کار) در زمین سفر کنند، آدم بی خبر آن ها را، از فرط مناعت، توانگر پندارد. به سیمایشان می شناسی، از مردم با اصرار چیز نمی خواهند. - پیامبر خدا(ص) : مسکین کسی نیست که یکی دو وعده غذا و یکی دو لقمه نان از این و آن بگیرد. گدایی سوی مردم دراز کند آن مال سنگ تفتیده ای است که شعله می کشد، اینک هر که خواهد گو به همان اندک مال خود بسازد (و دست سؤال دراز نکند) و هر که خواهد گو (از طریق گدایی) بر مال خویش بیفزاید. - مسکین نه آن گدای دوره گرد است و نه آن کسی که یکی دو دانه خرما و یکی دو لقمه نان می گیرد و می رود، بلکه مسکین آن ناداری است که مناعت و عزت نفس دارد، به طوری که دست سؤال سوی مردم دراز نمی کند و کسی به تهیدستی او پی نمی برد تا به وی صدقه دهد. - از امام صادق (ع) سؤال شد که آیا به گداهایی که در خانه ها را می زنند، می توان صدقه داد یا باید از این کار خودداری کند و آن را به خویشاوندان (مستمندش) بدهد؟ حضرت فرمود: به آنها ندهد، بلکه برای خویشاوندان مستمندش بفرستد که این کار اجرش بیشتر است. - امام کاظم (ع) در پاسخ به نامه کسی که از آن حضرت درباره کمک به گداهای سر راه نشین پرسیده بود، نوشت: هر که به ناصبی (دشمن اهل بیت) صدقه و اعانه دهد، آن صدقه برایش گناه است نه ثواب، اما اگر به کسی که از مذهب و عقیده او خبر نداری صدقه بدهی، بهتر و ثوابش بیشتر است. هر کس که دلت به حالش سوخت و به او رحمت آمد و آگاه شدن از مذهب و عقیده اش هم ممکن نشد صدقه دادن به او، به خواست خدا، اشکالی ندارد. - امام صادق (ع)، درباره آیه ((برای سائل و محروم))، فرمود: محروم شخص بی بخت و روزی است که در خرید و فروش چیزی نصیبش نمی شود. - امام باقر و امام صادق (ع) نیز درباره همین آیه: مراد از محروم مردی است که عقلش عیبی ندارد اما (هرچه کار می کند و زحمت می کشد) در روزش گشایشی حاصل نمی شود.

کسانی که مستحق صدقه (زکات) نیستند.

- پیامبر خدا(ص) : صدقه (زکات) نه برای بی نیاز و توانگر حلال است و نه برای کسی که بدنی سالم و نیرومند دارد، مگر برای کسی که مبتلا به فقر شدید یا بدهکاری وحشتناک باشد. آن مال خراشی باشد بر چهره او و سنگ تفتیده ای که آن را از آتش دوزخ می بلعد، پس اینک هر که خواهد گو با تنگدستی خویش بسازد و هر که خواهد گو (با گدایی) بر دارایی خویش بیفزاید. - امام باقر(ع) : صدقه (وزکات) برای پیشه ور و نیز کسی که بنیه ای سالم و قوی دارد، حلال نیست، پس، از گرفتن آن خودداری کنید. صدوق رضوان الله تعالی علیه در ((من لایحضره الفقیه)) روایت کرده است که به امام صادق (ع) عرض شد: مردم از قول رسول خدا(ص) روایت می کنند که فرمود: ((صدقه (وزکات) بر شخص بی نیاز و توانگر و نیز بر کسی که بنیه ای سالم و قوی دارد روا نیست)) حضرت صادق (ع) فرمود: پیامبر خدا(ص) فرموده است ((بربی نیاز و توانگر)) و فرموده است ((بر کسی که بنیه قوی و سالم دارد)).

آفات صدقه .

قرآن . ((سخنی شایسته (در برابر نیازمندان) و گذشت, بهتر از صدقه ای است که آزاری از پی داشته باشد و خدا بی نیاز بردبار است . خویش را با منت و آزار باطل مکنید, مانند کسی که مال خود را برای خودنمایی به مردم, انفاق می کند و به خدا و روزوایسین ایمان ندارد, پس حکایت او مانند سنگ خرابی است که خاکی بر آن بوده و رگباری بدان رسیده و آن را صاف به جا نهاده است . ((و منت مگذار و فزونی مطلب)). - امام علی (ع) : منت نهادن, زیوراحسان است . - امام صادق (ع) : منت نهادن, خوبی را از بین می برد. - امام علی (ع) : بخشندگی, از بزرگواری طبع است و منت نهادن خوبی را تباه می کند. - پیامبر خدا(ص) : سه کس اند که خدای عزوجل با آنان سخن نمی گوید : کسی که هر چه می دهد, منت می گذارد, کسی که دامن جامه اش را بلند گیرد (کنایه از تبختر و تکبر است) و کسی که با سوگند دروغ کالایش را رواج دهد. - امام علی (ع), در فرمان خود به مالک اشتر, می نویسد : زنهار که برای احسانت به مردم برآنان منت گذاری یا کار خود را بیش از آنچه هست جلوه دهی یا به آنان وعده ای دهی و به کاربندی, زیرا منت نهادن احسان را تباه می کند و بزرگتر جلوه دادن کار روشنایی حق (و حقیقت) را می برد. - امام صادق (ع) : اگر به کسی خوبی کردی آن را با منت گذاشتن زیاد و به رخ کشیدن تباه مساز, بلکه با خوبی بهتری ادامه اش بده, زیرا این کار برای اخلاق تو زیننده تراست و پاداش آخرت را واجبتر می گرداند. - پیامبر خدا(ص) : بی چشمداشت, صدقه بدهید, زیرا که چشمداشت اجر را از بین می برد.

آداب دهش .

- امام علی (ع) : تعلل ورزیدن (در احسان و دهش) شکنجه روح است . - تعلل ورزیدن و منت نهادن, احسان را ناگوار می کنند. - امروز و فردا کردن یکی از دو نوع خودداری از دهش است . - آفت دهش, امروز و فردا کردن است . - کسی که در انجام وعده تاخیر کند (در حقیقت) آن را به جای نیآورده است . - سزاوارترین مردم به خوبی, کسی است که اگر در وعده احسانی که به او داده شده تاخیر شود, صبر کند و اگر به آن وعده عمل نشد, معذور دارد و اگر به او عطایی شد, سپاسگزاری کند. - بدترین بخشش آن است که با تاخیر صورت گیرد و به دنبالش منت باشد.

صدقه کافر.

- امام علی (ع) : صدقه مؤمن سپری بزرگ و حجابی است برای او در برابر آتش, و صدقه کافر دارایی او را از تلف شدن حفظ می کند و عوضش در همین دنیا به او داده می شود و بیماری ها را از جسم وی دور می گرداند, اما در آخرت نصیبی ندارد.

صدقه دادن به گنهکار برای حفظ او از معصیت .

- پیامبر خدا(ص) : مردی گفت : امشب حتما صدقه ای می دهم و بیرون رفت و صدقه اش را در دست دزدی گذاشت . از صدقه دیشب او به یک دزد سخن به میان آوردند. دزدی افتاده است تو را سپاس می گویم . صدقه اش را در دست زن بدکاره ای گذاشت . بدکاره سخن به میان آوردند. سپاس می گویم . توانگر گذاشت . از این که صدقه ام به دست دزد و زن بدکاره و توانگر افتاده تو را سپاس می گویم . الهام شد : آن صدقه ات که به دست دزدی رسید بدان سبب بود که شاید از سرقت دست بردارد و آن صدقه که به دست زن بدکاره افتاد, برای آن بود که بلکه از زنا دادن خودداری کند و آن صدقه که به دست توانگر رسید, از آن رو بود که بلکه عبرت گیرد و از آنچه خداوند عطایش فرموده است انفاق کند.

صراط.

صراط.

قرآن . ((همانا پروردگار تو سخت در کمین است)). - امام علی (ع) : بدانید که گذر شما از صراط است و از لغزشگاههای آن و هراسهای لغزیدنهایش و وحشتهای متناوبش . - پیامبر خدا(ص) : همانا صراط بر روی جهنم کشیده شده و لغزنده است .

صراط مستقیم .

قرآن . ((ما را به صراط مستقیم هدایت کن)). - امام صادق (ع) : مردم به چپ و راست منحرف شدند , اما ما و شیعیانمان به صراط مستقیم هدایت شدیم . - امام علی (ع) : راست و چپ گمراهی است و راه وسط همان شاهراه است , کتاب خدا و سنت پیامبر به آن راهنماست و رسیدن به سنت و عاقبت نیکو از این شاهراه میسر است . - از راست و چپ راههای گمراهی را پیش گرفتند و راههای مستقیم و هدایت را رها کردند . - در توصیف ائمه (ع) , می فرماید : آنان به منزله راهنمایان بیابانها هستند . را در پیش گیرد او را به رفتن آن راه تشویق و ستایش می کنند و نوید نجات به وی می دهند و هر که به راست و چپ منحرف شود , از کجراهه ای که در پیش گرفته نکوهش می کنند و او را از هلاکت بر حذر می دارند .

قرآن و صراط مستقیم .

قرآن . ((ما را به راه راست هدایت فرما , راه کسانی که نعمتشان داده ای , نه غضب شدگان و نه گمراهان)). ((کسانی که از خدا و رسول فرمان برند همانان با کسانی هستند که خداوند نعمتشان داده (یعنی) با پیامبران و صدیقان و شهیدان و صالحان , و نیکو همدمان هستند اینان)).

معنای صراط مستقیم .

قرآن . ((در حقیقت , خدا پروردگار من و پروردگار شماست , پس او را پرستید که این است صراط مستقیم)). ((چگونه کفر می ورزید حالی که آیات خدا بر شما خوانده می شود و رسول او در میان شماست ؟ هر که به خدا تمسک جوید , قطعاً به صراط مستقیم هدایت شده است)). ((و صراط مستقیم پروردگارت همین است . . - امام عسکری (ع) - درباره آیه ((ما را به صراط مستقیم هدایت فرما)) - : آدمی می گوید : آن توفیقی را که عطایمان کردی تا در ایام گذشته عمر خود طاعت کنیم بر ما ادامه بده تا در ایام مانده عمر خود نیز طاعت کنیم . مستقیم دو گونه است : صراط دنیا و صراط آخرت . و تفریط به دور است , راه میانه است و به سوی باطل کمترین انحرافی ندارد و صراط آخرت , همان راه مؤمنان به سوی بهشت است که راهی است مستقیم . - امام صادق (ع) درباره معنای صراط , می فرماید : آن راه شناخت خدای عزوجل است و دو گونه می باشد : صراطی در دنیاست و صراطی در آخرت . اطاعتش واجب است . هر که در دنیا او را بشناسد و از راهنماییهایش پیروی کند از صراط آخرت که پلی است بر روی دوزخ , بگذرد . - صراط مستقیم , امیرالمؤمنین علی (ع) است . - امام سجاده(ع) : ماییم صراط مستقیم و ماییم رازگاه علم او . - امام علی (ع) : صراط مستقیم خدا و دستگیره محکم و ناگسستی او , من هستم . - امام صادق (ع) درباره آیه ((ما را به صراط مستقیم هدایت فرما)) , می فرماید : ما را به راه راست رهنمون شو , ما را به پیمودن راهی که به محبت تو می انجامد و به بهشتت می رساند , رهنمون شو تا از هواهای نفس خود پیروی نکنیم و به هلاکت نیفتیم . - پیامبر خدا(ص) نیز درباره همین آیه , می فرماید : ما را ارشاد فرما به ((صراط مستقیم)) یعنی دین اسلام , زیرا هیچ دینی جز اسلام راست و مستقیم نیست , چون توحید و یگانه پرستی در آن نیست , ((صراط کسانی که نعمتشان دادی)) یعنی پیامبران و مؤمنان که خداوند نعمت اسلام و

نبوت را ارزانیشان داشت ، ((نه غضب شدگان)) ، می فرماید : مارا به غیر دین آنان که برایشان خشم گرفته ای ، یعنی یهود ، راهنمایی فرما ، ((و نه گمراهان)) یعنی نصارا .

ویژگیهای صراط.

- امام صادق (ع) : صراط ، از مو و از لبه شمشیر باریکتر است . - پیامبر خدا(ص) : صراط ، باریکتر از مو و برنده تر از شمشیر است . - بر روی جهنم ، پلی است که از مو باریکتر و از شمشیر تیزتر است .

آنچه موجب پایداری بر صراط است .

- پیامبر خدا(ص) : پایدارترین شما بر صراط ، کسی است که محبتش به اهل بیت من بیشتر باشد . - ای علی ! چون روز قیامت شود ، من و تو و جبرئیل بر صراط می نشینیم و هیچ کس از صراط نخواهد گذشت مگر این که پروانه ولایت تو را با خود داشته باشد . - به علی (ع) فرمود : محبت تو در دل هیچ مؤمنی جای نگرفت ، مگر این که هرگاه پایش بر صراط بلرزد ، گامش استوار شود تا آن که خداوند ، به سبب محبتش به تو ، او را به بهشت در آورد .

پلهای صراط.

قرآن . ((همان پروردگار تو سخت در کمین است)) . - امام صادق (ع) درباره آیه ((همانا پروردگار تو سخت در کمین است)) ، می فرماید : (کمینگاه) پلی است بر روی صراط که هیچ بنده ای با داشتن مظلومه ای به گردن ، از آن نمی تواند بگذرد . - پیامبر خدا(ص) : آن گاه صراط بر فراز جهنم گذاشته می شود . سه پل قرار دارد : روی یکی از آن ها امانتداری و خویشاوندی جای دارد ، روی دومی نماز و روی سومی عدالت پروردگار یگانه جهانیان .

گروههای مردم در گذشتن از صراط.

- امام صادق (ع) : مردم در گذشتن از صراط به چند گروه تقسیم می شوند : برخی مانند برق می گذرند ، برخی مانند اسب به تاخت می روند ، برخی با سینه خیز می گذرند و بعضی هم در حالی می گذرند که خود را به آن آویخته اند و آتش مقداری از بدن آنها را گرفته است . - پیامبر خدا(ص) : مردم بر صراط باشند ، برخی آویزان ، بعضی لغزان و برخی پا برجا . - در گذشتن از صراط برخی از مردم چون برق می گذرند ، و برخی چون چشم به هم زدنی و برخی مانند اسبان و شتران تندرو و برخی مانند افراد پای بسته . آهستگی می گذرند و عده ای در آن (دوزخ) می افتند . - عده ای از صراط همچون برق می گذرند و عده ای همچون باد و به عده ای نوری داده می شود که جلوی پایشان را روشن می بینند و عده ای چهار دست و پا می گذرند و به سبب گناهایی که کرده اند آتش قسمتی از آنها را فرا می گیرد . - وضو را کامل بگیر ، تا از صراط همچون ابر بگذری . - موسی (ع) در مناجات عرض کرد : بار خدایا! پاداش کسی که حکمت تو را آشکارا و پنهانی تلاوت کند چیست ؟ فرمود : ای موسی ! از صراط همچون برق می گذرد .

خردسالی .

خردسالی .

- امام علی (ع) : هر که در کودکی خود رنج نبرد ، در بزرگسالی به ارجمندی نرسد . هر که در دوران خردسالیش بپرسد ، در روزگار بزرگسالیش پاسخ دهد . هر که در کودکی نیاموزد ، در بزرگسالی پیشرفت نکند . پیامبر خدا (ص) : بازیگوشی (وشیطنت) بچه در دوران کودکی ، موجب افزایش عقل او در بزرگسالی می باشد . امام کاظم (ع) : بازیگوشی (و شیطنت) پسر در دوران کودکی پسندیده است ، برای این که در بزرگسالی بردبار شود . امام علی (ع) : نادان ، بچه است اگر چه پیر باشد و دانا ، بزرگ است اگر چه نوجوان باشد .

دست دادن .

دست دادن .

- پیامبر خدا (ص) : هر گاه با هم روبه رو شدید با سلام گفتن و دست دادن روبه رو شوید و چون از یکدیگر جدا شدید ، با آمرزش خواهی جدا شوید . امام صادق (ع) : مسلمانان هر گاه در رکاب رسول خدا (ص) به جنگ بیرون می رفتند و از جای پر درختی می گذشتند سپس به فضای باز می رسیدند ، به یکدیگر نگاه می کردند و با هم دست می دادند . رسول خدا (ص) هر گاه با مردی دست می داد ، هرگز دست خود را از دست او نمی کشید تا این که او دستش را از دست حضرت بکشد .

نقش دست دادن در رفع کدورتها و کینه ها .

- پیامبر خدا (ص) : با یکدیگر دست دهید ، زیرا دست دادن کینه و کدورت را از بین می برد . با یکدیگر دست دهید ، که کینه را می برد .

نقش دست دادن در ریزش گناهان .

- امام باقر (ع) : هر گاه مؤمن با مؤمن دست دهد ، از یکدیگر جدا شوند در حالی که گناهانشان پاک شده باشد . امام علی (ع) : هر گاه به برادران خود برخوردید ، با یکدیگر دست دهید و اظهار خرمی و خوشرویی کنید ، از هم که جدا شدید هر چه گناه داشته اید از بین رفته است . امام باقر (ع) : هر گاه مردی با رفیقش دست دهد ، آن که دستش را نگه دارد اجرش بیشتر است از کسی که رها می کند .

نهی از دست دادن با زن .

- پیامبر خدا (ص) : جایز نیست زن به مرد نامحرم دست دهد ، مگر از پس لباسش و نباید دست بیعت دهد مگر از پس لباسش . من با زنان دست نمی دهم . از امام صادق (ع) سؤال شد : آیا دست دادن با زن نامحرم جایز است ؟ فرمود : خیر ، مگر از پس جامه . امام صادق (ع) : با زنی که ازدواج کردن با او حلال است (محرم نیست) نمی توان دست داد مگر از پس جامه و (در این صورت هم) نباید دستش را فشرده .

تشویق به دست دادن با دشمن .

- امام علی (ع) : با دشمن دست بده ، هرچند او خوشش نیاید ، زیرا این از اموری است که خدای عزوجل بندگان را به آن فرمان داده است . دفع کن که از آن پس کسی که میان تو و او دشمنی بوده گویی دوستی است مهربان . نمی گیرند این را مگر کسانی که صبوری کرده اند و فرا نمی گیرند این را مگر دارنده نصیبی بزرگ)) .

صلح .

قرآن . ((اگر به صلح مایل شدند تو نیز بدان مایل باش و به خدا توکل کن که او شنوای داناست)) . - امام علی (ع) : من صلح را ، مادام که مایه وهن اسلام نباشد ، کار سازتر از جنگ یافته ام . - در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر ، می فرماید : اگر دشمن تو را به صلح فراخواند و خوشنودی خدا در آن بود آن را رد مکن ، زیرا صلح مایه آسایش سپاهیان تو و راحتی خودت از اذیتها و دردها و دسرها و امنیت سرزمین توست . و هشیار باش ، زیرا گاه دشمن خود را نزدیک می کند ، تا غافلگیر کند ، پس محتاط و دوراندیش باش و به دشمن خوشبین مباش .

صلح ۱ ((صلح در جنگ)) .

صلح امام حسن (ع) .

- امام علی (ع) پس از ضربت خوردن توسط ابن ملجم ، در سفارش به فرزند بزرگوار خود حسن (ع) می فرماید : بدان که معاویه همچنان که با من مخالفت کرد با تو نیز مخالفت خواهد کرد . در آیی به جدت تاسی جسته ای که با بنی ضمیره و بنی اشجع . دشمنت بجنگی (بدان که) هرگز آن صلاحیت و وفاداری که پیروان پدرت داشتند پیروان تو نخواهند داشت . - امام صادق (ع) : حسن بن علی (ع) پس از آن که به جانش سؤ قصد شد و پیروانش از درنازگاری با وی در آمدند ، کار را به معاویه وا گذاشت . سلام کردند : ((سلام بر تو ای خوارکننده مؤمنان)) . نیستم ، بلکه عزت بخش مؤمنانم . وا گذاشتم تا من و شما در میان آنان باشیم ، همچنان که آن فرزانه (خضر) کشتی را سوراخ کرد تا برای صاحبانش باقی بماند ، و اینچنین (است حکایت) من و شما تا در میان آنها باقی بمانیم .

صلح ۲ ((اصلاح دادن میان مردم)) .

اهمیت اشتی دادن مردم .

قرآن . ((هر که وساطت پسندیده ای کند ، او را از آن نصیبی خواهد بود و هر کس وساطت ناپسندیده ای کند او را از آن (نیز) سهمی خواهد بود و خدا همواره به هر چیزی تواناست)) . ((درباره غنائم جنگی از تو می پرسند بگو : غنائم جنگی از آن خدا و رسول است ، پس از خدا بترسید و میان خود اصلاح کنید و از خدا و رسول او فرمان برید اگر مؤمن هستید)) . ((در حقیقت مؤمنان با هم برادرند ، پس میان برادران خود اشتی دهید و از خدا بترسید ، شاید مورد رحمت قرار گیرید)) . ((در بسیاری از آهسته گوییهایشان خیری نیست ، مگر کسی که (با این کار) به دادن صدقه ای یا احسانی یا که اصلاح میان مردم فرمان دهد . - پیامبر خدا (ص) : آیا شما را به چیزی با فضیلت تر از نماز و روزه و صدقه (زکات) آگاه نکنم ؟ آن چیز اصلاح میان مردم است ، زیرا تیره شدن رابطه میان مردم مهلک و دین برانداز است . - امام صادق (ع) : اصلاح میان مردم هر گاه با هم دچار اختلاف و دشمنی شوند و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هر گاه از هم دور گردند ، صدقه ای است که خداوند آن را دوست دارد . - به مفضل فرمود : هر گاه میان دو نفر از شیعیان ما کشمکش دیدی از مال من غرامت بده (یعنی با پرداخت وجه مورد اختلاف ، میان آنان اصلاح کن

۱. - پیامبر خدا(ص) : ای ابا ایوب ! آیا تو را به صدقه ای که خدا و رسول او آن را دوست دارند ، آگاه و راهنمایی نکنم ؟ (آن صدقه این است که) هرگاه مردم باهم بد شدند و از یکدیگر دوری کردند میان آنها را اصلاح کنی . - امام علی (ع) : در راه اصلاح میان مؤمنان و پرهیزگاران پایداری کنید . - کوشش در راه ایجاد صلح و آشتی میان توده مردم (یا اصلاح و بهبود وضع آنان) از کمال نیکبختی است . - هر که صلح و آشتی دشمنان را به دست آورد به مقصود خود برسد .

جایز بودن دروغ برای اصلاح .

قرآن . ((و خدا را دستاویز سوگندهای خود قرار مدهید تا(بدین بهانه) از نیکی کردن و پرهیزکار بودن و اصلاح میان مردم (باز ایستید) که خدا شنوای داناست)) . - امام صادق (ع) ، درباره آیه ((و خدا را دستاویز سوگندهای خود قرار مدهید . هرگاه از تو خواسته شد که میان دو تن اصلاح کنی ، نگو : سوگند خورده ام که این کار را نکنم . - آشتی دهنده ، دروغگو نیست . - سخن سه گونه است : راست و دروغ و (برای) اصلاح میان مردم . گوش وی برسد ، ناراحت می شود . به او می گویی : از فلانی شنیدم که در خوبی تو چنین و چنان می گفت .

صلح ناروا .

- پیامبر خدا(ص) : صلح میان مسلمانان رواست مگر صلحی که حرامی را حلال یا حلالی را حرام کند .

نماز / ۱ .

نماز .

قرآن . ((بر نمازها و نماز میانه مواظبت کنید و خاضعانه برای خدا به پاخیزید)) . ((پس چون نماز را گزاردید ، خدا را (در همه حال) ایستاده و نشسته و به پهلو خفته یاد کنید و هرگاه آسوده خاطر شدید ، نماز را (به طور کامل) بر پادارید که نماز به وقتهای معین بر مؤمنان مقرر شده است)) . ((پروردگارا ، مرا بر پادارنده نماز قرار ده و فرزندان مرا نیز ، پروردگارا ، دعای مرا بپذیر)) . ((و (اسماعیل) کسان خود را به نماز و زکات فرمان می داد و نزد پروردگارش پسندیده بود)) . - پیامبر خدا(ص) : نماز از شرایع واحکام دین است و موجب خشنودی پروردگار عزوجل و راه و روش پیامبران . - باید بیشترین هم تو نماز باشد ، زیرا نماز ، بعد از پذیرفتن دین ، در راس اسلام است . - هرچیزی چهره ای دارد و چهره دین شما نماز است . - امام علی (ع) : نماز ، دژی است در برابر یورشهای شیطان . - نماز رحمت (الهی) را فرودمی آورد . - نماز ترازوست . آن را (کامل دهد (حق و پاداش خود را) کامل دریافت می کند . - امام صادق (ع) : محبوبترین کارها نزد خدای عزوجل ، نماز است و آن آخرین سفارش پیامبران می باشد .

نماز نور دیده پیامبر(ص) است .

- پیامبر خدا(ص) : خداوند جل ثناؤه نور دیده مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من گردانید ، همچنان که غذا را محبوب گرسنه و آب را محبوب تشنه . می شود و تشنه هرگاه آب بنوشد سیراب می شود ، اما من از نماز سیر نمی شوم . - امام علی (ع) : رسول خدا(ص) شام و غیر شام را بر نماز مقدم نمی داشت و چون وقت نماز می رسید ، گویی نه خانواده ای می شناسد و نه رفیق شفیقی .

نماز موجب تقرب پرهیزگاران به خداست .

- امام علی (ع) : نماز , موجب تقرب هر پرهیزگاری به خداست . - پیامبر خدا(ص) : نماز , مایه تقرب مؤمن به خداست . - امام کاظم (ع) : نمازهای نافله , وسیله تقرب مؤمنان به خداست . - امام علی (ع) : نماز , بهترین دو وسیله تقرب به خداست .

نماز بهترین تکلیفی است که وضع شده است .

- پیامبر خدا(ص) در پاسخ به سؤال ابوذر درباره نماز , فرمود : نماز بهترین تکلیفی است که (از جانب خدا) وضع شده است , اینک هر که خواهد گو کم بخواند و هر که خواهد گو بسیار بگذارد . - امام صادق (ع) : طاعت خدا به خدمت کردن او , در روی زمین است و هیچ خدمتی به او بانماز برابری نمی کند . - امام علی (ع) : شما را به نماز و مواظبت بر آن سفارش می کنم , زیرا که نماز بهترین کاراست و ستون دین شماست .

بعد از شناخت خدا, نماز برترین کارهاست .

- امام صادق (ع) در پاسخ به سؤال از بهترین اعمال بعد از معرفت (خدا) , فرمود : بعد از معرفت (خدا) هیچ چیزی با این نماز برابری نمی کند . - در پاسخ به سؤال از برترین اعمال و محبوبترین آنها نزد خداوند , فرمود : بعد از معرفت (خدا) چیزی برتر از این نماز نمی شناسم .

نماز ستون دین است .

- پیامبر خدا(ص) : مثل نماز مثل ستون خیمه است , اگر ستون محکم باشد طنابها و میخها و چادر کار آیی دارند , اما اگر ستون بشکند نه طنابی به کار می آید و نه میخی و نه چادری . - امام باقر(ع) : نماز ستون دین است , مثل آن مثل ستون خیمه است که اگر ستون محکم باشد میخها و طنابها محکم می مانند و اگر ستون کج شود و بشکند , نه میخی استوار می ماند و نه طنابی . - لقمان (ع) در مقام اندرز به فرزند خود , فرمود : فرزندم ! نماز را بر پا دار که آن در دین خدا , همانند ستون برای خیمه است , اگر ستون راست و استوار باشد طنابها و میخها و پرده خیمه کار آمدند و اگر ستون راست و استوار نباشد نه میخ فایده دارد نه طناب و نه پرده خیمه . - امام علی (ع) : خدا را , خدا را , به نماز توجه کنید , زیرا نماز ستون دین شماست . - پیامبر خدا(ص) : نماز , ستون دین است .

نماز از فحشا و منکر بازمی دارد .

قرآن . ((آنچه را که از کتاب به تو وحی شده است بخوان و نماز را بر پا دار , که نماز از کار زشت و ناپسند باز می دارد و قطعاً یاد خدا (از هر عبادتی) بالاتر است و خدا می داند چه می کنید)). - پیامبر خدا(ص) : هر که نمازش او را از کار زشت و ناپسند باز ندارد , جز بر دوری او از خدا افزوده نشود . - امام صادق (ع) : بدان که نماز عامل باز دارنده (از سوی) خدا در زمین است , پس هر که دوست دارد بداند که از نمازش چه سودی برده است بنگرد , اگر نماز او را از کارهای زشت و ناپسند باز داشته است , به اندازه ای که باز ایستاده از نماز بهره برده است . - پیامبر خدا(ص) : کسی که از نماز فرمان نبرد نماز نخوانده است و فرمان بردن از نماز به این است که از کار زشت و ناپسند باز دارد . - درباره مردی که با آن حضرت نماز می خواند و در عین حال مرتکب کارهای زشت می شد , فرمود : نمازش , روزی او را از زشتکاری باز خواهد داشت . مرد توبه کرد . - درباره مردی که روز نماز می خواند و شب دزدی می کرد , فرمود : نمازش او را از این کار باز خواهد داشت .

نماز گناهان پیش از خود را می پوشاند.

- پیامبر خدا(ص): هرگاه به نماز ایستادی و توجه پیدا کردی و ام الكتاب (سوره فاتحه) را با هر سوره دیگری که برایت میسر است، خواندی سپس رکوع رفتی و رکوعش را کامل به جا آوردی و به سجده رفتی و تشهد گفتی و سلام دادی، تمام گناهانی که از نماز قبل تا این نماز مرتکب شده‌ای آمرزیده می شود. - امام علی (ع): هر که نماز را با معرفت به حق آن به جای آورد، آمرزیده است. - پیامبر خدا(ص) با اصحاب خود در سایه درختی نشسته بودند. تکان داد و برگی افتاد. به نماز ایستد، گناهانش فرو می ریزد همچنان که برگ این درخت فرو افتاد. - امام علی (ع): از رسول خدا شنیدم که می فرماید: امید بخش ترین آیه در کتاب خدا این است: ((و در دو سوی روز و پاسی از شب نماز بگزار)) و فرمود: ای علی! سوگند به آن که مرا بحق نوید دهنده و بیم دهنده فرستاد، هر یک از شما که برای وضو برخیزد گناهان از جوارح او فرومی ریزند و چون با چهره و دل به خدا روی کند، هنوز نماز را تمام نکرده هیچ گناهی بر او نماند، همچون روزی که از مادر متولد شده است و گناهانی که در فاصله دو نماز کرد نیز پاک شود. را بر شمرد. یک از شما جریان دارد. آیا کثافت و چرکی در بدنش باقی می ماند؟ به خدا سوگند که نمازهای پنجگانه نیز برای امت من، چنین حکمی دارند. - پیامبر خدا(ص): شما (از آتش گناه) می سوزید، اما چون نماز صبح را خواندید آن را می شوید، بار دیگر می سوزید و می سوزید، اما چون نماز ظهر را گزاردید آن را می شوید و باز می سوزید و می سوزید، اما چون نماز عصر را خواندید آن را می شوید، بار دیگر می سوزید و می سوزید، اما چون نماز مغرب را گزاردید آن را می شوید. را می شوید، سپس می خوابید و بر شما گناهی نوشته نشود تا آن که (روز دیگر به همین ترتیب) خود را بشوید. - هنگام فرا رسیدن هر نمازی آواز دهنده ای را شنیدم که می گوید: ای فرزندان آدم! برخیزید و آتشی را که بر جان خود افروخته اید خاموش کنید. کار گناهانشان از چشمانشان می ریزد و نماز را می خوانند و هر چه گناه در فاصله میان دو نماز کرده اند بخشوده می شود. آن منادی فریاد زند: ای آدمیان! برخیزید و آتشی را که بر جان خود زده اید خاموش گردانید. برخیزند و طهارت کنند و نماز بگزارند و گناهانی را که در فاصله دو نماز کرده اند آمرزیده شود. عصر که فرا رسد نیز به همین ترتیب عمل شود. عشا که رسد باز به همین سان عمل شود. - امام علی (ع) درباره نماز چنین سفارش، می کند: نماز گناهان را فرو می ریزد، همچون ریزش برگ از درختان و آنها را از گردن بندگان بازمی کند، همچون باز کردن رسن از گردن چهار پایان. خدا ۹۱ نماز را به چشمه آب گرمی تشبیه فرمود که جلو در خانه مردمی باشد و شبانه روزی پنج مرتبه خود را در آن بشوید. - نمازهای پنجگانه، گناهانی را که در فاصله آنها مرتکب شوی به شرط آن که از گناهان کبیره دوری کنی، می پوشاند و همین نمازهاست که خداوند فرموده است: ((همانا خوینها بدیها را از بین می برد)). - امام صادق (ع): اگر جلو در خانه یکی از شما جوی آبی باشد و روزی پنج بار خود را در آن بشوید آیا چرک و کثافتی بر تن او باقی می ماند؟ حکایت نماز نیز حکایت جوی آبی است که تمیز و پاکیزه می کند، هر نمازی که بخواند گناهانش را پاک می کند مگر گناهی که او را از ایمان به در برد و بر آن مداومت ورزد. - پیامبر خدا(ص): هرگاه بنده به نماز ایستد و فکر و دلش متوجه خدای تعالی باشد، چون نماز را تمام کند همچون روزی باشد که از مادر متولد شده است. - امام صادق (ع): هر که دو رکعت نماز بگزارد و بداند در آن دو رکعت چه می گوید، وقتی به انجامشان رساند هیچ گناهی میان او و خدای عزوجل نباشد مگر این که آنها را بر او ببخشد.

نماز نخستین چیزی است که روز قیامت درباره اش سؤال می شود.

- پیامبر خدا(ص): بر نمازهای پنجگانه مواظبت کنید، زیرا چون روز قیامت شود خدای تبارک و تعالی بنده را صدا می زند و نخستین چیزی که از او می خواهد نماز است، اگر آن را کامل آورده باشد که هیچ و گرنه در آتش افکنده می شود. - در روز

قیامت نخستین عمل بنده که به آن رسیدگی می شود، نماز است، اگر پذیرفته شد به سایر اعمال رسیدگی می شود و اگر پذیرفته نشد به هیچ یک از اعمال دیگر او رسیدگی نمی شود. - ستون دین نماز است و نماز، نخستین عمل فرزند آدم است که به آن رسیدگی می شود، اگر درست بود به دیگر اعمالش رسیدگی می شود و اگر درست نبود سایر اعمالش رسیدگی نمی شود. - امام باقر(ع) : نخستین چیزی که بنده برای آن حسابرسی می شود نماز است، اگر پذیرفته شد سایر اعمالش هم پذیرفته می شود.

حکمت نماز.

- امام علی (ع) : بندگان خدا! راستی بهترین وسیله ای که متوسلان به خداوند جل ذکره بدان توسل می جویند، ایمان به خداست و به فرستادگان او و بدانچه از نزد خدا آورده اند. - امام باقر(ع) : نماز موجب تثبیت اخلاص و دوری از کبر است. - امام علی (ع) : خداوند ایمان را برای پاک کردن (مردم) از آلودگی شرک واجب گردانید و نماز را برای دور کردن آنها از کبر. - فاطمه زهرا(ع) : خداوند نماز را به منظور دور کردن (انسان) از کبر واجب فرمود. - پیامبر خدا(ص) : جبرئیل نزد من آمد و گفت : ای احمد! اسلام ده سهم است و هر که یکی از این سهم ها را نداشته باشد ناکام باشد. است که گفتار می باشد و دومین آنها نماز است که پاکی می باشد. - امام صادق (ع) چون سؤال شد که چرا نماز، با آن که مردم را از کار و رسیدن به مشکلات و نیازهایشان باز می دارد و باعث زحمت و رنج جسمی آنهاست، واجب گردید، حضرت فرمود: چون اگر به صرف آمدن دین و وجود کتاب (قرآن) در میان مردم اکتفا می شد و عاملی نمی بود که یاد و خاطره پیامبر را در میانشان نگه دارد، به همان سرنوشت پیروان ادیان پیشین دچار می شدند. در راه آن با آنان جنگیدند اما با رفتن آنها دین و آیینشان هم کهنه شد و از بین رفت. تبارک و تعالی چنین خواست که مسلمانان نام و یاد محمد(ص) و دین او را از یاد نبرند، از این رو نماز را بر ایشان واجب فرمود، تا روزی پنج مرتبه به یاد او باشند و نامش را به زبان آورند و نماز و یاد خدا از آنان خواسته شد تا مبادا از یاد خدا غافل شوند و فراموشش کنند و در نتیجه یاد او نامش محو شود. - امام رضا(ع) در بیان علت نماز، چنین مرقوم فرمود : نماز اقرار به ربوبیت خداوند عزوجل است و نفی انباز از او و ایستادن در برابر خداوند جبار جل جلاله با خواری و مسکنت و خضوع و اعتراف (به عظمت او) و طلب بخشش گناهان گذشته و نهادن پیشانی بر خاک روزی پنج بار برای تعظیم خدای عزوجل، نماز موجب می شود که بنده به یاد خدا باشد و او را فراموش نکند و به ناسپاسی و گردنکشی دچار نشود و خاشع و فروتن باشد و راغب و طالب زیادتی در دین و دنیا باشد. علاوه بر اینها، نماز موجب می شود که انسان از گناه بازایستد و شب و روز پیوسته به یاد خدای عزوجل باشد تا این که مبادا بنده سرور و مدبر و آفریننده خویش را فراموش کند و بر اثر آن به گردنکشی و طغیان و نافرمانی روی آورد. آستان او وی را از معاصی باز می دارد و از هر گونه فساد جلوگیری می کند.

منزلت نماز گزار.

- امام علی (ع) : اگر نماز گزار بداند که چه هاله ای از جلال خدا او را فرو می پوشاند، هرگز دوست ندارد که سرخود را از سجده اش بردارد. - امام باقر(ع) : هرگاه نماز گزار رو به قبله کند، خدای رحمان که معبودی جز او نیست، به او رو کند. - امام صادق (ع) : نماز گزار را سه فایده نصیب شود : هرگاه به نماز بایستد از اوج آسمان تافرق سرش بر او نیکی فرو ریزد و از زیر پایش تا اوج آسمان فرشتگان او را در میان گیرند و فرشته ای ندا دهد : ای نماز گزار! اگر بدانی با چه کسی راز و نیاز- ورفی کین و ارب ش رس می کنی، هرگز راز و نیازت رانخواهی گسست. - امام علی (ع) : نماز گزار را سه بهره باشد : فرشتگان از زیر پایش تا اوج آسمان او را در میان گیرند، نیکی از سر تا پایش را فرا گیرد و فرشته ای در طرف راست و چپ او

قرار گیرد. کرده ای؟ ای پسر آدم! اگر نماز گزار می دانست که با چه کسی راز و نیاز می کند هرگز آن رانمی گسست. - پیامبر خدا(ص): هیچ مؤمنی نیست که به نماز ایستد, مگر آن که از او تا عرش نیکی بر او فرو ریزد و فرشته ای بر وی گماشته شود که آواز دهد: ای پسر آدم! اگر بدانی از نمازت چه بهره ای می بری و با چه کسی راز و نیاز می کنی, هرگز خسته و روگردان نمی شدی. - تا زمانی که در حال نماز هستی در خانه پادشاهی مقتدر را می کوبی و هر که در خانه پادشاه را بسیار بکوبد, سرانجام آن در به رویش باز می شود. - امام علی (ع): هرگاه مرد به نماز ایستد, ابلیس از این که می بیند رحمت خدا او را فروپوشانده است حسودانه به وی می نگرَد. - انسان هرگاه در نماز باشد, بدن و جامه او و هر آنچه پیرامونش می باشد تسبیح می گویند.

شرایط نماز.

- امام رضا(ع): نماز, دارای چهار هزاردر (حکم و مساله) است. - امام صادق (ع): نماز چهار هزار مرز (و شرط) دارد. - نماز چهار هزار حد و شرط دارد که تو آنها را رعایت نمی کنی. - به حماد بن عیسی فرمود: ای حماد! می توانی خوب نماز بخوانی؟ برخیز نماز بخوان. (حماد می گوید) برابر آن حضرت رو به قبله ایستادم و نماز را شروع کردم و رکوع و سجود رابه جا آوردم. شصت یا هفتاد سال از عمرشان بگذرد و یک نماز را با شرایط کامل آن نگرارند!.

آداب نماز.

- پیامبر خدا(ص): دو مرد از امت من به نماز می ایستند و رکوع و سجود هر دو نفرشان یکی است, اما فاصله نماز آنها با یکدیگر از زمین تا آسمان است. - امام صادق (ع): هرگاه به نماز برخاستی بگو: خدا یا! من محمد(ص) را واسطه حاجت خود قرار می دهم و با او به تو روی می آورم, پس به حرمت او مرا نزد خودت در دنیا و آخرت آبرومند گردان و از مقربان قرارم ده. و به آبروی اودعایم را اجابت فرما که تو آمرزنده و مهربانی. نماز داری آداب ظاهری و باطنی فراوانی است که در تمامیت و کمال آن دخالت دارند و مادر این جا مهمترین آنها را ذکر می کنیم:.

خشوع در نماز.

قرآن. ((براستی که مؤمنان رستگار شدند. نمازشان خاشعند)). - امام علی (ع): ای کمیل! مهم این نیست که نماز بخوانی و روزه بگیری و صدقه بدهی, مهم این است که نماز با دل پاک و عمل خدا پسندانه و خشوع راستین صورت گیرد. - امام صادق (ع): هرگاه وارد نماز شدی, بر تو باد به خشوع و توجه قلبی به نمازت, زیرا خدای تعالی می فرماید: ((همانان که در نمازشان خاشعند)). - پیامبر خدا(ص): خشوع زیور نماز است. - کسی که در نماز خود خشوع ندارد نمازش نماز نیست.

معنای خشوع.

- پیامبر خدا(ص) در پاسخ به این پرسش که خشوع چیست, فرمود: فروتنی در نماز و این که بنده با تمام دلش به پروردگار خود رو کند. - امام صادق (ع) درباره ((همانان که در نمازشان خاشعند)), فرمود: خشوع, عبارت است از فروهستن چشم در نماز. طبرسی ذیل آیه ((و همانان که در نمازشان خاشعند)) می گوید: یعنی خاضع و خاکسار و فروتنند. شده که رسول خدا(ص) (مردی را دید که در نمازش با ریش خود بازی می کند, فرمود: این مرد اگر دلش خاشع بود بیگمان جوارح و اندامهای او نیز خاشع بودند. در نماز باید هم دل خاشع باشد هم جوارح. خود را متوجه نماز کند و دلش را از هر چه جز نماز فارغ گرداند,

به طوری که در آن جز عبادت و معبود چیزی نباشد و خشوع جوارح این است که چشمش را فرو اندازد و به نماز توجه کند و از التفات به این سو و آن سو و بازی کردن (با ریش و جز آن) خودداری ورزد. خشوع، براساس آنچه در قرآن کریم آمده، عبارت است از خشوع چشم، چنان که در آیه ((دیدگان‌شان خاشع است)) آمده است و خشوع دل چنان که در آیه ((آیا وقت آن نرسیده که مؤمنان دل‌هایشان به ذکر خدا خاشع شود)) آمده است و خشوع صدا چنان که در آیه ((و صداهای برای خدای رحمان خاشع شد پس چیزی جز زمزمه شنیده نشود)) آمده است.

خشوع پیامبر(ص) در نماز.

- جعفر بن علی قمی: پیامبر(ص) هرگاه به نماز می ایستاد، از ترس خدای تعالی، رنگ چهره اش می پرید. - عایشه: رسول خدا(ص) با ما صحبت می کرد و ما با ایشان صحبت می کردیم، اما همین که وقت نماز می رسید گویی ما را نمی شناخته و ما او را نمی شناخته ایم. - جعفر بن علی قمی: رسول خدا(ص) هرگاه به نماز می ایستاد، مانند جامه ای بود که کناری افتاده باشد.

خشوع امام علی(ع).

- امام صادق(ع): علی هرگاه به نماز برمی خاست، می گفت: ((رو به سوی کسی کردم که آسمانها و زمین را آفرید)) و رنگش تغییر می کرد، به طوری که در چهره اش پیدا بود. - در تفسیر قشیری آمده است: علی(ع) چون وقت نماز می شد، رنگش تغییر می کرد و به خود می لرزید. عرض شد: شما را چه شده است؟ فرمود: هنگام امانتی رسیده است که خدای تعالی آن را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرد، اما آنها از پذیرفتن آن خودداری کردند و انسان به عهده گرفت و من با این ضعف و ناتوانم نمی دانم آیا از عهده برداشتن این بار به خوبی برمی آیم یا نه. - امام علی(ع) هرگاه شروع به گرفتن وضو می کرد، از ترس خدا، رنگ رخسارش برمی گشت. - نقل شده است که امام علی(ع) هرگاه به نماز می ایستاد، مانند بنایی استوار یا ستونی راست تکان نمی خورد. نمی کرد(پرنده بر پشت آن حضرت فرود می آمد. خدا(ص) را نداشت، جز علی بن ابی طالب و علی بن الحسین(ع)).

خشوع فاطمه دخت رسول خدا(ص).

- فاطمه(ع) در نماز، از ترس خدای تعالی، نفس نفس می زد. - پیامبر خدا(ص) در ضمن بیان ستمی که بر اهل بیت(ع) خواهد رفت، فرمود: دخترم فاطمه سرور زنان سراسر عالم است. جلاله، بایستد، نورش برای فرشتگان آسمان می درخشد همچنان که نور ستارگان برای زمینیان می درخشد و خدای عزوجل به فرشتگانش می فرماید: ای فرشتگان من! به بنده من فاطمه بنگرید، بانوی بندگان من در برابر من ایستاده است و عضلاتش از ترس من می لرزد. است، شما را گواه می گیرم که شیعیان او را از آتش ایمن کردم.

خشوع امام حسن(ع).

- امام سجاده(ع): حسن بن علی(ع) چون به نماز می ایستاد، در برابر پروردگارش، عزوجل، عضلاتش می لرزید و هرگاه سخن از بهشت و دوزخ به میان می آمد، همچون مار گزیده آسیمه سر می شد. - امام حسن(ع) هرگاه وضویش را تمام می کرد، رنگش می پرید. جویا شدند، فرمود: کسی که می خواهد به حضور خداوندگار عرش نشین رسد، باید رنگش را ببازد. - امام حسن(ع) هرگاه وضو می گرفت رنگ چهره اش تغییر می کرد و بندهای بدنش به لرزه می افتاد. باید رنگش زرد شود و بند

بند بدنش به لرزه افتد.

خشوع امام سجاده (ع).

- ابن طاووس: امام سجاده (ع) هرگاه شروع به طهارت گرفتن برای نمازها می کرد، رنگش زرد می شد و ترس و وجودش را فرامی گرفت. - آن حضرت (ع) هرگاه برای نماز وضو می گرفت و شروع به نماز خواندن می کرد، چهره اش زرد می شد و رنگش می پرید. می خواهم در پیشگاه پادشاهی بزرگ بایستم. - امام صادق (ع): امام سجاده (ع) هرگاه به نماز می ایستاد رنگش می پرید و چون به سجده می رفت آنقدر سر بر نمی داشت که عرق از او می ریخت. - چون وقت نماز می رسید مو بر بدن امام سجاده راست می شد، و رنگش زرد می گشت و چون شاخه خشکیده درخت خرما می لرزید. - امام باقر (ع): امام سجاده - صلوات الله علیه - هرگاه به نماز می ایستاد گویی تنه درختی است که هیچ چیزی از آن تکان نمی خورد، مگر آن چیزهایی که وزش باد به حرکت درمی آورد. - در کتاب ((الانوار)) آمده است: امام سجاده (ع) مشغول نماز بود که فرزند خردسالش محمد (ع) کنار چاه عمیقی که در خانه آن حضرت در مدینه بود رفت و در چاه افتاد. متوجه افتادن او شد و فریاد کشید و به طرف چاه دو بدو کنار چاه خودش را - رامی زد و کمک می خواست و می گفت: یا بن رسول الله! فرزندت محمد غرق شد. صدای ناله و بیتابی فرزندش را در ته چاه می شنید، از نماز خود دست نکشید. فرزندش، گفت: چقدر سخت دلید ای خاندان رسول خدا! حضرت به نماز خود ادامه داد و بعد از آن که آن را به طور کامل و تمام انجام داد، به طرف همسرش رفت و کنار چاه نشست و دستش را به ته چاه - که جز با ریسمان بلندی دسترسی به آن ممکن نبود - دراز کرد و فرزندش محمد را روی دستانش بیرون آورد در حالی که شیرین زبانی می کرد و می خندید و نه لباسش خیس شده بود و نه جایی از بدنش! سپس (به همسرش) فرمود: بگریه! ای زن سست یقین به خدا. خندید و از این گفته امام سجاده که به او فرمود: ای زن سست یقین به خدا، گریست. حضرت فرمود: امروز برابر تو سرزنشی نیست، وقتی در پیشگاه پادشاهی مقتدر ایستاده ام، اگر رویم را از او برگردانم و او هم رویش را از من برگرداند، آیا پس او کسی هست که رحم کند؟.

خشوع امام باقر و امام صادق (ع).

- جابر جعفی: روزی ابو جعفر (ع) به نماز ایستاد، در همان حال چیزی روی سر آن حضرت افتاد، اما آن را از سر خود دور نکرد تا آن که جعفر (امام صادق) آن را از روی سر ایشان برداشت. و توجه به نمازش بود و این فرموده خداوند است که: ((و به سوی دین روی آر با اخلاص و راستی)). - روایت شده است که سرورمان امام جعفر بن محمد صادق (ع) در نماز خود قرآن تلاوت می کرد که از هوش رفت. حضرت پاسخی به این مضمون داد: آیات قرآن را پیوسته تکرار می کردم تا جایی که این حالت به من دست داد که گویی آن را از زبان نازل کننده اش می شنوم. - ابو ایوب: امام باقر و امام صادق (ع) هرگاه به نماز می ایستادند رنگ رخسارشان تغییر می کرد، گاه سرخ می شد و گاه زرد، گویی با چیزی راز و نیاز می کنند که او را می بینند.

موانع خشوع.

- امام علی (ع): مرد نباید در نمازش باریش خود و یا چیزی که او را از نمازش غافل و بی توجه می کند بازی کند. - مرد باید در نمازش خشوع داشته باشد، کسی که دلش در برابر خدای عزوجل خاشع باشد جوارح او نیز خشوع خواهد داشت و بنابراین، با چیزی بازی نمی کند. - پیامبر خدا (ص) درباره مردی که در نمازش باریش خود بازی می کرد، فرمود: اگر دل او خاشع بود، بیگمان اندامهایش نیز خشوع داشتند.

شرایط پذیرفته شدن نماز.

- پیامبر خدا(ص): اگر چندان نماز بخوانید که چون چله کمان شوید، و چندان روزه بگیرید که مانند کمان در آید، خداوند از شما نپذیرد مگر آن که همراه با پارسایی باشد. - خداوند به داود وحی فرمود: چه بسا رکعت‌های طولانی که نماز گزار خوانده و در آنها از ترس و خشیت گریسته است، اما در نظر من به اندازه پوست درون هسته ای نیارزد، زیرا به دل او نگریستم و دیدم اگر نمازش را تمام کند و زنی در برابرش ظاهر شود و خود را بر او عرضه کند می پذیرد و اگر مؤمنی با وی معاملتی کند، به او خیانت ورزد.

- پیامبر خدا(ص): خداوند به من وحی فرمود که: ای برادر فرستادگان، ای برادر بیم دهندگان! به مردم خود هشدار ده که تا وقتی نسبت به یکی از بندگان من به گردن خود مظلومه و حقی دارند وارد هیچ یک از خانه های من نشوند، زیرا تا زمانی که در پیشگاه من به نماز ایستاده اند، آنان را لعنت می کنم مگر این که آن مظلومه را رد کنند. - امام علی (ع): بنگر که با چه (جامه و لباسی) نماز می خوانی، اگر آن را از راه درست و حلال به دست نیاورده باشی، نمازت پذیرفته نیست. - امام سجاد(ع) در پاسخ به سؤال از آنچه موجب قبولی نماز می شود، فرمود: دوستی و ولایت ما و بیزاری از دشمنان ما. - امام صادق (ع): خدای تبارک و تعالی فرموده است: من نماز کسی را می پذیرم که در برابر عظمت من فروتن باشد، به خاطر من نفس خود را از شهوتها باز دارد و روزش را با یاد من سپری کند و بر آفریدگان من بزرگی نفروشد و گرسنه را غذا دهد و برهنه را بپوشاند و به مصیبت دیده رحم کند و غریب را جا دهد، چنین کسی مانند خورشید می درخشد، در تاریکیها برای او نوری قرار می دهد، و در نادانی دانشی.

موانع پذیرفته شدن نماز.

الف - نافرمانی و آزردهن پدر و مادر. - امام صادق (ع): هر که به پدر و مادر خود، گرچه به وی ستم کرده باشند، با نگاه دشمنانه بنگرد، خداوند نمازش را نمی پذیرد. ب - غیبت کردن. - پیامبر خدا(ص): هر که از مرد یا زن مسلمانی غیبت کند، خداوند تعالی تا چهل شبانه روز نماز او را می پذیرد و نه روزه اش را، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. ج - سبک شمردن نماز و مواظبت نکردن بر آن. - امام صادق (ع): به خدا قسم، (گاه) انسان پنجاه سال عمر می کند و خداوند حتی یک نماز از او نمی پذیرد و چه چیزی گرانتر از این است. نماز بخواند از او نمی پذیرد چون آن را خفیف شمرده است. نمی پذیرد پس چگونه چیزی را که خوار شمرده شده است بپذیرد؟ د - شرابخواری. - پیامبر خدا(ص): کسی که شراب بخورد، تا چهل صبح نمازش به حساب آورده نمی شود. - امام صادق (ع): نماز کسی که مسکر می نوشد، تا چهل روز پذیرفته نمی شود مگر این که توبه کند. - امام باقر(ع): کسی که شراب بنوشد و بر اثر آن مست شود، تا چهل روز نمازش پذیرفته نشود و اگر در این مدت نمازش را ترک کند، به خاطر ترک نماز عذابش دو چندان می شود.

کسی که نمازش پذیرفته نمی شود.

- پیامبر خدا(ص): هشت کس اند که نمازشان پذیرفته نمی شود: بنده فراری تا زمانی که به سوی مولایش برگردد و زن نافرمانی که شوهرش از او ناراضی است و کسی که زکات نمی دهد و کسی که وضو نمی گیرد و دختر بالغی که بدون روسری نماز بخواند و پیشوای قومی که با آنان نماز بخواند در حالی که از او ناراضی هستند و آدم مست و کسی که بول و غائط را به زور

در خود نگه دارد.

نقش حضور قلب در پذیرش نماز.

- پیامبر خدا(ص) : خداوند نماز بنده ای را که دلش با بدنش حضور ندارد ، نمی پذیرد . - امام سجاد(ع) در حال نماز ردایش روی یک شانه اش افتاد و آن را مرتب نکرد. علت را پرسید. همان مقداری پذیرفته می شود ، که با توجه قلبی همراه باشد. - امام علی (ع) : هیچ یک از شما با حالت کسلی و خواب آلودگی به نماز نایستد و به خودش نیز فکر نکند ، زیرا در پیشگاه پروردگار عزوجل خویش قرار دارد. نمازش نصیب است ، که با توجه قلبی او همراه باشد. - امام صادق (ع) : هر که نماز گزارد و به نمازش رو کند و با خودش حرف نزند و در آن سهو و غفلت نکند ، مادامی که بنده به نماز رو دارد ، خداوند به او رو می کند. یا یک سوم آن یا یک چهارم و یا یک پنجم آن به درگاه خدا بالا رود. از آن رو دستور داده شده است تا آن مقدار از نمازهای واجب را که پذیرفته نشده تکمیل و جبران کند. - پیامبر خدا(ص) : (گاه) بنده نماز می خواند اما یک ششم و یک دهم آن هم برایش نوشته نمی شود ، تنها آن مقدار از نماز بنده به حساب می آید که با شناخت و توجه همراه باشد.

رو کردن خدا به کسی که به او رو کند.

- پیامبر خدا(ص) : هر گاه به نمازت ایستادی ، با دل به خدا رو کن تا او نیز به تو رو کند. - امام صادق (ع) : دوست دارم که مردم مؤمن شما هر گاه به نماز واجب می ایستد ، با دل خویش به خداوند رو کند و دلش را مشغول امور دنیا نگرداند ، زیرا هیچ مؤمنی نیست که در نمازش روی دل به خدا کند مگر این که خداوند نیز به او توجه کند و خداوند عزوجل او را دوست بدارد و محبت دل‌های مؤمنان را نیز متوجه او گرداند. - هر گاه بنده به نماز ایستد ، خداوند عزوجل به او توجه کند و پیوسته رو به او داشته باشد تا آن که سه مرتبه متوجه این سو و آن سو شود. وی روی گرداند. - چون بنده برای نماز خود تکبیرة الاحرام گوید ، خداوند به او توجه کند و فرشته ای بر وی گمارد که هر چه از قرآن از دهانش خارج می شود ، چنگ زند ، پس ، هر گاه روی گرداند خداوند نیز از رو بگرداند و او را به همان فرشته واگذارد.

فضیلت تدبیر در نماز.

- پیامبر خدا(ص) : ای اباذر! دو رکعت نماز میانه که با تفکر و تدبیر همراه باشد بهتر است از شبی را تا صبح با دلی غافل نماز خواندن . - معصوم (ع) : دو رکعت نماز با تفکر و تدبیر ، بهتر است از شبی را تا به صبح با دلی غافل نماز خواندن . - پیامبر خدا(ص) : دو رکعت نماز سبک اما همراه با تفکر ، بهتر است از شبی را تا به صبح نماز گزاردن .

پاداش کسی که با دلی فارغ از دنیا نماز خواند.

- ابن عباس : دو ماده شتر بزرگ به رسول خدا(ص) هدیه شد. فکر و اندیشه ای در امور دنیوی دو رکعت نماز بگزارد ، اما هیچ کس جز علی (ع) نپذیرفت و رسول خدا هر دو شتر را به او داد. - پیامبر خدا(ص) : هر که دو رکعت نماز بگزارد و در آن دو رکعت به هیچ امری از امور دنیا فکر نکند ، خداوند گناهانش را می آمرزد. - امام صادق (ع) : هر که دو رکعت نماز بخواند و بدانند در آنها چه می گوید ، نمازش که تمام شد گناهی میان او و خداوند باقی نماند. - از تنبلی دوری کنید ، زیرا پروردگار شما مهربان است و از اندک نیز قدردانی می کند. آدمی دو رکعت نماز برای خدا می گزارد و خداوند به واسطه آن دو رکعت او را به بهشت می برد. - هر که خداوند از او یک نماز بپذیرد ، عذابش نمی کند و از هر که یک کار نیک بپذیرد عذابش نمی کند.

دستور به خواندن نماز وداع گونه .

- پیامبر خدا(ص) : چنان نمازی بخوان که گویی آخرین نماز عمر توست ، زیرا چنین نمازی موجب رسیدن و نزدیک شدن به خداست . - امام صادق (ع) : هرگاه نماز واجب خواندی به وقت بخوان و همانند کسی که با آن وداع می کند (و آخرین نماز عمر اوست) و می ترسد به سوی آن برنگردد و دیده ات را به جایگاه سجده ات بدوز. تو در برابر کسی هستی که تو را می بیند و تو او را نمی بینی .

کسی که نمازش به صورت اوپرت می شود.

- پیامبر خدا(ص) : بعضی از نمازها هست که نصف و یک سوم و یک چهارم و یک پنجم تا یک دهم آنها پذیرفته می شود و بعضی از نمازها هست که مانند کهنه ای مچاله می شود و به صورت صاحبش پرت می گردد. قسمت از نمازت بهره توست که با دل خود بدان رو کنی . - امام باقر و امام صادق (ع) : تنها آن مقدار از نمازت بهره توست که با توجه قلبی همراه باشد. (حواسش بکلی پرت باشد) یا از ادای آن غفلت ورزد (به وقت نگذارد) - ابم اما - آن نماز مچاله و به صورت صاحبش پرت می شود. - خداوند به داود(ع) وحی فرمود : گاه بنده نماز می خواند و من آن را به صورت او می زنم و نمی گذارم صدایش به من برسد. چشمی ناپاک به ناموس مؤمنان می نگرند ، کسی است که با خودش می گوید که اگر قدرتی پیدا کند همه را به تیغ ستم گردن می زند. - پیامبر خدا(ص) : نماز بر چهار سهم بنا شده است : سهمی از آن کامل گرفتن وضوست و سهمی رکوع و سهمی سجود و سهمی خشوع . رویش بسته می شود و می گوید : مرا تباه کردی خدا تباهت کند و به صورت نماز گزار پرت می شود. - امام صادق (ع) : فرشته ای بر نماز گماشته شده که جز آن کاری ندارد. و بالا برد. گفته می شود : آن را به بنده ام برگردان . نماز را پایین می آورد و به صورت صاحبش می زند و سپس می گوید : اف بر تو! کار تو همیشه مایه زحمت و سرشکستگی من است .

کسی که نمازش نماز نیست .

- امام صادق (ع) : کسی که زکات ندهد ، نمازش درست نیست . - پیامبر خدا(ص) : کسی که رکوع و سجود نماز را کامل به جا نیاورد ، نمازش نماز نیست . - امام صادق (ع) : نماز حاقن و حاقب و حازق درست نیست ، حاقن کسی است که بولش گرفته و حاقب کسی است که غائطش گرفته و حازق کسی است که پایش از پای افزار در فشار است . - پیامبر خدا(ص) : هر که در نماز از روی عمد بداند در طرف راست و چپ او کیست ، نمازش درست نیست .

نماز گزار غیر مؤمن !

- پیامبر خدا(ص) : روزگاری فرا می رسد که مردم در مساجد خود جمع می شوند و نماز می خوانند ، اما مؤمنی در میان آنها وجود ندارد. - مؤذن اذان می گوید و مردمی نماز می گزارند ، اما هیچ کدامشان مؤمن نیستند. - امام علی (ع) : بسا عبادت کننده ای که دین ندارد.

تاویل نماز .

- امام علی (ع) به مردی که نماز می خواند، فرمود : ای مرد ، آیا تاویل نماز را می دانی ؟ عرض کرد : سرورم ! آیا نماز تاویلی

جز عبادت دارد؟ حضرت فرمود: سوگند به آن که محمد را به پیامبری فرستاد، آری دارد. تاویل نخستین تکبیرت تا تکبیره الاحرام چنین است که وقتی گفتی: الله اکبر، در قلب و جان خود بگذرانی که خدا بزرگتر از آن است که به قیام یا قعودی وصف شود و در تکبیر دوم در قلبت چنین بگذرانی که خدا بزرگتر از آن است که به حرکت یا سکونی وصف شود و در تکبیر سوم او را بزرگتر از آن بدانی که به جسمیت وصف شود یا به چیزی مانند باشد یا به چیزی قیاس شود و در تکبیر چهارم او را بزرگتر از آن بدانی که به عارضه ای دچار شود یا بیماریها دردمندش کند و در تکبیر پنجم او را بزرگتر از آن بدانی که به جوهری یا عرضی وصف شود یا در چیزی حلول کند و یا چیزی در او حلول کند و در تکبیر ششم چنین از دلت بگذرانی که او بالاتر از آن است که زوال و جابه جایی و دگرگونی حالات، که در موجودات حادث رواست، در او جایز باشد و در تکبیر هفتم او را برتر از آن بدانی که محل حواس پنجگانه باشد. تاویل کشیدن گردنت در رکوع نیز این است که با خود گویی: اگر گردنم را بزنی باز به توایمان دارم. گفتن جمله ((سمع الله)) تاویلش این است: کسی که مرا از نیستی به صحنه هستی آورد. سجده اول این است که در حال سجده از ذهن و دلت بگذرانی که: مرا از خاک آفریدی. سر برداشتت از سجده اول تاویلش این است: مرا از خاک بیرون آوردی و سجده دوم به معنای این است که: مرا به خاک برمی گردانی و در سر برداشتت از سجده دوم از قلبت بگذرانی: بار دیگر مرا از خاک بیرون می آوری. نشستن به طرف چپ و گذاشتن پای راست روی پای چپ تاویلش این است که در دلت بگذرانی: خدا یا! من حق را بر پای داشتم و باطل را میراندم. تاویل تشهدت عبارت است از: تجدید ایمان و تکرار اسلام و اقرار به برانگیخته شدن پس از مرگ. تاویل سلام دادنها عبارت است از: تمجید پروردگار سبحان و برتر دانستن او از آنچه ستمگران در حقش گفته اند و ملحدان و صفش کرده اند. و برکاته)) طلب رحمت و مهر خدای سبحان است و این به معنای در امان ماندن شما از عذاب روز قیامت است. امیرالمؤمنین (ع) سپس فرمود: کسی که تاویل نماز خود را بدین صورت نداند، نمازش ناقص است. - نخستین تکبیر از این هفت تکبیر (تاویلش) آن است که با انگشتان پنجگانه لمس شود. - در معنای ((قد قامت الصلاة)) در اقامه، می فرماید: یعنی وقت دیدار و راز و نیاز و برآورده شدن حوائج و رسیدن به آرزو و وصال خدای عزوجل و کرامت و عفو و خشنودی و آمرزش او رسیده است.

جوامع آداب نماز.

- امام سجاده (ع): حق نماز این است که بدانی نماز، وارد شدن بر خدای عزوجل است و تو با نماز در پیشگاه خداوند عزوجل ایستاده ای، پس چون این را دانستی باید همچون بنده ای ذلیل و حقیر، راغب و راهب و امیدوار و بیمناک و بینوا و زاری کننده باشی و به احترام کسی که در مقابلش ایستاده ای، با آرامش و وقار بایستی و با دل به نماز رو کنی و آن را با رعایت شرایط و حقوقش، به جا آوری. - امام صادق (ع): هرگاه رو به قبله ایستادی دنیا و هرچه را در آن است و مردم و احوال و اوضاع آنها را یکسره فراموش کن و دلت را از هر آنچه تو را از خدا باز می دارد، فارغ گردان و با چشم دل عظمت خدای را بین و آن روزی را به یاد آر که هر کسی کرده خود را می یابد و همگان به سوی خداوند که مولای حقیقی آنهاست برگردانده می شوند و در آن روز تو با پای ترس و امید در پیشگاه او می ایستی. چون تکبیر گفتی هر آنچه را میان آسمانهای بالا- و زمین است در برابر کبریای او ناچیز شمار، زیرا که هرگاه بنده تکبیر بگوید و خدای تعالی به قلبش بنگرد و حقیقت تکبیر را در آن نبیند فرماید: ای دروغگو! مرا می فریبی؟ به عزت و جلالم سوگند که تو را از حلاوت یاد خود محروم گردانم و نگذارم که به من نزدیک شوی و با من راز و نیاز کنی. بدان که خداوند به خدمت تو محتاج نیست و از عبادت و دعای تو بی نیاز است بلکه تو را به فضل و رحمت خویش فراخوانده، تا بر تو رحمت آورد و از کیفر خویش بدور دارد. - معصوم (ع): به یکی از علمای آل محمد (ص) عرض شد: فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست؟ فرمود: رسیدن رحمت خدا به بنده و طلب وصال خدا از سوی بنده هرگاه با

نیت وارد نماز شود و با تعظیم و اجلال تکبیر گوید و شمرده قرائت خواند و با خشوع رکوع کند و با تواضع سر از رکوع بردارد و با خواری و خضوع سجده کند و با اخلاص و امید تشهد گوید و بارحمت و رغبت سلام دهد و با بیم و امید نمازش را تمام کند. جا آورده است. عرض شد: آداب نماز چیست؟ فرمود: حضور قلب و فارغ کردن جوارح (از هر حرکتی جز حرکات نماز) و ایستادن به خواری در برابر خدای تبارک و تعالی و قرار دادن بهشت در سمت راست خود و دیدن دوزخ در سمت چپ خود و صراط را جلو خود و خداوند را در برابر خویش. - در صحف ادریس آمده است: چون وارد نماز شدید، ذهن و فکر خود را متوجه آن سازید و خدا را با دلی پاک و فارغ (از هر چه جز اوست) بخوانید و با خضوع و خشوع و فرمانبرداری و فروتنی و مصالح و منافع خود را از او بخواهید و هرگاه رکوع و سجود کردید افکار دنیوی و خیالات بد و ناشایست و کردارهای زشت و اندیشه مکر و خدعه و حرامخواری و تجاوز و دشمنی و کینه‌ها را، از خود دور سازید و همه اینها را از میان خود به دور افکنید. - خداوند به موسی بن عمران وحی فرمود: ای موسی! توبه را پیش افکن و گناه را پس انداز و هنگام ایستادن به نماز در برابر من، آرام و با تانی باش.

نهی از کاهلی در نماز.

قرآن. ((ای کسانی که ایمان آورده اید در حال مستی به نماز نزدیک نشوید، تا بدانید چه می گوید)). ((منافقان با خدا نیرنگ می کنند و حال آن که او با آنان نیرنگ خواهد کرد و چون به نماز ایستند کاهلانه برخیزند، با مردم ریا می کنند و خدا را جز اندکی یاد نمی کنند)). - حلبی: از حضرت (ع) درباره آیه ((ای کسانی که ایمان آورده اید در حال مستی)) پرسیدم، فرمود: مقصود مستی خواب است. می فرماید: شما را خواب آلودگی و چرتی است که نمی گذارد بدانید در رکوع و سجود و تکبیرتان چه می گوید. این آیه مستی شراب نیست، مؤمن مسکر نمی نوشد و مست نمی کند. - امام باقر(ع): با حالت کسل و خواب آلود و سنگین به نماز نایست، زیرا اینها از خصلتهای نفاق است و خداوند مؤمنان را از این که در حالت مستی، یعنی مستی خواب، به نماز ایستند نهی فرموده است. - امام علی(ع): هرگاه در حال نماز خواب بر تو غلبه کرد، نماز را قطع کن و بخواب، زیرا در چنان حالی نمی دانی که خودت را دعای کنی یا نفرین. - در حدیث معراج آمده است: ای احمد! از سه بنده در شگفتم: بنده ای که به نماز می ایستد و می داند دست به سوی چه کسی برمی دارد و در برابر چه کسی ایستاده است، اما خواب آلود است.

مواظبت بر اوقات نماز.

قرآن. ((وای بر نمازگزاران، همانان که از نمازشان غافلند)). ((و کسانی که بر نمازهایشان مواظبت می کنند. - امام علی(ع): هیچ کاری نزد خدای عزوجل محبوبتر از نماز نیست. زیرا خدای عزوجل مردمانی را نکوهیده و فرموده است: ((همانان که از نمازشان غافلند))، یعنی از اوقات نماز غافلند و به آن اهمیتی نمی دهند. - امام صادق(ع): دو خصلت است که هر کس نداشته باشد از او دوری کن، دوری کن، دوری کن! عرض شد: آن دو چیست؟ فرمود: نماز خواندن به وقت و مواظبت بر آن و همدردی و کمک مالی (به برادران مؤمن). - امام علی(ع) در نامه خود به محمد بن ابی بکر، می فرماید: مراقب وقت نماز باش و آن را به هنگام بخوان، نه به دلیل بیکاری آن را پیش از موقع بخوان و نه به سبب کاری آن را از وقتش به تاخیر انداز. - پیامبر خدا(ص): در دینداری مرد همین بس، که بر گزاردن نمازها بسیار مواظبت کند. - هیچ بنده ای نیست که به اوقات نماز و مواضع خورشید اهتمام ورزد، مگر این که آسودگی در هنگام مردن و از بین رفتن غم و اندوهها و نجات از آتش را برایش ضمانت کنم. - امام علی(ع): بر خواندن به موقع نمازهای پنجگانه، مواظبت کنید، زیرا این نمازها را در پیشگاه خداوند جل و عز

منزلی (والا) است . - فضیل بن یسار می گوید از امام باقر(ع) درباره آیه ((کسانی که بر نمازهایشان مواظبت می کنند)) پرسیدم , فرمود : منظور نماز واجب است . مداومت می ورزند)) چه ؟ فرمود : منظور نماز نافله است .

تشویق به خواندن نماز در اول وقت .

- امام صادق (ع) : فضیلت اول وقت (نماز) بر آخر وقت همچون فضیلت آخرت بر دنیا است . - فضیلت اول وقت بر آخر آن برای مؤمن , از دارایی و فرزندش بهتر است . - امام باقر(ع) : بدان که اول وقت همیشه بهتر است , پس تا جایی که می توانی به کار خیربشتاب , محبوبترین کارها نزد خدای عزوجل کاری است که بنده بر آن مداومت ورزد گرچه اندک باشد . - قزاز : حضرت رضا(ع) برای استقبال از برخی علویان بیرون رفت . کوشکی که در آن نزدیکی بود کج کرد و زیر صخره ای فرود آمد و فرمود : اذان بگو . کردم : منتظر می مانیم تا یارانمان هم به ما ملحق شوند . هرگز نمازت را بدون علت از اول وقت به تاخیر مینداز . پس , من اذان گفتم و نماز خواندیم . - امام کاظم (ع) : نمازهای واجب که در اول وقت خوانده می شود اگر با شرایط گزارده شوند از شاخه تر و تازه و خوشبوی مو که تازه از درخت جدا می شود , خوشبوترند , پس بر شما باد به نماز اول وقت . - امام صادق (ع) : هر نمازی دو وقت دارد : اول و آخر . موکول کند . وقت (ماه) خشنودی خداست و آخر وقت (باعث) آمرزش خدا .

تارک نماز و کفر .

قرآن . ((در میان باغها , از یکدیگر می پرسند , درباره مجرمان : چه چیز شما را در آتش درآورد؟ گویند : از نماز گزاران نبودیم)). ((او هرگز ایمان نیاورد و نماز نخواند . درحالی که متکبرانه قدم برمی داشت ! (با این اعمال) عذاب الهی برای تو شایسته تر است , شایسته تر , سپس عذاب الهی برای تو شایسته تر است , شایسته تر!)). - امام علی (ع) : مراقب نماز باشید و آن را پاس دارید و بسیار به جای آورید و به وسیله آن (به خدا) تقرب جویند , زیرا نماز در اوقات معین بر مؤمنان واجب گشته است . دوزخیان گوش فرا نمی دهید که وقتی از آنها پرسیده شود : ((چه چیز شما را به دوزخ کشانید؟ گویند : ما از نماز گزاران نبودیم)) ؟ . - پیامبر خدا(ص) : میان مسلمان و کافر فاصله ای جز این نیست که نماز واجب را عمدا ترک کند یا از روی سبک شمردن آن را نخواند . - امام صادق (ع) : کسی که نماز را ترک کند , بهره ای از اسلام ندارد . - پیامبر خدا(ص) : مرز میان ایمان و کفر ترک نماز است . - نماز ستون دین است , پس هر که نماز خود را عمدا نخواند دین خود را ویران کرده است و هر که آن را در وقتش نخواند به ویل درآید و ویل دره ای است در دوزخ چنان که خدای تعالی فرموده است : ((ویل برای نماز گزاران , همانان که از نماز خود غافلند)). - هر که بدون داشتن عذری نماز خود را نخواند تا فوت شود , عملش بر باد رفته است . میان بنده و کفر ترک نماز است . - هر که از روی بی اعتنایی به ثواب نماز و نرسیدن از کیفر ترک آن , نماز نخواند , مرا باکی نیست که جهود بمیرد یا ترس یا گبر . - امام صادق (ع) در پاسخ به این پرسش که چرا تارک نماز کافر خوانده می شود اما زناکار نه , فرمود : چون کسی که زنا و امثال این کار را می کند بر اثر غلبه شهوت دست به این کارها می زند اما تارک نماز آن را ترک نمی کند , مگر از روی سبک شمردن و بی اعتنایی بدان . - پیامبر خدا(ص) : تارک نماز از خداوند خواهش می کند او را به دنیا برگرداند . سخن خدای تعالی که : ((چون یکی از آنها را مرگ در رسد گوید : پروردگارا مرا برگردان)).

پرهیز از تباه کردن نماز .

قرآن . ((آن گاه , پس از آنان جانشینانی به جای ماندند که نماز را تباه ساختند و از هوسها پیروی کردند و بزودی (سزای) گمراهی (خود) را خواهند دید)). - از امام کاظم (ع) درباره آیه ((همانان که از نمازشان غافلند)) سؤال شد , فرمود : منظور

تباه ساختن نماز است. - امام علی (ع) در نامه خود به محمد بن ابی بکر، می فرماید: بدان ای محمد که همه چیز تابع نماز توست و بدان که هر کس نماز را ضایع گرداند، دیگر کارها را بیشتر ضایع می کند. - پیامبر خدا(ص): تا زمانی که فرزند آدم بر نمازهای پنجگانه مواظبت کند، شیطان از او وحشت دارد اما همین که آنها را ضایع کرد، بروی دلیر می شود و او را در بلاهای سخت می افکند. - امام صادق (ع): هرگاه بنده نماز را به وقت بخواند و آن را پاس ندارد، آن نماز به گونه ای سپید و پاکیزه به درگاه خدا بالامی رود و می گوید: مرا حفظ کردی، خداوند تو را حفظ کند. را پاس ندارد به گونه ای سیاه و تاریک (به طرف خودش) برگردد و گوید: مرا ضایع کردی، خدا تو را ضایع کند.

نماز را سبک بشمارید.

- امام باقر(ع): نماز را سبک بشمار، زیرا پیامبر(ص) هنگام رحلتش فرمود: از من نیست کسی که نمازش را سبک بشمارد. - امام صادق (ع): رسول خدا(ص) فرمود: از من نیست کسی که نماز را سبک بشمارد، به خدا قسم، کنار حوض (کوثر) بر من وارد نمی شود. - ابو بصیر: به حضور حمیده رسیدم تا رحلت امام صادق (ع) را به او تسلیت گویم. گریست و سپس گفت: ای ابا محمد! کاش هنگام فوت آن حضرت بودی. را بست و سپس به من فرمود: خویشان و نزدیکانم را نزد من بخوانید. سبک بشمارد، نمی رسد. - پیامبر خدا(ص): هر مرد و زنی که نمازش را بی اهمیت بشمارد خداوند او را به پانزده خصلت گرفتار کند.

پرهیز از التفات در نماز.

- پیامبر خدا(ص): تا زمانی که بنده (در نماز به اطراف خود) التفات نکند، خداوند رو به او دارد. - امام علی (ع): روی برگرداندن از قبله در حال نماز دستبرد از جانب شیطان است، پس از روی برگرداندن از قبله در حال نماز پرهیزید، زیرا هرگاه بنده به نماز بایستد خداوند تبارک و تعالی به او رو می کند، و چون بنده به این سو و آن سو توجه کند خداوند تبارک و تعالی فرماید: ای پسر آدم! از که روی می گردانی؟! تا سه مرتبه - و چون برای چهارمین بار بنده از قبله روی برگرداند خداوند نیز از او روی می گرداند. - امام صادق (ع) - در آیه باره ((فاقم وجهک للدين حنیفا)) - : (یعنی) به نماز بایست و صورت خود را به چپ و راست بر مگردان. - پیامبر خدا(ص): هرگاه بنده مشغول نماز شود شیطان نزد او می آید و به وی می گوید: فلان چیز را به خاطر بیاور، همان چیز را به یاد بیاور، تا جایی که فرد یادش می رود چند رکعت خوانده است. - آیا کسی که در نماز روی خود را بر می گرداند نمی ترسد که خداوند صورت او را به شکل صورت الاغ در آورد؟.

نماز دزد.

- پیامبر خدا(ص) - به اصحابش - : آیشما را به دزدترین مردم راهنمایی نکنم؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا. فرمود: دزدترین مردم کسی است که از نماز خود می دزدد، نماز چنین کسی، همانند یک جامه کهنه، مچاله می گردد و به چهره او زده می شود. - سارق کسی نیست که از مردم سرقت می کند بلکه سارق کسی است که از نماز سرقت می کند. - دزدترین دزدها کسی است که از نمازش دزدی کند، یعنی واجبات آن را به طور کامل به جانیاورد. - امام علی (ع) - به مردی که سجده های نمازش را خیلی سریع به جا می آورد - فرمود: چندوقت است که اینگونه نماز می خوانی؟ آن مرد عرض کرد: از فلان و بهمان مدت. فرمود: شخصی چون تو در نزد خداوند همانند کلاغ است که نوک بر زمین می زند، اگر بمیری بر غیر آیین ابوالقاسم محمد (ص) مرده ای. نمازش بدزدد.

سبک خواندن نماز.

- امام صادق (ع) : هرگاه بنده به نماز ایستد و نمازش را سبک بر گزار کند خداوند تبارک و تعالی به فرشتگان خود فرماید: آیا به این بنده ام نمی نگرید که گویی فکر می کند بر آوردن نیازهایش به دست کسی جز من است ، آیا اونمی داند که بر آوردن حوایجش به دست من است؟! - سبک خواندن نماز واجب و طولانی بر گزار کردن نافله از عبادت است . - نماز رسول خدا (ص) از همه مردم کاملتر و کوتاhter بود.

نماز ۲ ((نماز جماعت))

نماز جماعت .

- لقمان (ع) در اندرز به فرزندش ، گفت : نماز را با جماعت بخوان ، گرچه روی نیزه باشد . - پیامبر خدا(ص) : درباره عده ای از مسلمانان که برای نماز در مسجد کندی کردند، فرمود: عده ای برای نماز در مسجد فراخوانده می شوند (و تاخیر می کنند) ، چیزی نمانده که دستور دهیم قدری هیمه جمع آوری و بر درخانه های آنها گذاشته شود و آتشی افروخته گردد و با خانه هایشان بسوزند . - امام علی (ع) نیز در چنین موردی ، فرمود: یا در نماز جماعت ما حاضر می شوند، یا از ما دور شوند و در مجاورت هم نباشیم . - امام صادق (ع) : نمازی که با جماعت خوانده شود، بیست و چهار بار برتر از نمازی است که به تنهایی خوانده شود . - پیامبر خدا(ص) : هر که پنج نماز را با جماعت بخواند ، به او گمان نیک برسد . - امام رضا(ع) : نماز جماعت از آن رو وضع شده است تا اخلاص و توحید و اسلام و عبادت خداوند آشکار و هویدا باشند و شهرت یابند ، زیرا اظهار این امور حجتی است برای خدای یگانه بر مردمان شرق و غرب عالم ، و نیز تا منافق و سبک شمارنده (نماز و دین) آنچه را اقرار کرده و پذیرفته است به جای آورد و اسلام (خود) را هویدا سازد و بر آن مواظبت نماید و نیز تا شهادت دادنه‌های مردم به مسلمان بودن یکدیگر روا و ممکن باشد. اینها ، نماز جماعت موجب کمک کردن به یکدیگر در راه نیکی و تقوا و باز داشتن از بسیاری از معاصی خدای عزوجل است . - امام صادق (ع) : جماعت و اجتماع کردن برای نماز بدین سبب قرار داده شده است تا دانسته شود که چه کسی نماز می خواند و که نماز نمی خواند چه کسی نماز را به وقتش می خواند و که آن را ضایع می کند ، اگر نماز جماعت نبود هیچ کس نمی توانست به صلاح و پاکی کسی شهادت دهد ، زیرا کسی که با جماعت نماز نخواند از نظر مسلمانان بی نماز است ، چه رسول خدا(ص) فرمود : نماز ندارد کسی که بدون علت و عذری ، در مسجد با مسلمانان نماز نگذارد . - اولین نماز جماعتی که خوانده شد به این صورت بود که رسول خدا(ص) با امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع) در حال نماز بود که ابو طالب و جعفر بر او گذشتند. عمویت نماز بخوان . نماز جلوتر رفت و ابو طالب با خوشحالی برگشت . جماعت خوانده شد . - امام باقر(ع) : جهنی خدمت پیامبر(ص) رسید و عرض کرد : ای رسول خدا! من در صحرا بازن و فرزندان و غلامانم به سر می برم و (موقع نماز) اذان می گویم و می ایستم و با آنها نماز می گزارم . غلامانم در پی آوردن آب می روند و من می مانم و زن و فرزندانم . می گویم و می ایستم و با آنها نماز می گزارم . آری . همسر من تنها می مانم . جماعت حساب می شود؟ فرمود : آری . کارهایش می رود و من تنها می مانم و اذان می گویم و می ایستم و نماز می خوانم آیا نماز من تنها جماعت است ؟ حضرت فرمود : آری ، مؤمن به تنهایی نیز جماعت است .

آنچه امام جماعت باید رعایت کند و کسی که بیشتر شایسته امامت است .

- امام علی (ع) هنگامی که محمد بن ابی بکر را به فرمانداری مصر گماشت ، به او چنین سفارش فرمود : به نمازت بنگر که چون

است، زیرا تو امام (پیشنماز) مردم خود هستی. و ناقص بر گزارش نکنی، زیرا هر پیشنمازی برای مردمی نماز گزارد و در نماز آنها کم و کاستی باشد، گناهش به گردن اوست و از نماز آنها چیزی کم نمی شود. مراقبت نما، تا تو نیز همانند پاداش آنها را داشته باشی و این از ثواب آنها چیزی نمی کاهد. - در نامه خود به اشتر، می فرماید: و چون برای مردم به امامت نماز ایستی نه چندان با طول و تفصیل برگزار کن که مردم از نماز جماعت خسته و گریزان شوند و نه (با فرو گذاردن واجبات و آداب و شرایطش) آن را ضایع گردان، زیرا در میان کسانی که با تو نماز می خوانند افرادی بیمار و گرفتار نیز هستند. چگونه با آنها نماز بگزارم؟ فرمود: همچون ناتوان ترینشان نماز بگزار و با مؤمنان مهربان باش. - در نامه خود به فرمانداران شهرها، می نویسد: با آنان همچون نماز ناتوان ترینشان نماز بگزارید و در نماز فتنه جو مباشید. - امام صادق (ع): وقتی تنها باشی سه تکبیر کافی است و هرگاه پیشنماز باشی، یک تکبیر کفایت می کند، زیرا در میان مامومین افراد نیازمند و گرفتار و ناتوان و سالخورده نیز وجود دارند. - در پاسخ به این سؤال که چه کسی برای امامت جماعت شایسته تر است، فرمود: رسول خدا (ص) فرمود: پیشنمازی مردم را کسی به عهده گیرد که قرآن خوان تر (یا قرائتش بهتر) باشد، اگر در قرائت یکسان بودند آن که در هجرت مقدمتر است، پیشنماز شود و اگر در هجرت نیز یکسان بودند آنکه سنش بیشتر است به عهده گیرد، اگر همسن بودند آن که به سنت داناتر و در دین فقیه تر است، امامت کند. صاحب نفوذی در قلمرو نفوذش.

نماز ۳ ((نماز شب))

فضیلت نماز شب.

قرآن. ((و پاسی از شب را زنده بدار تا برای تو (به منزله) نافلة ای باشد. ((اینانند) شکیبایان و راستگویان و فرمانبران و انفاقگران و آمرزش خواهان در سحر گاهان)). ((پرهیز گاران در باغها و چشمه ساراند. نیکو کاران بودند و اندکی از شب را می خفتند و در سحر گاهان آمرزش می خواستند)). ((پهلوهایشان از بسترها دوری می کند، پروردگارش را از روی بیم و طمع می خوانند و از آنچه روزیشان کرده ایم انفاق می کنند. ((و در پاسی از شب و به هنگام ناپدید شدن ستارگان، تسبیح گوی او باش)). ((و پاره ای از شب را در برابر او سجده کن و شب (های) دراز او را به پاکی بستای)). ((قطعا برخاستن شب، رنجش بیشتر و گفتار (در آن هنگام) راستین تر است)). - پیامبر خدا (ص) در سفارش به علی (ع) فرمود: بر تو باد به نماز شب. چهار بار تکرار فرمود. - به علی (ع)، فرمود: ای علی! مؤمن از سه چیز شاد می شود: دیدار برادران، افطار کردن از روزه و عبادت آخر شب. - جبرئیل پیوسته مرا به شب زنده داری سفارش می کرد، تا جایی که گمان بردم بهترین افراد امت من شبها را هرگز نخواهند خوابید.

- جبرئیل پیوسته مرا به شب زنده داری سفارش می کرد، چندان که گمان کردم نیکان امت من جز اندکی از شب را هرگز نخواهند خفت. - خداوند ابراهیم را خلیل خود نکرد مگر از آن رو که مردم را اطعام می کرد، و شب هنگام که مردم خفته بودند او نماز می خواند. - امام صادق (ع): شرافت مؤمن در نماز شب اوست، و عزت مؤمن در خودداری او از لطمه زدن به آبروی مردم. - امام علی (ع) می فرمود: ما خاندانی هستیم که دستور داریم اطعام کنیم و در گرفتاریها (به مردم) کمک کنیم و وقتی مردم خفته اند نماز گزاریم. - امام باقر (ع): خداوند دوست دارد کسی را که به نماز شب، زنده داری کند. - امام صادق (ع): خدای عزوجل فرموده است: ((دارایی و فرزندان زیور زندگی این جهانند)) هشت رکعتی که بنده در آخر شب می خواند، زیور آخرت است. - شب زنده داری را فرو مگذار، زیرا بازنده کسی است که شب زنده داری را بیازد. - من نفرت دارم از مردی که قرآن را خوانده است و نیمه های شب از خواب بیدار می شود، اما برای نماز بر نمی خیزد تا آن که صبح می شود و برای نمازش

می شتابد. - پیامبر خدا(ص) : هرگاه مرد نیمه شب همسرش را از خواب بیدار کند و هر دو وضو بگیرند و نماز بخوانند ، در شمار مردان و زنانی قلمداد می شوند که بسیار به یاد خدایند. - رحمت خدا بر آن مردی باد ، که نیمه های شب برخیزد و نماز بخواند و همسرش را برای نماز خواندن بیدار کند و اگر بیدار نشد آب به صورتش بپاشد. نیمه های شب از خواب برخیزد و نماز بخواند و شوهرش را برای نماز بیدار کند و اگر امتناع کرد ، به صورتش آب بپاشد. - امام باقر و امام صادق (ع) درباره آیه ((قطعاً برخاستن شب و گفتار راستین تر است)) فرمودند : منظور برخاستن در ساعات آخر شب است . - امام صادق (ع) نیز درباره همین آیه ، فرمود : منظور از ((و گفتار (در آن هنگام) راستین تراست)). - امام رضا(ع) در پاسخ به پرسش از تسبیح در آیه ((و شبی دراز او را تسبیح گوی)) ، فرمود : منظور نماز شب است . - امام کاظم (ع) چون از آخرین رکعت نماز وتر سر بر می داشت ، می گفت : ((در این جا کسی ایستاده است که نیکبهایش نعمتی است که تو به او داده ای و او در گزاردن شکر آنها ناتوان است و گناهش بزرگ و بسیار و چیزی جز حمایت و رحمت تو در کف ندارد ، زیرا تو در کتاب خود که بر پیامبر مرسلت (ص) فرو فرستاده ای فرموده ای : ((اندرکی از شب را می خفتند و در سحرگاهان آموزش می خواستند)). اینک سحر است و من برای گناهم از تو آموزش می طلبم آموزش طلبی کسی که سود و زیان و مرگ و زندگی و حشر و نشرش به دست او نیست)). سجده می افتاد.

بالیدن خدا به کسی که در دل شب نماز می خواند.

- پیامبر خدا(ص) : هرگاه بنده در دل شب تار با سرور خود خلوت کند و با او به راز و نیاز پردازد ، خداوند دلش را نورانی گرداند. بنده ام بنگرید که در دل شب تار که هرزه درایان به لهر سرگرمند و غافلان خفته اند ، با من خلوت کرده است . - هر بنده ای ، مرد یا زن ، که نماز شب روزیش شود و از روی اخلاص برای خدای عزوجل برخیزد و وضویی شاداب گیرد و با نیت درست و قلب پاک و پیکری خاشع و دیده ای گریان برای خدای عزوجل نماز گزارد ، خداوند تبارک و تعالی نه صف از فرشتگان پشت سر او قرار دهد که شمار فرشتگان هر صف را جز خدای تبارک و تعالی نداند و یک طرف هر صف در مشرق باشد و سوی دیگر آن در مغرب . فرشتگان برایش درجه و مقام نوشته شود. - پروردگارت به وجود سه نفر بر فرشتگان می بالد : و مردی که شب هنگام برخیزد و در تنهایی نماز خواند و سجده کند و در حال سجده خوابش برد ، پس خداوند فرماید : به بنده ام بنگرید که روحش نزد من است و پیکرش در حال سجده برای من . - امام علی (ع) : سه کس اند که خداوند در روز قیامت به روی آنها می خندد : مردی که در بستر خود کنار همسرش غنوده و به او عشق می ورزد ، اما برمی خیزد و وضو می گیرد و به مسجد می رود و نماز می گزارد و با پروردگار خویش به راز و نیاز می پردازد. - پیامبر خدا(ص) : سه نفرند که خداوند آنها را دوست دارد و به رویشان می خندد و از وجودشان شادی می کند : کسی که هرگاه با گروهی (از دشمنان خدا) رو به برو شود ، در راه خدای عزوجل جانبازی می کند تا آن که یا کشته شود یا خداوند تعالی او را پیروز گرداند و از شرشان نگهدارد. بنگرید به بنده ام که چگونه برای من جانبازی کرد و کسی که زنی زیبا دارد و بستری نرم و گرم ، اما نیمه شب از خواب برمی خیزد و شہوتش را او می گذارد و مرا یاد می کند و با من به راز و نیاز می پردازد ، و در صورتی که می توانست در بستر بیارمد و کسی که در سفر است و همسفرانش شب تا دیر هنگام از هر در سخنی می گویند و چون خسته شدند ، می خوابند اما او در خوشی یا ناخوشی و آسایش و سختی سحر را به عبادت برمی خیزد.

ثواب نماز شب .

- امام صادق (ع) : هر کار نیکی که بنده می کند ، در قرآن برایش ثوابی ذکر شده است مگر نماز شب که از بس نزد خدا پر

اهمیت است ثواب آن را معلوم نکرده است و فرموده: ((پهلوهایشان را از بسترها دور می کنند. نمی داند به پاداش آنچه می کرده اند چه مایه شادمانی برایشان نهفته شده است)).

نتایج شب زنده داری .

- پیامبر خدا(ص) : بر شما باد به شب زنده داری که آن شیوه شایستگان پیش از شماست . - امام صادق (ع) : بر شما باد به نماز شب که آن سنت پیامبر شماست و شیوه صالحان پیش از شما و دور کننده درد و بیماری از جسمهائتان . - امام علی (ع) : شب زنده داری مایه تندرستی است و خشنودی پروردگار عزوجل و قرار گرفتن در معرض رحمت خدا و چنگ آویختن به اخلاق پیامبران . - شب زنده داری ، مایه تندرستی است . - از آن زمان که این سخن پیامبر(ص) را شنیدم که : نماز شب نور است ، نماز شب را ترک نکردم . - امام صادق (ع) درباره آیه ((هماناخوبیها بدیها را از بین می برد)) ، فرمود : نماز شب مؤمن ، گناهی را که در روز مرتکب شده است از بین می برد . - نماز شب چهره را سفید و نورانی می کند ، نماز شب انسان را خوشبو می کند ، نماز شب روزی می آورد . - از امام سجاده(ع) سؤال شد : چرا شب زنده داران از همه مردم خوش سیماترند؟ فرمود : چون با خداوند خلوت می کنند و خدا نیز جامه ای از نور بر آنان می پوشاند . - پیامبر خدا(ص) : هر که نماز شب زیاد بخواند ، روز هنگام خوش سیمما باشد .

عوامل محروم شدن از نماز شب (۱).

- امام علی (ع) - به مردی که عرض کرد : من از نماز شب محروم شده ام - : تو مردی هستی که گناهانت تو را به بند کشیده است . - امام صادق (ع) : آدمی گناهی می کند و بدان سبب از نماز شب محروم می شود ، تاثیر کار بد در صاحب آن سریعتر از تاثیر کار در گوشت است . - آدمی دروغی می گوید و به سبب آن از نماز شب محروم می شود .

عوامل محروم شدن از نماز شب (۲).

- پیامبر خدا(ص) : (خدای عزوجل فرمود) : گاه باشد که یکی از بندگان مؤمن من در عبادت من می کوشد و از بستر خود برمی خیزد و بالین خوش را رها می سازد و شبها به عبادت من می پردازد و در راه بندگی من خود را به رنج می افکند ، اما من از روی لطف و محبت به او و برای حفظ جاننش یکی دو شب چرت را بر وی مسلط می کنم و او می خوابد و صبح برمی خیزد و نمازش را می خواند در حالی که از نفس خود در خشم است و آن را سرزنش می کند . ادامه دهد دچار خودپسندی می شود و خودپسندی موجب می شود تا به کارهایش مغرور گردد و از همین جا آنچه مایه هلاکت اوست به وی دررسد زیرا به اعمال خویش مغرور می گردد و چندان از خود راضی می شود که گمان می برد از همه عبادت پیشگان برتر است ، و در عبادتش مرز تقصیر را پشت سر گذاشته است . هنگام از من دور می گردد در حالی که خیال می کند به من نزدیک می شود .

اجر کسی که نیت نماز شب داشته باشد اما خوابش برد.

- پیامبر خدا(ص) : هیچ بنده ای نیست که قصد آن کند پاسی از شب را برای نماز برخیزد اما خوابش برد ، جز این که خوابش صدقه ای باشد که خداوند آن را از طرف او بدهد و ثواب نیتی که کرده است ، برایش منظور گردد .

پاداش کسی که خود را برای نماز شب آماده می سازد.

- پیامبر خدا(ص) : فردی از شما شب برمی خیزد و خود را برای طهارت آماده می کند و گرهایی در کارش دارد. می شود و چون صورتش را شست گره دیگری گشوده می شود. (ساکنان عالم غیب) فرماید: به این بنده من بنگرید که خود را آماده می سازد و از من سؤال می کند، هر چه بنده ام از من بخواهد به او می دهم.

نمازی که بنده از آن باز خواست می شود.

- امام باقر(ع) : چون بنده نمازهای واجب خود را بگذارد، خداوند درباره نماز دیگری از او بازخواست نمی کند و چون زکاتش را پردازد از صدقه دیگری بازخواستش نمی کند و چون ماه رمضان را روزه بگیرد از روزه دیگری او را بازخواست نمی کند. - امام صادق (ع) : هرگاه با نمازهای پنجگانه واجب خدای عزوجل را دیدار کنی، درباره نمازهای دیگر از تو بازخواست نمی کند. - امام علی (ع) : ای کمیل! در هیچ فریضه ای رخصت ترک نیست و در هیچ نافله ای سختگیری نه. درباره آنچه واجب فرموده است، بازخواست نمی کند.

نماز ۴ ((نماز جمعه)).

نماز جمعه .

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید! چون برای نماز روزجمعه ندا داده شد، به سوی ذکر خدا بشتابید و داد و ستد را وا گذارید که این، اگر بدانید، برایتان بهتر است)). - پیامبر خدا(ص) : آن که نماز جمعه بگذارد، [ثواب] حجتی مقبول برایش منظور گردد و اگر نماز عصر را هم بخواند، پاداش عمره را هم می برد و اگر تا شب در جایش بماند، از خدا چیزی نمی خواهد مگر آنکه خداوند به او می دهد. - امام باقر(ع) : نماز جمعه واجب است و جمع شدن برای آن، با وجود امام، واجب می باشد. کرده است و سه فریضه را بدون علتی رها نکند مگر منافق. - امام علی (ع) : هر کس سه جمعه متوالی بدون علت نماز جمعه را ترک کند، منافق نوشته شود. - امام باقر(ع) : هر که، بدون عذر و علتی، سه جمعه پیاپی در نماز شرکت نکند خداوند بر دل او مهر زند. - پیامبر خدا(ص) : هر که سه نماز جمعه را، از روی اهمیت ندادن به آن، ترک کند خداوند بر دل او مهر زند. - هر کس، از روی عمد و بدون علتی، سه نماز جمعه را ترک کند، خداوند مهر نفاق بر دل او زند. - عده ای هستند که در نمازهای جمعه شرکت نمی کنند. بر دل‌هایشان مهر زده می شود و آن گاه از غافلان خواهند بود. - به مردی که از محرومیت خود از حج شکایت کرد، فرمود: ای قلیب! بر تو باد به نماز جمعه که آن حج مستمندان است. - نماز جمعه، حج مستمندان است. - تعدادی از مردم هستند که جز اندکی در نماز جمعه شرکت نمی کنند و خدای را جز از روی غفلت و نفاق یاد نمی نمایند. - هر که از روی ایمان و به حساب خدا در نماز جمعه شرکت کند، اعمالش را از نو آغازیده است (خداوند به پاداش آن گناهان گذشته اش را بیامزد و نامه عمل جدیدی برایش باز کند).

آداب گوش دادن به خطبه .

- امام صادق (ع) : وقتی امام در روزجمعه خطبه می خواند، هیچ کس نباید سخن بگوید تا امام خطبه اش را تمام کند. را به پایان رساند در فاصله آن تا اقامه نماز می تواند صحبت کند. - امام علی (ع) : وقتی امام جمعه خطبه می خواند، نه صحبت کردن جایز است نه رویگرداندن از قبله، مگر در همان حدی که در نماز جایز است. - امام صادق (ع) : رسول خدا(ص) از صحبت کردن در زمانی که امام، خطبه نماز جمعه را می خواند نهی فرمود، زیرا هر که در حین خطبه صحبت کند، مرتکب عمل لغو شده

و هر که دچار کار لغو شود، نماز جمعه اش باطل است. - وقتی امام خطبه (جمعه) می خواند، بر مردم واجب است که سکوت کنند. - امام علی (ع): در روز جمعه وقتی امام خطبه می خواند، صحبت کردن کراهت دارد. نماز فطر و قربان و استسقایز چنین است. - امام صادق (ع): پیامبر خدا(ص) فرمود: هر واعظی قبله است، یعنی وقتی امام در روز جمعه برای مردم خطبه می خواند، مردم باید رو به او باشند.

نماز ۵ ((درود فرستادن بر پیامبر و آل او)).

درود فرستادن بر پیامبر(ص).

قرآن. ((خدا و فرشتگان او بر پیامبر درود می فرستند، ای کسانی که ایمان آورده اید بر او درود فرستید و به فرمانش بخوبی گردن نهید)). - پیامبر خدا(ص): هر جا که باشید بر من درود فرستید، زیرا درود شما به من می رسد. - درود فرستادن بر من، نوری است بر روی صراط. - امام علی (ع): هر دعایی محبوب است، تا آن که بر پیامبر(ص) صلوات فرستاده شود. - پیامبر خدا(ص): هر کس در نوشته ای بر من درود فرستد، تا زمانی که نام من در آن نوشته موجود باشد، فرشتگان پیوسته برای او آمرزش طلبند. - بخیل ترین مردم، کسی است که نام من نزد او برده شود و بر من درود نفرستد. - امام باقر یا امام صادق (ع): سنگین ترین عملی که روز قیامت در ترازو (ی اعمال) گذاشته می شود، درود بر محمد و اهل بیت اوست.

چگونگی درود فرستادن بر پیامبر(ص).

- پیامبر خدا(ص): بگویید: بار خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست، همچنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم در جهان درود فرستادی که تو ستوده و بزرگواری. - بگویید: بار خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و به محمد و آل محمد برکت ده، همچنان که به ابراهیم و آل ابراهیم برکت دادی که تو ستوده و بزرگواری. - در پاسخ به پرسش از نحوه درود فرستادن بر ایشان، فرمود: بگویید: بار خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست، همچنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرستادی که تو ستوده و بزرگواری و به محمد و آل محمد برکت ده، همچنان که به ابراهیم و آل ابراهیم برکت ارزانی داشتی که تو ستوده و بزرگواری.

معنای درود.

- از امام کاظم درباره معنای درود خدا و فرشتگان و مؤمنان در آیه ((خدا و فرشتگان او بر پیامبر درود می فرستند ای کسانی که ایمان آورده اید بر او درود فرستید و به فرمانش بخوبی گردن نهید)) سؤال شد، فرمود: درود فرستادن خدا نوعی رحمت از جانب اوست و درود فرشتگان ستایشی است از آنان نسبت به رسول خداست و درود مؤمنان دعایی است از آنها برای پیامبر(ص). - امام صادق (ع) نیز درباره همین آیه، می فرماید: پیامبر را ثنا گوید و به او سلام فرستید (یابه فرمانش گردن نهید).

خاموشی.

خاموشی.

- امام علی (ع): خاموشی نشانه هوشمندی و میوه خرد است. - امام صادق (ع): کسانی که پیش از شما بودند خاموشی را می آموختند و شما سخن گفتن رافرا می گیرید. خاموشی می کرد، اگر بخوبی از عهده این کار بر می آمد و تحمل آن را داشت

و عابد می شد و گرنه می گفت: من لایق این کار نیستم. - پیامبر خدا(ص) در اندرز به ابوذر, فرمود: چهار چیز است که جز مؤمن به آنها دست نمی یابد: خاموشی که گام نخست عبادت است. - مردی خدمت رسول خدا(ص) آمد. نکم که بدان وسیله خداوند تو را به بهشت برد؟ عرض کرد: چرا, ای رسول خدا! حضرت فرمود: از آنچه خداوند به تو ارزانی داشته است بخشش کن. بدو بخشش می کنم نیازمندتر بودم چه؟ حضرت فرمود: ستمدیده را یاری کن. کسی که یاریش می کنم ناتوانتر بودم چه؟ فرمود: برای آدم نادان کارسازی کن, یعنی او را راهنمایی کن. خیر خاموش نگه دار. کشاند؟. - امام علی (ع) در بیان نشانه پرهیزگار, می فرماید: اگر خاموشی گزیند, از این که خاموش ماندن غمگین نیست و اگر بخندد, صدایش را بلند نمی کند. - در توصیف مؤمن, می فرماید: خاموشیش بسیار است و اوقاتش پر (پیوسته در کار و اندیشه خدا و آخرت است).

ثمرات خاموشی.

- پیامبر خدا(ص): بر تو باد به خاموشی بسیار که آن موجب طرد شیطان است و در کار دینت یاور توست. - امام رضا(ع): خاموشی یکی از درهای حکمت است, خاموشی محبت می آورد, خاموشی راهنمای آدمی به هر خیر و خوبی است. - امام حسن (ع): آدم خاموش, پر هیبت است. - امام علی (ع): سکوت بسیار, هیبت می آورد. - در وصیت پیش از رحلت خود, فرمود: به خاموشی چنگ در زن, تا سالم مانی. - خاموشی حکمت در پی دارد و سکوت سلامت. - اگر در سخن گفتن بلاغت است, در خاموشی ایمنی از لغزش است. - هیچ نگهبانی, نگهبانتر از خاموشی نیست. - ملازم خاموشی باش که کمترین سود آن, سالم ماندن است. - خاموشی گزین, تا به سلامت مانی. - امام صادق (ع): خاموشی گنجی سرشار است و زیور بردبار و پوشش نادان. - امام علی (ع): همواره خاموش باش, تا کارت بالا گیرد (به مقام و جایگاه بلندی دست یابی). - خاموشی زیور دانش است و نشانه بردباری. - خاموشی خلعت وقار بر تو می پوشاند و زحمت پوزش خواهی را از دوش تو بر می دارد. - خاموشی, مرغزار اندیشه است. - ملازم خاموشی باش, تا اندیشه ات روشنایی گیرد. - بر خاموشیت بیفزای تا اندیشه ات فزونی گیرد و دلت نورانی شود و مردم از دست تو به سلامت مانند. - امام حسن (ع): در بسیاری جاها, خاموشی نیکو یآوری است, هر چند سخنور باشی. - پیامبر خدا(ص): هرگاه مؤمن را خاموش دیدید, به او نزدیک شوید, زیرا که حکمت القامی کند. - امام کاظم (ع): راهنمای خردمند اندیشیدن است و راهنمای اندیشیدن خاموشی.

خاموشی ستوده.

- امام علی (ع): تنها آن کس سزاوار نام خاموشی است, که بر جواب گفتن توانا باشد و گرنه (اطلاق) درماندگی به او سزاوارتر است. - امام رضا(ع): چه نیکوست آن خاموشی که از روی درماندگی (در سخن گفتن) نباشد و پرگو را لغزشهاست. - امام علی (ع): خاموش باش, نه از روی درماندگی. - سخن گفتن به حق, بهتر است از درماندن و خاموشی. - سخن گفتن میان دو خصلت بد جای گرفته است: پرگویی و کمگویی, پرگویی به یاوه گویی می انجامد و کمگویی, درماندگی و ناتوانی (از بیان مقصود) است. - در فرو بستن زبان از حکمت خیری نیست, همچنان که در ندانسته سخن گفتن خیری نمی باشد. - در توصیف پیامبر(ص), می فرماید: سخنش گویا و روشنگر بود و سکوتش زیان. - در توصیف اهل بیت (ع), می فرماید: آنان کسانی هستند, که حکمشان (بردباریشان) شمارا از دانششان آگاه می سازد و سکوتشان از سخنشان و ظاهرشان از باطنشان, با دین مخالفت نمی کنند و در آن با یکدیگر اختلاف نمی ورزند, زیرا دین در میان آنان گواهی راستگو و خاموشی گویاست. - نیز در توصیف اهل بیت (ع), می فرماید: آنان مایه حیات دانش اند و مرگ نادانی. بردباری ایشان شما را از دانششان آگاه می سازد و آشکارشان از نهانشان و خاموشیشان از گفتار حکیمانانه شان. - قرآن امر کننده (به کار نیک و)

بازدارنده (از کار بد) است و خاموشی گویاست .

صنعتگری .

نیاز هر صنعتگر .

- امام صادق (ع) : هر صنعتگری برای جلب مشتری ناگزیر از داشتن سه خصلت باشد : درکارش مهارت داشته باشد , در کارش امانتدار باشد و رضایت خاطر کسی را که به او سفارش کار داده است , به دست آورد .

نکوهش شب تا صبح کار کردن .

- امام صادق (ع) : صنعتگران اگر سراسر شب را کار کنند , در آمدی که به دست می آورند حرام است . - هر که سراسر شب را به کسب و کار پردازد و حق بهره چشم را از خواب به آن ندهد , آن درآمد حرام است .

مصیبت .

تقسیم مصیبتها .

- امام علی (ع) : مصیبتها , به یکسان میان مردم تقسیم شده است .

اجر مصیبتها .

- امام حسن (ع) : مصیبتها , کلیدهای اجرند . - امام باقر (ع) به مردی که نزد ایشان از داغ فرزندش شکایت کرد , فرمود : مگر نمی دانی که خداوند از مال مؤمن و از فرزندان او بهترینش را بر می گزیند , تا بدین وسیله به وی اجر دهد .

سخت ترین مصیبتها .

- امام علی (ع) در پاسخ به پرسش از سخت ترین مصیبتها , فرمود : مصیبت دینی . - امام باقر (ع) : مصیبتی چون بی خردی نیست و بی خردی چون کم یقینی نیست و کم یقینی چون نداشتن ترس از خدا نیست و خدا ناترسی چون غم نخوردن بر نداشتن ترس از خدا نیست و هیچ مصیبتی چون این نیست که گناهت را دست کم گیری و به حالتی که در آن هستی , خرسند باشی . - امام علی (ع) : بزرگترین مصیبت و بدبختی , شیفتگی به دنیاست . - بزرگترین مصیبت , نادانی است . - از سخت ترین مصیبتها , غلبه نادانی (بر انسان) است . - از بزرگترین مصیبتهای نیکان , نیاز آنها به مدارا کردن با بدان است . - امام صادق (ع) در هنگام مصیبت , می فرمود : سپاس خدای را که مصیبت مرا در دینم قرار نداد . سخت تر گرداند و خدای را بر کاری سپاس که او خواست آن کار بشود و شد .

مصیبت بزرگ .

- امام صادق (ع) به مردی که در مرگ فرزندش سخت بیتابی می کرد , فرمود : ای مرد! تو در مصیبت کوچک بیتابی می کنی و از مصیبت بزرگ غافل! اگر برای آن جایی که فرزندت رفت , آماده بودی هرگز برای او بیتابی نمی کردی . آن روز

بزرگتر از مصیبت فرزند توست . - در معنای تسلیت دادن , فرمود : اگر مرگ این میت تو را به پروردگارت نزدیک یا از گناهت دور کرده باشد , این مصیبت نیست , بلکه برای تو رحمتی و نعمتی است , اما اگر مرگ او تو را پند نداده و از گناهت دور نکرده و به پروردگارت نزدیک نساخته باشد , مصیبت سختدلی تو بزرگتر از مصیبت مرگ میت توست , اگر خداشناس باشی .

استرجاع در هنگام مصیبت .

استرجاع ((۱)) در هنگام مصیبت . قرآن . ((وقطعا شما را به چیزی از ترس و گرسنگی و کاهش اموال و نفوس و محصولات بیازماییم و شکیبایان را نوید ده . خدایم و به سوی او باز می گردیم)). - امام باقر(ع) : هیچ مؤمنی نیست که در دنیا مصیبتی به او رسد و هنگامی که خبر ناگهانی آن به او رسد استرجاع گوید , مگر آن که خداوند گناهان گذشته او را بیامرزد به جز گناهان کبیره که خداوند برای آنها آتش واجب کرده است . - امام صادق(ع) : به هر کس در هنگام مصیبت , استرجاع الهام شود , بهشت بر او واجب گردد . - پیامبر خدا(ص) : مصیبتی بر خانواده ای وارد می شود و بیتابی می کنند . رهگذری بر آنان می گذرد و استرجاع می گوید پس اجر این رهگذر بیشتر از اجر آن مصیبت دیدگان است . - چهار چیز است که هر کس آنها را داشته باشد در نور اعظم خداوند (غرق) است : گواهی دادن به این که معبودی جز خدا نیست و من فرستاده خدا هستم و کسی که چون مصیبتی بدو رسد , گوید : ما از خدایم و به سوی او برمی گردیم , و کسی که هرگاه کار خیری انجام دهد , گوید : سپاس و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است . توبه می کنم .

معنای استرجاع .

قرآن . ((همانان که چون مصیبتی بدیشان رسد , گویند : ما از خدایم و به سوی او باز می گردیم)). - امام علی(ع) شنید که مردی جمله استرجاع را می گوید , فرمود : این که می گویم : ما از خدایم , اقرار ماست به مالکیت خدا و این که می گویم : به سوی او باز می گردیم , اقرار ماست به فانی شدن خودمان . - به اشعث بن قیس در مرگ برادرش تعزیت گفت , اشعث استرجاع کرد . آیا می دانی تاویل آن چیست ؟ اشعث عرض کرد : خیر , شما اوج و منتهای دانشی . فرمود : این که می گویی : ما از خدایم , اقرار توست به مالکیت و پادشاهی خدا و این که می گویی : ما به سوی او باز می گردیم , اقرار توست به فانی شدن .

مصیبت مرگ فرزند .

- پیامبر خدا(ص) به زنی که نزد ایشان از مرگ فرزندانش شکوه کرد , فرمود : چند فرزند از تو مرده است ؟ عرض کرد : سه تا . تو در برابر آتش , حصار محکمی بر گرد خود کشیده ای . - هر که در داغ سه فرزند خود سوگوار شود و مرگ آنها را به حساب خدای عز و جل بگذارد , بهشت بر او واجب گردد .

آداب مصیبت دیده .

- عایشه : هنگامی که ابراهیم در گذشت پیامبر(ص) چندان گریست که اشکهایش بر محاسنش جاری گشت . خدا! شما از گریستن نهی می کنید و خود می گریید؟ فرمود : این گریه نیست , بلکه رحم است , و هر که رحم نکند , به او رحم نمی شود . - جابر بن عبدالله : پیامبر خدا(ص) دست عبد الرحمان بن عوف را گرفت و نزد ابراهیم که در حال جان دادن بود آمد . خواست خدا کاری از من ساخته نیست و از چشمانش اشک سرازیر شد . کرد : ای رسول خدا! گریه می کنید؟ مگر شما خود از گریستن نهی نفرمودید؟ حضرت فرمود : من از شیون کردن نهی کردم , از دو صدای احمقانه و زشت : صدایی که در هنگام خوشی

بلند می شود، یعنی لهُو و لعب و ساز و آواز شیطانی و صدایی که هنگام مصیبت بر می خیزد: خراشیدن چهره و دریدن گریبان و فریاد شیطانی. نکند به او رحم نمی شود. خداست که باید رفت و بازماندگان ما به رفتگانمان می پیوندیم، هر آینه بیش از این برای تواندوهگین می شدیم و ما برای تو غمگینیم. خدای عز و جل را ناخشنود سازد، بر زبان نمی آوریم.

روش اهل بیت (ع) در مصیبتها.

- یکی از پسران امام صادق (ع) در جلو آن حضرت راه می رفت، که ناگهان چیزی در گلویش گرفت و مرد. و گفت: (الهی) اگر بگیری هم تو هستی که می دهی و اگر بیمار گردانی هم تو هستی که عافیت می بخشی. آنان را قسم داد که شیون و فریاد نکنند. خدایی که فرزندان ما را می کشد، اما جز بر عشق ما به او افزوده نمی شود و چون پیکرش را به خاک سپرد، فرمود: فرزندم! خداوند آرامگاه تو را گشایش دهد و تو را با پیامبرت گرد آورد. - محمد بن عبدالله کوفی: چون مرگ اسماعیل فرزند امام صادق (ع) فرا رسید، حضرت سخت بیتابی کرد اما همین که چشمان او را بر هم نهاد، پیراهنی شسته یا نو طلبید و آن را پوشید و سپس بیرون آمد و به بیان اوامر و نواهی (الهی) پرداخت. عرض کرد: فدایت شوم، وقتی آن بیتابی شما را دیدیم گمان بردیم که تا مدتی از شما بی بهره خواهیم ماند. می کنیم اما همین که نازل شد شکیبایی می ورزیم.

گریستن بر مرگ مؤمن.

- امام کاظم (ع): هرگاه مؤمن وفات کند، فرشتگان و جاهایی که در آنها خدا را عبادت می کرده و درهای آسمان که اعمالش به آنها بالا می رفته است بر وی بگریند. - ابو هریره: یکی از افراد خاندان رسول خدا (ص) در گذشت. از گریستن نهی کرد و شروع به متفرق کردن آنها نمود. رهایشان کن، زیرا چشم اشک می ریزد و دل داغدار است و داغشان تازه می باشد.

شیون کردن برای مرده.

- پیامبر خدا (ص): شیون کردن، کار جاهلیت است. - امام علی (ع) در نامه ای که به رفاعه بن شداد، قاضی خود در اهواز نوشت، فرمود: مبادا در شهری که تو در آن قدرت داری بر مرده شیون شود. - امام کاظم (ع) در پاسخ به سؤال از نوحه کردن برای مرده، فرمود: کراهت دارد. - هنگامی که امام علی (ع)، شیون زنان بر کشتگان صفین را شنید، به حرب بن شریبیل شبامی فرمود: زنان شما با این شیون که می شنوم، بر شما چیره شدند؟ چرا آنان را از این فریادها باز نمی دارید؟. - پیامبر خدا (ص) در هنگام مرگ یکی از فرزندانش گریست. شما ما را از گریستن نهی می کنید و خود می گریید؟ پیامبر (ص) فرمود: من شما را از گریستن نهی نکردم بلکه از شیون و نوحه کردن منع کردم.

صداهاى نفرین شده.

- امام علی (ع) از پیامبر خدا (ص): دو صداینده که نفرین شده اند و خداوند از آنها نفرت دارد: فغان کردن به هنگام مصیبت و صداهاى هنگام خوشی و شادی، یعنی نوحه کردن و آوازخواندن. - امام صادق (ع): هر که خداوند به او نعمتی عطا فرماید و او در هنگام برخوردار شدن از آن نی نوازد، کفران نعمت کرده است و هر که به مصیبتی گرفتار آید و در آن نوحه خوان آورد به آن مصیبت دامن زده است.

نوحه گری ستوده.

- امام صادق (ع): از روزی که مصیبت حسین بن علی پیش آمد تا یک سال کامل روز و شب و تا سه سال روزها بر آن حضرت نوحه می شد و مسور بن مخرمه و ابو هریره و بزرگان اصحاب رسول (ص) مخفیانه و نقاب بر چهره می آمدند و به نوحه خوانیها گوش می دادند و می گریستند. - در پاسخ به پرسش از مزد نوحه خوان، فرمود: اشکال ندارد. نوحه خوانی شد. - امام باقر (ع) سفارش کرد که در سوگ و عزایها، تا ده سال گریه و زاری شود. - هنگامی که رسول خدا (ص) از جنگ احد به مدینه برگشت، از هر خانه ای که عضوی از اعضای آن کشته شده بود، صدای نوحه و گریه شنید اما از خانه عموی خود حمزه صدایی نشنید. نیست. نوحه و گریه کنند. - فاطمه (ع) برای پدر خود نوحه کرد و رسول خدا (ص) دستور داد برای حمزه نوحه گری کنند.

کتمان مصیبت .

- پیامبر خدا (ص): پوشیده داشتن مصائب و بیماریها و صدقه، از گنجهای نیکی است. - امام علی (ع): از گنجهای بهشت است: نیکی کردن، پوشیده داشتن عمل، شکیبایی در برابر گرفتاریها و کتمان مصائب.

آنچه مصائب را آسان می کند.

- امام علی (ع): مردن و روز بیرون آمدن از گورها و ایستادن در پیشگاه خدای عزوجل را بسیار یاد کنید، تا مصیبتها بر شما آسان شود. - پیامبر خدا (ص): کسی که از دنیا دل برکند، مصیبتها بر او آسان گردد. - امام سجاده (ع): هر که به دنیا پشت کند، مصیبتهای دنیا بر او آسان گردد و آنها را ناخوش ندارد. - بیچاره آدمی! هر روز با سه مصیبت روبه روست و از یکی از آنها هم عبرت نمی گیرد و اگر عبرت می گرفت، مصیبتها و کار دنیا بروی آسان می گشت. عمر اوست. که در هم جبران می شود، اما عمر رفته را هیچ چیز بر نمی گرداند. روزیش را کامل به دست می آورد. باشد کیفر می بیند. شب می کند، یک مرحله به آخرت نزدیک می شود و نمی داند که به بهشت نزدیک شده یا به دوزخ! - امام صادق (ع) در هنگام مصیبت، می فرمود: خدای را سپاس که مصیبت مرا در دینم قرار نداد، خدای را سپاس که اگر می خواست مصیبتم از این هم بزرگتر می شد، خدای را بر امری سپاس که او خواست بشود و شد. - هرگاه مصیبتی به تو رسید، مصیبت رحلت رسول خدا (ص) را به یاد آر، زیرا مردم هرگز مصیبتی چون مصیبت (رحلت) رسول خدا (ص) به خود ندیده اند و هیچگاه هم چنان مصیبتی نخواهند دید. - پیامبر خدا (ص): هر که برایش مصیبتی بزرگ پیش آید، مصیبتی را که از رحلت من به او خواهد رسید یاد کند، در این صورت مصیبتش بروی آسان خواهد شد. - به هر که مصیبتی رسد، مصیبت (درگذشت) مرا به یاد آورد، زیرا آن بزرگترین مصیبت است.

آنچه مصیبتها را بزرگ می کند.

- امام علی (ع): هر که مصیبتهای کوچک را بزرگ شمارد، خداوند او را به مصیبتهای بزرگ مبتلا گرداند. - هر چه ارزش شیء مطلوب بیشتر باشد، مصیبت از دست دادن آن بزرگتر است.

فراموشی مصیبت .

- امام صادق (ع): خدای تعالی با سه کار به بندگان خود لطف فرمود: گندیده شدن بدن بعد از مرگ که اگر چنین نبود هیچ عزیزی عزیز خود را دفن نمی کرد و فراموشی بعد از مصیبت، که اگر چنین نبود نسل (بشر) قطع می شد و کرم خوردگی این دانه

(گندم و) که اگر چنین نبود فرمانروایانشان، همچنان که زر و سیم رامی اندوزند، آن را نیز می اندوختند. در خبری دیگر آمده است: و فراموشی بعد از مصیبت که اگر چنین نبود، زندگی به کام هیچ بشری گوارا نمی شد. - هرگاه کسی بمیرد، خداوند فرشته ای را به سوی دردمندترین عضو خانواده او می فرستد. غم را از یاد او می برد و اگر چنین نبود، دنیا آباد نمی شد.

شاد شدن از مصیبت دیگران .

- امام صادق (ع): در مصیبت برادرت اظهار شادی مکن، که خداوند به او رحم می کند و آن مصیبت را به سوی تو می کشاند. - پیامبر خدا(ص): از مصیبت برادرت اظهار شادی مکن، که خداوند به او رحم می کند و تو را گرفتار می سازد.

- امام صادق (ع): هر که از مصیبتی که به برادرش می رسد شاد شود، از دنیا نرود تا آن که خود گرفتار گردد.

صدا.

نهی از بلند کردن صدا.

قرآن . ((در راه رفتنت معتدل باش و صدایت را آهسته ساز، که زشت ترین صداها بانگ خران است)). ((ای کسانی که ایمان آورده اید! صدای خود را از صدای پیامبر بلندتر نکنید و با او به صدای بلند سخن مگویید، همانند بلند گفتن برخیتان با برخی دیگر، و مبادا بی آن که بدانید اعمالتان تباه شود. صدایشان را پایین می آورند همانانند که خدا دل‌هایشان را به پرهیزگاری آزموده و آنان را آمرزشی و اجری بزرگ است)). - پیامبر خدا(ص): خداوند صدای آهسته را دوست دارد و صدای بلند را دشمن می دارد. - امام علی (ع): پایین آوردن صدا و فروانداختن نگاه و راه رفتن میانه، از نشانه های ایمان و حسن دینداری است. - پیامبر خدا(ص): خداوند مردانی را که با صدای بلند سخن می گویند، ناخوش دارد و صدای آهسته را دوست می دارد. - امام علی (ع): سه چیز از نشان رادمردی است: فروهستن نگاه، پایین آوردن صدا و راه رفتن میانه. - حسن بصری: پیامبر(ص) بلند کردن صدا را در سه جا ناخوش می داشت: در نزد جنازه، هنگام رویارو شدن دو لشکر و موقع خوانده شدن قرآن. - پیامبر خدا(ص) در سفارش به ابوذر فرمود: ای اباذر! نزد جنازه ها و هنگام جنگ و وقتی قرآن خوانده می شود، صدایت را پایین بیاور. - امام علی (ع) به یاران خود در هنگام جنگ می فرمود: صداها را بمیرانید، که این کار سستی را بیشتر می زداید.

صوفیه .

صوفیه .

- پیامبر خدا(ص): در آخرالزمان مردمی خواهند بود، که در تابستان و زمستان پشمینه می پوشند و معتقدند که با این کار بر دیگران برتری دارند. لعنت می کنند. - در آخرالزمان مردمی می آیند که به مساجد می آیند و حلقه وار می نشینند و ذکرشان دنیا و دنیا دوستی است. - در آخرالزمان مردمی خواهند بود که حلقه حلقه در مساجد می نشینند، امام آنان دنیاست، پس با آنان منشینید. - مسعده بن صدقه: سفیان ثوری بر حضرت صادق (ع) وارد شد. سفید، مانند پوست نازک درون تخم مرغ، پوشیده است. شما نیست. شرط آن که بر سنت و حق بمیری و بر بدعت جان ندهی، برای دنیا و آخرت تو بهتر است. تو خیر می دهم، که رسول خدا(ص) در زمانه ای تنگدست و قحطی زده به سر می برد، اما هرگاه دنیا روی خوش نشان دهد، سزاوارترین مردم آن به آن نیکانش هستند نه نابکارانش، مؤمنانش هستند، نه منافقانش و مسلمانانش هستند، نه کافران.

گرفتی ، به خدا سوگند از زمانی که فهمیده شده ام هیچ بامی و شامی بر من نیامد که خدا را در مال من حقی باشد و دستور داده باشد آن را ادا کنم مگر این که ادا کرده ام .

روزه .

وجوب روزه .

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید! روزه بر شما مقرر شده است ، همچنان که بر پیشینیان شما مقرر شده بود ، شاید که پرهیزگار شوید)). - امام صادق (ع) : روزه ماه رمضان را خداوند بر هیچ یک از امت‌های پیش از ما واجب نکرد (راوی می گوید : عرض کردم : پس آیه ((ای کسانی که ایمان آورده اید! همچنان که بر پیشینیان شما مقرر شده بود)) چه می شود؟ حضرت فرمود : خداوند روزه ماه رمضان را فقط بر پیامبران واجب کرده بود ، نه بر امتها ، اما به وسیله آن ، این امت را (بر امت‌های گذشته) فضیلت داد و روزه آن را بر رسول خدا (ص) و بر امت او واجب فرمود ((۲)). - امام سجاد (ع) ، در دعای وداع با ماه رمضان ، عرض می کند : سپس به وسیله این ماه ، ما را بر سایر امتها ترجیح دادی و با فضیلت آن ، ما و نه پیروان دیگر آیینها ، را برگزیدی ، پس به فرمان تو روز آن را روزه گرفتیم و به یاری تو ، شبش را به عبادت گذرانیدیم .

فضیلت روزه .

- امام صادق (ع) : خدای تبارک و تعالی می فرماید : روزه از من است و پاداش آن را من می دهم . - رسول خدا (ص) : خدای تبارک و تعالی فرمود : هر کاری که فرزند آدم می کند ، از آن اوست مگر روزه که از من است و پاداش آن را من می دهم .

حکمت وجوب روزه .

- امام صادق (ع) : علت روزه گرفتن آن است که به سبب آن توانگر و تهیدست برابر شوند ، زیرا توانگر رنج گرسنگی را نمی داند ، تا به تهیدست رحم کند ، چرا که توانگر هرگاه چیزی بخواهد می تواند آن را فراهم آورد . عزوجل خواست تا میان آفریدگانش برابری (و همدردی) ایجاد کند و رنج گرسنگی و سختی را به توانگر بچشاند ، تا بر ناتوان دل بسوزاند و به گرسنه رحم کند . - امام رضا (ع) در بیان علت وجوب روزه ، می فرماید : تا مردم رنج گرسنگی و تشنگی را بچشند و به نیازمندی خود در آخرت پی برند و روزه دار بر اثر گرسنگی و تشنگی که به او می رسد ، خاشع و ذلیل و فروتن و ماجور و طالب رضا و ثواب خدا و عارف و صابر باشد و بدین سبب مستوجب ثواب شود . که روزه موجب خودداری از شهوات است ، نیز تا روزه در دنیا پندگوی آنان باشد و ایشان را در راه انجام تکالیفشان رام و ورزیده کند و راهنمای آنان باشد ، در رسیدن به اجر و به اندازه سختی تشنگی و گرسنگی که نیازمندان و مستمندان در دنیا می چشند ، پی ببرند و در نتیجه ، حقوقی را که خداوند در داراییهایشان واجب فرموده است ، به ایشان بپردازند . - فاطمه زهرا (ع) : خداوند روزه را برای استواری اخلاص ، واجب فرمود . - امام عسکری (ع) در پاسخ به پرسش از علت واجب شدن روزه ، فرمود : تا توانگر درد گرسنگی را بچشد و در نتیجه ، به نیازمند کمک کند . - امام حسین (ع) نیز در همین باره ، فرمود : تا توانگر رنج گرسنگی را بچشد و در نتیجه ، به مستمندان رسیدگی و بخشش کند . - امام باقر (ع) : روزه و حج ، آرامبخش دلهاست . - پیامبر خدا (ص) : بر شما باد به روزه گرفتن که آن رگها را می برد (شهوت را کم می کند) و سرمستی را می برد . - روزه روده را باریک می کند ، گوشت را می ریزد و از گرمای سوزان دوزخ دور می گرداند . - امام علی (ع) : خداوند روزه را برای آزمودن اخلاص بندگان ، واجب کرد . - خداوند بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکاتها و

جدیت در روزه داری روزهای واجب (رمضان) برای آرام کردن اعضا و جوارح آنان و خشوع دیدگانشان و فروتنی جانهایشان و خضوع دلهایشان، حفظ می کند.

روزه سپر است .

- پیامبر خدا(ص) : بر تو باد به روزه ، که سپری است در برابر آتش و اگر توانی که در هنگام مرگ شکمت گرسنه باشد ، چنین کن .- روزه ، سپری در برابر آتش است .- روزه سپر است ، به شرط این که (شخص) آن را از هم ندرد.

روزه زکات بدن است .

- پیامبر خدا(ص) : هر چیزی زکاتی دارد و زکات بدنها روزه است .- امام کاظم (ع) : هر چیزی زکاتی دارد و زکات بدن روزه مستحبی است .- پیامبر خدا(ص) : روزه بگیرد ، تا سالم مانید .- امام علی (ع) : روزه ، یکی از دوتندرستی است .

فضیلت روزه دار .

- امام علی (ع) : خواب روزه دار ، عبادت است و خاموشی او ، تسبیح و دعایش ، پذیرفته و عملش ، دوچندان .- امام صادق (ع) : خواب روزه دار ، عبادت است و سکوتش ، تسبیح و عملش ، پذیرفته و دعایش ، مستجاب .- پیامبر خدا(ص) : روزه دار گرچه در بستر خویش خفته باشد ، تا زمانی که غیبت مسلمانی رانکند ، در حال عبادت خداست .- خواب روزه دار ، عبادت است و نفس کشیدن او ، تسبیح .- بهشت را دری است به نام ریان (سیراب) که جز روزه داران از آن وارد نشوند. دیگر آمده است : و چون آخرین نفر آنها وارد شد آن در بسته می شود .- هیچ روزه داری نیست که بر عده ای در حال غذا خوردن وارد شود ، مگر این که اندامهایش تسبیح گویند و فرشتگان بر او درود فرستند و درود فرشتگان آمرزش خواهی است .- هر که روزه او را از خوردن غذایی که هوس آن را کند باز دارد ، بر خداست که وی را از غذای بهشت سیر کند و از شراب بهشتی بنوشاندش .- امام صادق (ع) : روزه دار را دو شادی است : یک شادی هنگام گشودن روزه اش و شادی دیگر هنگام دیدار با پروردگارش .- هر که روزه داری را افطاری دهد ، اجرش همانند اجر او باشد .- پیامبر خدا(ص) در هنگام افطار روزه اش ، عرض می کرد : بار خدایا! برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو افطار می کنیم ، پس آن را از ما بپذیر ، تشنگی رفت و رگها شاداب شد و پاداش ماند.

روزه بی فایده .

- پیامبر خدا(ص) : بسا روزه داری که بهره او از روزه اش گرسنگی و تشنگی است و بسا شب زنده داری که بهره او از عبادت شبانه اش ، فقط بی خوابی است .- امام علی (ع) : روزه ، دوری کردن از حرامهاست ، همچنان که مرد از خوردن و آشامیدن خودداری می کند .- بسا روزه داری که از روزه خود جز گرسنگی و تشنگی نصیبی نمی برد و بسا شب زنده داری که از عبادت شبانه خویش جز نخوابیدن و رنج بهره ای نمی گیرد ، خوشا خواب زیرکان و روزه خوردن آنان .

تشویق به روزه داوطلبانه و مستحبی .

- پیامبر خدا(ص) : هر کس یک روز داوطلبانه روزه بگیرد ، اگر به اندازه زمین طلا- به او داده شود اجر خود را کامل دریافت نکرده است و فقط در روز حساب (قیامت) اجر کاملش را دریافت می کند .- هر که یک روز برای ثواب خدا داوطلبانه روزه بگیرد ، آمرزش او واجب شود .- امام کاظم (ع) : خدای تبارک و تعالی ، نماز واجب را با نماز مستحبی کامل گردانید و

روزه واجب را با روزه مستحبی . - امام صادق (ع) : از کاهلی و تنبلی دوری کنید , زیرا پروردگار شما مهربان است و از کاراندک هم قدردانی می کند. روز برای رضای خدای تعالی داوطلبانه روزه می گیرد و خداوند به سبب آن او را به بهشت می برد . - آدمی , برای رسیدن به پاداش الهی , یک روز داوطلبانه روزه می گیرد و خداوند بدان سبب او را به بهشت می برد. - امام باقر(ع) : خداوند از بنده به جز درباره روزه ماه رمضان , از روزه دیگری بازخواست نمی کند.

روزه دل .

- امام علی (ع) : روزه دل از اندیشیدن به گناهان , برتر از روزه معده از طعام است . - روزه دل , بهتر از روزه زبان است و روزه زبان , بهتر از روزه شکم است . - روزه (و خودداری) نفس از لذتهای دنیا , سودمندترین روزه است . - روزه تن عبارت است از خودداری با اراده و اختیار از خوردن غذاها به انگیزه ترس از کیفر و رغبت به ثواب و روزه نفس عبارت است از نگهداشتن حواس پنجگانه از دیگر گناهان و خالی کردن دل از همه عوامل بدی .

آداب روزه .

- امام علی (ع) : روزه دوری کردن از حرامهاست , همچنان که مرد از خوردن و آشامیدن خودداری می کند. - فاطمه زهرا(ع) : اگر روزه دار زبان و گوش و چشم و اعضا و جوارح خود را نگه ندارد , روزه به چه کار او می آید؟ . - پیامبر خدا(ص) به جابر بن عبدالله فرمود : ای جابر! در این ماه رمضان هر کس روز آن را روزه بدارد و جزئی از شبش را به عبادت پردازد و شکم و شرمگاه خویش را پاک نگه دارد و زبانش را حفظ کند همان طور که از این ماه خارج می شود , از گناهان خویش خارج شود. زیباست این حدیث ! رسول خدا(ص) فرمود : ای جابر! و چه سخت است رعایت این شروط! . - امام صادق (ع) : هرگاه روزه گرفتی , گوش و چشمت را از حرام روزه بدار و همه اعضا و اندامهایت را از زشتی و پرگویی و اذیت کردن خدمتکارت فروگذار , باید وقار روزه در تو باشد و تا می توانی خاموش باش , مگر از ذکر خدا و روزی که روزه داری با روزی که روزه نداری یکسان نباشد , از نزدیکی کردن و بوسیدن و خندیدن با صدای بلند دوری کن , زیرا خداوند این کارها را دشمن دارد. - پیامبر خدا (ص) - به زنی که با زبان روزه کنیز خود را دشنام می داد - : چگونه روزه داری که کنیزت را دشنام می دهی ؟ روزه فقط خودداری از خوردن و آشامیدن نیست , بلکه خداوند آن را علاوه بر این دو , مانع کارها و سخنان زشت که روزه را بی اثر می کنند قرار داده است , و هر که چه اندک روزه داران و چه بسیارند کسانی که گرسنگی می کشند! . - خدای عزوجل می فرماید کسی که جوارح و اندامهای خود را از حرامهای من روزه ندارد , مرا چه حاجت که به خاطر من از خوردن و آشامیدن خودداری ورزد. - محمد بن مسلم : امام صادق (ع) فرمود : هرگاه روزه گرفتی باید گوش و چشم و مو و پوست تو نیز روزه داشته باشند. حضرت اعضای دیگری را نیز برشمرد و فرمود : روزی که روزه داری با روزی که روزه نداری یکسان نباشد. - امام سجاد(ع) در دعای خود به هنگام حلول ماه رمضان چنین عرض می کرد : به وسیله روزه این ماه یاریمان ده تا اندامهای خود را از معاصی تو نگه داریم و آنها را به کارهایی گیریم که خشنودی تو را فراهم می آورد , تا با گوشه‌ایمان سخنان بیهوده نشنویم و با چشمانمان به دیدن چیزهای لهو نشتابیم و تا دستانمان را به سوی حرام نگشاییم و با پاهایمان به سوی آنچه منع شده ره نسیاریم و تا شکمهایمان جز آنچه را تو حلال کرده ای در خود جای ندهد و زبانهایمان جز به آنچه تو خبر داده ای و بیان فرموده ای گویا نشود و رنج نکشیم جز برای آنچه به پاداش تو نزدیک می کند و به جا نیآوریم مگر چیزی را که از کیفر تو نگه می دارد.

فضیلت روزه گرفتن در هوای گرم .

- امام صادق (ع): برترین جهاد، روزه گرفتن در هوای گرم است. - پیامبر خدا(ص): روزه گرفتن در هوای گرم، جهاد است. - امام صادق (ع): هر که در یک روز بسیار گرم برای خدای عزوجل روزه بگیرد و تشنه شود، خداوند عزوجل هزار فرشته بر او بگمارد که بر چهره اش دست نوازش کشند و بشارتش دهند و چون افطار کند، خدای عزوجل فرماید: وه، چه خوش است بوی تو و روح تو. - پیامبر خدا(ص): خوشا کسی که برای خدا تشنگی یا گرسنگی کشد.

فضیلت روزه گرفتن در زمستان.

- پیامبر خدا(ص): غنیمت باد آورده، روزه زمستان است. - روزه زمستان، غنیمت باد آورده است. - امام صادق (ع): زمستان، بهار مؤمن است، شبهای طولانی است و برای عبادت نیمه شب از آن کمک می‌گیرد و روزهای کوتاه است و برای روزه گرفتن از آن مدد می‌جوید.

تشویق به سه روز روزه گرفتن در هر ماه.

- امام علی (ع): روزه سه روز از هر ماه: چهارشنبه وسط ماه و پنجشنبه اول و آخر ماه و نیز روزه ماه شعبان، و سوسه های سینه و پریشانیها دل را از بین می‌برد. - پیامبر خدا(ص): هر کس در هر ماه سه روز روزه بگیرد، مانند کسی است که همه عمر روزه گرفته باشد، زیرا خدای عزوجل می‌فرماید: ((هر که یک کار نیک کند ده برابر آن برایش منظور شود)). - روزه سه روز در هر ماه و روزه رمضان تا رمضان، روزه و افطار یک عمر به شمار می‌آید. - هر که خوش دارد که بسیاری از سوسه های سینه اش زدوده شود، ماه صبر (رمضان) و سه روز از هر ماه را روزه بگیرد. - روزه ماه صبر (رمضان) و سه روز از هر ماه، و سوسه های سینه را از بین می‌برد. - امام صادق (ع): رسول خدا(ص) در ابتدای بعثت چندان روزه می‌گرفت که گفتند: دیگر روزه را ترک نخواهد کرد. روزه نخواهد گرفت. داود(ع) بود. از این روش نیز دست کشید و هر ده روز یک روز روزه می‌گرفت: پنج شنبه اول و آخر ماه و چهارشنبه میان ماه و تا زمانی که از دنیا رفت، به این سنت ادامه داد.

میراث روزه.

- در حدیث معراج آمده است: عرض کرد: پروردگارا! میراث روزه چیست؟ خداوند فرمود: روزه حکمت به ارث می‌نهد و حکمت معرفت و معرفت یقین و چون بنده به یقین رسد دیگر برایش اهمیتی ندارد که چگونه شب و روز خود را بگذراند، به سختی یا به آسانی.

خنده.

خنده و لبخند.

قرآن. ((پس از گفته او لبخندی زد و گفت: پروردگارا، در دلم افکن تا نعمتی را که به من و پدر و مادرم داده ای سپاس بگزارم و به کار شایسته ای که آن را می‌پسندی، پردازم و مرا به رحمت خویش جزو بندگان شایسته ات در آور)). - امام علی (ع): خنده پیامبر(ص) لبخند بود. صحبت می‌کردند و قاه قاه می‌خندیدند. فریبش داده و در کار خیر کوتاهی کرده است، سری به گورستان بزنند و از رستخیز مردگان عبرت بگیرد و به یاد مرگ باشید، که یاد مرگ لذتها را در هم می‌شکند. - امام حسن (ع): به نقل از دایی خود هند: - پیامبر (ص) هرگاه شاد می‌شد، چشمش را پایین می‌انداخت، خنده اش عمده تبسم بود

و به طوری که دندانهایش مانند دانه تگرگ نمایان می شد. - امام علی (ع) در وصف مؤمن می فرماید: چون بخندد صدای خنده اش از گوشش فراتر نمی رود. - امام صادق (ع): قهقهه زدن، کارشیطان است. - امام باقر (ع): هرگاه قهقهه زدی، در پی آن بگو: خدایا! بر من خشم مگیر. - امام علی (ع): بهترین خنده، لبخند است. - امام صادق (ع): خنده مؤمن، لبخند است. - ابو دردا: رسول خدا (ص) هرگاه حدیث و سخنی می فرمود، با لبخند همراه بود. - امام صادق (ع): هر که به چهره برادر خود لبخند زند، آن لبخند برای او حسنه ای باشد. - امام باقر (ع): لبخند زدن مرد به چهره برادرش، حسنه است و بر داشتن خاشاک از بدن او حسنه است.

نکوهش خندیدن زیاد.

قرآن. ((پس به سزای آنچه می کرده اند باید کم بخندند و باید بسیار بگریند)). - داود (ع) به سلیمان (ع): فرزندانم! زنهاراز خنده بسیار، چون زیاد خندیدن، بنده را در روز قیامت حقیر (فقیر و نیازمند خ ل) می کند. - پیامبر خدا (ص): زنهار از خنده زیاد، که دل را می میراند. - خنده زیاد، ایمان را محو می کند. - امام علی (ع): هر که زیاد بخندد، ابهتش از بین برود. - هر که زیاد بخندد، دلش بمیرد. - خنده زیاد، همنشین را می رماند و موجب عیب رئیس می شود. - خنده زیاد مرد، وقار او را از بین می برد. - امام صادق (ع): چه بسیار کسانی که از روی لهو بسیار می خندند و در روز قیامت بسیار گریانند و چه بسیار کسانی که بر گناهان خویش بسیار می گریند و ترسانند، اما روز قیامت در بهشت بسیار شادمان و خندانند. - پیامبر خدا (ص): اگر آنچه را من می دانم شما بدانید، قطعاً کم می خندید و بسیار می گرید.

کسی که از خنده اش باید تعجب کرد.

- پیامبر خدا (ص) به نقل از صحف موسی، می فرماید: در شگفتم از کسی که به مرگ یقین دارد، چرا شادی می کند و از کسی که به آتش دوزخ یقین دارد، چرا می خندد؟. - در حدیث معراج آمده است: در شگفتم از بنده ای که نمی داند من از او خشنودم یا ناخشنودم با این حال می خندد.

خنده بی جا.

- امام صادق (ع): سه چیز است که خدای عزوجل از آنها نفرت دارد: خوابیدن (در روز) بدون شب زنده داری، خنده بدون تعجب و غذا خوردن با شکم سیر. - امام عسکری (ع): خنده ای که از روی تعجب نباشد، نشان نادانی است. - امام کاظم (ع) در اندرز به هشام، فرمود: خدای عزوجل کسی را که بدون تعجب از امری زیاد می خندد و بی هدف راه می رود، دشمن می دارد. - امام علی (ع): در نادانی مرد، همین بس که بدون تعجب بخندد. - پیامبر خدا (ص) در اندرز به ابوذر، فرمود: بدان که در میان شما دو خصلت وجود دارد: خندیدن بدون تعجب و سنگینی و کسالت بی آن که شب زنده داری کرده باشد.

سخن خنده آور.

قرآن. ((پس چون آیات ما را برای آنان بیاورد ناگهان ایشان بر آنها خنده زدند)). - امام علی (ع): از گفتن سخنان خنده آور پرهیز کن، گرچه آنها را از دیگری نقل کنی. - پیامبر خدا (ص) در اندرز به ابوذر، فرمود: آدمی (گاه) در جمعی برای خنداندن آنان سخنی می گوید و به سبب آن در جهنمی به فاصله آسمان تا زمین سقوط می کند. - نیز به ابوذر، فرمود: وای بر کسی که برای خنداندن مردم سخن دروغ بگوید، وای براو، وای براو، وای براو. - امام صادق (ع): در مدینه مرد ولگردی بود که

با حرفهای خود مردم را می‌خندانند. گفت: جانم به لب رسید و نتوانستم این مرد - یعنی علی بن الحسین (ع) - را بخندانم. صادق (ع) فرمود: علی بن الحسین (ع) روزی با دو نفر از غلامان خود عبور می‌کرد که آن مرد آمد و عبای آن حضرت را از دوشش کشید و گریخت، علی بن الحسین (ع) به او توجهی نکرد، آنها در پی آن مرد دویدند و عبا را از او گرفتند و آوردند به دوش حضرت انداختند. کیست؟ عرض کردند: مرد ولگردی است که مردم مدینه را می‌خندانند. بگوئید: خداوند را روزی است که هرزگان در آن روز زیان خواهند دید. - امام علی (ع): وقار خود را در برابر خوشمزگیها و حکایت‌های مضحک و یاوه‌ها و هرزه‌گوییها حفظ کنید.

خنده (متفرقه).

- امام رضا (ع): عیسی (ع) هم می‌گریست و هم می‌خندید، یحیی (ع) می‌گریست و هیچگاه نمی‌خندید و روش عیسی بهتر بود. - امام سجاده (ع): هر که یک خنده کند، مقداری علم از سرش ببرد. - جبرئیل (ع) در پاسخ به سؤال پیامبر (ص) از علت نخندیدن میکائیل، گفت: از زمانی که آتش دوزخ آفریده شد، میکائیل دیگر نخندید. - امام علی (ع): زاهدان به دنیا، دل‌هایشان گریان است گرچه به ظاهر بخندند و اندوهشان سخت و بسیار است گرچه به ظاهر شاد باشند.

کتک زدن.

کتک زدن.

- امام علی (ع): اگر خدمتکارت از خدا نافرمانی کرد، او را بزنی و اگر از تو نافرمانی کرد، او را ببخش. - پیامبر خدا (ص): سرکش‌ترین مردم در برابر خدای عزوجل کسی است که غیر قاتل خود را بکشد و کسی که غیر ضارب خود را بزنی. - لعنت خدا بر کسی که غیر قاتل خود را بکشد یا کسی را بزنی که او را زنده است. - امام علی (ع): اگر مردی تازیانه‌ای به مردی زند، خداوند بر او تازیانه‌ای از آتش زند. - پیامبر خدا (ص): هر که به گونه یا چهره شخص مسلمانی سیلی زند، خداوند استخوانهای او را در روز قیامت خرد کند و دست بسته محشور شود، تا آن که به جهنم درآید مگر این که توبه کند. - منفورترین خلق نزد خداوند، کسی است که پشت مسلمانی را به ناحق زخمی کند و کسی که بناحق کسی را بزنی که او را زنده است یا کسی را بکشد که او را نکشته است. - امام علی (ع) در نامه‌ای به تحصیلداران خراج، نوشت: مبادا کسی را به خاطر درهمی، تازیانه‌ای زنی. - خردمند با تربیت به راه می‌آید اما چارپایان (نادان) جز به ضرب تازیانه به راه نیایند.

زیان رساندن.

زیان زدن به خود و دیگری از نظر اسلام ممنوع است.

. زیان زدن به خود و دیگری از نظر اسلام ممنوع است ((۳)). - پیامبر خدا (ص) فرمود: ضرر و زیان رساندن به خود و دیگری ممنوع است. - ضرر و زیان زدن به خود و دیگری ممنوع است. خداوند به او زیان رساند و کسی که دیگری را به مشقت اندازد، خداوند او را به مشقت افکند. - زیان زدن به خود و دیگری ممنوع است. همسایه اش بگذارد، و (حریم) راه نرم و هموار، هفت گز است. - امام صادق (ع): پناهنده مسلمانان به منزله مسلمانان است، به شرط آن که زیان وارد نکند و سؤ‌نیتی هم نداشته باشد. - پیامبر خدا (ص): در اسلام ضرر و زیان زدن به دیگران ممنوع است، زیرا اسلام بر خیرمسلمان می‌افزاید و شری به او نمی‌رساند. - امام باقر (ع): سمرة بن جندب در داخل باغ یکی از انصار درخت خرمايي داشت. مرد انصاری کنار در باغ بود. سمرة

صحبت کرد که وقتی وارد باغ می شود اجازه بگیرد، اما او نپذیرفت . رسول خدا(ص) رسید و جریان را به عرض ایشان رساند و شکوه کرد. سمره فرستاد و سخن مرد انصاری و شکایت او را به اطلاع وی رساند و فرمود: هرگاه خواستی وارد باغ شوی اجازه بگیر. و مرتب قیمت آن را بالا- می برد لکن سمره از فروختن درخت هم خودداری کرد. فرمود: در برابر این درخت خرما و درخت خرمایی در بهشت به تو می دهم، سمره باز امتناع کرد. در آور و جلوش ببنداز، زیرا که ضرر و زیان زدن ممنوع است. در نقل دیگری آمده است: رسول خدا(ص) به سمره فرمود: از این درخت چشمپوشی کن، من در فلان جا و فلان جا به تو درخت خرمایی می دهم. درخت خرما می دهم. ده درخت رسید. می دهم. درخت خرما به تو می دهم. رسانی هستی، در حالی که به مؤمن نباید ضرر و زیان رساند. آن درخت خرما را از ریشه در آوردند و پیش او انداختند. حالا برو و هر جا که می خواهی آن را بنشان. - از امام صادق (ع) سؤال شد، مردی به کوهستان رفته و قناتی حفر می کند که بر اثر آن آب قناتی که قبلا توسط دیگری حفر شده کم می شود، تکلیف آنان چیست؟ حضرت فرمود: هر شبی به نوبت آب یک چاه را اندازه می گیرند تا دانسته شود کدام چاه به دیگری خسارت زده است. - امام صادق (ع): رسول خدا(ص) برای شرکای زمین و خانه حکم به شفعه کرد و فرمود: ضرر و زیان زدن ممنوع است و فرمود: چنانچه حدود علامت گذاری و مرزها (در زمین و خانه) مشخص شود، دیگر شفعه (حق تقدم) منتفی خواهد شد.

ناچاری.

ناچاری.

قرآن . ((همانا خداوند) مردار و خون و گوشت خوگ و آنچه را که (هنگام سربریدن) نام غیر خدا بر آن برده شده بر شما حرام گردانیده است ولی هر که ناچار شود، و ستم و تجاوز نکند، گناهی بر او نیست که خدا بخشنده و مهربان است)). - پیامبر خدا(ص) : هر چیزی که بنده به (انجام) آن ناچار شود، خداوند آن را برای او حلال کرده و برایش مباح گردانیده است. - امام باقر(ع) : هر چیزی که آدمی به آن مضطر شود، خداوند آن را برای او حلال کرده است. - امام صادق (ع) : هر که ناچار به خوردن مردار و خون و گوشت خوگ شود و چیزی از آنها نخورد تا بمیرد، کافر است. - امام باقر(ع) در بیان علت تحریم مردار و خون و گوشت خوگ، فرمود: خدای تبارک و تعالی اینها را بر بندگان خود حرام و جز اینها را برایشان حلال نکرد، به این علت که خودش به آنچه برای آنان حلال کرده میل و رغبت دارد و به آنچه برایشان حرام فرموده بی میل و رغبت است. است و به سلامتی آنها کمک می کند، پس آن چیزها را برای ایشان حلال و مباح فرمود و می داند که چه چیزهایی برایشان زیان آور است پس آنان را از آن چیزها نهی کرد و برایشان حرام فرمود. در گرو استفاده از آنها باشد بر او حلال کرد و دستور داد که به اندازه نیاز، و نه بیشتر، از آنها استفاده کند. - زنی نزد عمر آمد و گفت: ای امیرمؤمنان! من زنا داده ام. جاری کن. بود، به عمر فرمود: از او بپرس چگونه زنا داده است؟ عمر پرسید، زن گفت: در بیابانی بودم و سخت تشنه شدم. است. کردم. تشنگی بر من غالب آمد نزد آن مرد آمدم و او به من آب داد و با من همخوابه شد. هر کس ناچار شود و ستم و تجاوز نکند، گناهی بر او نیست)). پس او را آزاد کن.

مستضعف.

فضیلت مستضعفان.

- پیامبر خدا(ص) : آیا شما را از شاهان اهل بهشت خبرندهم؟ هر ناتوان مستضعفی. - آیا شما را از بدترین بندگان خدا آگاه

نسازم؟ درشتخوی متکبر، آیا شما را از بهترین بندگان خدا آگاه نسازم؟ ناتوان مستضعف. - امام علی (ع) در توصیف پیامبران، می‌فرماید: آنان گروهی مستضعف بودند. را به گرسنگی آزمود و به سختی گرفتارشان ساخت و به جاهای ترسناک امتحانشان کرد و باناملایمات آنان را خالص و پاک گردانید. میندازید که این ناشی از نادانی به موارد آزمایش و امتحان در هنگام بی‌نیازی و داشتن قدرت است. می‌بخشیم در نیکویی به ایشان می‌شتابیم؟ نه، نمی‌فهمند)). را به واسطه دوستان خود که در نظر ایشان مستضعف و ناتوانند، می‌آزماید. - نیز در وصف پیامبران، می‌فرماید: اما خداوند سبحان فرستادگان خود را صاحبان اراده‌ای نیرومند قرار داد، که به ظاهر ضعیف و فقیرند، قناعتی عطایشان فرمود که دلها و دیدگان را پراز بی‌نیازی می‌سازد و فقری که چشمها و گوشها را از آزار و ناراحتی لبریز می‌کند. - در گذشته برادری دینی داشتم که ناتوان و مستضعف بود و چون گاه کار و کوشش می‌رسید، همانند شیر شربه و مار گرزه بود.

نقش مستضعفان در جامعه.

- پیامبر خدا(ص): مرا در میان ضعیفان بجوید، زیرا که شما به واسطه مردمان ضعیف است که روزی می‌خورید و یاری می‌شوید. - مادرت به عزایت بنشیند ای پسر ام سعد! آیا شما جز به وسیله ضعیفانتان روزی می‌خورید و یاری می‌شوید؟. - جز این نیست که شما به وسیله ضعیفانتان، یاری می‌شوید. - در حقیقت خداوند این امت را به واسطه دعا و نماز و اخلاص ضعیفان آن، یاری می‌کند. - امیة بن خالد درباره پیامبر(ص) می‌گوید: آن حضرت به کمک مسلمانان پابرهنه و بینوا فتح می‌کرد و پیروز می‌شد.

دولت مستضعفان.

قرآن. ((وخواستیم بر کسانی که در آن سرزمین ناتوان نگه داشته شده بودند، منت نهیم و آنان را پیشوایان قرار دهیم و وارثان گردانیم)). - امام علی (ع): دنیا پس از چموشی با مامهربان شود، همچون مهربان شدن شتر بدخوی به فرزندش. برخواند: ((وخواستیم بر کسانی که در آن سرزمین ناتوان نگه داشته شده بودند منت نهیم)). - درباره آیه ((خواستیم بر کسانی که ناتوان نگه داشته شده بودند))، فرمود: آن مستضعفان خاندان محمدند. می‌گرداند و دشمنشان را ذلیل می‌سازد. - پیامبر خدا(ص) به علی و حسن و حسین (ع) نگاه کرد و گریست و فرمود: شما بعد از من مستضعفید.

استضعاف معنوی.

قرآن. ((مگر آن مردان و زنان و کودکان مستضعف که چاره اندیشی نتوانند و راهی نیابند. - امام باقر(ع) درباره آیه ((مگر آن مردان و زنان و کودکان مستضعف))، فرمود: مستضعف کسی است که نه توان کافر شدن را دارد و نه راه ایمان را پیدا می‌کند تا مؤمن شود. کودکان و مردان و زنانی که عقل و فکرشان به اندازه کودکان است، تکلیف برداشته شده است. - نیز درباره همین آیه، فرمود: نه چاره اندیشی می‌دانند که بدان سبب به کفر درآیند و نه راه راست را پیدا می‌کنند، تا به قلمرو ایمان درآیند، بنابراین، از کفر و ایمان بهره‌ای ندارند. - امام صادق (ع) در پاسخ به سؤال از حد و مرز مستضعف که خدای عزوجل از وی یاد کرده است، فرمود: منظور از این مستضعف کسی است که سوره‌ای از قرآن را نمی‌داند، در حالی که خداوند عزوجل او را به گونه‌ای آفریده که سزاوار نیست یک سوره را نداند و نخواند. - مستضعفان طبقات گوناگونی هستند و هر یک از اهل قبله که ناصبی نباشد، مستضعف است.

کسی که مستضعف به شمار نمی آید.

- امام صادق (ع): کسی که اختلاف (مردم بر سر عقاید و مذاهب) را بشناسد، مستضعف به شمار نمی آید. - کسی که اختلاف مردم (بر سر عقاید و مذاهب) را بشناسد، مستضعف نیست. - امام علی (ع): نام مستضعف بر کسی که حجت و برهان (خدا) به او برسد و گوشش آن را بشنود و دلش آن را فهم کند، نهاده نمی شود. - امام کاظم (ع): ضعیف کسی است که حجت به او نرسیده و اختلاف را نمی شناسد. اختلاف را بداند مستضعف نیست. - امام باقر (ع) در پاسخ به سؤال از مستضعفان، فرمود: زن کم عقل پرده نشین و کلفتی که به او می گویی: نماز بخوان و نماز می خواند و جز حرفی که تو به او زده ای چیز دیگری نمی فهمد و بنده ای که او را برای فروش از این شهر به آن شهر می برند و جز آنچه تو به او می گویی هیچ نمی فهمد و پیرمرد سالخورده رو به موت و کودک خردسال. گردن کلفت اهل حرف و بحث و جدل که از پس خرید و فروش بخوبی برمی آید و نمی توانی در چیزی مغبونس کنی، آیا به چنین کسی مستضعف می گویی؟ نه، هرگز.

گمراهی .

گمراهی .

قرآن . ((آنان کسانی هستند که گمراهی را به هدایت خریدند و در نتیجه تجارتشان سود نکرد و رهافته نبودند)).

((گروهی را هدایت کرده و گروهی دیگر گمراهی بر آنان محقق شده، زیرا آنها به جای خدا شیطانها را اولیا گرفته اند و پندارند که هدایت یافتگانند)). ((بگو: هر که در گمراهی باشد (خدای) رحمان به او تا زمانی مهلت می دهد، تا وقتی آنچه وعده داده می شوند، یا عذاب و یا رستخیر را، ببینند.)) (و برادران کفار آنان را به گمراهی کشند و کوتاهی نکنند)). - امام علی (ع) در وصیت به فرزندش حسن (ع)، می فرماید: آنچه نمی دانی مگویی و از آنچه وظیفه ات نیست گفتگو مکن و از پیمودن راهی که بیم گمراه شدن در آن را داری خودداری کن، زیرا خودداری در هنگام ترس از سرگردانی گمراهی، بهتر از فرو افتادن در ورطه ترس است. - وای بر کسی که در گمراهی خود فرو رود و به راه راست باز نیابد. - با وجود گمراهی، پارسایی بی حاصل است. - گمراهی، سرمستی است.

گمراهان .

قرآن . ((راه کسانی که نعمتشان داده ای، نه (راه) غضب شدگان و نه گمراهان)). ((گفتند: پروردگارا، تیره روزیمان بر ما چیره شد و ما گروهی گمراه بودیم)). ((گفت: به جز گمراهان، چه کسی از رحمت پروردگار خویش نومید می شود))؟ . ((کسانی که از پی ایمان خویش کافر شدند سپس بر کفر (خود) افزودند، هرگز توبه شان پذیرفته نشود و آنها همان گمراهانند)). - امام علی (ع) در یاد کرد از پیامبر (ص)، می فرماید: بار خدایا! بنای او را بر بنای دیگران بلندی بخش و ما را با گروه او محشور فرما، در حالی که نه شرمنده باشیم و نه پشیمان و نه منحرف و نه عهدشکن و نه گمراه و نه گمراه کننده و نه فریفته. - در دریاهاى فتنه ها فرو رفتند و بدعتها را گرفته، سنتها را فرو گذاشتند، مؤمنان گوشه نشین گشته و گمراهان تکذیبگر، زبان گشودند.

موجبات گمراهی .

قرآن . ((مگر می خواهید از پیامبرتان همان را بخواهید که سابقا از موسی خواسته شد؟ هر که کفر را جایگزین ایمان کند به

تحقیق راه هدایت را گم کرده)). ((خداوند شریک به خود را نمی بخشد و کمتر از آن را بر هر که خواهد، می بخشد و هر کس به خدا شرک آورد، هر آینه بسیار گمراه شده است)). ((و هر که خدا و فرشتگان و کتابها و فرستادگان او و روز جزا را منکر شود، بسیار گمراه شده است)). ((هیچ مرد و زن مؤمنی را نرسد که وقتی خدا و پیامبرش به چیزی فرمان دهند، برای آنها در کارشان اختیاری باشد و هر که نافرمانی خدا و پیامبر او کند، قطعاً به گمراهی آشکاری افتاده است)). ((پس آیا دیدی کسی را که هوس خود را معبود خویش گرفت و با آن که می دانست، خدا او را گمراه گردانید و بر گوش و دلش مهر نهاد و بر دیده اش پرده افکند، پس از خدا، که هدایتش خواهد کرد؟ چرا پند نمی گیرید؟)). - امام علی (ع) : هر ضلالتی، علتی دارد و برای هر پیمان شکنی، شبهه ای است. - بدانید که شرایع دین یکنواخت است و راههایش مستقیم. گذاشت (به هدف) رسید و سود برد و هر که از پیمودن آنها بازایستاد، گمراه و پشیمان شد. - در نامه خود به معاویه، می فرماید: اما بعد، اندر زمانه ای وصله پینه شده، و نامه ای مطمئن از سوی تو به من رسید، نامه ای که با گمراهی خود آن را آراسته ای و از روی بدسگالی به من فرستاده ای. راهنماییش کند، بلکه هوای نفس او را فرا خوانده و او به دعوت آن پاسخ مثبت داده و گمراهی زمامش را گرفته و او در پی آن روانه شده است و از این رو سخنان یاهو می گوید و گمراه و خطاکار است. - به اهل بیت پیامبران بنگرید و از راه و روش آنان جدا نشوید از آنان پیشی نگیرید که گمراه می شوید و از ایشان عقب نمانید، که به هلاکت می افتید. - هر که راه هدایت حق به راه درست نیاورد، گمراهی او را به هلاکت می کشاند. - هر که از روی نادانی بسیار ستیزه کند، کوردلی او از دریافت حق بپاید و هر که از راه حق بیرون شود، خوبی در نظرش بدی و بدی در نظرش خوبی جلوه کند و از مستی گمراهی سرمست شود. - هر که با راهنمایی غیر خدا راه جوید، گمراه شود. - هر که برای پیدا کردن راه راست از راهنمایی خدا کمک گیرد، خداوند راه درست را به او نشان دهد و هر که با راهنمایی غیر خدای سبحان راه بجوید، گمراه شود. - هر که از کسی که خود گمراه است راهنمایی خواهد، گمراه شود. - هر که از گمراه راهنمایی جوید، راه راست را نیابد. - هر کس هدایت را از کسی که اهل آن نیست طلب کند، گمراه شود. - کسی که فریب دعوت کنندگان به هوی و هوس را بخورد، قطعاً گمراه شود.

گمراه کنندگان.

قرآن. ((گفتند: پروردگارا! ما از مهتران و بزرگان خود اطاعت کردیم و آنها ما را گمراه کردند.)) (بگو: ای اهل کتاب در دین خود به ناروا گزافه گویی مکنید و هوسهای گروهی را که پیش از این گمراه شدند و بسیاری را گمراه کردند و (خود) راه راست را گم کردند، پیروی مکنید)). ((ما را جز گنهکاران گمراه نکردند)). ((و کسانی که کافر شدند، گویند: پروردگارا! آن دو (گمراهگری) از جن و انس را که گمراهمان کردند به ما نشان ده تا آنان را زیر پایمان نهیم تا زبون شوند)). ((و روزی که آنان را با آنچه که به جای خدا می پرستیدند محشور کند و فرماید: آیا شما این بندگان مرا گمراه کردید یا خود گمراه شدید؟)). ((آنان را سخت گمراه و دچار آرزوهای دور و دراز خواهم کرد و وادارشان می کنم تا گوشهای چهارپایان را بشکافند)). ((ای داود! ما تو را در زمین جانشین کرده ایم. گمراهت کند.)) (و اگر از بیشتر کسانی که در زمین هستند فرمان ببری، تو را از راه خدا به در می برند. نمی کنند و جز به گمان و تخمین سخن نمی پردازند)). - امام علی (ع) : بدترین مردم نزد خدا پیشوای ستمگری است که خود گمراه است و موجب گمراهی دیگران می شود، سنتی را که به آن عمل می شود می میراند و بدعتی را که متروک گشته است، زنده می کند. - منفورترین خلاق نزد خدا دو مردند: مردی که خداوند او را به خودش واگذاشته است، چنین کسی از راه راست منحرف گشته و به سخنان بدعت آمیز و دعوتهای گمراه کننده دل می بندد، بنابراین، او سبب فتنه و فساد کسانی می شود که فریفته اومی شوند، از راه (راست) پیشینیان خود بیرون است و گمراه کننده پیروان خود است در زمان حیات و پس از مرگ خویش، بار گناهان دیگران را به دوش می کشد و گروهان خطاهای خویش است. - در توصیف

پرهیزگاران، می فرماید: شما را از منافقان بر حذر می دارم، زیرا که آنان هم خود گمراهند و هم گمراه کننده اند، هم خویش لغزیده اند و هم لغزاننده اند. - و دیگری که ادعای دانشمندی می کند و دانشمند نیست، زیرا از نادانان نادانیهای فراگرفته است و از گمراهان گمراهیهای و دامهایی از رسنهای فریب و سخنان دروغ برای مردم گسترده است. - در روز پیکار نهروان بر کشتگان خوارج گذر کرد و فرمود: وای بر شما! آن کس که فریبتان داد به شما زیان رساند. فرمود: شیطان گمراه کننده و نفس فرمان دهنده به بدی. - گمراهی راهنما، موجب هلاکت کسی است که از او راه جوید.

گمراهی آشکار.

قرآن. ((آیا کسی که خداوند سینه اش را برای اسلام گشوده و برخوردار از نوری از جانب پروردگار خود می باشد، [چون غیر اوست؟] پس وای بر آنها که از سختدلی یاد خدا نمی کنند. ((هیچ مرد و زن مؤمنی را نرسد که چون خدا و رسول او به کاری فرمان دهند، در کار خود اختیاری داشته باشند. هر که از خدا و رسول او نافرمانی کند هر آینه آشکارا گمراه شده است)). - امام علی (ع) در نامه خود به معاویه، می نویسد: تو با ادعاهای نادرست به راههای اسلاف خود رفتی تا از حق و حقیقت بگریزی و چیزی را که از گوشت و خونت برای تو لازمتر است، انکار کنی در حالی که فضای گوش تو از آن لبریز و سینه ات از آن مالا مال است. پس از حق چیزی جز گمراهی آشکار و پس از بیان و روشنگری چیزی جز اشتباه و درآمیختن حق به باطل هست؟.

انواع گمراهی.

- امام علی (ع): گمراهی چند گونه است: گونه ای از آن ستوده است و گونه ای نکوهیده و گونه ای نه ستوده است نه نکوهیده و گونه ای از آن گمراهی فراموشی است، گمراهی ستوده همان است که منسوب به خدای تعالی است، مانند آن که می فرماید: ((خداوند هر که را بخواهد گمراه می کند)) یعنی خداوند به سبب اعمال و کردارهای (سو) خود بندگان آنان را از راه بهشت به در می برد. را گمراه کرد)) و ((فرعون قوم خود را گمراه کرد و هدایت نکرد)). گمراهی منسوب به تنها، نمونه اش این سخن خداست در داستان ابراهیم: ((من و فرزندانم را از پرستش بتان دورنگه دار. کسی را گمراه نمی کنند، بلکه این خود مردمند که با پرستش آنها به جای خدای عزوجل، گمراه و کافر می شوند. ((تا اگر یکیشان گمراه شد (از یاد برد) یکی از آنها به او یاد آوری کند)). جاهایی از کتاب خود از گمراهی یاد کرده است. پیامبر خود نسبت می دهد مثلاً می فرماید: ((و تو را گمراه یافت، پس هدایت کرد)) یعنی: تو رادر میان مردمی یافت که نبوت را نمی شناختند، پس آنان را به تو راهنمایی فرمود.

کمترین گمراهی.

- امام علی (ع): کمترین چیزی که بنده به واسطه آن گمراه شود، این است که حجت خدای تبارک و تعالی و گواه او بر بندگانش، یعنی کسی را که خدای عزوجل به فرمانبری او فرمان داده و ولایتش را فرض گردانیده است، نشناسد.

ویران کننده پایه های گمراهی.

- امام علی (ع): در گرفتاریهای خویش از قرآن کمک گیرید، زیرا در قرآن شفای بزرگترین دردها، یعنی درد کفر و نفاق و انحراف و گمراهی است. - این اسلام دین خداست که آن را برای خود برگزید و با پایه، آن پایه های گمراهی را ویران کرد. - در توصیف پیامبر (ص)، می فرماید: حق را به وسیله حق آشکار کرد و سپاهیان اباطیل رادور راند و یورشهای گمراهیها را درهم کوبید. - آن زمان که شما در راه ضلالت همگان گرد هم آمده بودید و راهنمایی نداشتید و چاه می کنید و آبی نمی

یافتید ، به رهبری شما برخاستم .

غرامت و تاوان .

غرامت و تاوان .

- پیامبر خدا(ص) : پیشوا (ی یک قوم) غرامت پرداز است . - امام علی (ع) : طیب و دامپزشک هنگام مداوای مریض یا دام باید از ولی و صاحب آنها برائت نامه (اجازه) بگیرد و گرنه در قبال (صدمه دیدن یا تلف شدن مال و جان) او ضامن است . - امام صادق (ع) : هر گاه کسی برای کاری اجیر شود و او آن کار را خراب کند و از بین ببرد ، ضامن است . - از پدرانش (ع) : صنعتگران اگر چیزی را چه بر اثر اشتباه و چه عمدا از بین ببرند ، در صورتی که در قبال دریافت مزد کار کنند ، ضامن هستند . - شتربانی را که برای حمل شیشه بزرگی پر از روغن به اجیری گرفته شده بود و او آن را شکسته بود خدمت امیر المؤمنین (ع) آوردند و حضرت از او غرامت گرفت . - پیامبر خدا(ص) : دست هر چه می ستاند ، ضامن بر گرداندن آن است . - دست هر چه می ستاند ، ضامن است که برگرداند . - امام کاظم (ع) در پاسخ به سؤال از تاوان ضامن ، فرمود : تاوان به عهده ضامن نیست ، بلکه به عهده کسی است که مال را خورده است .

نکوهش کفیل شدن و ضمانت کردن .

- امام صادق (ع) : کفیل شدن خسارت است ، غرامت است ، پشیمانی است . - در تورات نوشته شده است : کفیل شدن ، پشیمانی است ، غرامت است . - امام باقر یا امام صادق (ع) : حق و حقوق به گردن خودت واجب نکن و در برابر سختیها و ناملايمات صبر کن . - امام صادق (ع) به ابوالعباس بقباق فرمود : چرا حج نرفتی ؟ عرض کرد : کفالت کسی را کرده بودم . پیشین را به نابودی کشاند؟! . - امام علی (ع) : چیزی را که از عهده انجام آن بر نمی آیی ضمانت نکن .

عاریه تاوان ندارد.

- امام صادق (ع) : اگر عاریه از بین برود ، در صورتی که عاریه گیرنده امین و مورد اعتماد باشد ، تاوانی بر او نیست . - اگر عاریه نزد عاریه گیرنده از بین برود ، تاوانی به گردن او نیست مگر این که عاریه دهنده چنین شرطی گذاشته باشد .

میهمانی .

میهمانی .

قرآن . ((آیا حکایت مهمانان ارحمند ابراهیم به تو رسیده است ؟ آن گاه که بر او درآمدند و درودی گفتند و (ابراهیم) گفت : درود . گوساله ای فربه بیاورد و آن را نزدیکشان برد و گفت : چرا نمی خورید)) . - پیامبر خدا(ص) : هر که به خدا و روز واپسین ایمان دارد ، باید میهمانش را گرمی دارد . - امام صادق (ع) : مکارم (اخلاق) ده تاست ، اگر توانی آنها را داشته باشی چنان باش : میهمان نوازی . - پیامبر خدا(ص) : میهمان ، روزی خود را می آورد و گناهان اهل خانه را می برد . - امام علی (ع) وقتی خانه وسیع علاء بن زیاد را دید به او فرمود : این خانه وسیع در دنیا به چه کار تو می آید ، وقتی در آخرت به آن محتاجتری ؟ آری ، اگر بخواهی می توانی به وسیله چنین خانه ای به آخرت دست یابی به شرط آن که در این خانه از میهمان پذیرایی کنی ، به خویشاوندانت رسیدگی کنی و حقوق آن را بگزاری ، در این صورت به وسیله این خانه به آخرت دست یافته ای . - هر که خداوند

به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کند و مهمانداری نماید.

برکت خانه ای که در آن اطعام می شود.

- پیامبر خدا(ص) : کسی که اطعام می کند، روزی به او سریعتر از سرعت فرورفتن کارد در کوهان شتر، می رسد. - خیر و برکت به خانه ای که در آن اطعام می شود، سریعتر از سرعت فرورفتن تیغ در کوهان شتر، می رسد.

نکوهش خانه ای که مهمان وارد آن نمی شود.

- پیامبر خدا(ص) : هر خانه ای که مهمان به آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی شوند. - روزی امام علی (ع) را غمگین یافتند. مهمانی بر ما وارد نشده است.

بدترین غذا.

- پیامبر خدا(ص) : بدترین غذا، غذای ولیمه است، افراد سیر به آن دعوت می شوند و گرسنگان از آن منع می گردند. - پذیرفتن دعوت کسی که ثروتمندان در دعوت او هستند و فقیران حضور ندارند کراهت دارد. - امام علی (ع) در نامه ای به ابن حنیف، کارگزار خود در بصره، چنین نوشت: ای پسر حنیف! به من خبر رسیده که مردی از جوانان بصره تو را به میهمانی دعوت کرده و تو با شتاب به آن مجلس رفته ای و خوراکیهای رنگارنگ و کاسه های بزرگ نوشیدنی در برابرت نهاده اند. گمان نمی کردم تو به میهمانی جماعتی روی که نیازمندان آنها رانده شده اند و توانگرانشان دعوت شده.

افراد شایسته پذیرایی.

- پیامبر خدا(ص) : کسی را که به خاطر خدا دوستش داری، به غذای خود میهمان کن. - در اندرز به ابوذر، فرمود: کسی را که به خاطر خدا دوستش داری از غذای خود بخوران و از غذای کسی که تو را به خاطر خدای عزوجل دوست دارد، بخور. - نیز به ابوذر، فرمود: با کسی جز مؤمن همنشینی مکن و کسی جز پرهیزگار غذای تو را نخورد.

تشویق به پذیرفتن دعوت مؤمن.

- پیامبر خدا(ص) : به حاضران و غایبان امت خود سفارش می کنم که دعوت مسلمان را، گرچه از فاصله پنج میل، بپذیرند، زیرا این کار جزو دین است. - امام صادق (ع) : یکی از حقوق واجب مؤمن بر مؤمن، این است که دعوت او را بپذیرد. - پیامبر خدا(ص) : از ادب به دور است که مردی به میهمانی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و از غذای آن نخورد. - اگر مؤمنی مرا به خوردن پاچه گوسفندی دعوت کند، می پذیرم، که این کار جزو دین است.

نهی از پذیرفتن دعوت فاسق.

- پیامبر خدا(ص) : خداوند ابا دارد که من از توشه و غذای مشرکان و منافقان، استفاده کنم. - در اندرز به ابوذر، فرمود: از غذای مردمان فاسق تناول مکن.

کم شمردن غذای میهمان.

- پیامبر خدا(ص): مرد (میزبان) را همین گناه بس، که غذایی را که پیش برادران خود می گذارد کم شمارد و میهمانان را همین گناه بس، که آنچه را برادرشان در برابرشان می گذارد کم شمارند. - امام صادق (ع): هلاک باد مردی که آنچه را پیش برادرش می گذارد، ناچیز شمارد و هلاک باد مردی که آنچه را برادرش جلو او می گذارد، ناچیز شمارد.

به زحمت انداختن خود برای میهمان .

- پیامبر خدا(ص): برای میهمان، خود را به زحمت نیندازید. - هیچ کس نباید بیش از توانش خود را برای میهمان به زحمت اندازد. - از اکرام مرد به برادرش این است که خود را برای او هرگز به زحمت نیندازد. - امام رضا(ع): مردی امیر المؤمنین (ع) را به میهمانی دعوت کرد. می پذیرم به شرط این که سه قول به من بدهی. از بیرون چیزی برای من تهیه نکنی، حضری خانه ات را از من دریغ نکنی و به زن و فرزندان اجحاف ننمایی. پس علی بن ابی طالب (ع) دعوت او را پذیرفت. - حارث اعور خدمت امیر المؤمنین (ع) آمد و عرض کرد: ای امیر المؤمنین! خداوند مرافدای تو کند! دوست دارم به من افتخار دهی و نزد من غذا بخوری. فرمود: به شرط این که خودت را به زحمت نیندازی و آن گاه وارد خانه او شد. قطعه نان آورد و امیر المؤمنین (ع) شروع به خوردن کرد. دارم و سپس آنها را از لای آستین خود بیرون آورد و عرض کرد: اگر اجازه دهی غذایی برای شما خریداری کنم؟ حضرت فرمود: اینها از همان چیزهایی است که در خانه توست. - نیز حارث اعور می گوید: امیر المؤمنین (ع) نزد من آمد. به منزل من تشریف بیاورید. ننمایی و از بیرون هم چیزی تهیه نکنی. - ابو وائل: من و یکی از دوستانم به خانه سلمان فارسی رفتیم و نزد او نشستیم. اگر رسول خدا(ص) از تکلف نهی نکرده بود خود را برای شما به زحمت می انداختم. مقدار کمی نمک با نان ساده بدون آن که روی آنها ادویه ای پاشیده شده باشد نزد ما آورد. سلمان آبدستان خود را فرستاد و آن را گرو گذاشت و مقداری آویشن گرفت. خوردیم دوستم گفت: خدا را شکر که به آنچه روزیمان کرد قناعت کردیم. آنچه خداوند روزیت فرمود، قناعت می کردی، هم اکنون آبدستان من گرو نبود! - امام صادق (ع): هرگاه برادرت ناخوانده بر تو وارد شد، همان غذایی که در خانه داری برایش بیاور و هرگاه او را دعوت کردی در پذیرایی از او زحمت بکش.

آداب میهمانی .

- امام صادق (ع): هرگاه برادرت به خانه تو وارد شد به او غذا تعارف کن، اگر نخورد به او آب تعارف کن، اگر آب ننوشید به او وضو گرفتن پیشنهاد کن. - ابن ابی یعفور: در خانه امام صادق (ع) میهمانی دیدم. را انجام داد و فرمود: رسول خدا(ص) از به کار گرفتن میهمان، نهی فرموده است. - پیامبر خدا(ص): هر کس دوست دارد که خدا و رسولش او را دوست داشته باشند، بامیهمانان خود غذا بخورد. - هر کس غذای خود را با میهمانش بخورد، میان او و پروردگار هیچ حجابی نباشد.

آداب میهمان .

- امام باقر(ع): هرگاه یکی از شما به خانه برادرش وارد شد، هر جا صاحب خانه گفت همان جا بنشیند، زیرا صاحب خانه به وضع اتاق خود از میهمان آشناتر است. - پیامبر خدا(ص): هرگاه یکی از شما به میهمانی دعوت شد، فرزندش را هم به دنبال خود راه نیندازد که اگر چنین کند، کار حرامی کرده و با نافرمانی وارد خانه میزبان شده است.

حد میهمانی و ولیمه .

- پیامبر خدا(ص) : میهمان تا دو شب پذیرایی می شود , از شب سوم جزو اهل خانه به شمار می آید و هر چه رسید بخورد . - میهمانی یک روز و دو روز و سه روز است . می شود . - امام باقر(ع) : ولیمه دادن یک روز و دو روز اکرام است و سه روز ولیمه دادن خودنمایی و شهرت طلبی است . - پیامبر خدا(ص) : ولیمه دادن روز اول حق است و روز دوم احسان , از دو روز که گذشت خودنمایی و شهرت طلبی است .

جاهایی که شایسته است ولیمه داد.

- پیامبر خدا(ص) در سفارش به علی (ع) , فرمود : ای علی ! ولیمه جز در پنج مورد نباشد : برای ازدواج , برای تولد فرزند , برای ختنه کردن , برای ساختن یا خرید خانه و برای بازگشت از مکه .

خوراک جان .

- امام علی (ع) : خوراک بدنها , غذاست و خوراک جانها , اطعام کردن . - لذت کریمان , در خوردن است و لذت لثیمان , در خوردن .

پزشکی .

پزشک حقیقی .

- پیامبر خدا(ص) به پزشکی فرمود : طیب خدای عزوجل است , اما تو یاری مهربان هستی . - نیز به پزشکی , فرمود : خداست که طیب است و تو یآوری مهربان هستی , طیب درد کسی است که آن را آفریده است . - نیز به پزشکی , فرمود : طیب خداست و چه بسا چیزهایی را نیک بیامیزی و با آن (به جای درمان بیماری) دیگری را بسوزانی ((۴)) . - امام صادق (ع) : پیشترها به طیب . معالج می گفتند . عرض کرد : درمان از کیست ؟ فرمود : از من . فرمود : به او دل خوش می کنند .

آنچه انسان را از مراجعه به طیب بی نیاز می کند.

- امام علی (ع) در سفارشی به فرزند خود حسن (ع) , فرمود : فرزندم ! آیا چهار نکته به تو نیاموزم که با رعایت آنها از طیب بی نیاز شوی ؟ عرض کرد : چرا , ای امیر مؤمنان . اشتها داری از غذا دست بکش و غذا را خوب بجو و قبل از خوابیدن قضای حاجت کن . نکات را رعایت کنی , از مراجعه به طیب بی نیاز می شوی .

ضامن بودن پزشک نادان .

- پیامبر خدا(ص) : کسی که بدون داشتن پیشینه پزشکی طبابت کند , ضامن است . - هرگاه کسی که به طبابت شناخته شده نیست (از دانش پزشکی اطلاعی ندارد) کسی را درمان کند و موجب تلف شدن یا لطمه زدن به او شود , ضامن است .

حکیم تر از طیب .

- امام علی (ع) : کار آزموده , حکیم تر از طیب است . - افراد کار آزموده از استواری اندیشه بیشتر برخوردارند .

پزشک جان .

- امام علی (ع) در توصیف پیامبر (ص) ، می فرماید : پزشکی است که با دانش خود ، همواره میان مردم می گردد ، مرهمهایش را بخوبی درست کرده و ابزار داغ کردنش را تافته است و آنها را هر جا که لازم باشد ، از دل‌های کور و گوش‌های کر و زبان‌های گنگ ، می گذارد . مواضع حیرت و سرگردانی را جستجو و با داروی خود آنها را درمان می کند . - امام صادق (ع) در سفارش به ابن جنبد ، فرمود : نفس خود را دشمنی دان که با آن جهاد می کنی و عاریه ای که باید برگردانی ، زیرا که تو طیب نفس خویش قرار داده شده ای و نشانه سلامتی به تو شناسانده شده و درد برای تو روشن شده و به دارو راهنمایی شده ای ، پس به درمان خودت پرداز . - به مردی فرمود : تو طیب نفس خویش قرار داده شده ای و درد به تو نشان داده شده و نشانه سلامتی به تو شناسانده شده و به دارو راهنمایی شده ای ، پس بنگر که چگونه به درمان خود می پرداز .

پزشکی (متفرقه) .

- امام علی (ع) : هر که طبابت می کند باید از خدا بترسد و خیر خواه باشد و سعی خود را به کار برد . - پیامبر خدا (ص) : از جذامی بگریز ، چنان که از شیر می گریزی . - از جذامی پرهیزید ، همچنان که از شیر پرهیز می شود . - امام علی (ع) : در آغاز سردی هوا خود را از سرما حفظ کنید و در پایان آن از آن استقبال کنید ، زیرا سرما با بدن‌ها همان می کند که با درختان می کند ، در آغاز (برگ‌های درختان را) می سوزاند و در پایان برگ‌ها را می رویاند .

اطعام کردن .

فضیلت اطعام گرسنه .

قرآن . ((و به (پاس) دوستی (خدا) مستمند و یتیم و اسیر را خوراک می دادند .)) (یا در روز گرسنگی ، طعام دادن : به یتیمی خویشاوند . - امام صادق (ع) : یکی از موجبات بهشت و آمرزش ، اطعام گرسنه است ، سپس این سخن خدای عزوجل را تلاوت کرد : ((یا در روز گرسنگی طعام دادن :)) . - امام علی (ع) : آنچه خوری ، برود و آنچه خورانی فراوان و پر برکت شود . - معمر بن خلاد می گوید : از ابوالحسن الرضا (ع) پرسیدم که منظور از دوست داشتن در آیه ((و یطعمون الطعام علی حبه مسکینا)) دوست داشتن خداست یا دوست داشتن غذا؟ فرمود : دوست داشتن غذا . - امام باقر (ع) : خداوند اطعام کردن و قربانی کردن را دوست دارد . - امام صادق (ع) : خداوند اطعام کردن و ریختن خون در منی را دوست دارد . - پیامبر خدا (ص) : کم‌عذابترین دوزخیان عبدالله بن جذعان است . - امام صادق (ع) : امیر المؤمنین (ع) در زمینه طعام و غذا شبیه ترین مردم به رسول خدا (ص) بود ، خودش نان و سرکه و روغن می خورد و به مردم نان و گوشت می خوراند . - امام علی (ع) : هر گاه به کسی غذا دادی ، او را سیر کن . - امام صادق (ع) : هر که مسلمانی را غذا دهد تا سیر شود ، از پاداش آخرت او جز خداوند پروردگار جهانیان هیچ کس دیگری ، حتی فرشته مقرب و پیامبر مرسل ، خبر ندارد سپس این سخن خدای تعالی را تلاوت کرد : ((یا اطعام کردن در روز گرسنگی)).

کیفر کسی که مستمندان را اطعام نمی کند .

قرآن . ((زیرا او به خدای بزرگ نمی گروید و به اطعام مستمند ترغیب نمی کرد .)) (و ما مستمند را اطعام نمی کردیم)). ((و یکدیگر را به اطعام مستمند ترغیب نمی کنید)). ((این همان کسی است که یتیم را با خشونت می راند و به خوراک دادن

مستمند ترغیب نمی کند)). - پیامبر خدا(ص) : سوگند به آن که جان محمد در دست اوست , هیچ بنده ای به من ایمان نیاورده در حالی که شب را سیر بخوابد و برادر - یا فرمود : همسایه - مسلمانش گرسنه باشد. - امام سجاده(ع) : هر که شب را با شکم سیر بگذراند و در کنارش مؤمنی گرسنه باشد , خدای تعالی فرماید : فرشتگان من ! شما را بر این بنده گواه می گیرم که من به او دستور دادم و او نافرمانیم کرد و از جز من فرمان برد , پس , او را به کارش وا گذاشتم . هرگز او را نیامرزم . - امام علی(ع) , در نامه خود به عثمان بن حنیف , کارگزار خویش در بصره , نوشت : گمان نمی بردم تو دعوت کسانی را بپذیری که نیازمندان را می رانند و توانگران را دعوت می کنند .

سرکشی .

سرکشی .

قرآن . ((به سوی فرعون برو که او سرکش شده است)). ((این است (حال بهشتیان) و برای سرکشان واقعا بد فرجامی است)). ((همانا جهنم (از دیرباز) کمینگاهی بوده , برای سرکشان بازگشتگاهی است)). ((اما هر که طغیان کرد و زندگی دنیا را برگزید , جهنم (او را) جایگاه است)). - امام علی(ع) : وه , که چه زود سرکش زمین می خورد. - ستمگر , سرکشی است که یکی از دو کیفر را انتظار می کشد. - هر که خود را به چیزی جز (تربیت و تزکیه) نفس خویش مشغول دارد , در تاریکیها سرگردان شود و در هلاکتها دست و پا زند و شیطانهایش او را در طغیان فرو برند.

طاغوت .

قرآن . ((در میان هر امتی پیامبری برانگیختیم که خدا را پرستید و از طاغوت دوری کنید)). ((و کسانی که از بندگی طاغوت دوری کردند و به سوی خدا بازگشتند , بشارت خاص آنان است , پس بندگان مرا بشارت ده)). - امام باقر(ع) : زنه از همدمان , که هر یار و همدمی جز ما طاغوت است - یا فرمود : انباز(برای خدا) است . - امام صادق(ع) به ابو بصیر درباره آیه ((و کسانی که از بندگی طاغوت دوری کردند. فرمود : شما همانها هستید و هر که از جباری اطاعت کند , او را بندگی کرده است . - عیسی بن مریم(ع) بر آبادی گذشت که مردم آن (همگی) مرده بودند. اهل این آبادی ! یکی از آنها پاسخ داد : لیک ای روح و کلمه خدا! آن حضرت فرمود : وای بر شما! اعمال شما چه بود؟ عرض کرد : بندگی طاغوت و دوستی دنیا فرمود : چگونه طاغوت را بندگی می کردید؟ عرض کرد : از گنهکاران فرمان می بردیم . - امام سجاده(ع) : خداوند ما و شما را از مکر ستمگران و تجاوز حسودان و خشم جباران نگه دارد.

طلاق .

نکوهش طلاق .

- پیامبر خدا(ص) : خداوند چیزی را که نزاد و منفورتر از طلاق باشد , حلال نکرده است . - خداوند طلاق دادن را دشمن دارد و آزاد کردن بنده را دوست می دارد. - خداوند مردان و زنانی را که همواره تغییر ذائقه می دهند (و در پی تعویض همسران خود هستند) دوست ندارد. - امام باقر(ع) : خدای عزوجل از مردانی که زن زیاد طلاق می دهند و هر زمانی زنی را تجربه می کنند , نفرت دارد. - امام صادق(ع) : از چیزهایی که خدای عزوجل حلال فرموده هیچ چیز نزد او منفورتر از طلاق نیست . دشمن دارد. - رسول خدا(ص) فرمود : هیچ چیز نزد خدای عزوجل منفورتر از خانه ای نیست که در اسلام با جدایی ویران شود

حضرت صادق (ع) سپس فرمود: خدای عزوجل از آن رو نسبت به طلاق تاکید فرموده و بارها از آن سخن گفته است، که از جدایی و تفرقه نفرت دارد. - خدای عزوجل خانه ای را که در آن عروسی باشد دوست دارد و خانه ای را که در آن طلاق باشد، دشمن دارد و نزد خدای عزوجل چیزی منفورتر از طلاق نیست. - امام باقر(ع): رسول خدا بر مردی گذشت و از او پرسید: از همسرت چه خبر؟ عرض کرد: یا رسول الله! طلاقش دادم، حضرت پرسید: بی هیچ ایرادی؟ عرض کرد: بی هیچ ایرادی. امام باقر فرمود: آن مرد دوباره ازدواج کرد: پس، پیامبر(ص) بر او گذشت و پرسید: ازدواج کردی؟ عرض کرد: آری. طلاقش دادم، فرمود: بی هیچ ایرادی؟ عرض کرد: بی هیچ ایرادی. ازدواج کرد و باز پیامبر(ص) بر او گذشت و پرسید: ازدواج کردی؟ عرض کرد: آری. ازمدتی به او فرمود: از همسرت چه خبر؟ عرض کرد: او را طلاق دادم. هیچ ایرادی؟ عرض کرد: بی هیچ ایرادی. زنانی را که همواره تغییر ذائقه می دهند دشمن دارد یا از رحمت خود دور می گرداند.

حکمت سه بار طلاق.

قرآن. ((اگر (شوهر برای بار سوم) او را طلاق داد، دیگر بر او حلال نیست تا آن که با شوهری جز او ازدواج کند و اگر (شوهر دوم) طلاقش داد، اگر آن دو (همسر سابق) پندارند که حدود خدا را به پای دارند، گناهی بر آن دو نیست که به یکدیگر باز گردند. دانایند، بیان می کند)). - از امام رضا(ع) سؤال شد که چرا زن مطلقه به طلاق عدی برای شوهر خود حلال نیست، مگر این که با کس دیگری ازدواج کند؟ حضرت فرمود: خدای تبارک و تعالی تا دوبار اجازه طلاق داده است و فرموده: ((طلاق دوبار است، آن گاه به شایستگی نگهداشتن یا به نیکی رها کردن)) یعنی در طلاق سوم، خوش ندارد، پس خداوند آن زن را بر وی حرام کرد و دیگر بر او حلال نیست مگر این که بامرد دیگری ازدواج کند تا مردم طلاق را سبک نگیرند و به زنان زیان نرسد. - امام رضا(ع) به محمدبن سنان درباره علت سه بار طلاق، چنین مرقوم فرمود: علت مقررشدن سه بار طلاق این است که از طلاق اول تا سوم فرصتی است برای آن که میل و رغبتی به ازسر گرفتن زندگی زناشویی پیش آید یا اگر عصبانیت و خشمی در کار بوده فروکش کند و نیز برای آن که زنان ترسان و متنبه شوند و از نافرمانی شوهرانشان باز ایستند، زیرا زن از این رومستحق جدایی و طلاق شده است که مرتکب عمل ناشایست نافرمانی از شوهرش گردیده است. و به زن زورگویی نکند و در کارهای خود با چشم باز عبرت آموز بنگرد و بداند که بعد از نه طلاق از زندگی کردن با او برای همیشه محروم خواهد شد. - پیامبر خدا(ص): لعنت خدا بر محلل و مردی که کار را به محلل کشاند.

طمع.

نکوهش طمع.

قرآن. ((باز (هم) طمع دارد که بیفزایم)). - امام هادی(ع): طمع، خصلت زشتی است. - پیامبر خدا(ص): طمع، حکمت را از دل دانشمندان می برد. - امام علی(ع): طمع ورودی است که خروجی ندارد و ضامنی است که به ضمانت خود وفا نمی کند، چه بسا که آشامنده آب پیش از آن که سیراب شود آب گلوگیرش شود، هر چه مطلوب ارزشمندتر باشد مصیبت از دست دادن آن بزرگتر است، آرزوها چشمهای بصیرت را کور می کند و بهره هر کس گرچه در پی آن نرود به او می رسد. - اندکی طمع، پرهیزگاری بسیاری راتبه می کند.

- هیچ چیز مانند بدعتها دین را ویران نکرد و هیچ چیز مثل طمع مرد را تباه نساخت. - پیامبر خدا(ص): بد بنده ای است آن بنده ای که

طمعش او را به ننگ و پستی کشاند. - به خدا پناه برید از طمعی که به ننگ و پستی کشاند و از طمعی که به طمعی دیگر بینجامد و از طمعی که بی حاصل است. - از سه چیز به خدا پناه برید: از طمع بیجا و طمعی که به ننگ و پستی می کشاند و طمعی که به طمع دیگری می انجامد. - به خدا پناه برید از طمعی که به ننگ و پستی می کشاند و طمعی که بی حاصل است. - امام صادق ۷: اگر می خواهی که چشمت روشن شود و به خیر دنیا و آخرت دست یابی، چشم طمع از آنچه دیگران دارند برکن. - پیامبر خدا ۹: آن تخته سنگ لغزنده ای که پای علما روی آن قرار نمی گیرد، طمع است. - به انصار فرمود: شما در هنگام قناعت بسیارید و در هنگام طمع اندک. - امام علی ۷: هر که نفس خود را شربتی از طمع نوشاند در حق آن خیانت کرده است. - زیبایی شر، طمع است. - ریشه سیری ناپذیری، طمع است. - میوه طمع، بدبختی است. - در توصیف پرهیزگاران، می فرماید: از نشانه های هر پرهیزگاری این است که او را دردین نیرومند می بینی و در سختیها صبور و طالب روزی حلال و در پیمودن راه هدایت چالاک و پر نشاط و از طمع به دور. - در توصیف منافقان، می فرماید: عدم چشمداشت را وسیله ای برای طمع خویش قرار می دهند، تا بدین وسیله بازارشان را رونق بخشند و کالاهای فریبنده شان را رواج دهند.

پرهیز از طمع .

- امام کاظم ۷ در اندرز به هشام، فرمود: از طمع پرهیز و به آنچه مردم دارند، چشمداشتی نداشته باش، چشمداشت به مخلوق را در خود بمیران، زیرا طمع و چشمداشت کلید هر خواری است و عقل را می دزدد و انسانیتها را می برد و آبرو را می آلود و دانش را از بین می برد. - پیامبر خدا ۹: زهار از پوشیدن جامه طمع، زیرا که طمع دلها را به آزمندی شدید می آمیزد و مهر دنیا دوستی بر دلها می زند، و آن کلید هر بدی است و منشا هر گناهی و موجب بر باد رفتن هر کار نیکی. - زهار از طمع، که این خود فقری است نقد. - امام علی ۷: زهار که مرکبهای طمع تو را به تاخت ببرند و به آبخورهای هلاکت رسانند.

طمع و بندگی .

- امام علی ۷: طمعکاری، بندگی همیشگی است. - طمع، بندگی است و چشم طمع بر کندن آزادی. - امام باقر ۷: بد بنده ای است آن بنده که طمع زمام او را به پیش کشد. - امام علی ۷: هر که می خواهد ایام عمر خود را آزاد زندگی کند، طمع را در دل خویش جای ندهد. - بنده طمعها در بند بردگی است و هرگز روی آزادی را نمی بیند.

طمع و زبونی .

- امام علی ۷: میوه طمع، زبونی در دنیا و آخرت است. - طمعکار، دربند خواری است. - طمع، قرین خواری است. - هر که جامه طمع به تن کند، خود را خوار گرداند. - هر که خویشتن را از پستی طمعها بدور ندارد، خود را زبون کرده و در آخرت زبونتر و شرمنده تر باشد. - امام عسکری ۷: چه زشت است در مؤمن خواسته ای باشد که او را به خواری کشاند. - امام علی ۷: زبونترین مردم، انسان طمعکار آزمند شکاک است. - ذلیل تر از طمعکار، وجود ندارد. - هیچ خصلتی، خوار کننده تر از طمع نیست. - در توصیف عیسی ۷، می فرماید: نه همسری داشت که او را گرفتار کند، نه فرزندی که اندوهگینش سازد، نه مالی که او را به خود مشغول دارد و نه طمعی که به خواریش افکند.

طمع و فریفته شدن عقل .

- امام علی ۷: بیشترین هلاکتگاههای خردها، زیر درخشش طمعهاست. - گاه فریبندگی طمعها و آرزوهاست که خرد نادانان گول

می خورد و خردهای مردان، آزموده می شود. - تباهی خردها، در جستن زیادیهاست.

طمع و پارسایی.

- امام علی ۷: با پارسایی، به جنگ طمع بروید. - اساس پارسایی، فرو گذاشتن طمع است. - اندکی طمع، پارسایی بسیاری راتباه می کند. - هر که به طمع چسبید، پارسایی راز دست داد. - چگونه مالک پارسایی باشد، کسی که مملوک طمع است. - پارسایی و طمع، با هم جمع نمی شوند.

شاخه های طمع.

- امام علی ۷: طمع چهار شاخه دارد: شادی و نازش و سرسختی و فزونخواهی. خدای عز و جل ناخوشایند است و نازش تکبر است و سرسختی بلایی است که انسان را به سوی دامهای گناه می کشاند و فزونخواهی بازی و سرگرمی و جایگزین کردن چیزهای پست تر به جای چیزهای بهتر است.

طمع ستوده.

قرآن. ((پهلوهایشان از بسترها دور می شود و از روی ترس و طمع پروردگارشان را می خوانند و از آنچه روزیشان کرده ایم انفاق می کنند)). ((چرا به خدا و آنچه از حق که سوی ما آمده ایمان نیاوریم و حال آن که طمع داریم پروردگاران ما را با گروه شایستگان (به بهشت) در آورد)). - امام سجاده ۷- در دعا: - سرورم! چون به گناهان خود می نگریم بیمناک می شوم و چون به بخشش تو می نگریم، طمع می بندم. - نیز در دعا: - خدایا! به سبب امید دیرینی که به تو دارم و چشمداشت بزرگی که از تو دارم و به سبب رافت و رحمتی که بر خود فرض کرده ای، از تو مسالت می کنم. - در دعا: - سرورم! میل در رغبت من به توست و ترس من از تو، به تو امید دارم و امیدم مرابه سوی تو کشانده است. - در دعا: - سرورم! گمان مرا به احسان و نیکیت دروغ مگردان، زیرا که تو مورد وثوق و اعتماد منی.

طهارت و پاکی.

طهارت (وضو، غسل، تیمم).

- پیامبر خدا ۹: طهارت جز (یا نصف) ایمان است. - نخستین چیزی که بنده برای آن حسابرسی می شود، طهارت است. - هیچ نمازی بدون طهارت، پذیرفته نیست.

پاک کننده ها.

قرآن. ((به یاد آورید) زمانی را که (خدا) خواب سبک آرامش بخشی که از جانب او بود بر شما مسلط ساخت و از آسمان آبی بر شما فرو فرستاد که با آن پاکتان گرداند و آلائش شیطانی را از شما ببرد و دلهایتان را محکم کند و قدمهایتان را بدان استوار گرداند)). ((و اوست آن که بادهای را نویدی پیشاپیش رحمت خویش فرستاد و از آسمان آبی پاک کننده فرو فرستادیم)). ۱- آب. - امام صادق ۷: هر آبی پاک است، مگر آن که بدانی نجس است. - آب پاک می کند ولی (اگر نجس شود) چیزی آن را پاک نمی کند. - امام علی ۷: خداوند آب را پاک و پاک کننده آفرید و هیچ چیز آن را نجس نمی کند، مگر آنچه رنگ یا مزه یا

بوی آن را تغییر دهد. ۲- آفتاب .- امام باقر ۷: هر چیزی که آفتاب بر آن بتابد , پاک است .- آنچه آفتاب بخورد , پاک است .- در پاسخ به پرسش از اداری که پشت بام یا در محلی است که آن جا نماز خوانده می شود , فرمود : چنانچه آفتاب آن را خشک کند , بر آن نماز بخوان زیرا پاک است . ۳- خاک .- امام صادق ۷: خدای عز و جل خاک را نیز , همچون آب پاک کننده قرار داده است .- درباره مردی که پایش را در جای نجسی می گذارد و سپس با همان پا محل پاکی را لگد می کند , فرمود : چنانچه پانزده گز یاهمانند آن راه رفته باشد اشکالی ندارد. ۴- آتش .- از امام کاظم ۷ سؤال شد : چنانچه گچ را با نجاست (مدفوع خشکیده) و استخوان مرده بپزند و سپس با آن مسجد را گچکاری کنند , آیا می توان بر آن سجده کرد؟ حضرت فرمود : آب و آتش آن گچ را پاک کرده اند.

پاکی معنوی .

قرآن . ((خدا فقط می خواهد آلودگی را از شما اهل بیت (پیامبر) ببرد و پاک و پاکیزه تان گرداند)). ((و یاد کن) آن گاه که فرشتگان گفتند : ای مریم ! خداوند تو را برگزید و پاک گردانید و تو را بر زنان جهان برتری داد)). ((از داراییهای آنان صدقه ای بگیر تا بدین وسیله آنان را پاک کنی و برایشان دعا کن , که دعای تو مایه آرامش آنهاست و خدا شنوای داناست)).- امام علی ۷ در توصیف پیامبران , می فرماید : آنان را از پشتهای بزرگوار و شریف به زهدانهای پاک منتقل کرد .- در وصف پیامبر ۹ , می فرماید : از نظر خوی و خصلت پاکتر از همه پاکان بود و باران فیض و برکت وجود او بیش از هر کس دیگر ریزان بود .- به پیامبر پاک و پاکیزه ات اقتدا کن , زیرا آن حضرت برای کسی که خواهان پیروی از کسی باشد سرمشق است و برای کسی که بخواهد به کسی منتسب باشد بهترین می باشد .- خداوند ایمان را برای پاک کردن از شرک واجب فرمود .- همانا تقوای الهی داروی بیماری دلهای شماس و پاک کننده آلائش جانهایتان .- شما که از پاک بودن گریزی ندارید , پس خود را از پستی عیوب و گناهان پاک کنید .- دلهای خود را از حسد پاک کنید , زیرا حسادت دلها را تیره و بیمار و نزار می گرداند .- در نامه خود به عثمان بن حنیف , می فرماید : بزودی خواهم کوشید تا زمین را از لوث وجود این شخص وارونه و پیکر باژگونه پاک سازم .

فرمانبری .

فرمانبری از خدا و آثار آن .

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا فرمان برید و از رسول و اولیای امر خود اطاعت کنید. خود را به خدا و رسول ارجاع دهید که این بهتر است و نیک فرجامتر)).- امام علی ۷- خطاب به خدای سبحان :- به خاطر تنهایی خود , آفریدگان را نیافریدی و برای سود به کارشان نگرفتی عصیان عاصیان , از قدرت تو نکاهد و اطاعت فرمانبرداران , برپادشاهی تو چیزی نیفزاید .- آفریدگان را بیافرید , در حالی که به طاعت آنان نیازی ندارد و از معصیت آنان در امان است , زیرا نافرمانی نافرمانان به او زیان نمی زند و فرمانبری فرمانبرداران به او سودی نمی رساند .- در نعمتی که برای تو پیش می آورد یا گناهی که از تو می پوشاند یا بلایی که از تو برمی گرداند , لحظه ای از لطف او دور نبوده ای , پس اگر فرمانش را بری چه خواهد کرد؟ .- طاعت خدا , غنیمت زیرکان است .- طاعت خدا , پناهگاهی استوار است .- فرمانبری از خدا , محکمترین رشته است .- پیامبر خدا ۹ : طاعت خدا , نور چشم است .- امام علی ۷: فرمانبری از خدا , خشم پروردگار را فرو می نشاند .- طاعت , عزت تنگدست است , صدقه , گنج توانگر است .- طاعت خدا , کلید هر درستی است و مایه اصلاح هر گونه تباهی .- فرمانبردار باش , تا غنیمت بری .- سزاوارترین مردم به رحمت خدا , فرمانبردارترین آنهاست .- با طاعت است , که بخت روی می آورد .- با طاعت است , که

رستگاری حاصل می‌شود. - به طاعت شتاب , تا سعادت مند شوی . - پیامبر خدا ۹۱: فرمانبری از خدا راجحه زیرین خود , قرار دهید. - امام علی ۷: خدای سبحان طاعت (خود) را غنیمتی قرار داده است که مردمان زیرک و هوشیار به هنگام کوتاهی کردن ناتوانان در مانده , آن را از آن خود می‌کنند. - اگر نیرومندی , در طاعت خدای سبحان نیرومند باش و اگر ناتوانی در نافرمانی از خدا , ناتوان باش . - تا زمانی که نفس تو در راه فرمانبری از خدا یاریت می‌رساند , او را گرامی دار. - در طاعات خدا پایداری ورزید و به انجام کارهای خیر بشتابید. - خیرخواه ترین مردم , کسی است که نسبت به خود خیرخواه تر و در برابر پروردگارش , فرمانبردارتر باشد. - اگر نفس خویش را به طاعت خدا گیری , آن را گرامی داشته ای و اگر در نافرمانی او به کارگیری , خوارش کرده ای . - در همه حال خدای سبحان را اطاعت کن و دل خود را لحظه ای از بیم و امید او , تهی مدار. - بر شما باد به فرمانبرداری از کسی که نمی‌توانید درباره او عذر نادانی آورید. - پیامبر خدا ۹۱: به آنچه نزد خداست جز با طاعت از او , نتوان رسید. - امام سجاده ۷- در دعا: - بار خدایا! بر محمد و آل محمد صلوات فرست و ما را از کسانی قرار ده که با توفیق خود راه طاعت و رسیدن به منازل و مقامات نیکان را برایشان هموار کردی , پس با خدمت به تو حیات یافتند و مقرب شدند و گرامی گشتند و آراسته گردیدند. - امام هادی ۷: هر که آفریدگار را فرمان برد , از خشم و ناخشنودی مخلوق پرورایی به دل راه ندهد . - امام علی ۷: دوست محمد کسی است که از خدا فرمان برد , هر چند خویشاوند او نباشد و دشمن محمد کسی است که خدا را نافرمانی کند اگرچه از خویشان نزدیک او باشد. - اگر آنچه را رفتگان شما دیده اند می‌دیدید , بیگمان بیتابی می‌کردید و می‌هراسیدید و فرمان خدا را به گوش دل می‌شنیدید و فرمان می‌بردید! - در نامه خود به حارث همدانی , می‌فرماید: در همه کارهایت فرمانبردار خدا باش , زیرا که فرمانبری از خدا , بر هر چیز دیگری برتری دارد.

هر چه خدا فرمان داده نیکوست .

- پیامبر خدا ۹۱ در حجة الوداع , فرمود: ای مردم! به خدا سوگند چیزی نیست که شما را به بهشت نزدیک و از آتش دوزخ دورتان گرداند , مگر این که شما را به آن دستور دادم . - امام علی ۷ در سفارش به فرزند خود , می‌فرماید: خدای سبحان تو را جز به آنچه نیکوست فرمان نداده و جز از آنچه زشت است , باز نداشته است .

نافرمانی از خدا و فرمان بردن از شیطان .

- امام علی ۷ در توصیف گمراهان , می‌فرماید: پروردگارش آنان را خواند , اما نپذیرفتند و روی گرداندند و شیطان فراخواندشان , دعوتش را پذیرفتند و به او روی آوردند! - پروردگارتان شما را فراخواند اما شما نپذیرفتید و پشت کردید و شیطان شما را فرا خواند , دعوتش را پذیرفتید و به او روی آوردید. پرنعمت و همسایگی با پیامبران و نیکبختان خواند اما شما نافرمانی کردید و روی گردانید و دنیا شما را به جایگاه بدبختی و محل فنا و نیستی و انواع بلا و رنج و گرفتاری خواند و شما فرمان بردید و پیشی گرفتید و شتافتید.

فرمان بردن از پیامبر و اولیای امر .

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا فرمان برید و رسول و اولیای امر خود را اطاعت کنید و چنانچه در چیزی اختلاف ورزیدید , اگر به خدا و روز واپسین ایمان دارید , اختلاف خود را به خدا و رسول ارجاع دهید که این بهتر و فرجامش نیکتر است)). - امام صادق ۷: خدای عزوجل پیامبرش را در سایه مهر و محبت خویش پروراند و سپس فرمود: ((همانا تو دارای خویی عظیم هستی)). فرمود: ((هرچه را پیامبر برای شما آورده بگیرد و از آنچه بازتان داشته است باز ایستید)). - خداوند پیامبر خود را

تربیت کرد و چون به آن جا که خدا می خواست رسید ، به او فرمود : ((به نیکی فرمان ده و از نادانان روی گردان)). و فرمود : ((همانا تو دارای خوی عظیمی هستی)) و چون بدین گونه وی را ستود ، دین خود را به او وا گذاشت و فرمود : ((هرچه را پیامبر برای شما آورده بگیریید و از هرچه بازتان داشته است ، باز ایستید)). - امام علی ۷: اگر اطاعت کنید ، به خواست خدا شما را به راه بهشت می برم ، هر چند راهی پررنج و پر مرارت باشد. - در فرمان ولایت مصر به مالک اشتر ، می نویسد : مسائل دشواری را که از پس آنها بر نمی آیی و اموری را که در آنها شبهه و تردید داری ، به خدا و رسول او ارجاع ده ، چه ، خدای تعالی به کسانی که دوست داشته ارشادشان کند ، فرموده است : ((ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا فرمان برید و رسول و اولوالامر خود را اطاعت کنید و چنانچه درباره چیزی اختلاف کردید ، آن را به خدا و رسول ارجاع دهید)). همان عمل کردن به محکومات کتاب اوست و ارجاع دادن به رسول همان عمل کردن به سنت اوست ، که مایه اتحاد و همبستگی است و از پراکنندگی و جدایی جلوگیری می کند. - پس از سپردن ولایت مصر به مالک اشتر ، در نامه ای به مردم مصر می فرماید : اما بعد ، من بنده ای از بندگان خدا را سوی شما فرستادم که به روزگار ترس خواب به دیده اش نمی رود پس از او حرف شنوی داشته باشید و فرمانش را ، تا جایی که با حق سازگار است ، اطاعت کنید ، زیرا که او یکی از شمشیرهای خداست .

برترین طاعتها.

- امام علی ۷: برترین طاعتها ، ترک لذتهاست . - برترین طاعتها ، کناره گرفتن از لذتهاست . - برترین پارسایی ، دوری کردن از شهواتهاست .

افراد شایسته فرمانبری .

- امام علی ۷: از خردمند اطاعت کن ، تا سود ببری و به حرف نادان گوش مده ، تا سالم مانی . - از برادرت اطاعت کن گرچه او از تو نافرمانی کند و با وی پیوند ساز ، گرچه او از تو ببرد. - از علم فرمان بر و جهل را نافرمانی کن ، تا رستگار شوی . - کسی که تو را به اصلاح نفست فرمان دهد ، سزاوارترین کسی است که از او اطاعت کنی . - سزاوارترین فرد برای آن که اطاعتش کنی ، کسی است که تو را به پرهیزگاری فرمان دهد و از هوا و هوس بازت دارد. - سزاوارترین فرد برای آن که اطاعتش کنی ، کسی است که تو را از او گریزی نیست و نمی توانی فرمانش را رد کنی . - امام هادی ۷: هر که دوستی و اندیشه اش را در اختیار تو گذاشت ، تو نیز اطاعتت را در اختیار او گذار. - امام علی ۷: خوشا به حال کسی که قلبی سلیم دارد : از کسی که هدایتش کند پیروی می کند و از آن کس که او را به تباهی کشاند ، دوری می گزیند و با بینایی کسی که به او بینایی می بخشد و با اطاعت از راهنمایی که به او فرمان می دهد ، به راه سلامت می رسد.

کسانی که شایسته اطاعت نیستند.

قرآن . ((و می گویند : پروردگارا! ما از مهتران و بزرگانمان اطاعت کردیم و آنها ما را گمراه کردند. - امام علی ۷: هان ! پرهیزید ، پرهیزید از فرمانبری مهتران و بزرگان! همانان که به حسب و نسب خود می نازند و بدین سبب خود را برتر از دیگران می پندارند از این بی بته های مدعی بزرگی که آب تیره آنان را با آب زلال خود نوشیدید و بیماریشان را به سلامتی خود درآمیختید و باطلشان را به حق خود راه دادید و بنیاد گناهانند ، اطاعت نکنید. - کسی که به فرمانبری از مخلوق و نافرمانی از خالق گردن نهد ، دین ندارد. - پیامبر خدا ۹۱: هر کس با انجام کاری که خدای را ناخشنود می کند فرمانروایی را خشنود سازد ، از دین خدای عزوجل خارج شده است . - امام علی ۷: هر که از سستی فرمان برد ، حقوق را ضایع گرداند و هر که به سخن سخن چین

گوش سپارد ، دوست را از دست بدهد.

فرمانبری (متفرقه).

- امام علی ۷: کسی که به تو نیاز پیدا کند اطاعت او از تو ، به اندازه نیازی است که به تو دارد. - از فرادست خود فرمان بر ، تا زیردست تو فرمانت برد. - هرگاه طاعتها کم شود ، گناهان فزونی گیرد. - هر که دلش در برابر خدا تواضع داشته باشد ، جسمش از طاعت خدا به ستوه نمی آید.

عطر.

عطر.

- امام علی ۷: بوی خوش ، افسون است . - امام رضا ۷: عطر زدن از اخلاق پیامبران است . - یکی از اخلاق پیامبران : ، به کار بردن بوی خوش است . - امام صادق ۷: عطر زدن از سنتهای پیامبران است . - رسول خدا ۹۱ برای عطر بیشتر از غذا خرج می کرد. - پیامبر خدا ۹۱: بوی خوش قلب را تقویت می کند. - بوی خوش قلب (یا روحیه) را تقویت می کند و بر نیروی جنسی می افزاید. - امام کاظم ۷: شایسته است که مرد هر روز از بوی خوش استفاده کند ، اگر هر روز نتوانست ، یک روز در میان عطر زند و چنانچه این هم مقدورش نبود جمعه ها را ترک نکند. - امام صادق ۷ هرگاه روزه داشت ، به خود عطر می زد و می فرمود : بوی خوش تحفه روزه داراست . - کسی که روزه دارد اگر در اول روز به خود عطر زند ، عقلش را از دست نمی دهد. - هر که در آغاز روز به خود عطر زند ، تا شب عقلش با او خواهد بود. - عثمان بن مظعون به رسول خدا ۹۱ عرض کرد : می خواهم استفاده از عطر و چند چیز دیگر را [که نام برد] کنار بگذارم . مؤمن را می بویند ، بنابراین ، (دست کم) در روزهای جمعه از بوی خوش استفاده کن . - انس بن مالک : هرگاه عطری به رسول خدا ۹۱ داده می شد ، آن را رد نمی کرد. - امام علی ۷: پیامبر ۹۱ عطر و شیرینی را (که به ایشان تعارف می شد) رد نمی کرد. - امام صادق ۷: به امیرالمؤمنین ۷ روغنی معطر تعارف شد. بوی خوش را رد نمی کنیم . - پیامبر خدا ۹۱: هر که برای خدای تعالی ، خود را خوشبو کند در روز قیامت بوی خوشتر از مشک تیز بوی است و هر که برای جز خدا خوشبو کند ، در روز قیامت بوی خوشتر از مردار است .

عطر زنان .

- پیامبر خدا ۹۱: عطر زنان رنگش آشکار و بویش پنهان است و عطر مردان بویش آشکار و رنگش ناپیداست . - هر زنی که به خود عطر زند و از کنار عده ای (مرد) بگذرد تا بویش به مشام آنها رسد ، زناکار است . - هرگاه از شما زنان کسی در نماز حاضر شد ، بوی خوش به کار نبرد.

فال بد زدن .

فال بد زدن .

قرآن . ((گفتند : ما شما را به فال بد گرفته ایم ، اگر بس نکنید سنگسارتان می کنیم و از ما عذابی دردناک به شما می رسد)). - پیامبر خدا ۹۱: فال بد زدن ، شرک است . - هر که فال بد زدن او را از کارش باز دارد ، شرک ورزیده است . - هر که برای سفر خانه اش را ترک کند و بر اثر فال بدی برگردد ، به آنچه بر محمد نازل شده کفر ورزیده است . - از ما نیست کسی که فال بد زند

یا برایش فال بد زده شود (به فال بد دیگران نسبت به خود اعتقاد داشته باشد)، پیشگویی کند یا برایش پیشگویی شود، جادو کند یا برایش جادو شود (به پیشگو و جادوگر مراجعه کند). - فال زدن از روی پریدن پرندگان و فال بد زدن و رمالی از جبت (بت) است. - راست ترین فال، فال خوب است. - بهترین فال زدن، فال خوش است. - هرگاه فال بدی زدی، کارت را انجام بده (و به آن فال اعتنا مکن)، هرگاه گمان بردی داوری مکن و هرگاه حس حسادت در تو به وجود آمد آن را دنبال نکن. - فال خوب زدن را دوست داشت و فال بد زدن را خوش نداشت و می فرمود که هرکس چیز ناخوشایندی دید که به نظرش بدشگون می آید، بگوید: خدایا! خوبی را کسی جز تو نمی دهد و بدیها را کسی جز تو دفع نمی کند و هیچ جنبش و نیرویی نیست مگر به کمک تو. - امام صادق (ع): تاثیر فال بد به خودت بستگی دارد: اگر آن را آسان بگیری آسان می شود، اگر سخت بگیری سخت می شود، و اگر آن را به چیزی نگیزی چیزی نخواهد بود. - پیامبر خدا (ص): کفاره فال بد، توکل است. - نه سرایت (بیماری دامی به انسان) راست است، نه فال بد و نه شومی.

شومی

- پیامبر خدا (ص): اگر در چیزی شومی وجود داشته باشد، در زبان است. - از پیامبر خدا (ص) سؤال شد: چه چیز شوم است؟ فرمود: بدخویی. - نرمی با میمنت است و تندخویی شوم.

طینت و خمیره

طینت

قرآن. ((اوست کسی که شما را از گلی آفرید، سپس مدتی مقرر کرد و اجل حتمی نزد اوست. - چون در حضور امام علی (ع) سخن از تفاوت میان آدمیان به میان آمد، حضرت فرمود: مبداطینت مردم، میان آنان تفاوت ایجاد کرده است، به این معنا که آنها از تکه یا قطعه ای بودند که از زمین شور و شیرین و خاک درشت و نرم ترکیب شده است، بنابر این، آدمیان بر حسب نزدیک بودن خاکشان به یکدیگر با هم نزدیکند و به اندازه جدایی خاکشان از یکدیگر متفاوتند. زشترو و کوتاه قامت ژرف اندیش و افراد خوش نهادی که گاه بر خلاف طبیعتشان رفتار ناخوشایندی از آنان سر می زند کسانی که خردی سرگردان دارند و افکارشان نیز پریشان است و سخنوران قویدل.

پیروزی

کامیابی و پیروزی

- پیامبر خدا (ص): پیروزی، در گرو اراده قاطع و دور اندیشی است. - امام علی (ع): پیروزی در گرو دور اندیشی است و دور اندیشی در به کار انداختن رای. - ریشه دلاوری توانمندی است و میوه اش پیروزی. - امام صادق (ع): هر که بردبار باشد، پیروز می شود. - امام علی (ع): صبر، یکی از دو ظفر است. - در سفارش به فرزند خود حسن (ع)، می فرماید: بر دشمن خود با احسان و بخشش برتری جوی، که این شیرین ترین پیروزی است. - برتری جستن با احسان و بخشش بر دشمن، یکی از دو پیروزی است. - کسی که جویای خوبی باشد، به آن دست یابد. دست یابد. - هر که بر خشم خویش چیره آید، بر شیطان پیروز شود و هر که خشم زمام اختیارش را به دست گیرد، شیطان بر او پیروز شود. - برای مقابله با دشمن منتظر توانایی یافتن بر او و دست دادن فرصت باش، در این صورت پیروز می شوی. - از پیروزی سرمست مشو، زیرا که از پیروزی زمانه بر خود در امان نیستی.

آنچه پیروزی محسوب نمی شود.

- امام علی ۷: پیروز نیست کسی که گناه بر او پیروز شده باشد، کسی که از طریق توسل به بدی چیره گردد شکست خورده است. - امام صادق ۷ به دو نفر که در حضور ایشان بحث و جدل می کردند، فرمود: بدانید که هر کس از طریق ستم پیروز شد، به خوبی دست نیافت.

ویژگی پیروزی مردمان بزرگوار و فرومایه.

- امام علی ۷: پیروزی مردمان بزرگوار گذشت و احسان است و پیروزی مردمان فرومایه زورگویی و گردنکشی. - پیروزی انسان بزرگوار نجات بخش است و پیروزی انسان فرومایه نابود کننده.

ناخن.

کوتاه کردن ناخنها.

- پیامبر خدا ۹: کوتاه کردن ناخنها از درد بزرگ جلوگیری می کند و روزی را زیاد می گرداند. - امام باقر ۷: ناخنها را به این دلیل باید گرفت، که لانه شیطانند و منشا فراموشی. - امام صادق ۷: پنهان ترین و ناپیداترین راهی که از آن شیطان بر آدمی مسلط می شود، لانه کردن او در زیر ناخنهاست. - انس: رسول خدا ۹ برای (نظافت) ما چنین وقت تعیین کرد که مرد هر چهل روز موی زهارش را بزند، موی زیر بغلش را هر وقت بلند شد بسترده، نگذارد شاربش بلند شود و هر جمعه ناخنهاش را بگیرد.

تشویق زنان به بلند داشتن ناخنها.

- پیامبر خدا ۹ به مردها فرمود: ناخنهايتان را بگیرید و به زنان فرمود: (ناخنهايتان را) بلندبگذاريد، زیرا این برای شما زیباتر است.

کوتاه کردن ناخنها از حرام!.

- از اندرزه‌های خدای عزوجل به عیسی ۷ این بود که: ای عیسی! به ستمگران بنی اسرائیل بگو: ناخنهايتان را از درآمد حرام کوتاه کنید و گوشهايتان را از شنیدن دشنام کمر سازید و با دلهايتان به من رو کنید، زیرا که من چهره های شما را نمی خواهم.

ستمگری.

پرهیز از ستمگری (۱).

قرآن. ((و خداوند گروه ستمگران را هدایت نمی کند)). ((و اما کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته کردند، (خداوند) مزد آنها را کامل می دهد و خدا ستمگران را دوست ندارد)). ((ستمگران، رستگار نمی شوند)). ((این است آفرینش خدا. هستند)). ((تا آنچه که شیطان القا می کند برای کسانی که در دلهايشان بیماری است و برای سخت دلان مایه آزمایش قرار دهد. همانا ستمگران در ستیزه ای دور و درازند)). ((و گفته شد: ای زمین! آب خود را فرو بر و ای آسمان! (از بارش) خودداری کن و آب کاسته شد و فرمان اجرا گشت و کشتی بر جودی نشست و گفته شد: هلاک باد، گروه ستمگران)). - امام علی ۷: ستمگری پست ترین رذایل است. - ستمگری در دنیا مایه نابودی است و در آخرت مایه هلاکت. - ستمگری قدم را می لغزاند، نعمتها را

سلب می کند و ملتها را به نابودی می کشاند. - ستمگری و پیامدهایی مهلک دارد. - به پیشگاه خدا ستمدیده وارد شوید و ستمگر وارد نشوید. - هر که به بندگان خدا ستم کند، خداوند به جای بندگانش خصم و مدعی او باشد. - چه بد توشه ای است برای آخرت ستم و تجاوز به بندگان. - از خدا بترسید، درباره عاقبت ناگوار ستمگری در دنیا و آخرت و از فرجام بد کبر و نخوت. - در خطبه ای که ضمن آن از بیدادگری بیزاری می جوید، می فرماید: به خدا سوگند اگر شب را روی اشتر خار بیدار مانم و مرا بسته در کند و زنجیر بکشاند، خوشتر دارم از این که در روز قیامت با دامنی آلوده به ستم بر یکی از بندگان خدا یا غضب کمترین چیزی از حطام دنیا بر خدا و رسول او وارد شوم. می رود و روزگاران درازی در زیر خاک می ماند، بر کسی ستم کنم؟ - نیز در همین خطبه، می فرماید: به خدا سوگند اگر هفت اقلیم را با هر آنچه در زیر افلاک آن است به من دهند، بدین شرط که با گرفتن پوست جوی از دهان مورچه ای نافرمانی خدا کنم، هرگز چنین نخواهم کرد. - امام صادق ۷: رسول خدا ۹۱ از خوردن چیزی که مورچه با دهان و پاهای خود حمل می کند، نهی فرمود. - پیامبر خدا ۹۱: میان بهشت و بنده هفت گردنه است که آسانترین آنها مرگ باشد. می گوید: عرض کردم: ای رسول خدا! پس سخت ترین آنها چیست؟ فرمود: ایستادن در پیشگاه خدای عزوجل آن گاه که ستمدیدگان گریبان ستمگران را بگیرند. - امام علی ۷: ستم کجراهه است. - ستم، محو کننده است. - زیانکارترین شما، ستمکارترین شماست.

پرهیز از ستمگری (۲).

- امام علی ۷: زنده از ستمگری، که هر کسی ستم کرد، روزگارش ناگوار شد. - زنده از ستمگری، زیرا ستم از کسی که به او ستم کنی زایل می شود و (وزر و وبالش) بر توباقی می ماند. - از ستمگری پرهیز، که ستم بزرگترین گناه است. - از بیدادگری پرهیز، که بیدادگر بوی بهشت را استشمام نمی کند. - پیامبر خدا ۹۱: از ستم کردن پرهیزید، که دلهای شما را ویران می کند. - روز قیامت بنده خوشحال از حسنات و کارهای نیک خود وارد محشر می شود. می آید و می گوید: پروردگارا، این مرد به من ظلم کرده است. حسنات آن مرد دادخواه گذاشته می شود. است می آیند تا جایی که حتی یک حسنه و کار نیک برای او باقی نمی ماند. بیاید و حق خود را از او بخواهد از گناهان آن مرد برداشته و به گناهان او افزوده می شود. سان همچنان داد مردم از او گرفته می شود، تا آن که به آتش در آید.

ستم، خانمان برانداز است.

قرآن. ((پیش از شما بسیار نسلها را که ستم کردند و پیامبرانشان با حجتها سویشان آمده بودند و ایمان آوردنی نبودند هلاک کرده ایم. می دهیم)). ((اینک خانه هایشان خالی مانده به سبب ستمها که می کرده اند و در این برای کسانی که دانا باشند عبرتی است)). - امام علی ۷: ستم یکی از دو ویرانگر است. - برای زوال آمدن نعمت خدا و شتاب بخشیدن در خشم و انتقام او، هیچ چیز کارگرتراز ستمگری نیست، زیرا خداوند دعای ستمدیدگان را می شنود و همواره در کمین ستمگران است. - هر که ستم کند، عمرش شکسته شود. - هر که ظلم کند، عمرش شکسته شود. - سوار بر مرکب ستم، به نیستی کشیده شود. - کسی که بر مرکب ظلم سوار شود، مرکبش او را به سر در آورد. - بر اثر ستم، نعمتها از بین می رود. - مرد بر مرگ فرزند می خوابد، اما بر ستمی که به او شده خوابش نمی برد. - همانا ستمگری و دروغگویی دین و دنیای آدمی را تباه می سازد و عیبهها و کاستیهایش رادر نظر عیجویان آشکار می نماید. - هر که ستم کند، ستمش او را به هلاکت کشاند. - هر که ستم کند، خداوند نابودی او را شتاب بخشد. - از زورگویی و بیدادگری پرهیز، زیرا زورگویی باعث در به دری مردم می شود و بیدادگری کار را به شمشیر می کشاند.

ظلم و ظلمتهای قیامت .

- پیامبر خدا ۹۱: از ظلم کردن پرهیزید که آن ، ظلمتهای روز قیامت است . - زنه از ظلم ، زیرا ظلم نزد خداوند ، همان ظلمات روز قیامت است . - امام باقر ۷: ظلم در دنیا ، همان ظلمات در آخرت است . - پیامبر خدا ۹۱ در پاسخ مردی که دوست داشت روز قیامت در روشنایی محشور شود ، فرمود : به هیچ کس ظلم نکن ، تا روز قیامت در روشنایی محشور شوی .

پرهیز از ستمگری در مکه .

قرآن . ((کسانی که کفر ورزیدند و از راه خدا و مسجدالحرام ، که آن را برای مردم قرار داده ایم و مقیم و بیرونی در آن یکسان است ، باز می دارند . کجروی ظالمانه کند او را عذابی دردناک چشائیم)). - پیامبر خدا ۹۱: هر گونه ستمی در مکه ، حتی ناسزا گفتن به خدمتکار ، کجروی است و روزه خوار در مکه همچون روزه دار در جاهای دیگر است . - امام صادق ۷ در پاسخ به سؤال از آیه ((و هر که در آن قصد کجروی ظالمانه کند)) ، فرمود : هر گونه ستمی کجروی است ، کتک زدن خدمتکار بدون آن که گناهی مرتکب شده باشد از جمله همین کجروی است .

ایمان و ستم .

قرآن . ((کسانی که ایمان آوردند و ایمانشان را با ستم نیامیختند ، همانان در امانند و همانان رهیافته اند)). - امام صادق ۷ درباره آیه ((کسانی که ایمان آوردند و ایمانشان را با ستم نیامیختند)) ، فرمود : یعنی باشک . - نیز درباره همین آیه ، فرمود : پناه به خدا ، ای ابابصیر ، از این که جز کسانی باشی که ایمانشان را با ستم در آمیختند .

انواع ستم .

- پیامبر خدا ۹۱: دیوانهای اعمال نزد خدا سه گونه است : یکی دیوانی است که خداوند نسبت به آن سختگیری نمی کند ، دیگری دیوانی است که خداوند از آن چیزی را فرو نمی گذارد و سومی دیوانی است که خداوند آن را نمی بخشاید . شرک است ، خدای تعالی فرموده است : ((هر که به خدا شرک ورزد همانا خداوند بهشت را براو حرام کند)). که به رابطه او و خدا مربوط می شود ، مانند نگرفتن روزه ای ، یا نخواندن نمازی . شالله ، اینها را می بخشد و گذشت می کند . نمی گذارد ، ستم بندگان به یکدیگر است که باید تقاص گرفت و بس .

- ظلم سه گونه است : ظلمی که خدا هرگز نمی بخشد ، ظلمی که خدا می بخشد و ظلمی که بازخواست خواهد شد . - امام علی ۷: بدانید که ظلم بر سه گونه است : ظلمی که هرگز بخشیده نمی شود ، ظلمی که بازخواست می شود و ظلمی که بخشوده می شود و بازخواست نمی گردد . هرگز بخشیده نمی شود ، شرک ورزیدن به خداست اما ظلمی که بخشوده می شود ستمی است که بنده با ارتکاب بعضی گناهان کوچک به خود روا می دارد و اما ظلمی که بازخواست خواهد شد ، ستم بندگان به یکدیگر است .

ستمی که بازخواست می شود .

- امام علی ۷: خدای تعالی فرمود : به عزت و جلالم سوگند ، که از ظلم هیچ ظالمی نگذرم گرچه زدن مستی باشد یا

کشیدن دستی یا شاخ زدن گوسفند شاخداری به گوسفندی بی شاخ . خداوند تقاص بندگان را از یکدیگر می گیرد , تا جایی که هیچ کس به گردن دیگری حق و مظلمه ای نداشته باشد , آن گاه ایشان را برای حسابرسی می فرستد . - آن ستمی که بازخواست می شود ستم بندگان به یکدیگر است . سخت است . بسیار کوچک و ناچیز است . - پیامبر خدا ۹۱ : ظلم سه گونه است : ظلمی که خداوند از آن نمی گذرد اما ظلمی که گذشت نمی شود و بازخواست می گردد , ستم بندگان به یکدیگر است . - امام باقر ۷ : اما ظلمی که خداوند عزوجل از آن صرف نظر نمی کند , دیونی است که مردم به گردن یکدیگر دارند . - امام علی ۷ : بزودی خداوند از کسی که ظلم کرده است , انتقام خواهد کشید , خوردنی را به خوردنی و آشامیدنی را به آشامیدنی و خوردنیایی چون حنظل و نوشیدنیهایی چون صبر زرد و زهر . - پیامبر خدا ۹۱ : خدای عزوجل می فرماید : به عزت و جلالم سوگند که از ستمگر در دنیا و آخرت قطعاً انتقام می گیرم , و از کسی هم که ستمدیده ای را ببیند و بتواند یاریش رساند و نرساند بی گمان انتقام می گیرم .

زشت ترین نوع ستم .

- امام علی ۷ : ستم کردن به ناتوان , زشت ترین نوع ستم است . - در پاسخ به این پرسش که کیفر کدام گناه زودتر به گنهکار می رسد , فرمود : آن که به کسی ستم کند که یآوری جز خدا ندارد و آن که در گزاردن حق نعمتها کوتاهی کند و آن که دست تعدی و ستم به سوی فقیر دراز نماید . - از زشت ترین ستمها , ستم کردن به مردمان بزرگوار است . - ستم کردن به کسی که تسلیم است , بزرگترین گناه می باشد . - چه بد ستمی است , ستم به کسی که تسلیم است .

سخت ترین ستمکاری .

- پیامبر خدا ۹۱ : خشم خداوند سخت است بر آن که به کسی ستم کند , که یآوری جز خدا نمی یابد . - خداوند عزوجل می فرماید : خشم من سخت است بر آن که به کسی ستم کند , که یآوری جز من نمی یابد . - امام صادق ۷ : هیچ ستمی سخت تر از آن ستمی نیست , که ستمدیده در قبال آن یآوری جز خدای عزوجل نیابد . - امام باقر ۷ : هنگامی که وفات علی بن الحسین ۷ فرا رسید , مرا به سینه خود چسبانید و سپس فرمود : فرزندم ! تو را به همان چیزی سفارش می کنم که پدرم در هنگام وفاتش به من سفارش کرد و فرمود که پدر او نیز همان را به ایشان سفارش کرده است . جز خدا , نمی یابد . - پیامبر خدا ۹۱ : هرگاه به بنده ستمی شود و انتقام نگیرد و کسی را نداشته باشد که یاریش رساند , چون نگاهش را به آسمان بردارد و خدا را بخواند , خداوند فرماید : لیبک , من در دنیا و آخرت تو را یاری می رسانم .

ستمگرترین انسان .

قرآن . ((و کیست ستمکارتر از آن که آیات پروردگارش به او یادآوری شد . آیات ما را نفهمند و گوشه‌ایشان را سنگین کرده ایم و اگر سوی هدایتشان بخوانی , باز هرگز به راه نخواهند آمد)). ((و کیست ستمکارتر از آن کس که بر خدا دروغ بزند یا چون حق به سوی او آید آن را تکذیب کند؟ آیا در جهنم جایگاهی برای کافران نیست ؟)). ((و کیست ستمکارتر از آن کس که آیات پروردگارش به او تذکار داده شد , پس از آنها روی بگرداند . گنهکاران انتقام گیرند گانیم)). ((پس , کیست ستمکارتر از آن که بر خدا دروغ بست و سخن راستی را که سوی او آمد دروغ دانست . جایگاهی برای کافران نیست)). - امام علی ۷ : ستمکارترین مردم کسی است که ستم خود را دادگری شمارد .

برخورد شایسته در هنگام آهنگ ستم کردن به کسی .

- امام علی ۷: در هنگام ستم، عدالت خداوند را که با تو خواهد داشت به یاد آر و هنگام قدرت، قدرت خدا را که بر تو دارد یاد کن . - لقمان ۷: هر گاه قدرت تو را واداشت که به مردم ستم کنی، قدرتی را که خدا بر تو دارد به یاد آر . - امام علی ۷: هر گاه قدرت تو را به ستم کردن بر مردم فرا خواند، به یاد آر که خداوند سبحان بر کیفر دادن تو تواناست و ستمی را که به مردم روا می داری، می گذرد و گناه و کیفرش برای تو می ماند.

مهلت دادن به ستمگر.

قرآن . ((کسانی که کافر شدند البته میندارند که مهلتی که آنان را می دهیم برایشان بهتر است، بلکه آنان را مهلت می دهیم تا بر گناهشان بیفزایند و آنان را عذابی خوار کننده است)). - امام علی ۷: اگر (خدا) به ستمگر مهلت دهد کیفر او هرگز فراموش نمی شود و او بر سر راهش و در گلوگاه او آنجا که آب دهان فرو برده می شود و استخوان (یا عقده غم و اندوه) گیر می کند، در کمین است . - ستم ستمدیدگان را خداوند سبحان مهلت می دهد، اما نادیده نمی گیرد. - در زوال آمدن نعمت خدا و شتاب بخشیدن به خشم و انتقام او، چیزی کارگزار از ستمگری نیست، زیرا خداوند دعای ستمدیدگان را می شنود و در کمین ستمگران است . - پیامبر خدا ۹۱: خداوند به ستمگرچندان مهلت می دهد که می گوید مرا وا گذاشته است، سپس او را سخت کیفر می دهد. و سپس گفته و فرموده است: ((و بنیاد گروهی که ستم می کردند قطع شد و خدا را سپاس که پروردگار جهانیان است)). - درباره آیه ((و چنین بود کیفر پروردگارت وقتی آن دهکده ها را که ستمگر بودند کیفر داد، که کیفر وی دردناک و سخت است))، فرمود: خداوند ستمگر را چندان مهلت می دهد که وقتی او را در چنگ خود گرفت، دیگر خلاصش نکند. - امام باقر ۷: خداوند میان دو کلمه چهل سال به فرعون مهلت داد. آخرت و دنیا گرفتار کرد. شما دو تن اجابت شد)) تا زمانی که اجابتش را به موسی معلوم کرد، چهل سال طول کشید. حضرت سپس فرمود: جبرئیل ۷ گفت: من درباره فرعون با پروردگار سخت بحث کردم و عرض کردم: پروردگارا! فرمود: این سخن را بنده ای مثل تو می گوید. در خبری از رسول خدا ۹۱ آمده است: جبرئیل گفت: عرض کردم: پروردگارا! فرعون را که ندای انا ربکم الاعلی سر داده است رها می کنی؟ خداوند فرمود: این حرف را کسی مانند تومی زند که می ترسد از دستش برود.

ستمگر و یاد خدا.

- پیامبر خدا ۹۱: خدای عزوجل به من وحی فرمود که ای برادر پیامبران! ای برادر هشداردهندگان! به مردم خود هشدار ده که به خانه ای از خانه های من قدم نگذارند مگر با دلهایی پاک و سالم و زبانهایی راستگو و دستهایی پاک و عورتهایی بدور از آرایش گناه و نیز هیچ یک از بنندگان من که به گردنش مظلومه و حقی نسبت به دیگری دارد قدم در هیچ یک از خانه های من نگذارد، زیرا تا زمانی که در پیشگاه من به نماز و نیایش ایستاده است، پیوسته نفرینش کنم مگر آن گاه که آن مظلومه را به صاحبش برگرداند. - ابن عباس: خدای عزوجل به داود ۷ وحی فرمود که به ستمگران بگو مرا یاد نکنند، زیرا بر من است که هر کس یادم کند یادش کنم و یاد من از ستمگران لعنت کردن آنهاست .

پشیمانی ستمگر.

قرآن . ((و روزی که ستمگر دستان خویش را بگرد گوید: ای کاش! با پیامبر همراهی می کردم)). - امام علی ۷: آغازگر ستم و

فردای قیامت کف دستش را (از ندامت) بگذرد. - فردای قیامت ستمگر را همین (کیفر) بس، که دو دست خویش همی گزد. - روز عدالت برای ستمگر، سخت تر است از روز ستم بر ستمدیده. - روز ستمدیده بر ستمگر، سخت تر از روز ستمگر بر ستمدیده است. - پیامبر خدا: ۹۱: ستم کردن، پشیمانی در پی دارد.

نشانه های ستمگر.

- پیامبر خدا: ۹۱: ستمگر را سه نشانه است: زیر دست خود را از طریق زور مقهور می کند، فرا دست خود را از طریق نافرمانی به ستوه می آورد و پشتیبان ستمگران است. - امام علی: ۷: مرد ستمگر را سه نشانه است: به فرا دست خود با نافرمانی ستم می کند و به زیر دستش با چیرگی بر او و از ستمگران پشتیبانی می کند.

انتقام گرفتن از ظالم به وسیله ظالم.

قرآن. ((بدین سان، ستمگران را به سزای اعمالی که می کنند، بر یکدیگر مسلط می کنیم)). - امام باقر: ۷: خداوند هیچگاه از ستمگر انتقام نگرفت مگر به وسیله ستمگری دیگر و این سخن خدای عزوجل است که ((و بدین سان ستمگران را به سزای اعمالی که می کنند بر یکدیگر مسلط می کنیم)).

راضی بودن به انتقام الهی.

- پیامبر خدا: ۹۱: خداوند به یکی از پیامبران خود وحی فرمود که هرگاه به تو ستمی شد به این که من انتقام تو را بگیرم خرسند باش (و به من واگذار)، زیرا انتقام گرفتن من بهتر است از این که خودت انتقامت را بگیری. - عایشه: هرگز ندیدم رسول خدا از ظلمی که به او شده است انتقام گیرد، مگر آن گاه که چیزی از محارم خدا هتک می شد، پس چون هتک حرمت خدا می شد، از همه سختگیرتر بود.

انتقام گرفتن از ستمگر.

قرآن. ((و کسانی که چون به ایشان ستم رسد، انتقام می گیرند)). - امام سجاده: ۷- در دعای مکارم الاخلاق -: (خدایا) برای من در برابر کسی که به من ستم کند دستی قرار ده و در برابر کسی که بامن مجادله و ستیز می کند زبانی و بر آن که با من دشمنی می کند پیروزیم ده و در برابر کسی که بامن نیرنگ می بازد مرا نیرنگی ببخش و در برابر کسی که به من ستم می کند، قدرتی. - امام علی: ۷: اگر نبود حضور آن جمعیت و تمام شدن حجت با وجود یار و یاور و اگر نبود که خداوند از دانایان پیمان گرفته است که بر سیری ستمگر و گرسنگی ستمدیده رضایت ندهند، هر آینه مهار شتر خلافت را بر کوهان آن می انداختم. - در سفارش به حسنین ۸، فرمود: خصم ستمگر و یار ستمدیده باشید. - ای مردم! درباره خودتان به من کمک کنید. او را به آبشخور حق در آورم، هر چند خود نخواهد. - مسیح: ۷: به حق به شما بگویم، اگر اتافی آتش بگیرد آن آتش پیوسته از اتافی به اتاق دیگر سرایت می کند، تا جایی که اتاقهای بسیاری می سوزد مگر این که همان نخستین اتاق رادربانند و آن را از بیخ و بن براندازند که در این صورت جایی برای آتش نخواهد ماند. است ستمگر نخست، که اگر جلو دستش گرفته شود، دیگر بعد از او پیشوای ستمگری پیدا نخواهد شد که دیگران از او سرمشق گیرند. آتش در اولین خانه چوب و تخته ای نیابد چیزی را نمی سوزاند.

ستمگر به خود زیان می رساند و به ستمدیده سود.

- امام علی ۷: هر که به تو ستم کند، به تو سود رسانده و به خودش زیان زده است. - ستم کسی که به تو ستم می کند بر تو گران نیاید، زیرا او به زیان خودش و سود تو می کوشد و پاداش کسی که تو را خوشحال می کند، نفرت داشتن از او نیست. - امام باقر ۷: آنچه ستمدیده از دین ستمگر می گیرد بیشتر است از آنچه ستمگر از دنیای ستمدیده می ستاند.

پرهیز از کمک به ستمگر (۱).

- پیامبر خدا ۹۱: ستمکاران و یارانشان در آتشند. - چون روز قیامت شود منادی ندا دهد: کجا بندگان ستمگران و یاران آنها؟ هر کسی که دواتی برای آنان ليقه کرده، یا سرکیسه ای را برای آنان بسته، یا قلمی برای آنان در مرکب فرو برده است. محشور کنید. - امام صادق ۷: ستمگر و یاری دهنده او و کسی که به ستم او راضی باشد هر سه در ستم شریکند. - به نوف بکالی فرمود: ای نوف! اگر خوش داری که روز قیامت با من باشی، یاور ستمگران مباش. - امام رضا ۷ درباره کار کردن برای ستمگران، فرمود: وارد شدن در کارهای ستمگران و کمک کردن به آنان و کوشش در راه خواستهای ایشان همتای کفر است و نگاه کردن به آنها از روی عمد گناه کبیره ای است که به سبب آن سزاوار آتش است. - امام صادق ۷ در پاسخ به سؤال از کار کردن برای ستمگر در صورت تنگدستی و فشار زندگی، فرمود: من خوش ندارم برای ستمگران حتی گرهی ببندم یا سر مشکی را محکم کنم، گرچه از شرق تا غرب عالم را به من دهند و حتی قلمی را برایشان در مرکب زخم! همانا یاران ستمگران روز قیامت در چادری از آتش به سر برند، تا آن که خداوند از داوری میان بندگان خلاص شود. - اگر بنی امیه کسی را نمی یافتند که برایشان بنویسد و مالیات جمع آوری کند و برایشان بجنگد و در جماعتشان حاضر شود، هرگز نمی توانستند حق ما را سلب کنند.

پرهیز از کمک به ستمگر (۲).

قرآن. ((به کسانی که ستم کرده اند میل نکنید که آتش شمارا در بر می گیرد.)) (گفت: پرورگارا به پاس نعمتی که مرا دادی هرگز پشتیبان بدکاران نخواهم بود)). - پیامبر خدا ۹۱: هر که ستمگری را در ستمش یاری رساند، روز قیامت در حالی آید که برایشانیش نوشته شده است، و نومیذ از رحمت خدا. - امام صادق ۷: هر که ستمگری را در برابر ستمدیده ای یاری رساند، پیوسته خدای عزوجل بر او خشمگین باشد، تا آن گاه که از کمک به ستمگر دست کشد. - امام رضا ۷: هر که ستمگری را یاری کند ستمگر است و هر که ستمگری را یاری نرساند و دست تنها گذارد، دادگر است. - پیامبر خدا ۹۱: هر که بر ستمی کمک کند، همانند شتری است که در چاه افتاده و (برای خلاص کردن آن) دمش را می کشند. - هر کس بداند کسی ستمگر است و با این حال او را همراهی کند از اسلام خارج شده است. - هر که با ستمگری راه رود (همراهی کند) مجرم است و خداوند می فرماید: ((ما از مجرمان انتقام می گیریم)). - هر که در حضور سلطانی ستمگر تازیانه ای آویزد، خداوند روز قیامت آن تازیانه را از دهنی آتشین می گرداند که درازای آن هفتاد گز است و آن را بر وی در آتش دوزخ مسلط می کند و این بد سرنوشتی است. - امام صادق ۷ درباره آیه ((و به کسانی که ستم کرده اند متمایل مشوید))، فرمود: هر که نزد سلطان رود و آرزو داشته باشد او همین قدر زنده بماند که دستش را در جیب خود برد و چیزی به وی دهد، به ستمگر متمایل شده است. - هر که نام خود را در دیوان فرزندان فلانی بنویسد، خداوند عزوجل روز قیامت او را به صورت خوک محشور کند. - پیامبر خدا ۹۱: هر که ستمگری را کمک کند، خداوند او را بر وی مسلط گرداند.

تشویق به یاری دادن ستمدیده (۱).

قرآن. ((هر کس در کار نیکی میانجی شود، او را از آن نصیب است و هر کس در کار بدی میانجی شود، او را از آن بهره ای

است . - امام علی ۷: بهترین عدالت , یاری دادن ستمدیده است . - پیامبر خدا ۹۱: هر که داد ستمدیده را از ستمگر بگیرد , در بهشت با من یار و همنشین باشد . - امام علی ۷: هر گاه ستمدیده ای را دیدی , او را در برابر ستمگر یاری رسان . - به حسنین ۸ فرمود : حق بگویند و برای ثواب کار کنید و خصم ستمگر باشید و یار ستمدیده . - امام صادق ۷: هیچ مؤمنی مؤمن ستمدیده ای را یاری نرساند , مگر آن که این کار او برتر از یک ماه روزه و اعتکاف در مسجدالحرام باشد و هیچ مؤمنی نیست که بتواند برادر خود را یاری رساند و یاریش دهد , مگر این که خداوند در دنیا و آخرت او را یاری کند و هیچ مؤمنی نیست که بتواند برادرش را یاری دهد اما تنها و بی یاورش گذارد , مگر این که خداوند در دنیا و آخرت او را تنها و بی یاور گذارد . - پیامبر خدا ۹۱: خدای تعالی به داودوحی فرمود که : ای داود! هیچ بنده ای نیست که ستمدیده ای را یاری رساند یا در ستمی که بر او رفته همدردی کند , مگر این که گامهای او را در آن روزی که گامها می لغزد , استوار نگه دارم . - امام سجاده ۷ - در دعا - : بار خدایا! من از درگاه تو عذر می خواهم اگر در حضور من به ستمدیده ای ستم رسیده و من یاریش نرسانده ام و اگر به من نیکی و احسانی شده و من سپاسگزاری نکرده ام و اگر بدکننده ای از من پوزش خواسته و من پوزشخواهی او را نپذیرفته ام .

تشویق به یاری دادن ستمدیده (۲).

- امام رضا ۷: خدای تعالی در بارگاه ستمگران , کسانی دارد که چهره شان را به نور برهان روشن ساخته و به آنان در کشور نفوذ و قدرت داده است , تا به وسیله ایشان از دوستان خود حمایت کند و امور مسلمانان را به سامان آورد اینان همان مؤمنان راستین هستند . - امام کاظم ۷ به علی بن یقظین فرمود : خدای تعالی در کنار دوستان ستمگران , دوستانی دارد تا به وسیله آنان از دوستان خود حمایت کند و تو ای علی , یکی از آنان هستی . - امام صادق ۷ به نجاشی , والی اهواز , نوشت : گفته ای که گرفتار ولایتداری اهواز شده ای . خبر هم خوشحال شدم و هم ناراحت علت خوشحالی من از ولایتداری تو این است که با خودم گفتم : شاید خداوند به وسیله تو یکی از دوستان آل محمد ۹ را که در غم و ترس به سر می برد , یاری کند و اماعتل ناراحتی من از ولایتداریت این است که کمترین ترس و نگرانیم برای تو این است که یک وقت نسبت به دوستی از دوستان ما دچار خطا و لغزشی شوی و در نتیجه بوی بهشت را استشمام نکنی . - امام کاظم ۷ به علی بن یقظین فرمود : یک چیز را برای من ضمانت کن من سه چیز برای تو ضمانت می کنم آن سه چیزی که من برایت ضمانت می کنم این است که هرگز به سوزش تیغ شمشیر گرفتار و کشته نشوی , به فقر مبتلا نگردی و به زندان نیفتی . چیست ؟ حضرت فرمود : ضمانت بده که هیچ دوستی (از دوستان ما) نزد تو نیاید مگر این که گرامیش داری . چیز را برایش ضمانت داد.

پرهیز از دعای ستمدیده .

- پیامبر خدا ۹۱: از دعای ستمدیده بترسید , زیرا که او از خدای تعالی حق خود را می طلبد و خداوند هیچ حقداری را از حقدار محروم نمی کند . - امام علی ۷: از دعای ستمدیده بترسید , زیرا او از خداوند حقدار را می طلبد و خدای سبحان بزرگوارتر از آن است که حقی از او خواسته شود و ندهد . - پیامبر خدا ۹۱: از دعای ستمدیده بترسید , زیرا چنین دعایی بر ابرها سوار است و خداوند نمی فرماید : به عزت و جلالم سوگند که تو را یاری رسانم , گرچه بعد از مدتی . - از دعای ستمدیده بترسید , زیرا این دعا همچون شراره ای به آسمان بالا می رود . - از دعای ستمدیده بترسید , گرچه کافر باشد , زیرا هیچ چیز حجاب دعای مظلوم نمی شود . - امام علی ۷: کارگرتیرها , دعای ستمدیده است . - در پاسخ به این پرسش که فاصله میان زمین و آسمان چقدر است ؟ , فرمود : میان آسمان و زمین به اندازه کشیدن نگاه و دعای ستمدیده فاصله است . - نیز در پاسخ به همین پرسش , فرمود : (به اندازه) دعایی که به اجابت رسد .

ستم کردن به خود.

قرآن . ((آن دو گفتند : پروردگارا به خویشتن ستم کردیم و اگر ما را نیامرزی و به ما رحم نکنی البته از زیانکاران باشیم)). ((برای کسانی که یهودی شده اند , آنچه را از پیش برای تو نقل کردیم , حرام کرده ایم . خود به خویشتن ستم می کردند)).

امام علی ۷: کسی که به خود ظلم می کند , چگونه ممکن است در حق دیگران عدالت ورزد؟

.. کسی که به خود ستم کند , به دیگران بیشتر ستم می کند. - در شگفتم از کسی که به خود ستم می کند , چگونه در حق دیگران عدالت می ورزد؟ . - کسی که به جای سرای ماندگار به سرای ناپایدار رضایت دهد , به خود ستم کرده است . - هر که خدا را نافرمانی و شیطان را فرمانبری کند , به خود ستم کرده است . - هر که طاعت خدا را فروگذارد , به خود ستم کرده است . - امام صادق ۷: مردی به ابوذر (رض) نوشت : ای اباذر! مرا بهره ای از تازه های دانش بخش , ابوذر به او نوشت : علم بسیار است , اما تو اگر می توانی به کسی که دوستش داری بدی نکنی , چنین کن . کسی که دوستش دارد بدی می کند؟ ابوذر گفت : آری . و اگر خدا را نافرمانی کنی , به خودت بدی کرده ای .

ستم (متفرقه) .

- پیامبر خدا ۹۱: سه کسند که اگر به آنها ستم هم نکنی به تو ستم می کنند : فرومایه , همسرت و خدمتکارت . - امام علی ۷: هر که در خصومت و ستیزه زیاده روی کند , به گناه درافتد و هر کس کوتاه آید به او ستم شود. - ستم نکن , همچنان که دوست نداری به تو ستم شود. - امام صادق ۷: هر که برای ستم ستمکاران عذر و بهانه بترشد (و آن را توجیه کند) خداوند بر او کسبی را مسلط گرداند که ستمش کند و آن گاه اگر دعا کند دعایش مستجاب نشود و برای ستمی که بر او می شود نیز خداوند اجر و پاداشی ندهد. - امام علی ۷: بی رغبتی به حکومت ستمگر , به اندازه رغبت به حکومت دادگر است . - ستمگر سرکشی است که چشم به راه (و در معرض) یکی از دو خشم و کيفر (دنیوی و اخروی) است و دادگر فرمانروایی است که منتظر یکی از دو پاداش (دنیوی و اخروی) است . - زشتی ستم , به اندازه زیبایی عدالت است . - امام باقر ۷: اگر هم به تو ستم شد , تو ستم مکن . - پیامبر خدا ۹۱: هر که به کسی ظلم کند او را از دست بدهد (برای رضایت طلبی به او دسترسی نداشته باشد) برایش آمرزش بطلبد , زیرا همین کفاره ستم اوست . - امام علی ۷: هیچ عدالتی , بالاتر از رد مظالم نیست . - امام کاظم ۷: سختی ستم را کسی می داند , که به او ستم شده باشد. - پیامبر خدا ۹۱: هر گاه به اهل ذمه ستم شود , دولت دشمن روی کار آید.

گمان .**گمان و عقل .**

- امام علی ۷: گمان انسان سنجه خرد اوست و کردارش راستگوترین گواه بر اصل و تبار او. - گمان مرد , به اندازه خرد اوست . - گمان خردمندان صاحبدل , نزدیکترین چیز به صواب است . - گمان خردمند , از یقین نادان درست تر است . - گمان مؤمن , پیشگویی است . - گمان درست , از ویژگیهای خردمندان است . - از حدس و گمانهای مؤمنان بترسید , زیرا خداوند تعالی حق را در زبانهای آنان قرار داده است .

کار مؤمن را باید به خوبی حمل کرد.

- امام علی ۷: رفتار برادرت را به بهترین وجه آن حمل کن تا زمانی که کاری از او سرزند که راه توجیه را بر تو ببندد، و هیچ گاه به سخنی که از دهان برادرت بیرون آید، تا وقتی برای آن محمل خوبی می‌یابی، گمان بد مبر. - هرگاه سخنی از برادرت سرزد و تو می‌توانی برای آن محمل خوبی بیابی، به آن گمان بد مبر. - هرکه دانست که برادرش در دین استوار و رهپوی راه راست است، دیگر نباید به سخنان مردم درباره او گوش دهد. تیرانداز تیر می‌زند و تیرها به خطا می‌رود. - پیامبر خدا ۹۱: برای گفتار و کرداری که از برادرت سر می‌زند، عذری بجوی و اگر نیافتی، عذری بتراش.

ارزش خوش بینی.

- امام علی ۷: خوش بینی از نیکوترین خصلتها و بهترین نصیهاست. - خوش بینی از برترین خویها و بزرگترین عطیه هاست. - خوش بینی، مایه آسایش دل و سلامت دین است. - خوش بینی اندوه را می‌کاهد و از افتادن در بند گناه، می‌رهاند. - هرکه به مردم گمان نیک برد، محبت آنان را به دست آورد. - امام صادق ۷: از خوش بینی بهره‌ای برگیر، تا با آن دلت آرام گیرد و کارت پیش رود. - امام علی ۷: برترین پارسایی، خوش بینی است.

آنچه خوش بینی می‌آورد.

- امام علی ۷ در فرمان ولایت مصر به مالک اشتر، می‌فرماید: بدان که هیچ چیز خوشبینی حاکم را به توده مردم چنان بر نمی‌انگیزد، که احسان او به آنان و سبکبار ساختن آنان و وادار نکردنشان به کارهایی که توانایی آنها را ندارند. مردم را برای خویش فراهم آوری، زیرا خوش بینی به رعیت رنج و زحمت زیادی را از دوش تو برمی‌دارد. باشد و سزاوارترین کس به بدبینی تو کسی است که پیش تو امتحان بدی داده باشد.

پرهیز از بدگمانی (۱).

قرآن. ((ای کسانی که ایمان آورده‌اید از بسیاری گمان‌دوری کنید، زیرا برخی گمانها گناه است و کنجکاو نکنید و پشت سر یکدیگر حرف نزنید. که گوشت مردار خود را بخورد؟ آن را خوش ندارید. - پیامبر خدا ۹۱: از گمان پرهیزید، زیرا گمان دروغترین سخن است و پرس و جو و کنجکاو نکنید. - از گمان پرهیزید، زیرا گمان دروغترین دروغ است. - امام علی ۷: چونان کسی مباش که در آنچه گمان می‌برد نفسش بر او چیره می‌آید و در آنچه یقین دارد، بر نفس خود چیره نمی‌شود. - زنه‌ار که نفست در آنچه گمان می‌بری بر تو چیره آید و تو در آنچه یقین داری بر او چیره نشوی، زیرا این کار از بزرگترین بدیهاست. - مسیح ۷: ای بندگان بد! به صرف گمانی که به مردم می‌برید آنان را سرزنش می‌کنید و باوجود یقینی که به (کردار بد) خود دارید خویشتن را سرزنش نمی‌کنید؟. - امام علی ۷: سؤ ظن و بدبینی نسبت به یکدیگر را دور افکنید، زیرا خدای عزوجل از این امر نهی فرموده است. - پیامبر خدا ۹۱: هرکه به برادر خود گمان بد برد، به پروردگارش گمان بد برده است، زیرا خدای تعالی می‌فرماید: ((از بسیاری گمانها پرهیزید)). - هرگاه گمان بردید، پیرامون آن جستجو و تحقیق نکنید و هرگاه حسدورزیدید آن را دنبال نکنید و هرگاه فال بدزدید (اعتنا نکرده) کار خود را انجام دهید.

پرهیز از بدگمانی (۲).

- پیامبر خدا ۹۱: همانا ترس و بخل و آزمندی، یک خصلتند که ریشه آنها بدگمانی است. - امام علی ۷ در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر: همانا بخل و ستم و آزمندی خصلتهای گوناگونی هستند که منشا آنها بدگمانی به خداست و در نهاد مردمان

بدسگال نهفته اند. - نیز در همان نامه - : همانا بخل و ترس و آزمندی خویهای پراکنده ای هستند که در بدگمانی به خدا ریشه دارند. - بدگمان و دین ندارد. - ایمان , با بدگمانی سازگار نیست . - بدگمانی کارها را تباه می کند و باعث روی آوردن به انواع بدیها می شود. - بدبینی به کسی که خیانت نمی کند , از پستی است . - بدبینی به نیکوکار بدترین گناه و زشت ترین ستم است . - از بدگمانی پرهیز , زیرا بدگمانی عبادت را تباه می کند. - بدترین مردم کسی است که به سبب بدبینی که دارد به هیچ کس اعتماد نمی کند و دیگران نیز به سبب بد کرداریش به او اعتماد نمی کنند. - سزاوارترین کس که به او بدبین باشی , شخصی است که نزدت بد امتحان داده باشد. - قضاوتی که با تکیه به گمان باشد , عادلانه نیست .

کسانی که به هیچ کس خوشبین نیستند.

- امام علی ۷: آدم بد , به هیچ کس خوشبین نیست , زیرا همه را مانند خودش می داند. - آدم شرور به هیچ کس گمان نیک نمی برد , زیرا همگان را به خوی و خصلت خود می بیند.

لزوم پرهیز از آنچه سؤطن دیگران را برمی انگیزد.

- امام علی ۷: هر که خود را در جایگاه تهمت و بدگمانی نهد , نباید کسی را که به او گمان بد می برد سرزنش کند. - هر که به جاهای بد آمد و شد کند , متهم شود و هر که خود را در معرض تهمت قرار دهد , نباید کسی را که به او گمان بد می برد , سرزنش کند. - همنشینی با بدان , بدگمانی به نیکان را در پی دارد.

آثار بدگمانی .

- امام علی ۷: هر که بدگمان باشد , بد پندار شود. - هر که گمانهای بد برد , کسی را که به او خیانت نمی کند خیانتکار شمارد. - هر که بدگمان باشد , بدنهاد و باطن شود. - هر که بدگمانی بر او چیره شود , جای آشتی با هیچ دوستی باقی نگذارد. - آن کس از همه حال و روزش بدتر است , که به سبب بدگمانیش به هیچ کس اعتماد ندارد و به سبب بدرفتاریش هیچ کس به او اعتماد نمی کند. - هر که خوشبین نباشد , از همگان گریزان باشد (و با هیچ کس خو نگیرد). - تردید , موجب بدگمانی است . - آدم بدبین , همواره بیمار است . - هرانسانی را نیاز و خواسته ای است , بنابراین از بدبینی دوری کنید. - هر که گمانش زیاد باشد , غیبتش (از مردم یا مردم از او) زیاد شود.

موارد جایز بودن سؤطن .

- امام علی ۷: هرگاه درستی و پاکی بر روزگار و مردمش حکمفرما شد , اگر کسی به دیگری بی آن که گناهی از او آشکار شود گمان بد برد ستم کرده است و هرگاه فساد و ناراستی برروزگار و مردم آن چیره شد , اگر کسی به دیگری گمان نیک برد و خوشبین باشد , فریب خورده است . - پیامبر خدا ۹: با بدبینی خویشتن را از گزند مردم نگه دارید. - امام علی ۷ در سفارش به فرزند بزرگوار خود حسن ۷ , می فرماید : بدگمانی , تو را از دوست دلسوز محروم نکند. - امام کاظم ۷: هرگاه ستم و ناراستی از حق و راستکاری بیشتر بود بر هیچ کس روا نیست که به کسی گمان خوب برد , مگر آن گاه که خوبی او بر وی معلوم شود. - امام هادی ۷: هرگاه روزگاری بود که عدالت در آن بر ستم غالب باشد , حرام است که به کسی گمان بد بری مگر این که بدی او بر تو معلوم شود و هرگاه روزگاری بود که در آن بیداد بردادگری غالب باشد , هیچ کس نباید به کسی گمان نیک برد , مگر این که خوبی او بر وی معلوم شود. - امام صادق ۷: هرگاه روزگار , روزگار ستم باشد و مردمش اهل نیرنگ ,

اطمینان کردن به هرکسی درماندگی است . - به برادرت اعتماد کامل و تمام مکن ، زیرا زمین خوردن ناشی از اطمینان کردن قابل عفو نیست . - امام علی ۷ در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر ، می فرماید : بعد از صلح با دشمن از اوسخت برحذر باش ، زیرا گاه دشمن خود را به تو نزدیک می کند ، تا غافلگیرت سازد ، پس دوراندیش و محتاط باش و به دشمن خوشبین مباش .

خوش گمانی به خدا.

قرآن . ((همین گمانی که به پروردگارتان داشتید ، شما راهلاک کرد و از زیانکاران شدید)). ((تا مردان و زنان منافق و مردان و زنان مشرک را که به خدا گمان بد می برند ، عذاب کند. برایشان خشم نموده و لعنتشان کرده و جهنم را برایشان مهیا کرده و چه بد سرانجامی است)). - امام رضا ۷: به خداوند گمان نیک ببر ، زیرا خدای عزوجل می فرماید : من نزد گمان بنده مؤمن خویشم ، اگر گمان او به من نیک باشد مطابق آن گمان با او رفتار کنم و اگر بد باشد نیز مطابق همان گمان بد با او عمل کنم . - پیامبر خدا ۹۱: سوگند به خدایی که جز او خدایی نیست ، هیچ بنده مؤمنی به خدا گمان نیک نبرد ، مگر این که خداوند مطابق همان گمان با او عمل کند ، زیرا خداوند کریم است و همه خوبیها به دست اوست و شرم دارد از این که بنده مؤمنش به او گمان نیک برد و او خلاف گمان و امید بنده رفتار کند. - مبادا احدی از شما بدون حسن ظن به خدای عزوجل بمیرد ، زیرا خوش گمانی به خدای عزوجل بهای بهشت است . - امام علی ۷: هر که به خدا گمان نیک برد ، به بهشت دست یافت و هر که به دنیا گمان نیک برد ، به رنج و محنت گرفتار آمد. - پیامبر خدا ۹۱: خوشبینی به خدا ، از پرستش خدای تعالی است . - بزرگترین گناه کبیره ، بدگمانی به خداست . - هیچ بنده ای نیست که به خدای عزوجل گمان نیک برد ، مگر اینکه خداوند مطابق همان گمان با او عمل کند. شما را هلاک کرد و از زیانکاران شدید)). - یکی از مردان امت خود را دیدم که بر صراط ، مانند شاخه خشکیده درخت خرما در یک روز طوفانی ، می لرزد. بین رفت . - امام علی ۷: خوشبینی بنده به خدای سبحان به اندازه امیدش به اوست و حسن توکلش به او به اندازه اطمینانش .

معنای خوش گمانی به خدا.

- امام صادق ۷: خوش گمانی به خدا این است که جز به خدا امید نداشته باشی و جز از گناهت نترسی . - امام علی ۷: خوش گمانی (به خدا) این است که عمل را (برای او) خالص گردانی و امیدوار باشی که خداوند ، از لغزشها درگذرد. - اگر می توانید که هم ترستان از خدا بسیار و هم گمانتان به او نیک باشد ، این دو را با هم جمع کنید ، زیرا خوش گمانی و امید بنده به پروردگارش به اندازه ترس اوست از پروردگارش و خوش گمانترین مردم به خدا بیمناکترین آنهاست از خدا. - پیامبر خدا ۹۱: حسن ظن (به خدا) ناشی از حسن بندگی است . - امام علی ۷ در خطبه ای که طی آن به ستم بنی امیه اشاره می کند ، می فرماید : تا جایی که در روزگار ستم بنی امیه بیشترین رنج و سختی را کسانی از شما می کشند ، که گمانشان به خدایکوتر باشد. (گویند) و اگر گرفتارش شدید ، صبوری کنید ، زیرا فرجام نیک از آن پرهیزگاران است .

گمان (متفرقه) .

- امام علی ۷: هر که به تو گمان نیک برد ، چنان کن که گمانش به تو واقعیت پیدا کند. - هر که گمانها به او نیکو باشد ، چشمهای مردم به وی دوخته شود. - درباره گمانهای آمده در قرآن می فرماید : گمان دو گونه است : گمانی که شک است و گمانی که یقین می باشد. به کار دنیا باشد ، بر شک است .

عبادت .**عبادت .**

قرآن . ((ای مردم ! پروردگارتان را که شما و کسان پیش از شما را بیافریده است عبادت کنید، باشد که پرهیزگار شوید)).

- امام صادق (ع): خدای تبارک و تعالی فرموده است: ای بندگان راستین من! در دنیا به عبادت من متعم شوید، زیرا که در آخرت به وسیله آن متعم می گردید. - پیامبر خدا(ص): برترین مردم کسی است که عاشق عبادت شود، پس دست در گردن آن آویزد و از صمیم دل دوستش بدارد و با پیکر خود با آن در آمیزد و خویشتن را وقف آن گرداند، و او را باکی نباشد که دنیایش به سختی گذرد یا به آسانی . - بهترین کار و سرگرمی عبادت است . - امام علی (ع): پس بترسید از خدایی که با پند خویش به شما سود رسانده و با رسالتش (که از طریق پیامبران به شما ابلاغ کرده) شما را اندرز داده و با نعمتهایش بر شما منت نهاده است . عبادت او رام سازید و حق طاعتش را به جای آورید. - عبادت ، رستگاری است . - برتری بزرگان (به) نیکویی عبادت است . - هرگاه خداوند بنده ای را دوست بدارد، نیکویی عبادت را در دل او افکند. - استمرار عبادت ، دلیل دستیابی به سعادت است . - در خلوت عبادت خدا، گنجهای سود است . - هیچ تقرب جوینده ای ، به چیزی چون عبادت خدا، به او نزدیک نشد.

حکمت عبادت .

- امام رضا(ع) در توضیح علت عبادت ، می فرماید: تا این که مردم یاد خدا را فراموش نکنند و آداب او را وانگذارند و از اوامر و نواهی او غافل نشوند، زیرا درستی و قوام آنان در این است .

خود را وقف عبادت کردن .

- پیامبر خدا (ص): پروردگارتان می فرماید: ای فرزند آدم! خود را برای عبادت من فارغ گردان تا دلت را پر از بی نیازی کنم و دستانت را آکنده از روزی سازم . را از گرفتاری می آکنم . - امام صادق (ع): در تورات نوشته شده است: ای فرزند آدم! خود را برای عبادت من فارغ گردان تا دلت را از ترس (از خودم) بیاکنم ، اگر خود را برای عبادت من فارغ نسازی ، دلت را از اشتغال به دنیا انباشته می کنم و آن گاه در نیاز را به رویت نبندم و تو را به آن چه در طلب آن هستی واگذارم . - در تورات نوشته شده است: ای پسر آدم! خودت را وقف عبادت من کن تا دلت را از بی نیازی آکنده سازم و تو را به خواسته ات وانگذارم ، و بر من است که در نیازمندی را به روی تو ببندم و دلت را از ترس بیاکنم . دنیا پر کنم ، سپس در نیاز را به رویت ببندم و تو را به خواسته ات واگذارم . - پیامبر خدا(ص): خود را برای طاعت خدا و عبادت او فارغ سازید، پیش از آن که گرفتاری و بلایی به شما رسد که از عبادت بازتان دارد.

تفسیر عبادت .

- امام صادق (ع) در پاسخ به این پرسش که عبادت چیست ، فرمود: داشتن حسن نیت در طاعت از چهره هایی که از طریق آنها خداوند اطاعت می شود (مقصود امام معصوم است). - در حدیث معراج آمده است: ای احمد! آیا می دانی که بنده چه وقت مرا بندگی می کند؟ عرض کرد: نه ، ای پروردگار. هرگاه هفت خصلت در او فراهم آید: پارسایی و ورعی که مانع او از حرامها شود

و سکوتی که او را از سخنان بیهوده باز دارد و ترسی که هر روز برگریه او بیفزاید و شرمی که در خلوت و تنهایی از من داشته باشد و خوردن به اندازه ضرورت و دنیا را ناخوش دارد چون من آن راناخوش دارم و نیکان را دوست بدارد چون من آنان را دوست می‌دارم. - امام رضا(ع): سر آغاز عبادت خدای تعالی، شناخت اوست و ریشه شناخت خدا یگانه دانستن او.

حقیقت بندگی .

- امام صادق (ع) در پاسخ به پرسش از حقیقت بندگی، فرمود: حقیقت بندگی سه چیز است: این که بنده در آن چه خداوند به او عطا فرموده است برای خود مالکیتی قائل نباشد، زیرا بندگان مالک چیزی نیستند، مال را متعلق به خدا می‌دانند و آن را هر جا که خدای تعالی فرمان داده است به مصرف می‌رسانند. خود تدبیر و چاره اندیشی نمی‌کند و تمام اشتغالش به چیزهایی است که خدای تعالی او را به انجام آنها فرمان داده یا از آنها باز داشته است این نخستین درجه پرهیزگاران است. - امام علی (ع): بندگی در پنج چیز است: اندرون از طعام تهی داشتن، قرآن خواندن، شب را به عبادت گذراندن و زاری کردن (به درگاه خداوند) هنگام صبح و گریستن از ترس خدا.

نقش عبادت در تکامل .

قرآن . ((و چون پروردگارت به فرشتگان گفت: من در زمین جانشینی می‌آفرینم، گفتند: آیا در زمین کسی را می‌آفرینی که در آن فساد و تباهی کند و خونها را بریزد و حال آن که ما به ستایش تو تسبیح می‌گوییم و تو را تقدیس می‌کنیم؟ گفت: من چیزی را می‌دانم که شما نمی‌دانید)). ((من جن و انس را نیافریدم، مگر برای این که مرا بندگی کنند)). - مصباح الشریعه: امام صادق (ع) فرمود: عبودیت گوهری است که باطن آن ربوبیت است، پس، آن چه در عبودیت نیست شود در ربوبیت یافت گردد و آن چه در ربوبیت مخفی بماند در عبودیت به دست آید. - روایت شده که خدای تعالی در یکی از کتابهای خود می‌فرماید: ای فرزند آدم! من زنده ای هستم که هرگز نمی‌میرم، از فرمانهای من اطاعت کن تا تو را زنده ای قرار دهم که هرگز نمیری. ای فرزند آدم! من به هر چه بگویم: هست شو، هست می‌شود. را چنان قرار دهم که به هر چه بگویی: هست شو، هست شود. - امام علی (ع): هر که شرایط بندگی را به جای آورد، سزاوار آزادی شود.

نقش شناخت در عبادت .

- امام رضا(ع): آغاز بندگی خدا، شناخت اوست. - امام علی (ع): شناخت خدایی را که می‌پرستید در جانهای خود جای دهید تا خم و راست شدنهایتان برای عبادت کسی که می‌شناسیدش، شما را سود دهد. - در عبادتی که با شناخت توأم نباشد، خیری نهفته نیست. - عبادتی که همراه با آگاهی نباشد، ارزشی ندارد. - امام سجاده(ع): هیچ عبادتی جز با شناخت ارزش ندارد.

نقش یقین در عبادت .

- پیامبر خدا(ص): هیچ عبادتی جز با یقین ارزش ندارد. - امام علی (ع) چون صدای عبادت شبانه و تلاوت قرآن مردی از حروریه (خوارج نهروان) را شنید، فرمود: خوابی که با یقین همراه باشد، بهتر از نمازی است که با شک توأم باشد.

آداب عبادت .

قرآن . ((هیچ عملی نمی‌کنید جز این که وقتی دست به آن می‌زنید، ما بر شما گواه و ناظریم)). - پیامبر خدا(ص): خدا را چنان

عبادت کن که گویی او را می بینی، زیرا اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. - خدا را بندگی کن و هیچ چیزی را شریک او مگردان و برای خدا چنان کار کن که گویی او را می بینی. - احسان این است که خدا را چنان عبادت کنی که گویی او را می بینی، زیرا اگر تو او را نمی بینی او که تو را می بیند. - امام صادق (ع) - درباره داستان یوسف و زلیخا: - چون زلیخا آهنگ یوسف کرد و یوسف آهنگ زلیخا، زلیخا گفت: اندکی درنگ کن. هنگام یوسف به یاد خدا افتاد و دانست که خداوند او را می بیند، لذا از زلیخا گریخت. - در خبری دیگر، امام باقر (ع) فرمود: یوسف به زلیخا گفت: چه کردی؟ زلیخا گفت: روی بت پارچه ای انداختم، زیرا خجالت می کشم که ما را ببیند. از پروردگارم شرم نکنم؟ - امام صادق (ع) درباره آیه ((هیچ عملی نمی کنی جز این که وقتی دست به آن می زنی ما بر شما گواه و ناظریم))، فرمود: رسول خدا (ص) هرگاه این آیه را می خواند بشدت می گریست.

انواع عبادت.

- امام علی (ع): اندیشیدن در ملکوت آسمانها و زمین، عبادت مخلصان است. - اندیشیدن در نعمتهای خداوند، نیکو عبادتی است. - در حدیث معراج آمده است: ای احمد! عبادت ده قسمت است که نه قسمت آن طلب روزی حلال می باشد، پس، اگر خوراک و نوشیدنی پاک و حلال باشد در پناه و حمایت من هستی. - پیامبر خدا (ص): عبادت ده بخش است که نه بخش آن طلب روزی حلال می باشد. - عبادت هفتاد جز است و برترین جز آن طلب روزی حلال است. - امام علی (ع): به نرمی سخن گفتن و سلام کردن به مردم عبادت است. - پیامبر خدا (ص): نگاه مهرآمیز فرزند به پدر و مادر عبادت است. - امام صادق (ع): برتر هر عبادت عبادتی است و دوست داشتن ما خاندان برترین عبادت می باشد. - پیامبر خدا (ص): نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. - خوش گمانی به خداوند، از عبادت خدای تعالی است. - جبرئیل (ع): ای محمد! اگر قرار بود مادر روی زمین عبادت کنیم، سه کار می کردیم: آب دادن به مسلمانان، کمک کردن به مردان عیالوار و پوشاندن گناهان (عیب پوشی). - مسیح (ع) به مردی فرمود: چه کار می کنی؟ عرض کرد: عبادت پیشه کرده ام. چه کسی مخارج تو را تامین می کند؟ عرض کرد: برادرم.

انواع عابدان.

- امام علی (ع): گروهی به هوای پاداش خدا را عبادت کردند، و این عبادت سوداگران است، دسته ای از روی ترس خدا را عبادت کردند، و این عبادت بردگان است، و گروهی برای سپاسگزاری خدا را عبادت کردند، و این عبادت آزادگان است. - امام صادق (ع): عبادت کنندگان سه دسته اند: گروهی خدای عزوجل را از ترس عبادت می کنند، که این عبادت بردگان است، گروهی خدای تبارک و تعالی را به طمع ثواب عبادت می کنند، که این عبادت مزدوران است، و گروهی خدای عزوجل را از سر عشق و محبت به او عبادت می کنند که این عبادت آزادگان است و این برترین عبادت است. - مردم در عبادت خدای عزوجل بر سه گروهند: یک گروه او را به هوای پاداشش عبادت می کند که این عبادت آزمندان است و آن طمع باشد، گروهی دیگر او را از ترس دوزخ عبادت می کنند که این عبادت بردگان است و آن ترس باشد، اما من خدای عزوجل را به خاطر عشق و محبت به او عبادت می کنم و این عبادت کریمان است و آن مایه امن و امان باشد، به دلیل این سخن خدای عزوجل که: ((و آنان از ترس و هراس آن روز در امانند)) و به دلیل این سخن او عزوجل که: ((بگو اگر خدا را دوست دارید)) بنابراین، هر که خدا را دوست بدارد خدای عزوجل نیز او را دوست دارد و هر که خداوند عزوجل دوستش بدارد از وحشت روز قیامت در امان

است . - امام سجاده (ع): من خوش ندارم که خدا را عبادت کنم و از این کار غرضی جز پاداش او نداشته باشم , زیرا در این صورت مانند برده طمعکار هستم که اگر به چیزی چشم داشته باشد کار می کند و گرنه کار نمی کند, همچنین خوش ندارم که خدا را جز به سبب ترس از کیفر او عبادت نکنم , چه در این حال همچون بنده نابکاری خواهم بود که اگر نترسد کار نمی کند. زیرا او به سبب الطاف و نعمتهایش به من سزاوار عبادت است . - امام رضا (ع): اگر خداوند مردم را به بهشت و دوزخی هم وعده و وعید نمی داد, باز لازم بود که از او اطاعت کنند و نافرمانیش نکنند, زیرا به آنان تفضل و نیکی فرموده و نعمتهایش را در اختیارشان گذاشته است , بی آن که (به سبب انجام عملی) استحقاق آن را داشته باشند.

عبادت غیر خدا.

- امام علی (ع): بندگان سه گونه اند: بنده زرخرید, بنده شهوت و بنده طمع . - امام صادق (ع): عبادت به سجود و رکوع نیست بلکه فرمانبری از رجال است , هر که فرمان آفریده ای را که مخالف فرمان آفریدگار است اطاعت کند بیگمان او را عبادت کرده است . - امام باقر (ع): هر که به گوینده ای گوش سپارد, او را بندگی کرده است , اگر آن گوینده از خدای عزوجل بگوید شنونده خدا را عبادت کرده و اگر از طرف شیطان بگوید شیطان را عبادت کرده باشد. - امام علی (ع): هر که بندگی دنیا کند و آن را بر آخرت برگزیند, فرجامش ناگوار باشد. - پیامبر خدا (ص): از رحمت خدا به دور است , از رحمت خدا به دور است کسی که بندگی دینار و درهم کند. - امام صادق (ع): هر که از مردی در معصیت خدا فرمان برد, هر آینه او را بندگی کرده است . - امام علی (ع): هر که حق کسی را بگزارد که حق او را به جا نمی آورد, هر آینه او را بندگی کرده است ((۵)). - امام صادق (ع) در پاسخ به سؤال ابوبصیر از آیه ((یهود علما و راهبان خود را, به جای خدا, خداوند گاران خود گرفتند)), فرمود: به خدا سوگند علما و راهبان یهود آنان را به عبادت خود فراخواندند. خود دعوت می کردند قطعاً دعوتشان را نمی پذیرفتند, بلکه حرامی را برای آنان حلال کردند و حلالی را حرام و بدین ترتیب , ناخود آگاه علما و راهبان خود را عبادت و بندگی کردند. - امام علی (ع): در احوال مؤمنانی که پیش از شما بوده اند بیندیشید که در گاه آزمایش و بلا- چگونه بودند فرعونیان آنان را به بندگی گرفتند و بدترین شکنجه ها را به آنها چشانند و انواع تلخیها را جرعه جرعه در کامشان ریختند.

برترین عبادت .

- امام صادق (ع): برترین عبادت , شناخت خدا و فروتنی برای اوست . - برترین عبادت , اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست . - پیامبر خدا (ص): برترین عبادت گفتن جمله ((لا اله الا الله و لا حول و لا قوة الا بالله)) است و بهترین دعا استغفار. از گناهت آمرزش بخواه)). - امام جواد (ع): برترین عبادت , اخلاص است . - امام علی (ع): برترین عبادت , پاکدامنی است . - برترین عبادت , چیره آمدن بر عادات است . - برترین عبادت , دل برکندن از دنیا است . - برترین عبادت , اندیشیدن است . - پیامبر خدا (ص): برترین عبادت , فقه (فهم دین) است . - امام کاظم (ع): خداوند به چیزی برتر از خرد, عبادت نشده است . - امام صادق (ع): به خدا سوگند که خداوند به چیزی برتر از گزاردن حق مؤمن , عبادت نشده است . - امام باقر (ع): خداوند به چیزی برتر از عفت بطن و فرج , عبادت نشده است . - امام صادق (ع): خداوند به چیزی برتر از خاموشی و رفتن به خانه او (حج), عبادت نشده است . - در حدیث معراج آمده است : ای احمد! هیچ عبادتی نزد من محبوبتر از خاموشی و روزه نیست . - امام باقر (ع) در پاسخ به پرسش از برترین عبادت , فرمود: نزد خدای عزوجل چیزی محبوبتر از این نیست که از آن چه نزد اوست خواسته و طلبیده شود. - امام علی (ع): چشم بستن از حرامهای خداوند سبحان , برترین عبادت است . - پیامبر خدا (ص): بزرگترین ثواب را آن عبادتی دارد که پنهانی تر انجام گیرد. - امام علی (ع): برترین عبادت , خالص گردانیدن عمل (برای خدا) است . - پیامبر خدا (ص)

(ع): عبادت‌ترین مردم، کسی است که نسبت به همه مسلمانان یکرنگ تر و پاک دل تر باشد. - امام علی (ع): عبادتی چون فروتنی نیست.

عبادت‌ترین مردم.

- امام سجاده (ع): خدا می فرماید: فرزند آدم! به آنچه بر تو فرض کرده ام عمل کن، تا از عبادت‌ترین مردمان باشی. - پیامبر خدا (ص): هر کس آنچه را که خداوند بر او واجب ساخته است به جای آورد، در شمار عبادت‌ترین مردمان است. - امام صادق (ع): عبادت‌ترین مردم، کسی است که واجبات را به پا دارد. - پیامبر خدا (ص): به فرایض خدا عمل کن، تا از پرهیزگارترین مردمان باشی. - امام علی (ع): هیچ عبادتی، چون گزاردن واجبات نیست. - امام رضا (ع): عبادت به فراوانی روزه و نماز نیست بلکه عبادت به بسیار اندیشیدن در کار خداست. - امام علی (ع): بدان، که برترین بندگان خدا نزد او، پیشوای دادگری است که خود رهیافته باشد و دیگران را به راه راست رهنمون شود.

بندگان بد.

- پیامبر خدا (ص): بد بنده ای است، آن بنده ای که دو چهره دارد: با چهره ای رو می کند و با چهره ای پشت می کند، اگر به برادر مسلمانش نعمتی داده شود، بر او حسد می ورزد و اگر گرفتار شود، تنهایش می گذارد. - بد بنده ای است، آن بنده ای که آغازش نطفه ای است و فرجامش مرداری و در این میان نمی داند با او چه می شود. - بد بنده ای است، آن بنده ای که برای عبادت آفریده شده، اما دنیا او را از آخرت غافل کرده است، به خواهشهای زودگذر دنیوی دست یافته و در عاقبت بدبخت شده است. - بد بنده ای است، آن بنده که تکبر و غرور ورزد و خدای بزرگ بلند مرتبه را از یاد برد. - بد بنده ای است، آن بنده که سرکشی و طغیان نماید و خدای جبار برین را فراموش کند. - بد بنده ای است، آن بنده که او را هوسی گمراه کننده باشد و نفسی خوارکننده. - بد بنده ای است آن بنده که او را طمعی باشد که به ننگ و پستیش کشاند.

عبادت ناپذیرفتنی.

- پیامبر خدا (ص): عبادت توام با حرامخواری، چون ساختمان‌ی است بر روی شن و به قولی: بر روی آب. - خدا را فرشته ای است که هر شب بر فراز بیت المقدس بانگ می زند: هر کس مال حرامی بخورد، خداوند از او نه مستحبی می پذیرد و نه واجبی. - امام باقر (ع): هرگاه مرد مالی از حرام به دست آورد، نه حجی از او پذیرفته می شود نه عمره ای و نه صلّه رحمی، حتی در نطفه اش اثر سؤ می گذارد. - پیامبر خدا (ص): اگر بنده مال حرامی به دست آورد و از آن صدقه بدهد، اجری به او داده نمی شود و اگر از آن انفاق کند، خداوند برای او در آن برکت قرار نمی دهد و بعد از خود باقی نگذارد مگر این که سوق دهنده [رهتوشه] او به سوی آتش باشد. - درهمی که بنده به طلبکاران بر می گرداند، برای او بهتر از هزار سال عبادت و بهتر از آزاد کردن هزار بنده و بهتر از گزاردن هزار حج و عمره است. - هر که مال حرامی را کسب کند، خداوند از او نه صدقه و زکاتی می پذیرد و نه آزاد کردن بنده ای و نه حجی و نه عمره ای و خداوند عزوجل به اندازه ثواب این کارها برای او گناه بنویسد و آنچه از آن مال پس از مرگ او باقی ماند، رهتوشه اش به سوی دوزخ باشد. مال حرامی را به دست آورد و از ترس خدای عزوجل آن را رها کند، مشمول محبت و رحمت خداوند عزوجل گردد و دستور داده شود که او را به بهشت برند. - امام باقر (ع): هر که از چهار راه مالی به دست آورد، چهار چیز از او پذیرفته نشود: کسی که از راه دزدیدن غنایم یا ربا یا خیانت (در امانت) یا سرقت مالی به دست آورد نه زکاتی از او پذیرفته می شود، نه صدقه ای، نه حجی و نه عمره ای.

نشاط در عبادت .

- امام علی (ع) در نامه خود به حارث همدانی می فرماید: نفس خود را برای عبادت کردن بفریب و با آن مدارا کن و به زور به عبادت و ادارش مساز و از اوقات فراغت و سرخوشی آن (برای عبادت مستحبی) بهره برگیر، مگر فرایضی که بر تو واجب گشته است که در این موارد باید آنها را به موقع انجام دهی و بر آنها مواظبت نمایی . - پیامبر خدا(ص): آفت عبادت سستی است . - امام سجاد(ع) - در دعا: - خدایا! از شهادت دادن، عادلانه ترین آن را و از عبادت بانشاطترینش را از تو مسالت دارم . - پیامبر خدا(ص): از عبادت به اندازه ای که توان دارید، برگیرید، زیرا خداوند خسته نمی شود مگر آن گاه که شما خسته شوید. - امام صادق (ع): عبادت را به نفسهای خود تحمیل نکنید.

بر نیامدن از عهده عبادت خدا.

- امام علی (ع) در توصیف فرشتگان می فرماید: آنان با همه مقام و منزلتی که نزد تو دارند و باین که همه دلخواهشان منحصر در توست و با وجود کثرت طاعتشان از تو و اندک بودن غفلتشان از امر تو، اگر حقیقت آنچه از تو را که بر آنان پوشیده است مشاهده کنند، بی گمان اعمال خود را ناچیز شمارند و خویشان را سرزنش کنند و پی برند که تو را چنان که شایسته عبادت توست عبادت نکرده اند و آن سان که سزاوار فرمانبری از توست فرمان نبرده اند. - پیامبر خدا(ص): خدای عزوجل فرموده است: آنها که برای ثواب من عمل می کنند، نباید به اعمالی که انجام می دهند تکیه کنند، زیرا اگر همه عمر در عبادت من بکوشند و خود را به رنج و زحمت اندازند، باز حق آن را ادا نکنند و به کنه عبادت من که در طلب کرامت من می گزارند نرسند. - امام کاظم (ع): همواره بکوش و زنهار خود را در عبادت و طاعت خدای عزوجل بی تقصیر مدانی، زیرا خداوند آن گونه که شایسته پرستش است، پرستش نمی شود. - بسیار بگو: خدایا! مرا از عاریه داران قرار مده و از حد تقصیر بیرونم مبر. عرض کردم: معنای عاریه داران را می دانم که مردی دین را به طور عاریه می گیرد و سپس از آن خارج می شود. برای خدا انجام می دهی خود را در آن مقصر بدان، زیرا همه مردم در کارهایی که برای خدای می کنند، مقصر هستند مگر کسی که خدای عزوجل ننگش دارد. - امام باقر(ع) به جابر فرمود: ای جابر! خداوند تو را از کاستی و تقصیر بیرون نبرد ((۶)). - امام علی (ع) درباره آفرینش فرشتگان می فرماید: آنان با همه منزلتی که نزد تو دارند و طاعتی که می کنند و جایگاهی که نزدت دارند و کمتر از کار تو غافل و بی خبرند، اگر آن چه را از (عظمت) تو بر آنها پوشیده است مشاهده کنند، هر آینه اعمال خود را ناچیز شمارند و خویشان را سرزنش نمایند و دریابند که تو را چنان که حق توست بندگی نکرده اند. آفریدگار و ای معبود! - امام علی (ع) - در مناجات: - الهی! اگر تو تنها به کسانی رحم کنی که در طاعت تو می کوشند، پس تقصیر کاران به سوی چه کسی بگریزند و اگر تنها از کسانی می پذیرفتی که سختکوشند پس کوتاهی کنندگان به چه کسی پناه برند؟ .

پاداش اخلاص در عبادت .

- امام حسین (ع): هر که خدا را چنان که حق عبادت اوست عبادت کند، خداوند برتر از آرزوها و بیشتر از حد کفایتش به او عطا فرماید. - پیامبر خدا(ص): هر گاه - بنده - بگوید: تنها تو را بندگی می کنیم . می کند، شما را گواه می گیرم که به او برای عبادتش چنان پاداشی دهم که هر کس برخلاف عبادت او رفته بر وی رشک برد. - امام باقر(ع): بنده، خدا را چنان که سزاوار است عبادت نکند مگر آن گاه که از همه خلائق ببرد و به او روی آورد، در این هنگام است که خداوند می فرماید: این (-ع) (رقابم اما - بنده خالص من است، پس باکرم خوداورامی پذیرد.

آفت لذت بردن از عبادت .

- امام علی (ع): چگونه لذت عبادت را بچشد، کسی که از هوی و هوس باز نمی‌ایستد؟ . - مسیح (ع): حقیقتی را به شما بگویم: همان گونه که شخص بیمار به خوراک خوب و خوشمزه می‌نگرد اما به سبب درد شدیدی که دارد از آن لذتی نمی‌برد، دنیادار نیز با وجود مال دوستی از عبادت لذت نمی‌برد و طعم شیرین آن را نمی‌چشد. - حقیقتی را به شما بگویم: کسی که علفهای هرز زراعت خود را وجین نکند، آن علفها زیاد می‌شود تا جایی که تمام مزرعه را فرا می‌گیرد و زراعت را از بین می‌برد، همچنین کسی که دوستی دنیا را از دلش بیرون نکند، دنیادوستی دلش را فرا گیرد تا جایی که طعم آخرت دوستی را نچشد. - در خبرهای داود(ع) آمده است: دوستان مرا چه، به غم دنیا خوردن؟ غم دنیا شیرینی مناجات را از دلهايشان می‌برد. و غم دنیا را به خود راه ندهند.

رها کردن عبادت .

- پیامبر خدا(ص): چه زشت است نیازمندی پس از توانگری و چه زشت است گناه با وجود درویشی و ضعف و زشت تر از اینها کار کسی است که عبادت خدا پیشه کند و سپس آن را رها سازد. - امام کاظم (ع): چه زشت است نیازمندی بعد از توانگری و چه زشت است گناه به دنبال عبادت و زشت تر از اینها کار کسی است که عبادت خدا را پیشه کند و سپس از عبادتش دست شوید.

همه مردم بندگان خدایند.

- پیامبر خدا(ص): مبادا کسی از شما بگوید: بنده من، کنیز من، غلام من، کلفت من، خدمتکار من و نوکر من .

عبادت (متفرقه) .

- پیامبر خدا(ص): آرامش، زیور عبادت است. - امام حسن (ع): هر که جویای عبادت است، خود را برای آن پاک گرداند. - امام باقر(ع): همانا سخت ترین عبادت، پارسایی است. - امام علی (ع): بسا عبادت پیشه ای، که دین ندارد. - عبادت خالص، این است که آدمی جز به پروردگارش امید نبندد و جز از گناه خویش نترسد.

عبرت گرفتن .

درس گرفتن از عبرتها.

قرآن . ((پس، عبرت بگیرید ای اهل بصیرت)). - امام علی (ع): ای بندگان خدا! از عبرتهای سودمند درس بگیرید و از نشانه های درخشان عبرت آموزید و از هشدارهای رسا متنبه شوید و از گناهان باز ایستید. - از کسانی مباش که بدون کار به آخرت چشم امید دوخته است. خود از آنها درس نمی‌گیرد، در اندرز دادن به دیگران می‌کوشد، لیکن خود پند نمی‌آموزد. - پیامبر خدا(ص): عبرت بگیرید که در میان پیشینیان شما درسهای عبرت است. - امام علی (ع): خدای رحمت کند بنده ای را که بیندیشد و عبرت گیرد، پس پشت کردن آن چه را که پشت کرده (و گذشته) و حضور آن چه را که رسیده است، ببیند. - مایه های عبرت بر شما آشکار گشته و با عوامل بازدارنده نهی شده آید و پس از فرستادگان آسمان (فرشتگان) کسی جز بشر پیام خدا را ابلاغ

نمی‌کند. - مؤمن به دنیا با دیده عبرت می‌نگرد و از روی ناچاری، از آن خوراک بر می‌گیرد. - برترین خرد، آموختن درس عبرت است و برترین دوراندیشی، احتیاط کردن و تدارک دیدن پشتیبان است و بزرگترین بیخردی، فریب خوردن و غفلت است. - با بصیرت است، که عبرت آموختن حاصل می‌شود. - دستاورد خرد، پند گرفتن و احتیاط است و دستاورد نادانی، غفلت و فریب خوردگی. - هر که نادان باشد، پند گرفتنش اندک است. - هر که از دگرگونیها و پیشامدهای زمانه درس نگیرد، سرزنش در او کارگر نباشد. - شما را به تقوا داشتن از خدا سفارش می‌کنم با تقوای الهی بیماریها را درمان کنید و با آن به پیشواز مرگ روید و از کسانی که آن را فرو گذاشتند، عبرت بگیرید و مبادا مایه عبرت کسانی شوید که ره تقوا در پیش می‌گیرند.

هشداردهندگی عبرت.

- امام علی (ع): عبرت گرفتن هشدار دهنده ای صادق است، کسی که بیندیشد، عبرت گیرد و کسی که عبرت گیرد (از گناهان و عوامل مهلک)، کناره گیری کند و کسی که کناره گیری کند سالم ماند. - عبرت گرفتن، به راه راست می‌کشاند. - فایده عبرت آموختن، رهیابی و رستگاری است. - هر که عبرت گیرد، بینش یابد و هر که بینش یابد فهمیم گردد و هر که فهمیم شود، دانا گردد. - گردنم در گرو سخنی است که می‌گویم و درستی آن را ضمانت می‌کنم. - سر آنان آمده است بنگرد، پرهیزگاری او را از فروافتادن در شبهات باز دارد.

عوامل عبرت آموز.

قرآن. ((خدا به عذاب آخرت و دنیا گرفتارش ساخت. در این عبرتی است برای کسی که می‌ترسد)). ((در داستانهایشان برای خردمندان عبرتی است. تفصیل هر چیزی است و برای آنها که ایمان آورند هدایت است و رحمت)). ((خدا شب و روز را می‌گرداند، همانا در این امر عبرتی است برای اهل بصیرت)). - امام علی (ع): روزگار، عبرتها را به تو نشان می‌دهد. - برستی که در اقوام و ملل پیشین برای شما درس عبرتی است. عمالقه؟ کجایند فرعونان و فرعون زادگان؟ کجایند مردمان شهرهای رس و همانان که پیامبران را کشتند و سنتهای فرستادگان الهی را از بین بردند و شیوه های ستمگران را زنده ساختند؟. - هرگاه امور مشتبّه شوند، فرجام آنها با آغازشان سنجیده می‌شود. - امام علی (ع) پس از تلاوت این آیه: ((شما را فخرفروشی به یکدیگر مشغول داشت، تا آن جا که به دیدن گورها رفتید))، فرمود: آیا به گورهای پدرانشان می‌نازند؟ آنان مایه عبرت باشند سزاوارتر است تا وسیله فخر و نازش اگر آثار آنان ناپدید گشته و خبرهایشان از بین رفته، دیدگان عبرت آموز به آنان می‌نگرد و گوشهای خردها سخنان آنان را می‌شنود، آنان با ابزارهایی جز ابزار گفتار سخن می‌گویند. - جز این نیست که دنیا رنج و نیستی است و عبرتها و دگرگونیها از جمله عبرتهایش این است که شخصی را می‌بینی که (تا دیروز) به او رشک برده می‌شد، اما امروز قابل دلسوزی است و میان این دو حالت چیزی نیست مگر نعمتی که زوال یافته یا بینوایی و مشقتی که نازل شده است. ناگهان مرگش فرا می‌رسد و او را در می‌رباید. - وانگهی دنیا سرای نیستی و رنج و دگرگونیها و عبرتهاست. که شخصی را می‌بینی که (تا دیروز) قابل ترحم بود و (امروز) بر او رشک برده می‌شود و دیگری را می‌بینی که (تا دیروز) بر او رشک برده می‌شد و (امروز) قابل ترحم است و این نیست مگر بدان سبب که نعمتی از چنگش بیرون رفته و بینوایی و مسکنتی بدو رسیده است. به آرزوی خود نزدیک می‌شود، اما فرارسیدن مرگ مانع رسیدن او به آرزویش می‌گردد. - مدت (عمر) هر چند دراز باشد، کوتاه است و آن که رفته برای آن که هنوز هست، مایه عبرت است و مرده برای زنده وسیله پند. - روایت شده است که امیرالمؤمنین (ع) از مداین می‌گذشت. حضرت این شعر را بر خواند: بادها بر بقایای خانه هایشان وزید. امیرالمؤمنین (ع) فرمود: چرا نمی‌گویی: ((بعد از خود چه باغها و چشمه ها بر جای گذاشتند. چه کشتزارها و خانه های نیکو. نعمتها را به مردمی دیگر واگذاشتیم. نبودند؟)). -

امام علی (ع): رفتگان برای ماندگان مایه عبرتند و اولی برای آخری سبب باز ایستادن (از دنیاخواهی و معصیت خدا). - کسی که از گذشته عبرت گرفت، از آن چه هست عبرت گرفته است. - گذشته دنیا، برای خبر دادن از آینده آن کافی است. - برای عبرت گرفتن خردمندان، همان شناخت آنها کافی است. - در پیشامدها و دگرگونیهای دنیا، درس عبرت است. - در دگرگونیهای قضا (ی الهی) برای صاحب‌دلان و خردمندان عبرت است. - در پی آیندی روزها، درس عبرتی است برای مردمان. - اگر از عمر گذشته خود که تلف کرده‌ای عبرت گیری، بی گمان باقیمانده عمرت را پاس داری. - در نامه‌ای به معاویه می فرماید: اگر از آن چه گذشته است عبرت می گرفتی، آن چه را مانده است پاس می داشتی. - در نامه خود به حارث همدانی: آن چه را در گذشته حق بوده است تصدیق و باور کن و از گذشته دنیا برای باقیمانده آن عبرت گیر، زیرا پیشامدهای دنیا مانند یکدیگرند و پایان آن به آغاز پیوسته است و همه آن زوال پذیر و از دست رفتنی است. - از دگرگونیها (ی زمانه) عبرت آموزید و از هشدارها بهره گیرید. - از نابودی نسلهای پیش از خود که دیده‌اید عبرت گیرید: بندهای بدنشان از هم گسیخت و چشمها و گوشهایشان نابود شد و شکوه و شوکتشان از میان رفت و شادی و نعمتشان، به سر آمد. - از رفتار خدا با ابلیس پند گیرید، آن گاه که عمل طولانی مدت و کوشش توانفرسایش را بر باد داد. - از عذاب خدا و یورشها و بلاها و کیفیهای او که بر سر ملت‌های گردنکش پیش از شما آمده است، درس گیرید. - از سرگذشت فرزندان اسماعیل و پسران اسحاق و پسران اسرائیل (ع) پند گیرید، زیرا که سرگذشتها سخت همسانند و داستانها (ی گذشتگان) همانندی بس نزدیکی دارند! - از این که جایگزین پیشینیان خود شده‌اید و از نزدیکترین برادران خود جدا شده‌اید (ومی شوید) پند گیرید. - پیش از شهادتش چنین سفارش فرمود: من تا دیروز یار و همدم شما بودم و امروز مایه عبرت شمایم و فردا از شما جدا می شوم. - در توصیف اسلام می فرماید: خداوند اسلام را نشانه‌ای قرار داد برای کسی که جویای نشان است و مایه بینش برای کسی که مصمم (به پیمودن راه راست و انجام کارهای نیک) است و عبرت، برای کسی که پندپذیر است.

عبرتها بسیار است و عبرت گرفتن اندک.

- امام علی (ع): وه، که چه بسیار است عبرتها و چه اندک است عبرت گرفتن! - وه، که چه بسیار است عبرتها و چه اندک است عبرت گیران! - امام سجاد (ع): بینوا آدمی! هر روز سه مصیبت به او می رسد و حتی از یکی از آنها پند نمی گیرد که اگر پند می گرفت، سختیها و کار دنیا بر او آسان می شد: مصیبت نخست روزی است که از عمر او کم می شود. اندوهگین می شود حال آن که درهم جایگزین دارد اما عمر از دست رفته جبران نمی شود. مصیبت دوم این است که روزیش را به طور کامل دریافت می کند که اگر از راه حلال باشد باید حساب پس دهد و اگر از راه حرام باشد کیفر می بیند. مصیبت سوم از اینها بزرگتر است. نمی رساند مگر این که یک منزل به آخرت نزدیک شده است، اما نمی داند به سوی بهشت یا به سوی آتش.

نمره عبرت گرفتن.

- امام علی (ع): عبرت گرفتن، مصونیت (از گناه و خطا) می آورد. - مصباح الشریعة: حضرت صادق (ع) فرمود: عبرت گیرنده از دنیا، زندگیش در آن همانند زندگی کسی است که دنیا را در خواب می بیند و آن را لمس نمی کند، او، به سبب زشت دیدن رفتار فریب خوردگان دنیا، محبت آن چه را که حسابرسی و کیفر دارد (مال حلال و حرام دنیا) از دل و جان خود می زداید. - امام علی (ع): عبرت گیر، تا (از گناه و لغزش) باز ایستی. - هر که تامل کند عبرت گیرد، هر که عبرت گیرد حذر کند. - عبرت گرفتن مداوم به دیده وری می انجامد و باز ایستادن (از گناه و خطا) به بار می آورد. - رحمت خدا بر آن انسانی باد که بیندیشد پس عبرت گیرد و عبرت گیرد پس بینا شود. - در هر عبرت گرفتنی، بینا شدنی است. - هر که با خرد خود عبرت گیرد روشن بین

شود. - هر که زیاد عبرت گیرد، کمتر بلغزد. - عبرت گیر تا قانع و سازگار شوی. - هر که از دگرگوئیها (ی زمانه) عبرت گیرد، به سازگاری روزگار اعتماد نکند. - هر که خردمند باشد، از دیروز خود عبرت گیرد و هشیار و آماده شود. - هر که کارها را بسنجد، بر مصداقهای آنها آگاه شود. - هر که از دگرگوئیهای دنیا عبرت گیرد، طمعهای او کاهش پذیرد. - کسی که عبرت نگیرد، فکر ندارد و کسی که باز نایستد (و عبرتها در او کارگر نیفتد)، در واقع عبرت نگرفته است. - کسی که حکمت بر او آشکار شود، عبرت را بشناسد و هر که عبرت را بشناسد گویا با گذشتگان بوده است. - کسی که به کيفرهایی که بر سرپیشینیان آمده است با دیده عبرت بنگرد، پرهیزگاری او را از فرو افتادن در شبهات باز دارد.

خودپسندی .

خودپسندی .

قرآن . ((آیا کسی که کردار بدش در نظرش آراسته شد و آن را نیکو دید (همانند کسی است که چنین نیست)؟ پس ، خدا هر که را خواهد، گمراه سازد و هر که را خواهد، راهنمایی کند. بنابراین ، نباید که جان تو به خاطر آنها دچار اندوه شود، خدا به کارهایی که می کنند آگاه است)). - امام علی (ع) در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر، می فرماید: زنهرا از خودپسندی و تکیه کردن به آن چه که تو را به خودپسندی می کشاند و شیفتگی به مدح و ستایش ، زیرا اینها از مناسبترین فرصتهای شیطان است تانیکی نیکوکاران را بر باد دهد. - هیچ تنهایی وحشت انگیزتر از خودپسندی نیست . - وحشتناکترین تنهایی ، خودپسندی است . - امام صادق (ع): هیچ نادانیی زیانبارتر از خودپسندی نیست . - امام علی (ع): خودپسندی ، آفت بزرگی است . - خودپسندی ، کمبود را آشکار می سازد. - هیچ چیز مانند خودپسندی به خوبیها زیان نمی رساند. - میوه خودپسندی ، دشمنی و کینه توزی است . - امام صادق (ع): یکی از روشهای عیسی بن مریم گشت و گذار در شهرها بود. از یاران خود که مردی کوتاه اندام بود و غالباً با عیسی (ع) همراهی می کرد، برای سیاحت بیرون رفت . کوتاه قد چون دید عیسی (ع) از آب گذشت با یقین درست گفت : به نام خدا و بر روی آب حرکت کرد تا به عیسی (ع) رسید. رفت .

خودپسندی آفت خرد است .

- امام علی (ع): خودپسندی ، دشمن درستی و آفت خردهاست . - خودپسندی انسان ، یکی از حسودان خرد اوست . - هر که به کردار خود مغرور شود، خردش آسیب بیند. - از خود راضی بودن ، ناشی از تباهی خرد توست . - آفت خرد، خودپسندی است . - به خردهایتان خوشبین نباشید، زیرا خطا ناشی از اعتماد کردن به آنهاست . - خودپسند، خرد ندارد. - خودپسندی ، خرد را تباه می کند. - انتقاد کردن آدمی از خود، دلیل استواری خرد و نشانگر فراوانی فضل اوست ، خودپسندی آدمی ، دلیل بر کمداشت او و نشانه سستی خرد اوست .

خودپسندی حماقت است .

- امام علی (ع): خودپسندی ، حماقت است . - خودپسندی ، در راس حماقت است . - خودپسندی ، سرآمد نادانی است . - خودپسندی ، نشانه حماقت است . - امام صادق (ع): هر که خودپسند باشد، نابود شود و هر که خود رای باشد نابود شود. بن مریم (ع) فرمود: من بیماران را مداوا کردم و به اذن خداوند شفایشان دادم . پیس را به اذن خدا بهبود بخشیدم ، مردگان را معالجه

نمودم و به اذن خدا زنده شان کردم و درصدد معالجه احمق برآمدم اما نتوانستم او را اصلاح گردانم! عرض شدند: ای روح الله! احمق کیست؟ فرمود: خودرای خودپسند، کسی که همه فضایل را برای خودش قائل است و عیبی در خود نمی بیند و هر چه حق و حقوق است برای خودش می داند و برای دیگران نسبت به خودحقی قائل نیست.

خودپسندی مایه نابودی است.

- امام صادق (ع): به هر که خودپسندی راه یابد، نابود شود. - امام باقر (ع): اما آن سه خصلت مهلک عبارتند از: فرمان بردن از بخل و آزمندی، پیروی از هوا و هوس و خودپسندی. - امام علی (ع): خودپسندی، مایه نابودی است و شکیبایی مایه سامان یافتن (کارها). - پیامبر خدا (ص): چه کسی می رود بیند ابوجهل چه شد؟ ابن مسعود رفت و دید دو پسر عفرأ او را با ضربات شمشیر به خاک افکنده اند. ابوجهل هستی؟ ابوجهل گفت: آیا روی مردی هستی که او را کشتید - یا گفت: مردمش او را کشتند ((۷)). - ؟ کاش یک غیر دهقان مرا می کشت ((۸))!.

خودپسندی و پیشرفت نکردن.

- امام علی (ع): خودپسندی، مانع پیشرفت و کمال است. - امام هادی (ع): خودپسندی، از دانشجویی باز می دارد و به تحقیر دیگران و جهل فرامی خواند. - امام علی (ع): هر که از نیکویی حالت خود دچار خودپسندی و غرور شود، از چاره اندیشی درست در کار خود فروماند.

گناهی که تو را ناراحت کند بهتر از کار نیکی است که دچار غرورت سازد.

- امام صادق (ع): آدمی گناهی می کند و از آن پشیمان می شود و سپس کار خوبی انجام می دهد و خوشحال می شود و بدین سبب از آن حالتی که داشت (پشیمانی از گناه) دور می افتد. بماند، برایش بهتر از حالت سروری است که به اودست داده است. - به امام صادق (ع) عرض شد: آدمی گناهی می کند و به سبب آن دچار ترس (از عذاب الهی) می شود و بعد از آن کار خوبی انجام می دهد و گونه ای خودپسندی او را فرا می گیرد؟ حضرت فرمود: به سر بردن در همان حالت اولش یعنی ترسان بودن برای او بهتر است از حالت غرور و خودپسندیش. - امام صادق (ع): دو مرد وارد مسجد می شوند یکی از آن دو عابد است و دیگری فاسق، اما هنگامی که از مسجد بیرون می روند آن فاسق به صدیق (مؤمن راستین) تبدیل شده است و آن عابد به فاسق. همه اش در این باره می اندیشد. رو برای گناهان خود از خداوند طلب آمرزش می کند. - امام علی (ع): خندان معترف به گناه خویش برتر است از گریانی که (به سبب کثرت عبادت و اطاعت) بر پروردگار خود بنازد. - گناهی که بر اثر آن ناراحت شوی و نزد خدا بهتر از کار نیکی است که تو را دچار خودپسندی و غرور کند. - امام رضا (ع): مردی از بنی اسرائیل خدای تبارک و تعالی را چهل سال عبادت کرد، اما عبادتش پذیرفته نشد. نیست. از عبادت چهل سال است.

نباید از خودراضی بود.

- امام علی (ع): بدترین کار از خودراضی بودن است. - مبادا از خودراضی باشی، که در این صورت ناراضیان از تو زیاد می شوند. - از خودراضی بودن، برخاسته از تباهی خردتوست. - به سبب از خودراضی بودن، بدیها و عیبا آشکار می شود. - از خودراضی بودن بنده، با ناراضی بودن پروردگارش همراه است. - کسی که از خود راضی باشد، مغبون گشته و کسی که به نفس خود اعتماد کند، فریب خورده است. - هر که در نظر خودش بزرگ باشد، نزد خدا کوچک است. - هر که از خودراضی

باشد، عیبهایش آشکار می‌شود. - اگر می‌خواهی خوبیهایت در نظر مردم بزرگ آید، نباید در چشم خودت بزرگ جلوه کنی. - کسی که از خود راضی باشد و به آن چه نفسش در نظر او می‌آید اعتماد کند، به هلاکت درافتد.

منم ، منم !

- جابر بن عبدالله : به در خانه پیامبر(ص) رفتم و آن حضرت را صدا زدم . کیست ؟ گفتم : منم . - از پیامبر(ص) اجازه ورود خواستم ، فرمود: تو کیستی ؟ عرض کردم : منم . فرمود: منم ، منم !.

تشویق به کم شمردن کارهای خوب نفس .

- امام باقر(ع) : هر چند نفست بسیار طاعت خدا کند، باز آن را کم شمار تا بدین وسیله نفس رازبون سازی و خود را در معرض عفو (خدا) قرار دهی . - امام علی (ع) : همانا خدا را بندگانی است که زیاد را برای او زیاد نمی‌شمارند و از خویشتن به عبادت کم رضایت نمی‌دهند، خود را مردمانی بد می‌بینند، در حالی که افرادی زیرک و نیکوکارند . - پیامبر خدا(ص) در توصیف خردمند می‌فرماید: اندک خوبی دیگران را زیاد می‌بیند و خوبی های بسیار خود را اندک می‌شمارد. - امام کاظم (ع) : خوبی بسیار را، بسیار مشمارید. - پیامبر خدا(ص) : خوبی را زیاد مشمارید، هر چند در نظر شما زیاد آید.

نهی از زیاد شمردن کار خوب نفس .

- امام علی (ع) در وصف فرشتگان می‌فرماید: و خودپسندی بر آنان حاکم نگشته است تا در نتیجه ، عبادتهای خود را بسیار شمارند و خضوع در برابر جلال و عظمت خدا جایی برای این که حسنات خود را بزرگ بینند نگذاشته است . - امام باقر(ع) : سه چیز کمرشکن است : مردی که کار خود را زیاد شمارد و گناهانش را از یاد برد و به رای خود مغرور باشد. - امام صادق (ع) : ابلیس - لعنت خدا بر او باد - به سپاهیان گفت : اگر در سه کار بر فرزند آدم چیره آیم دیگر باکی ندارم که چه کاری بکند، زیرا پذیرفته نمی‌شود: هرگاه عملش را زیاد شمارد و گناهش را از یاد برد و خودپسند شود. - پیامبر خدا(ص) : موسی (ع) نشسته بود که ابلیس با کلاه درویشی رنگارنگی وارد شد موسی به او فرمود: این کلاه درویشی چیست ؟ گفت : به وسیله آن دلهای فرزندان آدم را می‌ربایم . اینک مرا از آن گناهی خبرده که هرگاه فرزند آدم انجامش دهد تو بر او مسلط می‌شوی ؟ ابلیس گفت : هرگاه خودپسند شود و عملش را بسیار شمارد و گناهش در چشم او کوچک آید.

نهی از فرو گذاشتن کار خوب به خاطر کوچک شمردن آن .

- امام صادق (ع) : چیزی را که مایه تقرب تو به خدای عزوجل می‌شود کوچک شمار، اگر چه نصف خرمایی باشد. - امام علی (ع) : خداوند چهار چیز را در چهار چیز نهفته است : خشنودی خود را در طاعتش نهفته است ، پس هیچ چیز از طاعت او را خرد شمار، زیرا چه بسا که رضایت خدا در همان طاعت نهفته باشد و تو بی‌خبری . شمار، زیرا چه بسا که ناخشنودی او در همان معصیت باشد و تو بی‌خبری . خواندنش نهفته است ، پس هیچ دعایی به درگاه او را خرد شمار، زیرا چه بسا که آن دعا با اجابت همراه باشد و توبی‌خبری و دوست و ولی خود را در میان بندگانش نهفته است ، پس هیچ ک از بندگان خدا را کوچک شمار، زیرا چه بسا که همان بنده (که خوارش شمرده ای) دوست خدا باشد و توبی‌خبری . - امام باقر(ع) : کار خوبی را که می‌کنی هرگز کوچک شمار، زیرا آن را در جایی می‌بینی که خوشحالت می‌کند. - امام علی (ع) : بدانید که هر آن چه در روز رستاخیز زیان می‌رساند، کوچک نیست و هر آن چه در روز رستاخیز سود می‌رساند نیز کوچک نیست . می‌بیند. -

کار خوب انجام دهید و هیچ کار خوبی را کوچک بشمارید، زیرا کوچک آن هم بزرگ است و اندکش بسیار. - امام رضا(ع): صدقه دهید هر چند اندک باشد، زیرا هر چیزی که برای خدا باشد، گرچه اندک - اگر با نیت درست و خالص صورت گیرد - بزرگ است.

درجات خودپسندی .

- امام کاظم (ع): خودپسندی درجاتی دارد، یکی از آنها این است که کردار زشت بنده به نظرش زیبا جلوه کند و آن را نیکو بیند و خوشش آید و پندارد که کار خوبی می کند. آورد و برای این کار بر خدای عزوجل منت گذارد، حال آن که در این کار خدا را بر او منت است.

خودپسندی و تباهی عبادت .

- پیامبر خدا(ص): خدای تعالی فرمود: من بهتر می دانم که چه چیز به صلاح کار بندگان من است. در عبادت می کوشند. عبادت من می کوشند و خود را به رنج و زحمت می اندازند، اما من از روی لطف و برای حفظ او یکی دو شب چرت را بر او غالب می سازم و در نتیجه، خواب می ماند و صبح که بر می خیزد از دست خود عصبانی است و خویشتن را ملامت می کند. می خواهد مرا عبادت کند از اعمال خویش دچار خودبینی و غرور می شود و در نتیجه، مهلکه هابه سراغش می آید، چه، بر اثر مغرور شدن به اعمالش و از خود راضی گشتن خیال می کند که بالادست عابدان شده و در عبادت خویش دیگر تقصیر نمی کند (و حق عبادت را چنان که باید می گزارد) و بدین سبب از من دور می شود در حالی که می پندارد به من نزدیک شده است. - امام باقر یا امام صادق (ع): خدای تبارک و تعالی می فرماید: برخی از بندگان من از من توفیق طاعتی می طلبند تا بدان وسیله دوستشان بدارم، اما من آن را به آنان نمی دهم مبادا از عمل خود دچار غرور و خودپسندی شوند. - مسیح (ع): ای گروه حواریان! بسا چراغی که باد آن را خاموش کرد و بسا عابدی که خودپسندی تباهش ساخت. - امام صادق (ع): خدای عزوجل به داود(ع) فرمود: ای داود! مؤمنان راستین را هشدار ده که به اعمال خود مغرور نشوند، زیرا بنده ای نیست که به پای حسابش کشم مگر این که هلاک شود. - پیامبر خدا(ص): هیچ بنده ای نیست که از کارهای خویش دچار غرور و خودپسندی شود، مگر این که هلاک گردد.

درمان خودپسندی .

- امام باقر(ع): راه خودپسندی را، باخودشناسی بیند. - امام علی (ع): هرگاه خودپسندیت بر اثر قدرتی که داری زیاد شد و تکبر یا نخوتی در تو پیدا گشت، به بزرگی پادشاهی و قدرت و توانایی خدا بر چیزهایی که تو قادر به آنها نیستی، بنگر، زیرا این کار سرکشی تو را فرو می نشاند و جلو سرمستی و غرور تو رامی گیرد و عقل از دست رفته ات را به تو باز می گرداند. - آدمیزاد را چه به خودپسندی؟ آغازش نطفه ای گندیده است و فرجامش لاشه ای پلید و در این میان انبان نجاست است! - امام صادق (ع): اگر گذشتن از صراط راست است، پس خودپسندی چرا؟.

خودپسندی (متفرقه) .

- امام علی (ع): به حالتی که بدون ابزار بدان رسیده ای مناز و به منزلتی که بدون برخورداری از لیاقت و منقبتی بدان رسیده ای فخرمفروش، زیرا بنایی را که دست تصادف می سازد، شایستگی ویرانش می کند. - امام صادق (ع): شبی را داود(ع) به

تلاوت زبور بیدار گذرانند و از عبادت خویش دچار غرور گشت. تو از یک شب زنده داری دچار غرور شدی و من چهل سال است که زیر این تخته سنگ، زبانم از ذکر خدای تعالی خشک نشده است! - امام علی (ع) در توصیف مؤمن، می فرماید: در نظر او هر کاری خالص تر از کار اوست و هرنفسی صالحتر از نفس او می باشد. - امام صادق (ع): کسی که برای دیگران ارزشی قائل نباشد، خودبین و خود رای است. - امام علی (ع): از کسانی مباش که چون عافیت یابند خودپسند شوند و چون گرفتار آیند نومید گردند.

شگفتی .

آن چه جای شگفتی دارد.

- امام سجاده (ع): در شگفتم از کسی که از غذای زیان آور پرهیز می کند، اما از گناه که زیانبار است نمی پرهیزد! - امام علی (ع): در شگفتم از بخیل که فقر را که از آن گریزان است به شتاب می طلبد و توانگری را که در جستجوی آن است، از دست می دهد، در دنیا چون درویشان زندگی می کند و در آخرت مانند توانگران حسابرسی می شود! - در شگفتم از متکبر که دیروز نطفه ای بود و فردا لاشه ای است! - در شگفتم از کسی که آفرینش خدا را می بیند و با این حال در وجود او شک می کند! - در شگفتم از کسی که مردگان را می بیند و مرگ را از یاد می برد! - در شگفتم از کسی که زندگی این جهان را می بیند و زندگی آن جهان را انکار می کند! - در شگفتم از آباد کننده سرای فانی و رها کننده سرای باقی! - در شگفتم از کسی که می بیند هر روز از زندگی و عمرش کاسته می شود و با این حال برای مرگ آماده نمی گردد! - در شگفتم از کسی که فرجام ناگوار خوشگذرانیها را می داند، چگونه از آنها خودداری نمی ورزد! - در شگفتم از کسی که می داند خداوند بسختی از او انتقام خواهد گرفت و با این حال بر نافرمانی پای می فشرد! - در شگفتم از کسی که به اصلاح مردم دست می زند در حالی که خود از همه فاسدتر است و خویشتن را اصلاح نمی کند و به کار اصلاح دیگران می پردازد! - در شگفتم از کسی که داروی درد خود را می شناسد و آن را نمی جوید و اگر هم بیابدش، خود را با آن درمان نمی کند. - در شگفتم از کسی که اختیاردار اجل خود نیست، چگونه آرزویش را دراز می کند! - در شگفتم از کسی که گفته می شود او بد است و خودش می داند بد است اما ناراحت می شود. - در شگفتم از کسی که خوبی را به او نسبت می دهند و خودش می داند که آن خوبی را ندارد، چگونه خوشحال می شود!

شگفتی تمام .

قرآن . ((اگر تو در شگفت می آیی، شگفت این سخن ایشان است که آیا آن هنگام که خاک شویم آفرینشی نو خواهیم داشت؟ اینان کسانی هستند که به پروردگارشان کفرورزیده اند، برگردنهایشان غلها باشد و آنان اهل آتشند و در آن جاودانه اند)). - مصباح الشریعة: امام صادق (ع) فرمود: شگفتی تمام از کسی است که به عمل خود مغرور می شود، در حالی که نمی داند فرجامش چگونه خواهد بود! - امام سجاده (ع): شگفتی تمام از کسی است که آفرینش را می بیند و با این حال در وجود خدا شک می کند. - شگفتی تمام از کسی است که زندگی این جهان را می بیند و زندگی آن جهان را انکار می کند. - شگفتی تمام از کسی است که برای سرای فانی کار می کند و سرای جاوید را رها می سازد. - امام باقر (ع): شگفتی تمام از کسی است که آفرینش خدا را می بیند و با وجود این در قدرت خدا شک می کند. - شگفتی تمام از کسی است که سرای جاودانگی را باور دارد و برای سرای فریب کار می کند. - شگفتی تمام از متکبر فخر فروشی است که از نطفه ای آفریده شده و سپس به مرداری تبدیل

می شود و در این میان نمی داند که چگونه رفتار کند.

شگفت ترین شگفتها.

- مردی به رسول خدا(ص) عرض کرد: از میان مردمی خدمت شما آمده ام که با ستورانشان یکسانند. آن چه را آن مردم نمی دانند دانستند اما سپس مانند آنها نادانی ورزیدند! ((۹)). - در حدیثی دیگر رسول خدا به عمار فرمود: ای عمار! آیا تو را از مردمی شگفت آورتر از اینان آگاه نسازم؟ مردمی که آن چه را آنان نمی دانند، دانستند و با این حال در پی خواهشهایی چون خواهشهای آنان رفتند. - امام علی (ع): از شگفت ترین شگفت ها این است که معاویه بن ابی سفیان و عمرو بن عاص سهمی مشوق مردم به دین شده اند! - چون از امام صادق (ع) درباره محتوای وصیت لقمان سؤال شد، فرمود: در آن مطالب شگفتی بود و شگفت ترین مطلبش این بود که به فرزندش فرمود: از خدای عزوجل چنان بترس که اگر با کارهای نیک جن و انس بر او وارد شوی باز تو را عذاب خواهد کرد و به او چنان امیدوار باش که اگر با گناهان جن و انس بر او وارد شوی تو را خواهد بخشید. - منهل بن عمرو: به خدا سوگند که من در دمشق بودم و سر حسین (ع) را دیدم که حمل می شد و پیشاپیش آن مردی سوره کهف را می خواند و چون به این آیه رسید: ((آیا پنداشتی که اصحاب کهف و رقیم از نشانه های شگفت آور ما بوده اند؟))، خدای تعالی سر را گویا کرد و با زبانی تند و رسا گفت: شگفت تر از اصحاب کهف حمل من و کشتن من است. - امام علی (ع): دنیا شگفت است و شگفت تر از آن غفلت ما در آن است.

شگفتیهای انسان.

- امام علی (ع): از این انسان در شگفت آید: با قطعه ای پیه می بیند و با تکه گوشتی سخن می گوید و با استخوانی می شنود و از شکافی نفس می کشد.

ناتوانی.

ناتوانی و ناتوان.

- امام علی (ع): ناتوانی، سبب ضایع کردن است. - ناتوانی، خواری است. - نتیجه ناتوانی، از دست شدن خواسته است. - ناتوانی، آفت است. - پیامبر خدا(ص): خدای تعالی زیرکی را می ستاید و ناتوانی را سرزنش می کند. چیزی بر تو چیره آمد بگو: خدا مرا بس است و او نیکو و کیلی است. - امام علی (ع): ناتوانی آن است که با پرداختن به آن چه برای تضمین شده، از آن چه بر تو واجب گشته است با زمانی و به آن چه داده شده ای قناعت نکنی. - ناتوانی که با خیر همراه باشد، بهتر از قدرتی است که شر در پی آورد. - اعتماد کردن به هر کسی پیش از آزمودن او، ناتوانی است. - خدای سبحان طاعت (خود) را غنیمت زیرکان قرار داده است، در آن جایی که ناتوانان کوتاهی می ورزند. - غیبت کردن، کار شخص ناتوان است. - به خدا سوگند، مردی که دشمنش را بر خود چنان چیرگی دهد که گوشتش را از استخوان جدا سازد و استخوانش را بشکند و پوستش را بکند، مردی است بسیار ناتوان و بزدل. - امام علی (ع) ضمن وصیت به فرزند بزرگوارش حسن (ع) در توصیف خدای سبحان، می فرماید: پیش از همه چیز است و او را، خود، آغازی نیست و آخر همه چیز است و او را، خود، آخر و نهایی نیست، بزرگتر از آن است که ربوبیت او با احاطه دل یا دیده ثابت شود. اکنون که اینها را دانستی، آن گونه که از چون تویی ناچیز و کم توان و پرعجز و بسیار نیازمند به پروردگار، سزاوار است در پی طاعت او برآی.

ناتوان ترین مردم .

- امام علی (ع): هیچ ناتوانی، ناتوان تر از کسی نیست که نفس خود را وا گذاشت و در نتیجه، آن را به هلاکت افکند. - ناتوان ترین مردم، کسی است که بتواند کاستی را از خود برطرف سازد و این کار را نکند. - ناتوان ترین مردم، کسی است که بیش از همه خود را از گزند پیشامدها و یورش اجل در امان داند. - ناتوان ترین مردم، کسی است که از اصلاح خود ناتوان باشد. - ناتوان ترین مردم، کسی است که از دعا کردن ناتوان باشد. - پیامبر خدا(ص): از ناتوان ترین ناتوانها، مردی است که به مرد دیگری برخورد و از رفتار او خوشش آید و از نام و نسب و جای او نپرسد. - امام علی (ع): ناتوان ترین مردم، کسی است که از به دست آوردن دوست ناتوان باشد و ناتوان تر از او، کسی است که دوستانی را که به دست آورده است از کف دهد.

معجزه .

معجزه .

- امام صادق (ع): معجزه، نشانه خداست و آن را تنها به پیامبران و فرستادگان و حجت‌های خود می‌دهد تا به وسیله آن راست راستگو از دروغ دروغگو شناخته شود.

حکمت متفاوت بودن معجزات پیامبران .

- امام هادی (ع) در پاسخ به پرسش ابن سکیت از علت فرستادن موسی با عصا و ید بیضا و حربه (ضد) جادو و فرستادن عیسی با حربه طبابت و فرستادن محمد، درود خدا بر او و خاندانش و همه پیامبران باد، با گفتار و سخن، فرمود: هنگامی که خداوند موسی (ع) را فرستاد جادوگری بر مردم عصر او غلبه داشت. انجام چنان کاری را نداشتند و به وسیله آن، جادوی آنها را باطل ساخت و حجت را بر آنان ثابت کرد. طبابت داشتند. خدا مردگان را زنده کرد و کور مادرزاد و پیس را شفا داد و با این وسیله حجت را بر آنان ثابت کرد. داشت. باطل کرد و حجت را بر آنان ثابت نمود.

اعجاز قرآن .

قرآن . ((بگو: اگر جن و انس گرد آیند تا همانند این قرآن رابیاورند، نمی‌توانند همانند آن را بیاورند، هرچند یکدیگر را یاری دهند)). ((یا آن که می‌گویند از خود بر می‌بافد و به دروغ به خدا نسبتش می‌دهد؟ بگو: اگر راست می‌گویند، جز خدا هر که را که توانید به یاری بطلبید و ده سوره مانند آن به هم بر یافته، بیاورید. خدا نازل شده و نیز هیچ خدایی جز او نیست.)) (اگر در آن چه بر بنده مان فرو فرستاده ایم تردید دارید، پس یک سوره مانند آن بیاورید و جز خدا همه حاضران را فرا خوانید اگر راست می‌گویند. و سنگهایند و برای کافران آماده شده است)). - امام عسکری (ع) درباره آیه ((الم ذلك الكتاب)) فرمود: یعنی ای محمد! این کتابی که بر توفرو فرستادیم مجموعه ای از حروف مقطعه است که از جمله آنهاست: الف و لام و میم. قرآن به زبان شما و با الفبای شماست. از دیگر حاضران نیز کمک بگیرید. - ابن ابی العوجا و سه تن از دهریان در مکه باهم قرار گذاشتند که هر نفرشان مبارزه با یک چهارم قرآن را به عهده گیرد و سال آینده در مکه نتیجه کار خود را به یکدیگر بگویند. آن چهار نفر در مقام ابراهیم گرد هم آمدند. زمین آب خود را فرو بر و ای آسمان از بارش باز ایست. دیدم، از مبارزه باز ایستادم. راز گویان (برای مشورت) به کناری رفتند)) برخوردیم، از مبارزه نومید شدم. آهسته با هم صحبت می‌کردند. تلاوت نمود: ((بگو: اگر انس و جن گرد آیند تا مانند این قرآن بیاورند، (هرگز) مانند آن نیاورند هر چند به مدد یکدیگر برخیزند)).

از نشانه های اعجاز قرآن نبود اختلاف در آن است .

قرآن . ((آیا در قرآن اندیشه نمی کنند. بود هر آینه در آن اختلاف زیادی می یافتند)). - امام علی (ع): خدای سبحان می فرماید: ((ما در این کتاب هیچ چیز را فرو نگذاشته ایم)) و در آن بیان همه چیز آمده است و یادآور شده که آیات قرآن یکدیگر را تصدیق می کنند و اختلاف و ناهمخوانی در آن وجود ندارد. بود هر آینه در آن اختلاف زیادی می یافتند)).

شتابکاری .

شتابکاری .

قرآن . ((آدمی شتابکار آفریده شده است . را به شما نشان می دهم .)) (و آدمی به دعا شری را می طلبد، چنان که گویی به دعا خیری را می جوید. - امام علی (ع): شتابکاری ، موجب لغزش است . - با شتابزدگی ، لغزشها زیاد می شود. - امام علی (ع) هنگام فرا رسیدن مرگ به فرزند خود حسن (ع)، چنین سفارش فرمود: تو را از شتاب در گفتار و کردار نهی می کنم . - پیامبر خدا(ص): مردم را، در حقیقت ، شتابزدگی به هلاکت افکنده است . شتابکاری به دور بودند هیچ کس هلاک نمی شد. - امام علی (ع): آدم شتابکار دچار اشتباه می شود، هر چند به مطلوب برسد، کسی که با آرامش کار کند، تیرش به هدف می خورد گرچه هلاک شود. - کسی که با آرامش کار کند به مطلوب برسد یا نزدیک شود، شتابکار به خطا رود یا به خطانزدیک شود. - پیامبر خدا(ص): هر که تانی ورزد به مطلوب رسد یا به آن نزدیک شود و کسی که شتاب کند به خطا رود یا در آستانه خطا قرار گیرد. - امام علی (ع): آرامش در کردار، از اشتباهکاری در امان می دارد و اندیشیدن در گفتار، از لغزش مصون می دارد. - پیامبر خدا(ص): درنگ از (صفات) خداست و شتابکاری از (صفات) شیطان . - امام صادق (ع): با آرامش و درنگ سلامت (از خطا و لغزش) همراه است و با شتابزدگی پشیمانی . - امام علی (ع) در سفارش به فرزند خود حسن (ع)، می فرماید: بدی را به تاخیر افکن ، زیرا هر زمان بخواهی می توانی آن را جلو اندازی . - به تاخیر افکندن بدی ، خود نوعی به دست آوردن (یا رساندن) خوبی است . - ای بنده خدا! در عیجوبی هیچ کس به خاطر گناهش شتاب مکن ، زیرا ممکن است آمرزیده شده باشد و در مورد خودت از گناه کوچکی هم که کرده ای ایمن مباش ، چرا که شاید برای همان عذاب شوی . - امام علی (ع) در فرمان ولایت مصر به مالک اشتر، می فرماید: در پذیرفتن سخنان سعایت کننده ، شتاب به خرج مده ، زیرا سعایت کننده بدخواه است ، هر چند خود را خیرخواه جلوه دهد. - به تاخیر افکندن کیفر، نشانه کمال بردباری است .

شتافتن به کارهای نیک .

- امام صادق (ع): پدرم می فرمود: هرگاه آهنگ کار خوبی کردی ، بشتاب ، زیرا نمی دانی که چه پیش خواهد آمد. - هرگاه یکی از شما آهنگ کاری نیک یا بخششی کند، در طرف راست و چپ او دو شیطان قرار گیرند، پس بشتابد که آن دو شیطان او را از تصمیمش باز ندارند. - امام باقر(ع): هر که قصد کار خیری کند، زود آن را انجام دهد، زیرا هر چیز که با تاخیر همراه شود، شیطان در آن مهلتی پیدا کند. - پیامبر خدا(ص): خداوند کار خیری را که با شتاب صورت گیرد، دوست دارد.

ستایش شتاب کردن در استفاده از فرصتهای خوب .

قرآن . ((ای موسی ! چه چیز تو را وا داشت که از قومت پیشی گیری ؟ گفت : آنها همانهاییند که از پی من روانند. پروردگار من !

من به سوی تو شتافتم تا خشنود گردی)). - امام علی (ع): هرگاه چیزی از کار آخرت پیش آمد، آن را شروع کن و هرگاه چیزی از کار دنیا پیش آمد، در آن درنگ کن تا از درستی آن مطمئن شوی. - درنگ در هر چیزی پسندیده است، مگر در فرصتهایی که برای انجام کار خوب دست می دهد. - درنگ کردن بهتر از شتابکاری است، مگر در فرصتهای کار خیر. نکوهیده است، مگر برای دور کردن بدی. - پیامبر خدا(ص): درنگ کردن در هر کاری خوب است، و بجز در کار آخرت. - درنگ در هر کاری خوب است، مگر در سه جا: هرگاه برای جهاد در راه خدا جار زده شود، نخستین کسی باشید که بیرون می آید. خارج می شود و هرگاه تشییع جنازه ای باشد، به سوی آن بشتابید. هر کاری درنگ نیکوست. - سه چیز نباید به تاخیر افتد: نماز هرگاه زمانش فرا رسد، جنازه هرگاه آماده تشییع شود و ازدواج کردن بیوه زن هرگاه همسری بیاید. - امام علی (ع): بر آوردن نیازهای مردم راست نیاید مگر با مراعات سه کار: با کوچک شمردن آنها تا در نتیجه (در نظر خدا و مردم) بزرگ گردند، با پنهان داشتن آنها تا در نتیجه آشکار شوند و با شتاب کردن در بر آوردن آنها تا (بر نیازمند) گوارا شوند. - به تاخیر انداختن احسان و جزعادت کریمان نیست. - کار عطا کردن به نیازمند را به فردا مینداز، زیرا نمی دانی که فردا برای تو و او چه پیش خواهد آمد.

شتاب و درنگ نابجا.

- امام علی (ع): از شتاب کردن در کارها پیش از فرا رسیدن زمان آنها و کوتاهی کردن در آنها وقتی زمانشان فرا رسد، دوری کن. - شتاب در کاری پیش از توانایی یافتن بر آن و سستی و درنگ بعد از دست دادن فرصت، نشانه نادانی است. - شتاب کردن پیش از توانایی یافتن بر کاری، موجب اندوه است. - امام صادق (ع): کسی که کاری را پیش از فرارسیدن زمان آن شروع کند، بی موقع برسد. - امام علی (ع) در ضمن سفارشهای خود به محمد بن ابی بکر هنگامی که ولایت مصر را به او سپرد، می فرماید: نماز را در وقتی که برای آن معین شده است بخوان و به خاطر بیکاری آن را پیش از وقت مخوان و به سبب کار و گرفتاری نیز آن را از وقتش به تاخیر مینداز. - در خطبه ای که طی آن به حوادث آینده اشاره می کند، می فرماید: در رسیدن به آنچه منتظر و آماده است شتاب مکنید و آنچه را که فردا خواهد آمد کند شمارید، زیرا بسا شتابنده به سوی چیزی که اگر به آن برسد، آرزو کندهای کاش به آن نرسیده بود.

عدالت.

ارزش عدالت.

- امام علی (ع): عدالت، شالوده ای است که جهان بر آن استوار است. - عدالت، محکمترین شالوده است. - عدالت، ترازوی خدای سبحان است که آن را در میان خلق خود نهاده و برای برپاداشتن حق نصب کرده است. - خداوند پاک، عدالت را برپادارنده مردمان قرار داده است و مایه دوری از حق کشیها و گناهان و وسیله آسانی و گشایش برای اسلام. - عدالت، برپادارنده مردم و زیور حکمرانان است. - امام صادق (ع): عدالت، از آبی که شخص تشنه به آن می رسد شیرین تر است. - عدالت از غسل شیرین تر، از مسکه نرمتر و از مشک خوشبو تر است. - امام علی (ع): عدالت، مطبوع است و هوای نفس، منحرف و ستمگر. - فاطمه زهرا(ع): خداوند عدالت را برای آرامش دلها واجب فرمود.

عدالت برترین سیاست است.

- امام علی (ع): عدالت برترین دوسیاست است. - عدالت، فضیلت فرمانروا (یا قدرت) است. - عدالت، سپر دولتهاست. - پیامبر

خدا(ص): عدالت، سپری نگهبان و بهشتی ماندگار است. - امام علی (ع): عدالت، مردم را اصلاح می‌کند. است. - عدالت، کسی را که به آن عمل کند از افتادن مظالم و حقوق مردم به گردنش آسوده می‌کند. - با عدالت است، که کار ملت اصلاح می‌شود. - به سبب عدالت، برکتها دوچندان می‌شود. - عدالت فرمانروا، بهتر از فراخی و حاصلخیزی زمان است. - پیامبر خدا(ص): یک ساعت عدالت، بهتر از شصت سال عبادت است که شبش به عبادت و روزش به روزی بگذرد و یک ساعت بی‌عدالتی در حکومت (یا داوری) نزد خدا بدتر از شصت سال گناه است. - امام علی (ع): عدالت، نظام فرمانروایی است. - عدالت پیشه کن، تا (همچنان) حکومت کنی. - به عدالت رفتار کن، تا پادشاهی کنی. - سیاست دادگری سه چیز است: نرمی توام با دوراندیشی، سختگیری در عدالت و احسان همراه با میانه روی. - هیچ چیز مانند عدالت، شهرها را آباد نکرده است. - عدالت متضمن پیروی کردن از سنت خدا و پایداری دولتهاست.

عدالت فضیلت انسان است.

- امام علی (ع): عدالت فضیلت سلطان است. - امام علی (ع) در پاسخ به این پرسش که: عدالت برتر است یا بخشندگی؟ فرمود: عدالت هرچیزی را در جای خودش می‌گذارد و بخشندگی امور را از جهتشان خارج می‌سازد، عدالت سیاستی فراگیر است اما بخشندگی عارضه‌ای خصوصی است (و شامل فرد یا افرادی محدود می‌شود).

عدالت و ایمان.

قرآن. ((کسانی که ایمان آوردند و ایمان خود را به هیچ ستمی نیامیختند، ایمنی از آن ایشان است و ایشان رهیافتگانند)). - امام علی (ع): عدالت، زیور ایمان است. - عدالت، سر ایمان و مجمع نیکیهاست.

عدالت مایه زندگی است.

- امام علی (ع): عدالت، زندگی است. - عدالت، مایه حیات حکمهاست. - امام کاظم (ع)، درباره آیه ((زمین را بعد از مرگش زنده می‌کند))، فرمود: منظور زنده کردن زمین با باران نیست، بلکه خداوند مردانی را می‌فرستد که عدالت را زنده می‌کنند و با زنده شدن عدالت زمین نیز زنده می‌شود. سودمندتر است.

- امام عسکری (ع) به عمه خود حکیمه دخت محمد بن علی بن موسی الرضا(ع)، فرمود: امشب نزد ما بمان، زیرا بزودی فرزندی به دنیا خواهد آمد که نزد خدای عزوجل گرامی است و خداوند عزوجل به وسیله او زمین را پس از مردنش زنده می‌کند. - امام باقر(ع) درباره آیه ((بدانید که خدا زمین را بعد از مردنش زنده می‌کند))، فرمود: خدای عزوجل زمین را بعد از آن که مرد به وسیله قائم (ع) زنده می‌کند. مرده می‌باشد. - امام صادق (ع)، در پاسخ به پرسش از همین آیه، فرمود: مقصود، عدالت بعد از ستم است.

معنای عدالت.

قرآن. ((خدا به عدالت و احسان و بخشش به خویشاوندان فرمان می‌دهد و از فحشا و زشتکاری و ستم نهی می‌کند، باشد که پذیرای پند شوید)). - امام علی (ع) درباره آیه ((خدا به عدالت و احسان فرمان می‌دهد))، فرمود: مقصود از عدالت، انصاف است و از احسان، بخشش و تفضل. - امام علی (ع) نیز درباره همین آیه، می‌فرماید: عدالت، یعنی انصاف.

گسترده‌گی عدالت .

- امام صادق (ع): عدالت و شیرین تر از آبی است که انسان تشنه به آن می رسد. هر چند اندک باشد، اگر عادلانه صورت گیرد، بسی گسترده است . - حکیمی برای هفت جمله ، هفتصد فرسنگ در پی حکیمی دیگر رفت . جمله این بود که از او پرسید: فراختر از زمین چیست ؟ آن حکیم پاسخ داد: عدالت ، فراختر از زمین است . - امام علی (ع) درباره زمینهایی که عثمان به تیول داده بود و برگرداندن آنها به مسلمانان ، فرمود: به خدا سوگند، اگر زمینی را بیابم که به کابین زنان رفته و کنیزان به وسیله آنها خریداری شده باشند، بیگمان آن را برمی گردانم ، زیرا، عدالت فراخ است و هر که عدالت بر او تنگ آید، بی عدالتی بر وی تنگ تر آید . - امام باقر(ع): چه گسترده است دامنه عدالت ! اگر در جامعه عدالت اجرا شود، مردم بی نیازی شوند.

جانمایه عدالت .

- امام علی (ع): فضایل چهار گونه اند: اول حکمت است و جانمایه آن اندیشیدن باشد، دوم عفت است و جانمایه آن شهوت و خواهش نفسانی باشد، سوم زورمندی (و شجاعت) است و جانمایه آن (نیروی) غضب باشد، و چهارم عدالت است و جانمایه آن اعتدال قوای نفسانی باشد.

شعبه های عدالت .

- امام علی (ع): عدالت چهار شعبه دارد: فهم دقیق ، دانش عمیق ، حکمت (یا حکم) شکوفان و بستن بردباری . آبخشورهای حکمت را شناخت و هر که بردبار باشد، در کار خود کوتاهی نکند و در میان مردم خوشنام به سر برد . - عدالت چهار شاخه دارد: فهم ژرفیاب ، شکوفه دانش ، آبخور حکمت و بستن بردباری . تبیین کند، هر که بداند آبخورهای حکمت را بشناسد، هر که حکمت داشته باشد، در کار خود تفریط و کوتاهی نرزد و در میان مردم آسوده زندگی کند . - ایمان بر چهار پایه استوار است : بر صبر و یقین و عدالت و جهاد عدالت نیز چهار شاخه دارد: فهم ژرفکاو، دانش عمیق ، حکمت (یا حکم) شکوفان و بردباری استوار و پایدار، هر که فهیم باشد، از ژرفای دانش آگاه شود و هر که از ژرفای دانش آگاه شود، از آبخورهای حکمت (یا احکام درست) بنوشد و هر که بردبار باشد، در کار خود کوتاهی نرزد و در میان مردم خوشنام زندگی کند . - پیامبر خدا(ص): عدالت چهار شاخه دارد: فهم ژرفکاو و دانش شکوفان و آبخورهای حکمت (یا حکم) و بستن بردباری . فهم ژرفکاو داشته باشد، دانش مجمل را روشن و تبیین کند و هر که به دانش شکوفا دست یابد، سرچشمه های حکمت (یا احکام شریعت) را بشناسد و هر که به بستن بردباری قدم گذارد، در کار خود کوتاهی نرزد و در میان مردم آسوده زندگی کند.

ویژگیهای عادل .

- امام صادق (ع) در پاسخ به پرسش از ویژگی عادل ، فرمود: کسی که چشم خود را از حرامها فرو بندد و زبانش را از گناهان و دستش را از مال مردم . - پیامبر خدا(ص): هر که در رفتار خود با مردم به ایشان ستم نکند و هر گاه با آنان سخن بگوید، دروغ نگوید و چون وعده شان دهد، خلف وعده نکند، انسانیتش کامل و عدالتش آشکار و دوستیش لازم و غیبتش حرام است . - امام صادق (ع): سه چیز است که هر کس دارا باشد چهار وظیفه را نسبت به او بر مردم واجب گردانند: کسی که هر گاه با مردم سخن گوید به ایشان دروغ نگوید و هر گاه با آنان بیامیزد در حقشان ستم نکند و هر گاه وعده ای به آنان دهد خلف وعده نکند،

واجب است که عدالت او در میان مردم آشکار شود و مروتش در میان آنان هویدا گردد و غیبتش برایشان حرام باشد و برادریش بر آنها لازم آید. - پیامبر خدا(ص): هر که با مردم چنان رفتار کند که دوست دارد آنان با او رفتار کنند، عادل است. - آن چه برای خود نمی پسندی برای دیگری هم می پسند و آن چه برای خود دوست داری برای برادرت نیز دوست بدار، تا در قضاوتت عادل باشی و در عدالتت دادگر و نزد آسمانیان دوست داشتنی و در دلهای زمینیان محبوب. - امام علی (ع): هر که نهانش با آشکارش یکسان باشد و کردارش با گفتارش سازگار، او کسی است که امانت را پرداخته و عدالتش تحقق یافته است.

نخستین گام عادل بودن .

- امام علی (ع): از محبوبترین بندگان خدا نزد او، بنده ای است که خداوند وی را در برابر نفسش یاری رسانده و پس اندوه را زیرپوش خود کرده و ترس (از خدا) را بالا پوشش چنین کسی از معادن دین خدا و اوتاد زمین اوست و خویشتن را ملزم به عدالت کرده است و نخستین گام عادل بودن او دور کردن هوا و هوس از خویش بوده است.

نشانه های عدالت .

- امام صادق (ع): هر که در شبانه روز پنج نماز با جماعت بخواند، به او گمان نیک برید و شهادتش را روا شمارید. - امام صادق (ع) به علقمه فرمود: هر که بر سرشت اسلام باشد، شهادت دادنش جایز است. گنهکار پذیرفته می شود؟ حضرت فرمود: ای علقمه! اگر بنا باشد شهادت دادن گنهکاران پذیرفته نشود، در این صورت جز شهادت پیامبران و اوصیا پذیرفته نخواهد شد، زیرا تنها اینان از گناه پاکند. - امام صادق (ع) در پاسخ به این سؤال که از چه طریق عدالت مرد شناخته می شود تا در نتیجه شهادتش پذیرفته شود، فرمود: او را به داشتن حیا و پاکدامنی و نگهداشتن شکم و شهوت و دست و زبان (از حرام و ناروا) بشناسید. شرابخواری، زنا، رباخواری، نافرمانی از پدر و مادر، فرار از میدان جهاد و جز اینها شناخته می شود. در خود نشان دهد و عیبهایش را تماما پوشیده نگه دارد. - به طوری که کنجکاوای از دیگر لغزشهای او و غیبت کردن از وی بر مسلمانان حرام و به دوستی گرفتن او و آشکار کردن عدالتش در میان مردم بر آنان واجب و لازم آید. - و به نمازهای پنجگانه برسد یعنی بر این نمازها مواظبت کند و با حاضر شدن در جماعت مسلمانان، آنها را به موقع بخواند و از حضور در جماعت و مصلاهی آنان سرباز نزند، مگر عذری داشته باشد.

سفارش به رفتار عادلانه با دشمن و در هنگام خشم .

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید برای خدا قیام کنید و به عدل گواهی دهید و دشمنی با یک گروه و ادارتان نکنند که عدالت نورزید. خدا بترسید. - امام علی (ع) در سفارش به فرزند بزرگوارش حسین (ع)، می فرماید: تو را سفارش می کنم به تقوا داشتن از خدا در روزگار توانگری و تهیدستی و به رعایت عدالت با دوست و دشمن. - امام علی (ع)، در سفارش به فرزند بزرگوارش حسن (ع)، می فرماید: فرزندم! تو را سفارش می کنم به گزاردن نماز در وقتش و رعایت عدالت در هنگام خشنودی و خشم .

عادلترین مردم .

- پیامبر خدا(ص): عادلترین مردم، کسی است که بر مردم همان پسندد که بر خود می پسندد و بر آنان نپسندد آن چه را بر خود نمی پسندد. - امام علی (ع): عادلترین مردم، کسی است که در عین داشتن قدرت، انصاف داشته باشد. - عادلترین مردم، کسی

است که با آن که بر او ستم کرده به انصاف رفتار کند. رفتار کرده، ستم کند. - عادلترین خلق، کسی است که بیش از همه به حق داوری کند. - شخصی به رسول خدا(ص) عرض کرد: دوست دارم عادلترین مردم باشم. آن چه برای خودت دوست داری، برای مردم نیز دوست بدار تا عادلترین مردم باشی. - امام علی(ع): عادلانه ترین روش این است که با مردم آن گونه رفتار کنی که دوست داری با تو رفتار کنند. - منتهای عدالت، این است که آدمی با خودش به عدالت رفتار کند. - هیچ عدالتی، برتر از رد مظالم نیست. - روایت شده است که موسی(ع) از خدای تعالی پرسید: کدام بنده تو غنی تر است؟ فرمود: کسی که به آن چه او را داده ام قانع تر است. کسی که انصاف داشته باشد.

یاوران عدالت.

- امام علی(ع): برای عدالت از حسن نیت داشتن درباره ملت و کم کردن طمع و پارسایی زیاد، کمک بگیر. - هرگاه رعیت حق زمامدار را بگزارد و زمامدار حق رعیت را، حق در میان آنان عزیز و نیرومند شود و راههای دین هموار و نشانه های عدالت برپا و کارها در مجرای طبیعی خودپیش رود و بدین سان زمانه اصلاح شود و به ماندگاری دولت امید رود و طمع دشمنان، به یاس مبدل گردد. این صورت اتحاد و یکپارچگی به اختلاف گراید و نشانه های ستم و انحراف آشکار شود.

کیفر زمامداران بیدادگر.

- پیامبر خدا(ص): نخستین کسی که به دوزخ می رود، زمامداری است که عدالت نوزیده و ثروتمندی که حقوق مالیش را پرداخته است و تهیدست پرفخر. - شفاعت من شامل حال قدرتمندبیدادگر ستمگر، نمی شود. - پیامبر خدا(ص) در آخرین خطبه اش در مدینه در پاسخ به پرسش علی(ع) از جایگاه زمامدار بیدادگر، فرمود: او چهارمین نفر از چهار نفری است که روز قیامت سخت ترین عذاب را دارند: ابلیس، فرعون، آدم کش و چهارمینشان زمامدار بیدادگر. - کسی که برده نفر فرمانروا شود و در میانشان به عدالت رفتار نکند، روز قیامت در حالی آورده می شود که دستها و پاها و سرش در سوراخ تبری جای داده شده است.

دشمنی.

نهی از دشمنی با یکدیگر.

قرآن. ((پس، شیطان آن دو [آدم و حوا] را به خطا وا داشت و از بهشتی که در آن بودند بیرون راند و گفتیم: پایین روید برخی دشمن برخی دیگر و قرارگاه و جای برخورداری شما تا روز قیامت زمین باشد)). - پیامبر خدا(ص): جبرئیل(ع) درباره هیچ چیز به اندازه دوری کردن از دشمنی با مردم، به من سفارش نکرد. - هیچگاه جبرئیل(ع) نزد من نیامد، مگر این که مرا پند داد و آخرین سخنش به من این بود: از دشمنی کردن با مردم بپرهیز، زیرا این کار عیب نهفته را آشکار می سازد و عزت و احترام را از بین می برد. - امام علی(ع): دشمنی کردن با مردان، از خصلتهای مردم نادان است. - دشمنی کردن با مردم، در راس نادانی است. - چیره جویی بر همتایان و دشمنی کردن با مردان، بد انتخابی است. - چیره جویی بر همتایان و آشکار ساختن دشمنی با دشمنان و عداوت و مخالفت کردن با کسی که می تواند گزند برساند، انتخاب بدی است. - امام جواد(ع): با هیچ کس دشمنی مکن تا آن گاه که بدانی رابطه او با خدای تعالی چگونه است، اگر نیکوکار باشد خداوند او را تسلیم تو نمی کند و اگر بدکار باشد همین شناخت تو از او تو را از وی کفایت می کند. - امام سجاد(ع): هرگز با کسی دشمنی مکن، هر چند گمان بری که به تو زیانی نمی رساند و به دوستی با هیچ کس بی رغبتی مکن هر چند تصور کنی که سودی به تو نمی رساند، زیرا نمی دانی

که چه وقت به دوست محتاج می شوی و نمی دانی کی از دشمنت ترسان می گردی . - امام علی (ع) در گفتاری به فرزندان می فرماید: فرزندان من! از دشمنی کردن با مردم بپرهیزید، زیرا آنان از دو نوع خارج نیستند: یا دانایند که با مکر و نقشه به شما ضربه می زنند و یا نادانند که در آسیب زدن به شما می شتابند. - امام صادق (ع): از دشمنی کردن با مردان بپرهیز، زیرا این کار ننگ و زیان در پی دارد و عیب و بدی را آشکار می سازد. - پیامبر خدا(ص): من بعد از نهی شدن از بت پرستی و از چیزی به اندازه کشمکش کردن با مردان نهی نشدم . - از مخاصمه کردن با مردم بپرهیزید، که این کار عیبا را برملا می سازد و خوبیها را دفن می کند. - هر که با مردان ستیزه کند، انسانیتش ساقط شود و حرمتش از بین برود. - امام باقر(ع): از ستیزه گری دوری کنید، زیرا این کار دل را تباه می کند و نفاق به بار می آورد.

تخم دشمنی .

- امام علی (ع): علت دشمنی کردن ، کم پروایی است . - هر چیزی را بذری است و بذر دشمنی ، شوخی کردن است . - امام صادق (ع): خرده گیری ، مایه دشمنی است . - هر که دشمنی بکارد همان درود که کاشته است . - امام علی (ع): هر که تخم دشمنی بکارد، زیان بدرود.

کسانی که شایسته است آنها را دشمن نامید.

قرآن . ((ای کسانی که ایمان آورده اید! برخی از زنان و فرزندان شما دشمنان هستند. اگر گذشت کنید و چشم ببوشید و گناهشان را ببخشید، همانا خدا آمرزنده و مهربان است)). - امام علی (ع): هر که عیب تو را از تو پنهان سازد و پشت سرت عیبجویی کند، او دشمن است ، از او حذر کن . - عدو را به این سبب عدو گفته اند که به تو تعدی می کند. رفعشان بر آیی (عدویی است که به تو تعدی می کند. - شکم آدم ، دشمن اوست . - امام جواد(ع): کسی که ، به خاطر پیروی از دلخواه تو، راه درست را بر تو پنهان دارد، بیگمان با تو دشمنی کرده است . - امام علی (ع): کسی که از تو باک نداشته باشد (و به تو اهمیت ندهد) او دشمن توست . - دوستان تو سه گروهند و دشمنان نیز سه گروه ، دوستان عبارتند از: دوست تو و دوست دوست تو و دشمن دشمن تو. عبارتند از: دشمن تو و دشمن دوست تو و دوست دشمن تو.

دشمن ترین دشمن .

- امام علی (ع): هوس بزرگترین دو دشمن است . - دشمن ترین دشمن آدمی ، خشم و شهوت اوست . گردد و به هدف خود برسد . - نفس تو، نزدیکترین دشمنانست به توست . - امام صادق (ع): از هوسهای خود بپرهیزید، همچنان که از دشمنان پرهیز می کنید، زیرا برای مردان چیزی دشمن تر از پیروی هوسهایشان و درویده های زبانهایشان وجود ندارد. - پیامبر خدا(ص): دشمن ترین دشمن تو، نفسی است که میان دو پهلویت قرار دارد. - سوگند به آن که جانم در دست اوست ، برای انسان هیچ دشمنی دشمن تر از خشم و شهوت وجود ندارد. - دشمن تو آن کسی نیست که اگر تو او را بکشی برایت مایه روشنایی باشد و اگر او تو را بکشد به بهشت روی ، بلکه بدترین دشمن تو فرزند توست که از پشتت خارج شده است و سپس بدترین دشمن ثروتی است که به دست آورده ای .

سست نیرنگ ترین دشمنان .

قرآن . ((و چون در زمین سفر کنید، اگر بیم آن داشتید که کافران به شما زیان رسانند، بر شما گناهی نیست که نماز را کوتاه

کنید. ((چون آنها را بینی تو را از ظاهرشان خوش می آید و چون سخن بگویند، به سخنشان گوش می دهی . هستند به دیوار تکیه داده . کجا منحرف می شوند؟)). - امام عسکری (ع): سست اندیش ترین دشمنان ، کسی است که دشمنی خود را آشکار سازد. - امام علی (ع): سست مکرترین دشمنان ، کسی است که دشمنی خود را آشکار سازد. هر که دشمنی خود را آشکار سازد، نقشه و نیرنگش کاستی گیرد.

نباید خود را از دشمن ایمن پنداشت .

- امام علی (ع): هر که از دشمن خود غافل شود، دسیسه ها او را به خود آورد. - هر که از دشمن خود غافل باشد، دشمن از او غافل نباشد. - به خدا سوگند مردی که دشمنش را بر خود چنان مسلط گرداند که گوشتش را از استخوان جدا کند و استخوانش را بشکند و پوستش را بکند، مردی است بس ناتوان . - از هیچ دشمنی ایمن مباش ، اگر چه سپاسگزاری کند. - هیچ دشمنی را دست کم مگیر، هر چند ناتوان باشد. - اعتماد کردن به دشمن ، عامل فریب خوردن (از او) است .

جلب آشتی دشمنان .

- امام علی (ع): به آشتی کشاندن دشمنان با زبان خوش و رفتار نیک آسانتر است ، از رویاری با آنها و چیره جویی بر ایشان از طریق پیکار سخت . - امام عسکری (ع): هر که پاکدامنی خصلت او باشد و بخشندگی صنعتش ، با تمجید و ستایشی که از او می شود از دشمنانش انتقام گیرد. - امام علی (ع): هر که دشمن خود را به آشتی کشاند، بر شمار (یاران و دوستان) خود بیفزاید. - هر که دشمنان خود را به آشتی کشاند، به مرادش دست یابد.

سلاح مناسب در برابر دشمنان .

- لقمان (ع) به فرزند خود سفارش فرمود: فرزندم ! از جمله چیزهایی که باید در برابر دشمنت به آن مسلح شوی و در نتیجه ، او را به خاک افکنی ، این است که با او به زبان چرب و نرم سخن گویی و وانمود کنی که از وی خرسند هستی و از او دوری نکنی تا آن چه در درونت می گذرد بر او آشکار شود و در نتیجه ، خودش را در برابر تو آماده سازد.

دشمنی مردم با آن چه نمی دانند.

- امام علی (ع): مردم ، دشمن چیزی هستند که نمی دانند. - امام رضا (ع): سه چیز است که بر سه چیز گماشته شده است : رنج و مشقت روزگار بر دارندگان آداب کامل ، غلبه محرومیت بر پیشکسوت در حرفه خود و دشمنی عوام بر اهل معرفت .

دشمنی (متفرقه) .

- امام صادق (ع): مؤمن را همین یاری از جانب خدا بس ، که ببیند دشمنش معصیت خدای کند. - امام سجاد (ع): همین یاری خدا تو را بس ، که ببینی دشمنت درباره تو دست به معصیت خدای زند. - امام علی (ع): دشمنی نزدیکان ، دردناکتر از گزش عقربهاست . - هر که سودش در زیان تو باشد، در هیچ حالی از دشمنی تو دست بردار نیست . - هر که جدیتش سستی گیرد، دشمنش نیرومند گردد. - هر که بر مرکب جدیت نشیند، دشمنش را مقهور سازد. - هر که با دشمن خود همدم شود، عیب خویش را فاش سازد و روحش را شکنجه دهد.

عذاب و شکنجه .

عذاب خدا.

قرآن . ((اگر نبود که خدا ترک دیار را بر آنان مقرر کرده بود، هر آینه در دنیا عذابشان می کرد و در آخرت عذاب آتش برایشان است)). ((خدا گفت : من آن مائده را برای شما می فرستم ، ولی بعد از آن هر که از شما کافر شود او را چنان عذابی کنم که هیچ یک از مردم جهان را چنان عذاب نکنم)). ((چه بسا مردم قریه ای که از فرمان پروردگارشان و پیامبرانش سرباز زدند. عذابی سهمناک عذابشان کردیم)). - امام علی (ع) : خدای عزوجل شش گروه را به سبب شش خصلت عذاب می کند: عربها را به سبب عصبیت ، ملاکان را به سبب تکبر، فرمانروایان را به سبب ستم و بی عدالتی ، فقیهان را به سبب حسادت ، بازرگانان را به سبب خیانت و روستائیان را به سبب جهالت . - خداوند شش طایفه را به سبب داشتن شش خصلت عذاب می کند: عربها را به سبب عصبیت ، ملاکان را به سبب تکبر، فرمانروایان را به سبب ستم و بی عدالتی ، فقیهان را به سبب حسادت ، بازرگانان را به سبب خیانت و روستائیان را به سبب جهالت . علامه طباطبائی در تفسیر المیزان زیر عنوان ((گفتاری درباره معنای عذاب در قرآن)) می نویسد: قرآن کریم زندگی کسی را که پروردگارش را فراموش کند، تنگ و سخت می شمارد، هر چند به چشم ما کاملاً فراخ و مرفه آید. زندگی تنگ و سخت باشد)). نعمتی گوارا می شماریم . این نیست که خدا می خواهد به سبب آنها در دنیا عذابشان کند و در حال کفر جان بسپارند)). همچنان که در تفسیر آیه ((و گفتیم : ای آدم ! تو و جفتت در بهشت ساکن شوید)) توضیح دادیم ، حقیقت امر آن است که خوشحالی و غم و شادی و اندوه و امید و ترس انسان و سختی کشیدن و آسایش دیدن او همگی اولاً بر محور نظر او درباره خوشبختی و بدبختی می چرخند، ثانیاً نعمت و عذاب و اموری از این قبیل بسته به این که به چه چیز نسبت داده شود متفاوت است ، مثلاً روح برای خود نوعی خوشبختی و بدبختی دارد و جسم نوعی دیگر. انسان مفهومی و به همین ترتیب . انسان ماده پرست دنیاخواه که خلق و خویهای الهی را به خود نگرفته و به آداب و تربیتهای او پرورده نشده است ، خوشبختی را همان خوشبختی مادی می داند و به سعادت روح یعنی خوشبختی معنوی اهمیتی نمی دهد. قدرت طلبی ، آزمندانه می کوشد. خواهان نعمتها و لذتهای خالص خیالی خود بوده است . همراه با هزاران درد و غم می یابد. و مایه حسرت است و همین که به آن رسید می بیند آن چیزی که او می خواسته است نیست ، زیرا در آن عیبها و کاستیها می بیند و مشاهده می کند که با غم و دردها و بی ارزشی عواملی که به آنها دل خوش کرده بوده ، همراه است . در برابر از دست رفته ها باشد، دل بسته است . همواره آن چه به دست می آورد، مایه غم و درد او می شود و از این رو، رهایش می کند و به سراغ چیزی بهتر از آن می رود تا شاید دل دردمندش را شفا دهد و آن چه به دست نمی آورد مایه دردمندی و دریغ خوردنهای او می شود. چیزی را به دست نمی آورد. قرآن کریم ، اما انسان را پدیده ای فراهم آمده از روحی جاویدان و پیکر مادی در حال تغییر و تحول می داند. این زمان به جاودانگی می رسد و زوال و تغییری در او راه نمی یابد. آن که مایه خوشبختی صرفاً روح باشند از سعادت او به شمار می آیند و عواملی چون مال و فرزند که سعادت جسم و روح ، هر دو، در آنهاست ، چنانچه از ذکر و یاد خدا باز ندارند و موجب نشوند که انسان به دنیا بچسبد، این عوامل نیز از جمله خوشبختی انسانند و نیکو سعادت می هستند. سعادت روح جاویدان می شوند مانند کشته شدن در راه خدا و از بین رفتن ثروت و رفاه به خاطر خدای تعالی ، این عوامل نیز از جمله خوشبختی انسان است و به آن می مانند که آدمی برای دست یافتن به یک عمر سلامتی و تندرستی ، تلخی دارو را لحظه ای تحمل کند. اما آن چه مایه خوشبختی جسم و بدبختی روح باشد، عامل بدبختی انسان و موجب عذاب و شکنجه اوست . خدای تعالی فرموده است : ((جولان کافران در شهرها تو را نفریبد. آن جایگاهشان جهنم است و جهنم بد آرامگاهی است)). آن چه را موجب بدبختی جسم و روح باشد قرآن عذاب می شمارد، چنان که دنیاپرستان نیز آن را عذاب و شکنجه می دانند،

اما دیدگاه این دو فرق می‌کند. بدبختی روح هستند و از نظر آنان عذاب و شکنجه است چون سبب بدبختی بدنند. عذابها، عذابهایی است که بر امتهای پیشین فرود آمد، خدای تعالی فرموده است: ((آیا ندیدی که پروردگار تو با قوم عاد چه کرد؟ و با ارم که ستونها داشت و همانند آن در هیچ شهری پدید نیامده بود؟ و قوم ثمود که در آن وادی سنگ را می‌بریدند. طغیان کردند و در آنها بسیار فساد و تباهی کردند. پروردگارت تازیانه عذاب را بر آنان فرود آورد. بدبختی موجودات هوشمند، به هوش و ادراک بستگی دارد. اما حسش نمی‌کنیم برای خود سعادت نمی‌شماریم، همچنان که چیز دردآور و غم‌انگیزی را که حس و درک نمی‌کنیم، بدبختی به شمار نمی‌آوریم. خوشبختی و بدبختی راهی غیر از شیوه و مسلک ماده و مادیگری می‌پیماید. مادیات باید آن نوع تربیتی را پیروی کند که بر اساس آن انسان آن سعادت واقعی را که قرآن مشخص کرده است، سعادت شمارد و بدبختی حقیقی را بدبختی بداند. آموزش می‌دهد که جز به خدا دل نبندند و پروردگارش را مالک همه چیز بدانند و همه را وابسته به او و رهسپار به سوی او بشمارند. این انسان در دنیا سعادت خود را فقط در دو چیز می‌بیند: آن چه مایه سعادت روح و جسم اوست و آن چه موجب سعادت صرفاً روح اوست. انسان پایبند خواهشهای نفس و مادیات، گرچه گاه آن چه را از زر و زیور دنیا به دست می‌آورد برای خود سعادت و خیر و لذت می‌بیند اما بزودی به رفتار اشتباه خود پی می‌برد و خوشبختی خیالی او دقیقاً بدبختی برایش تبدیل می‌شود. بازیچه، تا به آن روزی که وعده‌شان داده ایم برسند)) و فرموده است: ((تو از این غافل بودی ما پرده از برابرت برداشتیم، پس، دیده‌ات امروز تیز شده است)). سخن ما رویگردان می‌شود و جز زندگی دنیوی را نمی‌جوید، اعراض کن. است)). عیششان منغص است. از این جا معلوم می‌شود که ادراک و اندیشه موجود در خداجویان و پیروان قرآن غیر از ادراک و اندیشه موجود در دیگران است، گو این که همگی از یک نوع، یعنی نوع انسان هستند. گروه مؤمنان متوسط و میانحالی هستند که تعلیم و تربیت الهی در وجود آنها به کمال نرسیده است. این چیزی است که از سخن خدای تعالی در معنای عذاب به دست می‌آید. تعالی از این که بدبختی جسمانی را عذاب بنامد خودداری نمی‌کند منتها این عذابی است در مرحله جسم نه روح. فرموده است: ((شما را از آل فرعون رهانیدیم، به عذابهای سختتان می‌آزردند. زنانتان را زنده نگه می‌داشتند. فرعونیان با بنی اسرائیل می‌کردند، بلا و آزمایشی از جانب خدا و در عین حال عذاب می‌شمارد اما نه عذابی از جانب خدای سبحان.

شکنجه دادن مردم.

قرآن. ((تا به غروبگاه خورشید رسید. گل آلود و سیاه غروب می‌کند و در آن جا مردمی یافت. گفتیم: ای ذوالقرنین! می‌خواهی عقوبتشان کن و می‌خواهی با آنان به نیکی رفتار کن. برگردانده می‌شود و او نیز به سختی عذابش می‌کند)). (پس، نزد او روید و بگویید: ما دو تن فرستادگان پروردگار تو هستیم. شکنجه مکن. - پیامبر خدا(ص): روز قیامت به پیادگان (رکاب امرا) گفته می‌شود: تازیانه هایتان را ببندازید و وارد دوزخ شوید. - روز قیامت به یساول گفته می‌شود: تازیانه ات را بگذار و به جهنم برو. - در آخر الزمان در میان این امت مردمانی خواهند بود که با خود تازیانه‌هایی مانند دم گاو حمل می‌کنند. - کودکان خود را با غمز ((۱۰)) شکنجه ندهید بلکه با قسط مداوایشان کنید. - امام باقر(ع): نخستین چیزی را که امیران روا شمردند شکنجه بود، علتش هم دروغی است که انس بن مالک به رسول خدا(ص) بست و نقل کرد که آن حضرت دست مردی را به دیوار میخ زد. - پیامبر خدا(ص): (مردم را) با عذاب خدا عذاب و شکنجه نکنید. - کسی حق ندارد با آتش عذاب و شکنجه دهد، مگر خداوند آتش. - خدای تعالی در روز قیامت، کسانی را که در دنیا مردم را شکنجه می‌دهند عذاب و شکنجه می‌دهد. - هیچ کس از شما نباید در جایی که مردی را به ستم تازیانه‌ای می‌زنند بایستد، زیرا لعنت خدا بر کسانی که در آن جا حاضر باشند و مانع زدن تازیانه نشود، فرود می‌آید. - امام صادق(ع) در پاسخ به پرسش ابان احمر از علت نامگذاری فرعون به دارنده

میخها، فرمود: چون وقتی می خواست مردی را شکنجه دهد، او را روی زمین دمر می خواباند و چهار دست و پایش را به زمین میخکوب می کرد. دراز می کرد و چهار دست و پایش را به تخته میخ می زد و او را به همان حال می گذاشت تامی مرد . . پیامبر خدا(ص): سوگند به آن که جانم در دست اوست ، هیچ کس تازیانه ای به ستم بر کسی نزند مگر این که فردای قیامت در آتش دوزخ همانند آن تازیانه خورده شود. - امام علی (ع): هر کس مردی را به ستم تازیانه ای زند، خداوند تازیانه ای از آتش بر او زند. - عروه از هشام بن حکیم بن حزام می گوید: وی در شام بر عده ای گذشت که در آفتاب سرپا نگهداشته و روی سرهایشان روغن ریخته شده بود. گفت: بدرستی که از رسول خدا(ص) شنیدم که می فرماید: خداوند کسانی را که در دنیا شکنجه دهند، عذاب و شکنجه خواهد داد. - حمزه اسلمی می گوید: رسول خدا(ص) مرا فرمانده گروهی از سپاهیان کرد و به من فرمود: اگر فلانی را دیدید او را در آتش بسوزانید. ایشان برگشتند. ندهد مگر خداوند (و خالق) آتش .

پاورقی ها

۱- به زبان آوردن: ((انا لله و انا اليه راجعون)). ۲- صدوق رضوان الله علیه در ذیل این حدیث می گوید: ((من این اخبار را (که در این باره روایت کرده ام) در کتاب فضایل ماه رمضان آورده ام)). ۳- لسان العرب ضمن نقل این حدیث می گوید: ((لاضرر)) یعنی انسان نباید به برادر خود زیان بزند، و ((لاضرار)) یعنی نباید به یکدیگر زیان رسانند. پس ضرار دو جانبه است و ضرر یک جانبه. گذشت کند. زنی بدون آن که از آن سودی نصیب تو شود. مقصود از ((ضرار)) این است که از نظر اسلام ضرر زدن به غیر ممنوع است. م. ۴- از قضا سرکنگبین صفرافزودروغن بادام خشکی می نمود. ۵- کلمه ((عبده)) را برخی شارحان نهج البلاغه به صورت ثلاثی مزید (عبده) خوانده اند که در این صورت معنای جمله چنین است: ((هر که او را بنده خود کرده است)). ۶- یعنی خداوند توفیقت دهد که همیشه عبادت را ناقص و خودت را در انجام طاعت و بندگی خدا مقصر دانی. با احساس نقص و کمبود آدمی از تکبر بیرون می آید و با احساس تقصیر از خودپسندی و غرور و تنبلی در عبادت، دست می شوید. ۷- نووی در شرح این جمله می نویسد: یعنی برای من ننگ و عار نیست که مرا کشتید. ۸- دو پسر عفرا یعنی معاذ و معوذ از انصار بودند و انصار شغل کشاورزی داشتند و عربها کشاورزی و دهقانی را شغلی بی ارزش و پست می شمردند و لذا ابوجهل برای تحقیر می گوید: کاش یک غیر کشاورز مرا می کشت. ۹- از حدیث ۲۹۱۱۶ (در کنز العمال) پیداست که این مرد سعدبن ابی وقاص است. ۱۰- غمز: فشار دادن با دست. انگشت حلق بیمار را فشار می دادند که موجب پارگی قسمت ورم کرده و خونریزی می شد و بدین ترتیب راه نفس باز می گردید و کودک از مرگ نجات می یافت.

اشاره

پوزش خواهی. پرهیز از کاری که موجب پوزش خواهی است. تشویق به پذیرفتن عذر عذرخواه. سزای کسی که عذر نمی پذیرد. بدترین عذر. مواردی که عذر هیچ کس پذیرفته نیست. اعتراف کردن خود پوزش خواهی است. عذرخواهیهای نابجا. پوزش خواهی (متفرقه). زبان عربی. نخستین کسی که زبانش به عربی باز شد. معراج. آبرو. تشویق به آبروداری. ثواب خودداری از لطمه زدن به حیثیت مسلمانان. ثواب دفاع از حیثیت مسلمانان. شناخت / ارزش شناخت. نقش شناخت در ایجاد برتری. نقش عمل در زمینه شناخت. شناخت استوار. شناخت و گمراهی. باروری شناخت. شناخت و حواس پنجگانه. شناخت اشیا به وسیله ضد آنها. منابع شناخت. شرایط شناخت. موانع شناخت. شناخت ۲ ((خودشناسی)). خودشناسی. هر که خود را شناسد. هر که خود را شناسد. هر که خود را شناخت پروردگارش را شناخت. آن چه خودشناس را سزد. معنای خودشناسی. شناخت ۳ ((خداشناسی

((. فلسفه ضرورت ایمان به خدا. ارزش شناخت خدا. علم به خدای تعالی . ثمرات شناخت (۱). ثمرات شناخت (۲). ثمرات شناخت (۳). ثمره کمال خداشناسی . آن چه شایسته عارف است . غایت شناخت . خدا شناس ترین مردم . صفت عارف . ویژگیهای عارفان . کمترین مرتبه شناخت (خدا). شناخت سزایمند خدا. شناخت خدا به خدا. نهی از اندیشیدن در ذات خدا. ناتوانی خردها از شناخت کنه خدا. ناتوانی دل و دیده از درک خدا. توصیفات مجاز از خدا. توحید. نظام توحید. کلمه توحید. عقیده ضروری ایمان . دلیل بر یگانگی خدا. پیامدهای اعتقاد به خدایان متعدد(۱). پیامدهای اعتقاد به خدایان متعدد(۲). پیامدهای اعتقاد به خدایان متعدد(۳). خدا یکی است اما نه به معنای عددی آن . خدا بی حد است . خدا مانند ندارد. خدا به حرکت و سکون وصف نمی شود. خدا نه زاینده است و نه زاده شده . نه درون چیزهاست و نه بیرون از آنها. دیدگان او را در نمی یابند. دل و مشاهده خدا. رسول خدا و مشاهده خدا. شهود قلبی در دعاها. حکمت محبوب بودن . پرده های نور. خدا بی آغاز و انجام است . خدا بوده و چیزی با او نبوده است . خدا زنده است . خدا داناست . خدا به همه رازها و نهانتر از رازها آگاه است . هر دانایی ، جز خدا، دانش خود را از کسی آموخته است . علم خدا ازلی است . علم خدا به گذشته و آینده یکسان است . علم خدا در وصف ننگند. خدا دادگر است . معنای اعتقاد داشتن به عدل خدا. دلیل عادل بودن خدای سبحان . خدا آفریننده است . خدا تواناست . خدا سخنگوست . خدا خواهنده است . خدا آشکار و نهان است . خداوند مالک همه چیز است . خدا شنواست . خدا بیناست . خدا لطیف است . خدا آگاه است . خدا نیرومند است . خدا عزیز((۴)) است . خدا حکیم است . خدا صمد است . خدا همه جا هست . صفات ذات و صفات فعل . صفات جامع . خوبی ۱ ((خوبی کردن)). خوبی کردن اندوخته ابدی است . فضیلت نیکوکاران . تشویق به واداشتن خود به نیکوکاری . نیکی کردن به همگان از نیک و بد. خوبی و کمک کردن به حیوانات . سودمند بودن به حال مردم . دستگردانی احسان و کمک . منع کردن از کمک به نااهل . نهی از منت گذاری . انجام دادن خوبی به طور کامل و تمام . آن چه خوبی واحسان با آن به کمال می رسد. نهی از دست کم گرفتن خوبی . نشانه پذیرفته شدن خوبی و احسان . ثواب احسان و خوبی کردن . خوبی ۲ ((امر به خوبی و نهی از زشتی)). فرمان دادن به خوبی و بازداشتن از زشتی . فرمان دادن به خوبی . باز داشتن از بدی . سزاوارترین مردم به امر و نهی کردن . نگهداشتن خود و افراد خانواده از گناهان . جانمایه فرایض . حقگویی در برابر پیشوای ستمگر. نهی از منکر تقدیر را عوض نمی کند. خطر رها کردن امر به معروف و نهی از منکر. رهایی از آن کسی است که فرمان برد و فرمان دهد. خطر بی پرده گناه کردن . هر کس به کردار عده ای راضی باشد. شرایط کسی که امر به معروف می کند. نکوهش واعظ غیر متعظ. آن چه در وجوب امر به معروف و نهی از منکر شرط نیست . کمترین مرتبه نهی از منکر. بالاترین مرتبه نهی از منکر. موجبات ترک نهی از منکر. نهی از منکر و ترس از مردم . وظیفه افراد در هنگام رو به رو شدن با گنهکاران . امر به منکر و نهی از معروف !. عزت . کسی که عزت ، همه ، از آن اوست . کسی که عزت و ذلت به دست اوست . عزت از آن خدا و رسول او و مؤمنان است . عزت جستن از غیر خدا. تفسیر عزت . موجبات عزت (۱). موجبات عزت (۲). موجبات عزت (۳). طلب عزت در دعا. عوامل پایداری عزت . گوشه گیری . ارزش گوشه گیری . گوشه گیری و خرد. گوشه گیری و سالم ماندن . ارزش دوستان ناشناخته خدا. آن چه موجب گوشه گیری می شود. کسی که گوشه گیری او را نشاید. اراده و پایداری . تسلیت . تسلی دادن به سوگوار. آن چه در تسلی دادن به سوگوار گفته می شود. تبریک گفتن به سوگوار سزاوارتر از تسلیت گفتن است !. معاشرت . آداب معاشرت با خود. آداب معاشرت با مردم . آداب معاشرت با خانواده . آداب معاشرت با عوام . ملاک در معاشرت با مردم . آن چه در آمیزش با مردم سزاوار است . تشویق به خوشرفتاری . تشویق به دوستی ورزیدن با مردم . غریب . آن چه در دوست داشتن دوست سزاوار است رعایت شود. معاشرت (متفرقه) . عاشورا. فضیلت گریستن بر حسین (ع) . سرودن شعر در سوگ حسین (ع) . عشق . نکوهش عشق . فرجام عشق . پاداش عاشق پاکدامن . عشق به خدا. تعصب . تعصب نکوهیده . پیشوای متعصبان . تعصب پسندیده . عصمت . پناه جستن به خدا. معنای معصوم . موجبات عصمت . عصمت امام . عصمت (متفرقه) . بزرگداشت .

بزرگداشت فرمانروایان . سجده برای بزرگداشت . بزرگداشت شایسته . عفت . تشویق به عفت . ترغیب به عفت از شکم بارگی و شهوترانی . ریشه عفت . جانمایه عفت . میوه عفت . شاخه های عفت . بزرگترین عفت . بخشودن ۱ ((بخشودن مردم)). ارزش بخشودن . ترغیب به گذشت نیکو . ترغیب به گذشت در هنگام قدرت داشتن . گذشت و جلب دلها . گذشت های نابجا . بخشودن ۲ ((بخشایش خدای سبحان)). بخشایش خدا . گذشت بخشنده به هنگام قدرت . موجبات بخشش خدا . عافیت . عواملی که عافیت می آورد . ترغیب به عافیت خواستن از خدا . دعاهایی در عافیت طلبی (از خدا). بندگان خاص . کیفر . انواع کیفرها . بیم کیفر دادن و عملی ساختن آن . دادگری خدا در کیفر دادن . پرهیز از شتاب در کیفر دادن . خرد . خرد نخستین آفریده خداست . آنچه خرد از آن آفریده شده است . خرد محکمترین پایه است . نقش خرد در زمینه فضیلتها . نقش خرد در کیفر و پاداش . پیشوایی خرد . پشتوانگی خرد . نقش خرد در سعادت دو سرا . حجیت عقل . مصیبت بی خردی . دوست آدمی خرد اوست . دوست صمیمی مؤمن خرد اوست . نفس در کشاکش میان خرد و هوس . دین و خرد . تفسیر خرد . تفسیر عقل . خردها خدادادی هستند . عقل طبیعی و عقل تجربی و اکتسابی . ویژگیهای خردمند . خرد و حکمت . خرد و فرو گذاشتن زیاده خواهی . خرد و کار برای آخرت . خرد و فرمانبری از خدا . خرد و فرو گذاشتن لذتها . خرد و شناخت نیک و بد . آنچه برای خردمند است . آنچه بر خردمند لازم است . آنچه خردمند را سزد . آنچه خردمند را نسزد . خردمندترین مردم . کم خردترین مردم . کسی که خردمند به شمار نمی آید . آنچه خرد را می افزاید . آنچه خرد را کامل می کند . ملاکهای سنجش خرد آدمیان . از نشانه های خرد . نشانه نیرومندی خرد . عوامل ناتوان کننده خرد . نشانه سست خردی . حد خرد . سرآمد خرد . برترین خرد . میوه خرد . دشمن خرد . خردانسان در دوره های مختلف زندگی . جایگاه خرد . خرد (متفرقه) . اعتکاف . ارزش دانش و دانایی . محروم از دانش . دانش ریشه همه خوبیهاست . دانش و زندگی . دانش و فرمانبری از خدا . برتری علم بر ثروت . دانش و ارزش آدمی . نزدیکترین مردم به درجه پیامبری . علما وارثان پیامبرانند . برتری مرکب عالمان بر خون شهیدان . دانشمند زنده است گرچه مرده باشد . برتری دانش بر عبادت . برتری عالم بر عابد . علت برتری دادن عالم بر عابد . در گذشت عالم . نگرستن به چهره عالم عبادت است . ترغیب به دانشجویی . تحصیل علم واجب است . دو پرخور سیر ناشدنی . جوینده دانش . جوینده دانش و پیامبری . جوینده دانش و فرشتگان . جوینده دانش و بهشت . آموزش خواهی همه اشیا برای جوینده دانش . آموختن . ثواب آموختن . آثار انفاق کردن علم . پیمان گرفتن برای آموزش دادن و روشنگری . پرهیز از پوشیده داشتن دانش . ارزش آموزگار . نکوهش کسی که از راه علم ارتزاق کند . معنای ارتزاق با علم . تشویق به آموختن دانش . کسی که برای خدا دانش آموزد . ویژگیهای کسی که برای خدا می آموزد . کسی که برای غیر خدا علم بیاموزد . دانش را برای چند چیز نباید آموخت . طبقات دانشجویان . نکاتی که در گزینش آموزگار باید رعایت شود . به سخن بنگرید . حق آموزگار . حقوق دانش آموز بر آموزگار . حقوق آموزگار بر شاگرد . گرامیداشت دانشمند . نکاتی که باید دانش آموز رعایت کند . یک حدیث جامع در باب تحصیل دانش . ارزش علما . عالمان امانتداران خدایند . عالم . نشانه های عالم . ویژگیهای عالم . نادانی عالم . میوه دانش . میراث دانش . شاخه های دانش . آنچه بر دانشمند سزاوار است . آنچه زینده دانشمند است . خطر عمل بدون علم . نقش کار در دانش . ترغیب به عمل کردن به علم . بهره مند شدن از دانش . بر حذر داشتن از علم بدون عمل . خطر عالم رسوا و عابد نادان . پرهیز از خیانت در علم . اهتمام دانشمندان . سرانجام کسی که از عدالتی دم زند و خود به آن عمل نکند . سزای خطیبان بی عمل . سختگیری در کیفر عالم . کمترین کیفر عالم . سخت عذابترین مردم . لغزش عالم . علمای بد . نکوهش علمای بد کردار . کسی که در شمار اهل علم نیست . خطر افزایش علم بی عمل . علما و آمیزش با زمامداران . علمای در خور اتهام و بدبینی . تفسیر علم . تفسیر علم و فضل . نکوهش دانش ناسودمند . کسی که دانشش بر خردش فزونی داشته باشد . نهایت دانش . انواع دانشها . آداب فرا گرفتن دانش . سر دانش . بهترین دانش . لازمترین دانش . دانشهای ممنوع . شناخت حلال و حرام . زیور دانش . علم لدنی . داناترین مردم . منحصر بودن دانش درست در اهل بیت (ع) . دانش (متفرقه) . عمر . غنیمت شمردن

عمر. هدر دادن عمر. باقیمانده عمر. ترغیب به گذراندن عمر در راه طاعت خدا. کسی که عمرش علیه او حجت است. سالخوردگی. حاصل زندگی دراز. آنچه عمر را زیاد می‌کند. عمر دراز و کار نیک. مؤمن و طلب عمر دراز. حکمت بی‌اطلاعی آدمی از اندازه عمرش.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

(و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۳۵۰۵۲۴)

(ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

(ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

(ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

(ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰ IR۹۰

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

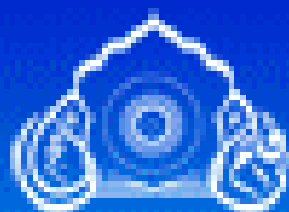
ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهنایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بپدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

